

Valsts materiālo rezervju un nozares materiāltehnisko līdzekļu resursu veidošana un pārvaldīšana katastrofu pārvaldīšanas pasākumu īstenošanai un nozares apdraudējumu pārvarēšanai

Pētījumu veikšana Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta vajadzībām

Noslēguma ziņojums

lēm VUGD 2023/2

Eiropas Komisijas Civlās aizsardzības finanšu instrumenta projekts
ECHO/SUB/2022/TRACK1/884407/LV

Pasūtītājs:

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
Reģ. Nr. LV90000049834
Talejas iela 1, Rīga, LV-1026

Izpildītājs:

PricewaterhouseCoopers SIA
Reģ. Nr. 40003142793
Kr. Valdemāra iela 21-21, Rīga LV-1010

Valsts ugunsdzēsības
un glābšanas dienests

Finansē
Eiropas Savienība

Paziņojums par atbildības ierobežojumiem

Šo ziņojumu ir izstrādājis uzņēmums **PricewaterhouseCoopers SIA** (turpmāk – PwC) Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (turpmāk – VUGD) vajadzībām saskaņā ar 2023. gada 19. jūnija līgumu “Par pētījumu veikšanu Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta vajadzībām Eiropas Savienības Civilās aizsardzības finanšu instrumenta TRACK1 programmas projektos”, kas noslēgts starp VUGD un PwC (turpmāk – Līgums).

Darba uzdevumi tika veikti no 2023. gada 19. jūnija līdz 2024. gada 14. februārim. Darba uzdevumu ietvaros atbilstoši pētījuma metodoloģijā mēs veicām intervijas ar valsts materiālo rezervju sistēmā iesaistīto pušu atbildīgajām personām, privātpersonām un atbilstošām ārvalstu institūcijām, normatīvā regulējuma, dokumentu un labās prakses analīzi.

Darba uzdevumi un intervijas tika veiktas līdz 2024. gada 14. februārim. Ziņojumā nav aprakstīta tādu notikumu un apstākļu ietekme, kas varēja notikt pēc šī datuma, kā arī nav ietverta informācija, kas varēja tikt atklāta pēc šī datuma. Mēs nekādā veidā neapliecinām, ka ziņojumā būtu izdarītas būtiskas izmaiņas, ja mēs būtu veikuši šādus darbus vai intervijas pēc norādītā datuma.

Šis ziņojums tika koriģēts saskaņā ar VUGD komentāriem par 2024. gada 26. janvārī sagatavoto ziņojuma projektu, kurus mēs saņēmām 2024. gada 6. februārī.

Mūsu ziņojumā ietvertā informācija ir iegūta no dažādiem avotiem, kas detalizēti aprakstīti ziņojumā. PwC nav mēģinājis nodrošināt šādu avotu uzticamību vai pārbaudīt šādi sniegto informāciju. Tādējādi PwC nevienai personai, izņemot VUGD saskaņā ar noslēgto Līgumu, nesniedz nekāda veida apsolījumus vai garantijas (tiešas vai netiešas) par ziņojuma pareizību vai pilnīgumu.

Mēs vēršam Jūsu uzmanību uz mūsu ziņojumā iekļautiem komentāriem par mūsu darba apjomu, ziņojuma izmantošanas mērķi, mūsu pieņēmumiem un ierobežojumiem attiecībā uz informāciju, kas ir mūsu ziņojuma pamatā.

PwC neuzņemas nekādu atbildību pret citām personām (izņemot pret VUGD saskaņā ar Līgumu) par ziņojuma izstrādāšanu. Tādējādi normatīvajos aktos pieļautajos gadījumos un neatkarīgi no darbības formas un no tā, vai atbildība ir radusies no līguma pārkāpuma vai delikta, PwC neuzņemas nekādu atbildību par citām personām nodarītiem zaudējumiem (izņemot zaudējumiem, kas radušies VUGD uz iepriekš minētajiem pamatiem) vai par jebkādiem lēmumiem, kas pieņemti vai nav pieņemti, balstoties uz šo ziņojumu.

Izstrādātais dokuments ietver PwC rekomendācijas, taču jebkādi lēmumi saistībā ar informācijas tālāku izmantošanu ir jāpieņem VUGD. Ja Jums ir kādi jautājumi saistībā ar šo ziņojumu, lūdzu, sazinieties ar Raimonu Daukstu (+371 6709 4400, raimonds.dauksts@pwc.com).

Svarīgs paziņojums jebkurai personai, kas nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu

Jebkura persona, kas nav šī ziņojuma adresāts vai kura nav parakstījusi un nosūtījusi atpakaļ PwC vēstuli par atbrīvojumu no atbildības, nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu.

Ja nepilnvarota persona ir piekļuvusi ziņojumam un ir izlasījusi to, šī persona, iepazīstoties ar ziņojumu, piekrīt šādiem noteikumiem:

- » Persona, kurai šis ziņojums ir kļūvis pieejams, saprot, ka PwC darbs tika veikts saskaņā ar mūsu klienta norādījumiem, tikai klienta interesēs un izmantošanai klienta vajadzībām.
- » Persona, kurai šis ziņojums ir kļūvis pieejams, atzīst, ka šis ziņojums tika sagatavota mūsu klienta vajadzībām un var neietvert visus jautājumus, kas varētu būt būtiski citiem mērķiem.
- » Persona, kurai šis ziņojums ir kļūvis pieejams, piekrīt, ka PwC, tā partneri, direktori, darbinieki vai citi pārstāvji nav ne atbildīgi, ne piekrīt uzņemties atbildību pret šo personu neatkarīgi no tā, vai atbildība ir radusies no līguma pārkāpuma vai delikta (tajā skaitā, bet ne tikai, no nolaidības un normatīvajos aktos paredzēto pienākumu pārkāpuma).

PwC pārstāvji nav atbildīgi par jebkādu zaudējumu, kaitējumu vai izdevumiem, kas radusies personai, kurai šis ziņojums ir kļūvis pieejams un kura ir izmantojusi šo ziņojumu jebkādā veidā, vai par jebkurām citām sekām, kas radušās no tā, ka šai personai ir kļūvis pieejams šis ziņojums.

Papildus iepriekš minētajam, persona, kurai šis ziņojums ir kļūvis pieejams, piekrīt, ka uz šo ziņojumu nedrīkst atsaukties, to nedrīkst citēt vai izplatīt bez PwC rakstiskas piekrišanas.

Saturs

Paziņojums par atbildības ierobežojumiem	2
Svarīgs paziņojums jebkurai personai, kas nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu	3
Saturs	4
Saīsinājumi un to skaidrojumi	6
Kopsavilkums	8
Ievads	11
1. Latvijas esošās situācijas analīze	15
1.1. Esošās situācijas analīzes tvēruma	15
1.2. Konstatējumi par esošo situāciju	16
1.2.1. Vērtējums par esošo MR sistēmu	16
1.2.2. Vispārīgie konstatējumi	20
1.2.3. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem	24
2. Ārvalstu pieredzes analīze	32
2.1. Analīzei izvēlētais valstis	32
2.2. Kopsavilkums par ārvalstu pieredzi	34
2.3. Normatīvo aktu salīdzinošā tabula Latvijā un ārvalstīs	38
2.4. Polija	43
2.4.1. Vispārējie konstatējumi	43
2.4.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem	44
2.5. Somija	49
2.5.1. Vispārējie konstatējumi	49
2.5.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem	51
2.6. Dānija	56
2.6.1. Vispārējie konstatējumi	56
2.6.2. Konstatējumi par MR plānošanas posmu	57
2.7. Igaunija	63
2.7.1. Vispārējie konstatējumi	63
2.7.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem	65
2.8. Vācija	68
2.8.1. Vispārējie konstatējumi	68
2.8.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem	70
3. Privātpersonu pieredzes analīze	76
3.1. Privātpersonu pieredzes piemērotība MR sistēmai	76
3.2. Kopsavilkums par privātpersonu pieredzes analīzi	77
4. MR sistēmas attīstības alternatīvie scenāriji	80
4.1. Scenāriju definēšanas pieeja	80
4.1.1. Scenāriju veidošanas pamatprincipi	80
4.1.2. Scenāriju apraksts	82
4.1.3. Scenāriju vispārējie/horizontālie elementi	83

4.1.4. Atbildības migrācija starp MR kategorijām scenāriju ietvaros	84
4.2. Pirmais scenārijs Bāzes scenārijs	87
4.3. Otrais scenārijs Daļēja centralizācija	91
4.4. Trešais scenārijs Pilnīga centralizācija	95
5. Scenāriju salīdzinošais novērtējums	99
6. Nepieciešamo resursu aplēse s optimālākā scenārija ieviešanai.....	106
7. Priekšlikumi starpinstitucionālajam rīcības plānam.....	112
8. Priekšlikumi Latvijas normatīvā regulējuma pilnveidošanai	115
Pielikums 1 Darba semināra dalībnieku saraksts.....	122

Saīsinājumi un to skaidrojumi

Saīsinājums	Skaidrojums
AM	Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija
CA	Civilā aizsardzība
CAK	Civilās aizsardzības komisija
DCSA	Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra (angļ. – Danish Critical Supply Agency)
DEMA	Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra (angļ. – Danish Emergency Management Agency)
EM	Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
ES	Eiropas Savienība
ESPA	Igaunijas Krājumu aģentūra (angļ. – Estonian Stockpiling Agency)
EZ	Ekonomiskā zona
IAL	Individuālie aizsardzības līdzekļi
IeM	Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IS	Informācijas sistēma
MK	Ministru kabinets
MP	Ministru prezidents
MR	Materiālās rezerves ¹
NATO	Ziemeļatlantijas līguma organizācija
NESA	Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra (angļ. – National Emergency Supply Agency of Finland)
NESO	Nacionālā ārkārtas apgādes organizācija (angļ. – National Emergency Supply Organisation of Finland)
NMPD	Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
NVA	Nodrošinājuma valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskā organizācija
PNP ²	Pirmās nepieciešamības preces valsts apdraudējuma gadījumā
VM	Latvijas Republikas Veselības ministrija

¹ Valsts materiālās rezerves un citi materiālie resursi, kas nepieciešami katastrofu pārvaldīšanas pasākumu īstenošanai un nozaru apdraudējumu pārvarēšanai.

² Materiālie resursi, ar kuriem nodrošināmi iedzīvotāji valsts apdraudējuma gadījumā atbilstoši Mobilizācijas likumā noteiktajam.

Saīsinājums	Skaidrojums
VMR	Valsts materiālas rezerves ³
VSRA	Valsts stratēģisko rezervju aģentūra (angļ. – Polish Governmental Agency for Strategic Reserves)
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
ZM	Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

³ Materiālie resursi, kas ietverti ar MK rīkojumu apstiprinātajā valsts materiālo rezervju nomenklatūrā un veidoti atbilstoši Valsts materiālo rezervju likumā noteiktajam.

Kopsavilkums

Katrai valstij ir pienākums nodrošināt efektīvu un skaidri piemērojamu katastrofu pārvaldīšanas (preventīvajos, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos) un nozaru apdraudējumu pārvarēšanas mehānismu, lai draudu gadījumā pasargātu cilvēku veselību un dzīvību, vidi un īpašumus. Esošā pieredze no nesējamiem apdraudējumiem, piemēram, Covid-19 vīrusa izplatība, Krievijas militārā agresija pret Ukrainu, ģeopolitiskie riski, kas saistīti ar migrācijas apdraudējumu, klimatu pārmaiņu radītie apdraudējumi, tādi kā sausums, meža un purvu ugunsgrēki, plūdi, vētras u.c., ir parādījuši, ka valsts vajadzībām nepieciešamo materiālo resursu plānošanai ir nepieciešami uzlabojumi, tostarp trūkst stratēģiskas, sistemātiskas un metodiskas pieejas resursu plānošanā, veidošanā un pārvaldīšanā.

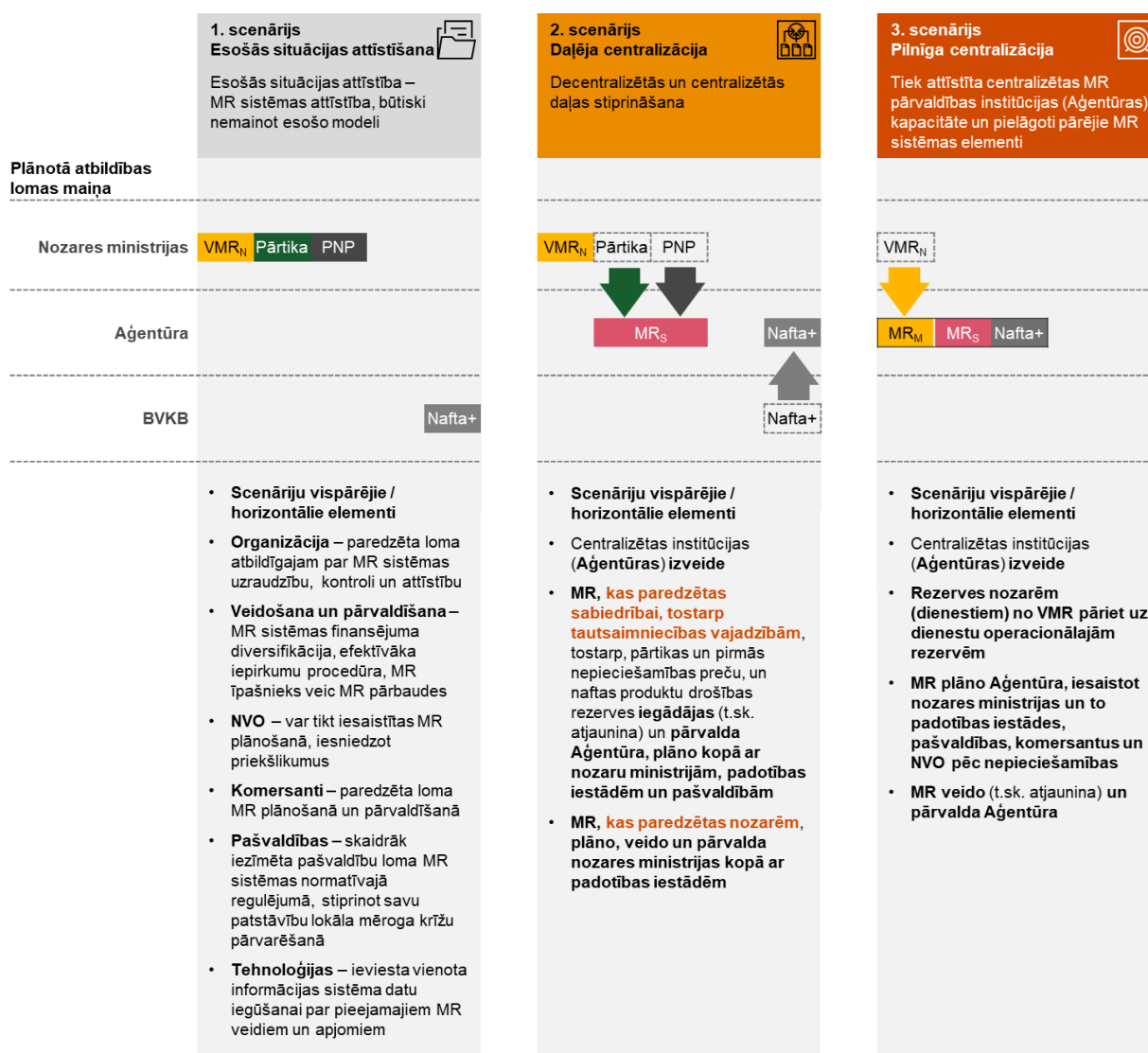
Pētījuma ietvaros tika izpētīta Latvijas VMR un citu materiālo resursu plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas sistēma un izmantotās pieejas. Pašreizējā sistēma raksturojama kā decentralizēta, normatīvajā regulējumā nosakot, ka ministrijām, to padotībā esošām institūcijām un pašvaldībām nepieciešams apzināt un plānot resursus katastrofu pārvaldīšanai. Pētījumā konstatēts, ka gatavības pasākumi attiecībā uz MR nodrošinājumu gan valstiskā, gan pašvaldību līmenī nav pilnībā izpildīti, tai skaitā daudzu nozaru VMR un mobilizācijas rezervju kategorijām netiekot veidotām vai veidotām nepilnā apmērā.

MR veidošana nav bijusi politiski noteikta prioritāte, kam sekotu atbilstošs finansējums un kas ir būtiskākais izaicinājums pašreizējās valsts MR sistēmas darbībai. Finansējuma nepietiekamība ir tieši saistīta ar pašreizējo MR nodrošinājumu, noliktavu un to tehniskā nodrošinājuma atbilstību glabāšanas prasībām un pārvaldībai, transporta nodrošinājumu utt., kā arī regulējumā paredzēto iespēju izmantošanu, lai šos izaicinājumus mazinātu (piemēram, MR nodošanu glabāšanā komersantiem, atlikto piegāžu līgumu slēgšana utt.). Papildus identificēts, ka sistēma saskaras ar sistēmiskiem izaicinājumiem attiecībā uz vienotu un integrētu pieeju stratēģiskai plānošanai, vāju sadarbību starp valsts, privāto un nevalstisko sektoru un ierobežotu informācijas pieejamību un aktualitāti, kas ietekmē gan plānošanas aspektus, gan komunikācijas koordināciju apdraudējuma gadījumā.

Pētījuma ietvarā veikta MR sistēmas attīstības scenāriju (risinājumu) modelēšana, kā arī priekšlikumu izstrāde risinājumiem, kas ieviešami neatkarīgi no scenārija, un ir balstīti uz projekta ietvaros veikto esošās situācijas Latvijā un ārvalstu pieredzes un labās prakses izpēti un analīzi. Ārvalstu pieredzes padziļinātā izpētē identificēts, ka MR sistēmā būtiska loma ir centralizācijas elementam – centralizētai MR pārvaldības institūcijai (turpmāk - Aģentūra), kurai ir loma valsts līmeņa MR plānošanā, veidošanā un pārvaldīšanā. Aģentūras loma tiek vērtēta atzinīgi, ņemot vērā valstu (piemēram, Igaunijas) pieredzi ar decentralizētu MR sistēmu. Tādēļ scenāriju izstrādē tika izvērtēts MR sistēmas centralizācijas elements – Aģentūra (jaunas centralizētas MR pārvaldības institūcijas (Aģentūras) izveide vai funkciju nodošana kādai no esošajām valsts institūcijām vai valsts kapitālsabiedrībām, stiprinot institūcijas kapacitāti un spējas MR veidošanā un pārvaldīšanā), ietekmējot MR sistēmā iesaistīto pušu lomu un atbildību maiņu (skat. **Error! Reference source not found.**).

Attēls 1. Scenāriju raksturojums

Apzīmējumi

VMR _N	VMR, kas paredzētas nozarēm ⁴
MR _M	VMR (zāles un medicīniskās ierīces) ⁵
MR _S	MR, kas paredzētas sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām ⁶
Pārtika	Pārtika, definējot produktus un dienas normas (1. scenārijā netiek paredzētas izmaiņas; 2. un 3. scenārijā tās ir kategorizētas zem MR _S) ⁷
PNP	Pirmās nepieciešamības preces (1. scenārijā netiek paredzētas izmaiņas; 2. un 3. scenārijā tās ir kategorizētas zem MR _S) ⁸
Nafta+	Naftas produktu drošības rezerves (netiek iekļautas detalizētākā scenāriju modelēšanā) ⁹
	Ilustratīvs atbildības par konkrētu MR grupu pārejas attēlojums

⁴ Saproto [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās rezerves.

⁵ Saproto [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās zāļu, medicīnisko ierīču u.c. medicīnisko resursu rezerves (NMPD pārvaldīšanā esošās VMR).

⁶ Saproto [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā](#), [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves un [Enerģētikas likumā](#) definētās drošības rezerves.

⁷ Saproto [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves.

⁸ Saproto [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves.

⁹ Saproto [Enerģētikas likumā](#) definētās drošības rezerves.

Balstoties uz scenāriju salīdzinošo novērtējumu, kas ietver priekšrocību un trūkumu, un risku analīzi, kā optimālākais scenārijs tika izvēlēts 3. scenārijs ar augstāko centralizācijas pakāpi. Secināts, ka scenārijam ir zemākie organizatoriskie, operacionālie, tehnoloģiskie, finanšu un stratēģiskie riski.

Scenārijs ļauj optimizēt administratīvos procesus (piemēram, iepirkumus, panākot izdevīgākas cenas un nosacījumus), kā arī MR uzglabāšanu un transportēšanu. Centralizēta koordinācija mazina administratīvo slogu, ļauj optimizēt nepieciešamo cilvēkresursu apjomu, nodrošina optimizētu loģistikas sistēmu un ievērojami uzlabo finanšu efektivitāti un resursu pārvaldību.

Viens no scenārija būtiskākajiem elementiem ir Aģentūras izveide (vai esošas institūcijas kapacitātes un spēju stiprināšana), kas potenciāli pārņem valsts MR:

- 1) kas paredzētas sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām (ietverot pārtikas un PNP rezerves);
- 2) naftas produktu drošības rezerves;
- 3) VMR iekļautās zāles, medicīniskās ierīces un citus medicīniskos resursus.

Aģentūrai ir fundamentāla loma MR sistēmas uzraudzībā, kontrolē un attīstībā, MR plānošanā (iesaistot nozares ministrijas un to padotības iestādes, pašvaldības, komersantus un NVO pēc nepieciešamības) un plānošanas koordinēšanā, veidošanā un pārvaldīšanā. VMR esošie materiālie resursi, kas paredzēti nozarēm to funkcionalitātes nodrošināšanai apdraudējumu gadījumā (izņemot VMR iekļautās zāles, medicīniskās ierīces un citus medicīniskos resursus) tiek pārkategorizētas par dienestu operacionālajām rezervēm un netiek nodotas Aģentūras pārvaldībā.

Attēls 2. Starpinstitucionālais rīcības plāns

Izvēlētajam scenārijam ir veiktas nepieciešamo resursu (cilvēkresursu, materiālo un finanšu) aplēses, kā rezultātā secināms, ka pilnvērtīgai pilnīgas centralizācijas scenārija ieviešanai nepieciešamas ievērojamas investīcijas.

Priekšlikumi starpinstitucionālajam rīcības plānam ietver:

- 1) starpinstitucionālas darba grupas izveidošanu un sanāksmju organizēšanu;
- 2) konceptuālā ziņojuma izstrādi un apstiprināšanu MK;
- 3) izmaiņu ieviešanu normatīvajā regulējumā;
- 4) MR un ar to pārvaldību saistīto resursu nodošanu Aģentūrai.

Neraugoties uz veiktajām aplēsēm, būtiskākais priekšnosacījums veiksmīgai scenārija ieviešanai ir politiskā griba izveidot pilnvērtīgi funkcionējošu un efektīvu MR sistēmu.

Ievads

Konteksts

Katrai valstij ir pienākums nodrošināt efektīvu un skaidri piemērojamu katastrofu pārvaldīšanas (preventīvajos, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos) un nozaru apdraudējumu pārvarēšanas mehānismu, lai draudu gadījumā pasargātu cilvēku veselību un dzīvību, vidi un īpašumus. Esošā pieredze no nesējamiem apdraudējumiem, piemēram, Covid-19 vīrusa izplatība, Krievijas militārā agresija pret Ukrainu, ģeopolitiskie riski, kas saistīti ar migrācijas apdraudējumu, klimatu pārmaiņu radītie apdraudējumi, tādi kā sausums, meža un purvu ugunsgrēki, plūdi, vētras u.c., ir parādījuši, ka valsts vajadzībām nepieciešamo materiālo resursu plānošanai ir nepieciešami uzlabojumi, tostarp trūkst stratēģiskas, sistemātiskas un metodiskas pieejas resursu plānošanā, veidošanā un pārvaldīšanā.

Pētījuma mērķis

Vispārējais mērķis – izpētīt VMR un citu materiālo resursu plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas sistēmu un izstrādāt stratēģisku, sistemātisku un metodisku pieeju, kas balstīta uz riska novērtējumu, šo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai.

Tiešais mērķis – izvērtēt VMR un citu materiālo resursu plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas sistēmu un balstoties uz analīzes rezultātā iegūto informāciju, izstrādāt priekšlikumus to pilnveidei, tostarp izveidot stratēģisku, sistemātisku un metodisku pieeju, kas balstīta uz riska novērtējumu, noteiktiem kritērijiem vai indikatoriem, VMR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai, nodrošinot, ka valsts, t.sk. katras nozares un pašvaldības, vajadzībām nepieciešamās VMR un citi materiālie resursi tiek plānoti, veidoti un pārvaldīti efektīvi.

Pētījuma uzdevumi

1. Izvērtējums un analīze

- 1.1. Latvijas un ārvalstu normatīvo aktu un plānošanas dokumentu salīdzinošā analīze
- 1.2. Esošās sistēmas Latvijā organizatorisko un funkciju izpildes procesu izvērtējums
- 1.3. Privātpersonu pieredzes apkopojums un izvērtējums (katastrofu pārvaldīšanas pasākumu un citu apdraudējumu pārvarēšanai nepieciešamo materiālo resursu gala saņēmējs)
- 1.4. Ārvalstu labās prakses organizatorisko un funkciju izpildes procesu apkopojums un izvērtējums, un pieredzes vīzišu organizēšana un norise

2. Risinājumu priekšlikumu un ziņojuma izstrāde

- 2.1. Risinājumu priekšlikumu izstrāde un darba semināra organizēšana priekšlikumu validēšanai
- 2.2. Risinājumu priekšlikumu vispusīga analīze un salīdzinājums, optimālākā risinājuma ieviešanai izstrādājot priekšlikumus starpinstitucionālam rīcības plānam un veicot nepieciešamo resursu aplēsi
- 2.3. Priekšlikumu izstrāde normatīvā regulējuma un plānošanas dokumentu pilnveidei

3. Gala ziņojuma rezultātu prezentēšana IeM un VUGD

Pētījuma metodoloģija

Darba uzdevuma veikšanā izmantotas kvalitatīvās un kvantitatīvās analīzes metodes.

- Dokumentu un datu analīze (t.sk. normatīvo aktu), lai apzinātu esošo ietvaru MR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai un identificētu pilnveides iespējas.
- **22** intervijas:
  - **14** intervijas ar atbildīgajām iestādēm, lai apzinātu esošo situāciju, galvenās problēmjas un identificētu pilnveides iespējas;
  - **3** intervijas ar privātpersonām, lai apzinātu privātā sektora pieredzi un labās prakses piemērus;
  - **5** intervijas ar ārvalstu pārstāvjiem, lai apzinātu ārvalstu pieredzi un labās prakses piemērus.
- **3** ārvalstu pieredzes vizītes, lai padziļināti izpētītu labās prakses piemērus un to piemērojamību Latvijas situācijai.
- Darba seminārs – apvieno MR iesaistīto pušu teorētisko zināšanu nodošanu ar praktisko darbu un dalībnieku iesaisti. Darba seminārā izmantota uzdevumu risināšanas grupu metode, kurās dalībnieki tika lūgti izvērtēt piedāvātās un jaunradītās galvenās izmaiņas MR sistēmas attīstībā, veicot to prioritizāciju un nosakot izmaiņu priekšnosacījumus, priekšrocības un trūkumus, riskus un ieviešanas sarežģītību.
- Eksperta metode, kas balstās uz speciālistu vai ekspertu viedokļiem un zināšanām MR jomā.
- Scenāriju modelēšana – pielietota, lai ieskicētu potenciālo MR pārvaldes sistēmas attīstības gaitu, identificējot būtiskākās attīstības dimensijas un to ietekmes uz MR aprakstīšanu, veidojot dažādus iespējamus scenārijus.
- Risku novērtējums – sākotnēji veikta risku identificēšana, analīze un vērtēšana attiecībā uz to varbūtību un būtiskumu. Risku novērtējums sevī ietver risku kvantificēšanu, kuras rezultātā, sniegts vērtējums par mazāk riskantu scenāriju MR sistēmas attīstībai.
- Priekšrocību un trūkumu novērtējums – veikta kvalitatīva potenciālo MR sistēmas attīstības scenāriju izpēte un analīze, identificējot plānoto izmaiņu pozitīvos un negatīvos aspektus.
- Nepieciešamo resursu aplēšu sagatavošana – lai veiktu nepieciešamo resursu aplēses optimālākā MR sistēmas attīstības scenārija ieviešanai, izvirzīts indikatīvs pieņēmumu kopums, uz kura pamata veikti optimālākā scenārija ieviešanai nepieciešamo cilvēkresursu, materiālā nodrošinājuma un finanšu resursu aprēķini.
- Priekšlikumu izstrāde normatīvā regulējuma pilnveidei – balstoties uz esošā normatīvā regulējuma analīzi un optimālākā attīstības scenārija tvērumu, izstrādāti priekšlikumi normatīvā regulējuma pilnveidei.

Ziņojuma ietvaros veiktā analīze esošās situācijas, ārvalstu pieredzes un privātpersonu pieredzes analīzei strukturēta vienotā formātā. Esošās situācijas un ārvalstu pieredzes analīzē aptvertas visas tabulā (skat. Tabula 1) norādītās analīzes dimensijas, savukārt privātpersonu analīzē, ņemot vērā privātpersonu pielīdzināmības līmeni MR sistēmai, analīzē nosegti atsevišķi MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas dimensiju aspekti, kas attiecināmi uz privātpersonu darbības nepārtrauktību.

MR sistēmas attīstības scenāriju (risinājumu) modelēšana balstīta uz projekta ietvaros veikto esošās situācijas izpēti un analīzi un ārvalstu pieredzes un labās prakses izpēti un analīzi. Tāpat scenāriju modelēšanā izmantoti MR sistēmas aspekti (skat. Tabula 1). Scenārijos ietverti tādi MR sistēmas darbības aspekti, kā iesaistīto pušu atbildības maiņa MR veidiem, iesaistīto pušu loma, scenāriju priekšrocības un trūkumi, scenāriju salīdzinošie kritēriji un scenāriju riski. Pēc scenāriju modelēšanas veikts scenāriju novērtējums un to salīdzinājums, izvirzot optimālāko scenāriju starpinstitucionālā rīcības plāna izstrādei un veicot nepieciešamo resursu (cilvēkresursu, materiālo un finanšu) aplēses.

Tabula 1. Analīzes un scenāriju ietvaros modelētās MR sistēmas dimensiju apkopojums

MR sistēmas darbība	<ul style="list-style-type: none"> • MR sistēmu veidojošais normatīvo aktu ietvars • MR sistēmas decentralizācijas /centralizācijas pakāpe • Koordinācijas un sadarbības mehānisms • Uzraudzības un kontroles mehānisms • Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati) • Finansējuma avotu pietiekamība
MR plānošana	<ul style="list-style-type: none"> • Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums • MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi • Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes • MR kategorizācija/grupēšana
MR veidošana	<ul style="list-style-type: none"> • Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums • MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi • MR iepirkšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes • MR atjaunināšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes • Informācijas pieejamība par MR
MR pārvaldīšana	<ul style="list-style-type: none"> • Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums • MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi • Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji / prioritātes • NVO iesaistīšana • Loģistikas nodrošinājums

Pētījuma ierobežojumi

Ziņojums ir uzskatāms tikai par daļu no darba uzdevuma (nodevuma), kas noteikts Līgumā un skatāms kopsakarā ar citām nodevuma daļām, atbilstoši Līguma tehniskajā specifikācijā paredzētajiem uzdevumiem.

Jāņem vērā, ka PwC bija pieejams atšķirīgs analizējamās informācijas apjoms par katru no ārvalstīm, ievērojot atšķirīgo publiski pieejamo informācijas apjomu, informācijas glabāšanu un tiesiskā regulējuma aktualitāti. Ziņojumā minētie apgalvojumi ir balstīti uz PwC pieejamo informāciju par spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Ziņojuma ietvaros nav ticis sniegts viedoklis saistībā ar normatīvajiem aktiem, kas nav oficiāli izsludināti 1. posma starpziņojuma par esošo MR sistēmu iesniegšanas dienā (2023. gada 19. oktobrī) un 2. posma starpziņojuma par MR attīstības scenārijiem iesniegšanas dienā (2023. gada 19. decembrī) un Līguma darba uzdevuma ietvaros netiek sekots līdzi grozījumiem/paredzētajām izmaiņām ārvalstu normatīvajā regulējumā. Vienlaicīgi arī jānorāda, ka pašvaldības vai citādi apzīmētas konkrētu administratīvo teritoriju definīcijas var atšķirties katrā no analizētajām valstīm, tajā skaitā, tām var būt atšķirīgas rīcības brīvības apjoms, kā arī loma MR sistēmā.

Normatīvo aktu analīze tika veikta ar nolūku iegūt vispārēju priekšstatu par MR sistēmu kopumā, izpētīt dažādus sistēmas aspektus un nepieciešamos soļus, kas jāveic sistēmas uzlabošanai un pilnveidošanai. Latvijas normatīvo aktu analīze tika veikta, galvenokārt balstoties uz trim galvenajiem normatīvajiem aktiem, kas iekļauj informāciju par šī ziņojuma kontekstā nozīmīgajiem procesiem: Civiltās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumu, Valsts materiālo rezervju likumu un Mobilizācijas likumu. Tālāk, balstoties uz vienošanos ar VUGD, ziņojums primāri fokusējas uz VMR un PNP analīzi sistēmā. Intervijas ar MR sistēmā iesaistīto pušu, tostarp ministriju un to padotībā esošo iestāžu, un ārvalstu iestāžu pārstāvjiem tika organizētas laika posmā no 2023. gada augusta līdz 2023. gada oktobrim, intervējamo ministriju, to padotībā esošo iestāžu un ārvalstu sarakstu saskaņojot ar VUGD. Pētījumā iekļautās atziņas ir gūtas, uzklusot ministriju, to padotības iestāžu un ārvalstu iestāžu pārstāvju viedokli norādītajā laika posmā. Ārvalstu pieredzes vizītes veiktas 2023. gada novembrī, apmeklējamo valsts iestāžu sarakstu iepriekš saskaņojot VUGD.

Atbilstoši darba uzdevumam 2023. gada 8. decembrī organizēts darba seminārs ar iesaistītajām pusēm VMR un citu materiālo resursu pārvaldīšanas jomā. Darba seminārā veikta scenāriju prezentēšana un zināšanu nodošana, izmantojot dalībnieku iesaisti.

Izstrādātie scenāriji ir konceptuāli un var tikt ietekmēti ārējo faktoru un, piemēram, iesaistīto pušu nostājas maiņas dēļ. Scenāriju elementi un pieņēmumi balstās uz projekta 1. posmā analizēto informāciju par esošo MR sistēmu. Lūdzam ņemt vērā to, ka scenāriji nav ierobežojoši un var tikt pielāgoti jaunajai informācijai un notikumu attīstībai.

Nepieciešamo resursu aplēses optimālākā scenārija ieviešanai, balstītas uz nozares ministriju iesniegto informāciju par MR veidošanai nepieciešamajiem izmaksām, kā arī uz PwC veikto pieņēmumu kopuma, kas veidots balstoties uz veiktās izpētes un MR sistēmā iesaistīto pušu interviju rezultātiem. Veidojot aplēses, jāatzīmē, ka aplēses sevī ietver ierobežotas pieejamības informācijas un iesaistīto pušu viedokļa interpretāciju.

Lūdzam ņemt vērā, ka mēs savā Ziņojumā nekomentējam tiesību aktu projektus, kas ir izstrādes stadijā un līdz Ziņojuma sagatavošanas brīdim nav tikuši pieņemti. Papildus tam, ņemot vērā darba uzdevuma tvērumu un iepriekšējās diskusijas, Ziņojuma ietvaros neesam izstrādājuši tiesību normas/to redakcijas.

Ziņojums ietver izstrādātos MR sistēmas attīstības scenārijus un to novērtējumu, kā arī iezīmē optimālāko no scenārijiem. Ziņojums sniedz vispusīgu ieskatu potenciālajā MR sistēmas attīstībā.

1. Latvijas esošās situācijas analīze

1.1. Esošās situācijas analīzes tvērums

Esošās situācijas izvērtējuma ietvaros analizēti normatīvie akti un politikas plānošanas dokumenti, kuros noteikta kārtība un rīcībpolitika VMR un citu materiālo resursu plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas sistēmai Latvijā, kā arī veiktas intervijas ar atbildīgajām iestādēm.

Analīzes ietvaros veiktas Tabula 2 ietvertās darbības, izvērtējot, kā atbilstoši normatīvajam un politikas plānošanas ietvaram tiek organizēta VMR un citu resursu nodrošināšana, un kādas ir galvenās identificētās problēmjomas pastāvošajā kārtībā.

Tabula 2. Esošās situācijas analīzes ietvaros veiktās darbības

Normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu analīze	<ul style="list-style-type: none"> • Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums • Valsts materiālo rezervju likums • Mobilizācijas likums • Rīkojums Par Valsts civilās aizsardzības plānu/Valsts civilās aizsardzības plāns • Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā • Valsts materiālo rezervju izmantošanas un pārbaudes kārtība						
Intervijas ar materiālo rezervju un citu materiālo resursu plānošanā, veidošanā un pārvaldīšanā iesaistītajiem	<table><thead><tr><th>Ministrijas:</th><th>Padotības iestādes:</th><th>Citas</th></tr></thead><tbody><tr><td><ul style="list-style-type: none"> • Aizsardzības ministrija • Ekonomikas ministrija • Iekšlietu ministrija • Veselības ministrija • Zemkopības ministrija</td><td><ul style="list-style-type: none"> • Valsts policija • Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests • Valsts robežsardze • Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde • Nodrošinājuma valsts aģentūra • Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests</td><td><ul style="list-style-type: none"> • Rīgas valsts pilsētas pašvaldība • SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor"</td></tr></tbody></table>	Ministrijas:	Padotības iestādes:	Citas	<ul style="list-style-type: none"> • Aizsardzības ministrija • Ekonomikas ministrija • Iekšlietu ministrija • Veselības ministrija • Zemkopības ministrija	<ul style="list-style-type: none"> • Valsts policija • Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests • Valsts robežsardze • Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde • Nodrošinājuma valsts aģentūra • Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	<ul style="list-style-type: none"> • Rīgas valsts pilsētas pašvaldība • SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor"
Ministrijas:	Padotības iestādes:	Citas					
<ul style="list-style-type: none"> • Aizsardzības ministrija • Ekonomikas ministrija • Iekšlietu ministrija • Veselības ministrija • Zemkopības ministrija	<ul style="list-style-type: none"> • Valsts policija • Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests • Valsts robežsardze • Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde • Nodrošinājuma valsts aģentūra • Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	<ul style="list-style-type: none"> • Rīgas valsts pilsētas pašvaldība • SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor"					

1.2. Konstatējumi par esošo situāciju

1.2.1. Vērtējums par esošo MR sistēmu

Esošās situācijas izvērtējuma ietvaros tika analizētas MR sistēmas darbības komponentes. Izvērtējums parāda, ka būtiskākais izaicinājums esošajā MR sistēmā ir finansējuma trūkums. Papildus izaicinājumus radījis izveidotais sistēmas darbības modelis (koordinācijas un sadarbības mehānisms; uzraudzības un kontroles mehānisms). Pašreizējais modelis paredz decentralizētu darbību kopumu ar daudzu iestāžu un citu iesaistīto pušu līdzdalību, vienlaikus nenosakot skaidru, efektīvu stratēģisko pārvaldību un funkciju īstenošanas/uzdevumu izpildes tvērumu.

Tabula 3. Vērtējums par esošo MR sistēmu

Nr.	Analīzes elements	Vērtējums ¹⁰	Vērtējuma paskaidrojums
MR sistēmas darbība			
1.	Koordinācijas un sadarbības mehānisms		Vidēji efektīvs, ņemot vērā, ka šobrīd Latvijā ir izveidota decentralizēta sistēma, kuras ietvaros noteikta loma paredzēta dažādām iesaistītajām pusēm dažādos MR sistēmas posmos. Lai arī atsevišķi katra iestāde savā jomā nodrošina nepieciešamo sadarbību, tomēr būtu nepieciešams skaidrāk iestrādāt normatīvajos aktos efektīvu koordinācijas un sadarbības mehānismu, lai nodrošinātu savstarpēji saskaņotas darbības un informācijas apmaiņu. Šobrīd MR sistēmā nav vienas horizontālas, centrāli atbildīgas iestādes, kura nodrošinātu visu iesaistīto pušu saskaņotu sadarbību, tādējādi veicinot gan optimālu procesu norisi (tajā skaitā informācijas apmaiņu), gan efektīvu resursu izmantošanu, gan arī kopējo sistēmas mērķu sasniegšanu. Sevišķi būtiska šādas centrālās atbildīgās iestādes loma varētu būt apdraudējuma gadījumos.
2.	Uzraudzības un kontroles mehānisms		Vidēji efektīvs, jo šobrīd nav noteikta viena horizontāli uzraugošā iestāde par visu MR sistēmu. Kā būtiskākie intervēto iestāžu izaicinājumi tika norādīti, ka: <ul style="list-style-type: none"> • VMR pārbaude ir laikietilpīgs process, ņemot vērā katras preces specifiku, kuru atbilstoši pārbaudei ir jāiepazīstas ar preces lietošanas instrukciju; • VUGD konstatētās neatbilstības pārbaudes aktā attiecībā uz VMR uzglabāšanas apstākļiem ir tikai rekomendējoša rakstura; • Lai gan normatīvais regulējums nosaka EM slēgt atlikto piegāžu līgumus, pašvaldībām noteikts koordinēt iegādes, kas var apgrūtināt preču kvalitātes, piegādes, naudas līdzekļu plūsmas u.c. nepieciešamo kontroļu veikšanu.
3.	Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultātie rādītāji, pārskati)		Vidēji efektīvs, jo iesaistītās iestādes gatavo pārskatu par iepriekšējā gadā veiktajām darbībām (vismaz par VMR), kuru iesniedz leM, savukārt leM apkopotā veidā – MK. Papildus tiek mērīts arī rezultatīvais rādītājs attiecībā uz VMR daudzumu atbilstoši nomenklatūrā norādītajam. Vienlaicīgi jānorāda, ka nav noteikts, vai iestādēm ir jāsniedz izvērtējums attiecībā uz MR sistēmu un pašreizējiem procesiem kopumā, kā arī par rezultatīvajiem rādītājiem par dažādiem procesiem (piemēram, norakstīto rezervju īpatsvars, kas tikušas izmantotas iestādes/resora vajadzībām, utilizētas utt.).

¹⁰ Vērtējums par esošo MR sistēmu ir veikts, pamatojoties uz normatīvā regulējuma analīzi un intervijām ar MR sistēmā iesaistītajām iestādēm.

4.	Finansējuma avotu pietiekamība		Zems, jo MR veidošana nav izvirzīta kā viena no politiskajām prioritātēm, paredzot tam atsevišķu finansējumu. Nozaru vajadzības tiek primāri virzītas caur starpnozaru prioritāro pasākumu pieprasījumiem. Papildus noteiktu finansējumu MR paredz arī pašvaldības savos budžetos.
MR plānošana			
5.	MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi		Drīzāk augsts, ņemot vērā, ka plānošana ir skaidri sadalīta trīs iestāžu starpā: IeM koordinē VMR, savukārt EM – PNP, ZM – pārtiku. Nākotnē potenciāli iespējams izskatīt lielākas sadarbības iespējas starp publisko un privāto sektoru iespējamo risku identificēšanā un MR vajadzību plānošanā.
6.	Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes		Drīzāk zema, jo nav izstrādāta sistēmiski vienota un integrēta pieeja ne stratēģiskajā plānošanā, ne risku novērtēšanā, turklāt apdraudējumu un MR izvērtēšanas (t.sk. vajadzību noteikšanas) kapacitāte dažādas nozarēs ir atšķirīga. Kā būtiskākie intervēto iestāžu izaicinājumi tika norādīti, ka: <ul style="list-style-type: none"> • Trūkst vienotas un integrētas pieejas stratēģiskajai plānošanai, piemēram, MR plānošanas vadlīnijas, kā arī skaidri definējot, ko glabāt rezervēs. Tā rezultātā šobrīd iestādes cenšas balstīties uz ekspertu vērtējumu, kas rada grūtības saskaņot MR; • Iestādes praksē saskaras ar grūtībām veikt riska novērtējumus, jo tām trūkst nepieciešamās zināšanas, kā arī vēsturiski uzkrātu un kvalitatīvu datu (t.sk. katastrofas gadījumā apkopo tikai kompensējamās, nevis kopējos zaudējumus (arī nav izstrādātu vadlīniju)). Tā rezultātā iestādes nereti izmanto VUGD izstrādātās katastrofu riska novērtēšanas rekomendācijas, tomēr netiek saņemta atgriezeniskā saite par sagatavotā novērtējuma kvalitāti (piemēram, no Krīzes vadības padomes); • Atsevišķos gadījumos iestādes sniedz VMR priekšlikumus, neapsverot visus aspektus, ar mērķi ātrāk tikt pie resursiem, vienlaicīgi cerot, ka tās pārvaldīs nozare, nevis iestāde, un nerēķinoties ar preces dzīvescikla izmaksām.
7.	MR kategorizācija/ grupēšana		Drīzāk augsta, jo kopumā MR kategorizācija/ grupēšana ir skaidra un norit saskaņā ar MR sistēmā definētajiem principiem. Vienlaicīgi iestādes intervijās ir minējušas izaicinājumus, kas izriet no "normatīvā regulējuma sadrumstalotības", kā arī norādījušas, ka rezerves var fundamentāli grupēt divās būtiskākajās rezervju grupās: sabiedrībai (t.sk. tautsaimniecības vajadzībām) un nozarēm (dienestiem).
MR veidošana			
8.	MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi		Drīzāk augsts, kopumā normatīvajam regulējumam definējot MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumus. Ministrijas nozares ietvaros definē kārtību rezervju iegādei. Sistēmas elementu nevar definēt kā augstas efektivitātes nākamajā sadaļās minēto elementu dēļ, kā arī apsverot faktu, ka rezerves ne tikai nav izveidotas nepieciešamajā apjomā, bet arī vairāki rezervju veidi (piemēram, PNP un pārtikas rezerves) nav izveidoti vispār.
9.	MR iegāde/ nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes		Drīzāk zema, iemesls – nepietiekamais finansējums, kā arī pastāv virkne dažādu izaicinājumu, ar ko saskaras intervētās iestādes, piemēram: <ul style="list-style-type: none"> • Kaut arī ar komersantiem sākotnēji panāktas vienošanās par gatavību iegādāties VMR, taču ilglaicīga finansējuma trūkuma dēļ komersantiem zūd interese un motivācija sadarboties; • Pārtikas rezervēm nav noslēgts neviens atliktais piegādes līgums, ir tikai neformālas vienošanās ar komersantiem, ka apdraudējuma iestāšanās gadījumā minētās rezerves varētu tikt nodrošinātas; • Decentralizēta vienādu preču iepirkšana katrai nozarei atsevišķi var radīt paaugstinātas izmaksas (gan attiecībā uz vienības cenu, gan iekšējo resursu patēriņu); • Pastāv potenciāls PIL noteiktās iepirkumu kārtības pilnveidošanai, ņemot vērā pašreizējos informācijas pieejamības ierobežojumus attiecībā uz VMR nomenklatūru.
10.	MR atjaunināšana /		Drīzāk zema, kam iemesls ir nepietiekamais finansējums, kā arī nereti prioritāri ir nepieciešams iegādāties resursus, kuriem

nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes		<p>finansējums nav piešķirts, nevis atjaunināt izlietotos/norakstītos resursus, kuriem finansējums tiek piešķirts to atjaunināšanai (gadījumi, kad resursi tiek izsniegti humānās/starptautiskās palīdzības sniegšanai), kā arī esošie risinājumi var nebūt pietiekami operatīvi/efektīvi rezervju atjaunināšanai. Kā būtiskākie intervēto iestāžu izaicinājumi tika norādīti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izaicinājums iegādāties citus rezervju veidus, kas, iespējams, ir prioritārāki konkrētajā brīdī nekā norakstītās rezerves; • Rezervju pārvaldītājam jā rūpējas par atpakaļ saņemto preču atjaunošanu (labošanu) vai atjaunināšanu (norakstīšanas gadījumā). Esošie risinājumi var nebūt pietiekami operatīvi vai efektīvi izmantoti: (1) VMRL ietvertie finanšu avoti un finansējums var būt nepietiekams (finansējums no valsts budžeta nav dots gadiem); (2) Starpnozaru prioritāro pasākumu pieprasījumam ir fiksēts iesniegšanas termiņš un periodiskums – tiek sniegts reizi gadā, kura rezultātā rodas laika periods, kad rezerves var nebūt pieejamas; (3) netiek izmantota prakse pieprasīt finansējumu no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem rezervju atjaunošanai.
11. Informācijas pieejamība par MR		<p>Vidēji efektīva, jo reāllaika informācijas nepieejamība un informācijas ierobežota pieejamība var būtiski ietekmēt MR sistēmas efektivitāti. Kā būtiskākie iestāžu izaicinājumi tika norādīti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izaicinājums pašvaldībām pieprasīt rezerves, kā arī plānot savas rezerves nezinot, kādu apdraudējumu novēršanai valsts rezerves ir nodrošinātas un vai pašvaldībai būtu nepieciešams veidot savas rezerves konkrētiem apdraudējumiem (par kuru novēršanu ir atbildīgas nozares); • Ir iedibināts informācijas pieejamības mehānisms, taču tas ir nepietiekams, lai VUGD kā faktiski atbildīgajai iestādei par komunikācijas koordināciju apdraudējuma gadījumā attiecībā uz VMR, būtu pieejama reāllaika informācija par iestāžu rīcībā esošajām VMR; • Apdraudējuma iestāšanās gadījumā, komunikācijā par VMR izmantošanu ir daudzas iesaistītās puses un norit "turp un atpakaļ" saziņa, kas ievērojami pagarina komunikācijas ķēdi – nereti komunikācija par VMR izmantošanu nenorit caur VUGD, bet tiešā veidā starp iestādēm; • Informācijas uzskaitē par MR iestādes izmanto dažādus risinājumus (Horizon, Microsoft Excel), turklāt materiālatbildīgajam par MR glabāšanu informācija bieži atrodas papīra formātā un pieejama tikai pašam.

MR pārvaldīšana

12. MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi		<p>Drīzāk augsts, kopumā normatīvajam regulējumam definējot MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumus. Izaicinājumi uzdevumu izpildē (komunikācijā par resursu iesaistīšanu) ir saistīti ar informācijas pieejamības aspektiem (skat. augstāk), kā arī neesot iedibinātam skaidram mehānismam pašvaldību komunikācijā ar piegādātājiem par PNP (kas nav iekļautas VMR) iesaisti apdraudējuma gadījumā.</p>
13. Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji / prioritātes		<p>Drīzāk zems, jo, lai gan normatīvajā regulējumā ir paredzēta iespēja rezervju pārvaldīšanas aspektus uzdot komersantam, slēdzot vienošanos, taču šobrīd sadarbība ir vāja un tikai atsevišķos aspektos (piemēram, rezervju apkope/remonts), kam iemesls ir nepietiekamais finansējums MR veidošanai un pārvaldīšanai. Ir veiktas dažādas iestrādes sadarbības veicināšanai ar privāto sektoru CA kopīgo mācību un D kategorijas kritiskās infrastruktūras aizsargāšanas kontekstā, taču netiek izmantotas komersantu sniegtās iespējas pašreizējās MR sistēmas "sāpju punktiem" – atbilstošas kvalitātes noliktavas un atsevišķu rezervju veidošana/aprites nodrošināšana (piemēram, pārtika).</p>
14. NVO iesaistīšana	Nav attiecināms	<p>Nav piešķirts vērtējums, jo esošajā MR sistēmā nav paredzēta NVO iesaiste. Vienlaicīgi iestādes norāda uz lielāku NVO iesaistes potenciālu atsevišķu uzdevumu īstenošanā, piemēram, MR izdalē katastrofas seku likvidēšanas pasākumos (kas gan primāri ir pašvaldību ziņā), kā arī MR plānošanas posmā, konsultējoties ar NVO par MR preču sarakstu.</p>
15. Loģistikas		<p>Drīzāk zems, norādot šādus izaicinājumus infrastruktūras, transporta un cilvēkresursu jomā:</p>

nodrošinājums	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktūra: (1) noliktavas ir neatbilstošā stāvoklī un tajās nevar uzglabāt būtisku daļu rezervju, ievērojot to glabāšanas nosacījumus (t.sk. neatbilstošs aprīkojums, piemēram, temperatūras un mituma kontrolei utt.); (2) nav izveidots noliktavu kapacitātes “drošības spilvens”. Piemēram, ienākot apjomīgam preču skaitam no starptautiskiem partneriem nav skaidrības, kur tās glabāt (atbilstošos glabāšanas apstākļos); (3) neatbilstošs noliktavu tehniskais nodrošinājums rezervju praktiski kā pārvaldīšanai un operatīvai iesaistei apdraudējuma gadījumā, kā arī atpakaļ saņemšanai (piemēram, glabāt kā paletētu kravu, tehnika preču pārvietošanai noliktavas ietvaros, transporta piekļūstamība efektīvai preču iekraušanai/izkraušanai, žāvēšanas skapji utt.). • Transports: trūkst atbilstošu transporta resursu rezervju pārvadāšanai, tāpēc bieži tiek izmantots iestādes operatīvais transports vai transports, kas vairs netiek izmantots operatīvajā darbā, vai lūgts izmantot citu iestāžu transporta resursus; • Cilvēkresursi: trūkst cilvēkresursu rezervju pārvaldīšanai (tāpat arī cilvēkresursu trūkums novērojams attiecībā uz MR plānošanas, stratēģiskās attīstības utt. aspektiem, MR pārvaldībai esot vienam no vairākiem pienākumiem (bieži prioritārākiem)).
---------------	--

Vērtējums par esošās MR sistēmas elementa darbību:

Zems	Drīzāk zems	Vidējs	Drīzāk augsts	Augsts
Sistēmas elements nav izveidots veidā, lai efektīvi sasniegtu izvirzītos mērķus. Pastāv būtiski šķēršļi, kas efektīvas darbības padara maz ticamas.	Efektīva darbība izveidotajā sistēmas elementā ir izaicinājums. Pastāv šķēršļi, kas jānovērš, lai palielinātu iespēju efektīvi sasniegt izvirzītos mērķus.	Sistēmas elementam ir potenciāls būt efektīvam, tomēr tas ir jāuzlabo. Lai gan atsevišķi efektivitātes uzlabojumi jau ir sasniegti, pastāv jomas, kurās uzlabojumi var ievērojami uzlabot efektivitāti.	Sistēmas elements ir izveidots veidā, lai efektīvi, ar minimāliem šķēršļiem, sasniegtu izvirzītos mērķus. Pastāv atsevišķas jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi.	Sistēmas elements ir izveidots, lai visefektīvākajā iespējamajā veidā sasniegtu izvirzītos mērķus.

1.2.2. Vispārīgie konstatējumi

Normatīvie akti

Normatīvo regulējumu VMR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai pamatā veido trīs likumi un uz to pamata izdotie MK noteikumi. Valsts materiālo rezervju likums, Mobilizācijas likums un Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums nosaka principus plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem, definē iesaistīto pušu uzdevumus un tiesības. Savukārt, MK noteikumos detalizētāk noteikta kārtība, kā tiek plānots resursu nodrošinājums, veiktas resursu iegādes, izsniegti resursi, veikti kontroles pasākumi. Lai arī normatīvais regulējums kopumā būtu vērtējams kā pirmšķietami pietiekams, novērojams, ka tas ir sadrumstalots. Iespējams identificēt izaicinājumus, kas saistīti ar tiesību normu interpretāciju, skaidrību un praktiskās piemērošanas aspektiem.

Šī Ziņojuma tvērumā, normatīvā regulējuma pamatā, ir šādi likumi un MK noteikumi:

Likumi	<ul style="list-style-type: none"> • Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums (saite), kurā noteikti uzdevumi ministrijām, tās padotībā esošām institūcijām un pašvaldībām apzināt un plānot resursus katastrofas pārvaldīšanai, pamatojoties uz risku novērtējumu. • Valsts materiālo rezervju likums (saite), kurā noteikts uzdevums ministrijām izvērtēt iespējamus apdraudējumus nozarē un, pamatojoties uz riska novērtējumu, lemt par nepieciešamību attiecīgajā nozarē veidot VMR, kā arī sadarbībā ar tās padotībā esošajām iestādēm plānot nepieciešamās VMR. • Mobilizācijas likums (saite), kurā noteikts, ka mobilizācijas sagatavošana cita starpā ietver VMR izveidošanu, uzkrāšanu, saglabāšanu un atjaunošanu, un mobilizācijas īstenošana cita starpā ietver iedzīvotāju normētu apgādi ar pārtiku, rūpniecības un medicīniskajām precēm, nodrošināšanu ar neatliekamo medicīnisko palīdzību, sakaru, transporta un citiem pakalpojumiem valsts apdraudējuma gadījumā.
MK noteikumi	<ul style="list-style-type: none"> • Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā (saite), kuros noteikti valsts un pašvaldību uzdevumi un pienākumi, konkrētas preces, ar kurām nodrošināmi iedzīvotāji valsts apdraudējuma gadījumā, kā arī nodrošinājuma plānošanas (t.sk. iegādes mehānismus), izsniegšanas un kontroles kārtību. • Valsts materiālo rezervju izmantošanas un pārbaudes kārtība (saite), kurā noteikta resursu izmantošanas (t.sk. komunikācijas) un pārbaudes kārtība, kādā VUGD veic resursu pārbaudi. • Valsts materiālajās rezervēs ietilpstošo zāļu un medicīnisko ierīču atsavināšanas kārtība (saite), kurā noteikta kārtība, kādā atsavina VMR ietilpstošās zāles un medicīniskās ierīces. • Noteikumi par mobilizācijai nepieciešamajām institucionālajām struktūrām un materiālo un finanšu resursu plānošanu un izmantošanu (saite), kuros noteikta mobilizācijas plānošanā, sagatavošanā un īstenošanā iesaistīto valsts institūciju un pašvaldību kompetence, nepieciešamo struktūrvienību uzdevumi un pienākumi, materiālo un finanšu resursu plānošanas un izmantošanas kārtība. • Noteikumi par atliktajām piegādēm (saite), kuros noteikta materiālo resursu un pakalpojumu veidus atliktajām piegādēm un atlikto piegāžu plānošanas un izpildes kārtību. • Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā (saite), kuros noteiktas normas iedzīvotāju nodrošināšanai ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā, kārtība, kādā plānojama iedzīvotāju nodrošināšana ar pārtiku, pārtikas izsniegšanas un izsniegšanas kontroles kārtība un valsts un pašvaldību institūciju uzdevumi un pienākumi, nodrošinot iedzīvotājus ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā.

MR sistēmas decentralizācijas / centralizācijas pakāpe

Latvijā ir izveidota decentralizēta sistēma VMR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai, kuras ietvaros loma ir paredzēta nozares ministrijām, ministriju padotības iestādēm, pašvaldības institūcijām, komersantiem un citām juridiskām un fiziskām personām. Izveidotā sistēma ietver daudzu iestāžu līdzdalību dažādos posmos, kas rada nepieciešamību pēc (1) efektīvas koordinācijas, (2) skaidra uzraudzības un kontroles mehānisma, kā arī (3) darbības novērtējuma ietvara, lai nodrošinātu darbību savstarpēju saskaņotību un sekmētu kopējo mērķu sasniegšanu.

Plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmos ir šādi iesaistītie:

	MK	Nozaru ministrijas	Ministriju padotības iestādes	Pašvaldības	Komersanti	Citi iesaistītie reaģēšanas un seku likvidēšanas darbos (piemēram, fiziskas un juridiskas personas)
Plānošana		✓	✓	✓		
Veidošana	✓	✓	✓	✓	✓	
Pārvaldīšana		✓	✓	✓	✓	✓

Koordinācijas un sadarbības mehānisms

Normatīvajos aktos nav iestrādāts skaidrs un efektīvs koordinācijas un sadarbības mehānisms. Analizētajos informācijas avotos tiek pieminēta koordinācija un sadarbība, kuru īstenošanas aspekti vietām tiek detalizētāk izklāstīti likumā, vietām – likuma anotācijā, tomēr netiek detalizēti noteikts mehānisms, kā šo sadarbību un koordināciju praktiski īstenot, kas var novest pie savstarpēji neskaņotām darbībām no iesaistītajām pusēm, darbību pārklāšanās un neefektīvas resursu izmantošanas.

Normatīvajā regulējumā sadarbības un koordinācijas aspekti iekļauti šādā formātā:

- Valsts materiālo rezervju likuma 4. panta pirmajā daļā noteikts, ka nozares ministrija “*sadarbībā ar tās padotībā esošajām iestādēm plāno attiecīgajā nozarē nepieciešamās valsts materiālās rezerves*”;¹¹
- Valsts materiālo rezervju likuma 5. panta pirmajā daļā noteikts, ka leM “*koordinē valsts materiālo rezervju plānošanu starp nozarēm*”. Likuma anotācijā ar plānošanas koordinēšana tiek saprasts “*sniegtot nozaru ministrijām informāciju par jau pieejamajiem valsts materiālo rezervju resursiem*”;
- Valsts materiālo rezervju likuma 5. panta otrajā daļā noteikts, ka leM “*sadarbībā ar attiecīgajām nozaru ministrijām sagatavo valsts materiālo rezervju nomenklatūru un, ja nepieciešams, arī izmaiņas tajā. VMR nomenklatūru iesniedz apstiprināšanai Ministru kabinetam*”. Likuma 4. panta 5. daļā noteikts, ka nepieciešamības gadījumā nozares ministrija “*iesniedz lekšlietu ministrijai priekšlikumus par izmaiņām valsts materiālo rezervju nomenklatūrā, norādot tajā iekļaujamo valsts materiālo rezervju veidu un apjomu, kā arī šo rezervju veidošanai un pārvaldīšanai nepieciešamo papildu finanšu līdzekļu apmēru starpnozaru prioritārā pasākuma pieteikuma sagatavošanai*”;
- MK noteikumu Nr. 755 “*Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā*” 5.1. punktā noteikts, ka EM “*iedzīvotāju nodrošināšanai ar pirmās nepieciešamības precēm sadarbībā ar pašvaldībām plāno finanšu līdzekļus šādiem izdevumiem*”.

Uzraudzības un kontroles mehānisms

Normatīvajos aktos noteikts, ka MR un citu materiālo resursu jomas saistītie uzraudzības un kontroles pasākumi, un atbildība pār tiem, ir sadalīta starp vairākām ministrijām un VUGD. Plānošanas fāzē leM un EM ir koordinējoša funkcija. Uzraudzību un kontroli par iestādes uzdevumu izpildi nodrošina pati iestāde ar iekšējās kontroles sistēmu. Attiecībā uz plānošanu ir būtiski nodrošināt, ka visas ieinteresētās puses (t.sk., ministriju padotības iestādes un pašvaldības) ir informētas par MR plānošanas procesu un proaktīvi aicinātas tajā piedalīties.

¹¹ Ministrijas un padotības iestāžu sadarbību regulē iekšējais normatīvais akts.

	VMR	PNP
Plānošana	leM koordinē resursu plānošanu starp nozarēm, resursu nomenklatūras sagatavošanu, sagatavo starpnozaru prioritāro pasākumu pieteikumu un ziņojumu par iepriekšējā gadā veiktajām darbībām ar resursiem.	EM izvērtē pašvaldību priekšlikumus saistībā ar informāciju par nepieciešamajiem resursiem (piemēram, veidu, apjomu, kā arī nepieciešamo laika posmu atlikto piegāžu līgumu slēgšanai), kā arī priekšlikumus par resursiem, kurus būtu jāiekļauj VMR (t.sk. veidu un apjomu, glabāšanas vietu un iespējamo atbildīgo glabātāju).
Veidošana un pārvaldīšana	<p>Nozares ministrija (vai funkcijas izpildītājs, ja funkcija ir deleģēta) VMR uzskaita atsevišķi no pamatdarbības nodrošināšanai paredzētajiem materiālajiem resursiem.</p> <p>Nozares ministrija (vai funkcijas izpildītājs, ja funkcija ir deleģēta) katru gadu veic VMR inventarizāciju.</p> <p>VUGD katru gadu veic VMR pārbaudi saskaņā ar plānu, kur tiek pārbaudīts, vai nozares ministrijas (vai funkcijas izpildītājs, ja funkcija ir deleģēta) nodrošina resursu uzskaiti, resursu uzglabāšanas apstākļus, kā arī izvēles kārtībā – resursu faktiskā daudzuma atbilstību informācijai un to gatavību izmantošanai. Resursu izsniegšanas gadījumā, glabātājs veic resursu pārbaudi pēc to saņemšanas.</p>	EM reizi ceturksnī kontrolē piegādātāja spēju pildīt atliktās piegādes līgumu un lemj par jaunu iepirkumu procedūru organizēšanu attiecīgās atliktās piegādes apjomā pēc atliktās piegādes līguma izbeigšanās vai pārtraukšanas.

Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)

Normatīvajos aktos paredzēts, ka pārsvarā darbību izsekojamībai tiek izmantoti pārskati, taču nav definēti darbības novērtējuma rezultatīvie rādītāji. Nozares ministrijas sadarbībā ar VMR pārvaldīšanā iesaistītajām institūcijām katru gadu sagatavo pārskatu par iepriekšējā gadā veiktajām darbībām ar VMR (veiktajām VMR iegādēm, tostarp to atjaunināšanas nolūkā, uzglabāšanu, uzturēšanu, atsavināšanu, norakstīšanu, izmantošanu, to atlikumiem u.c.), kuru iesniedz leM. leM apkopo iesniegto informāciju informatīvā ziņojumā un iesniedz to zināšanai MK. Paredzēts, ka uzraudzību un kontroli par iestādes uzdevumu izpildi nodrošina pati iestāde ar iekšējās kontroles sistēmu. Nav minēts, vai iestādēm ir jāsniedz izvērtējums attiecībā uz VMR sistēmu un pašreizējiem procesiem kopumā. Lai sasniegtu starpnozaru prioritāro pasākuma "Valsts materiālo rezervju iegāde, atjaunināšana un uzturēšana" izvirzīto mērķi - nodrošināt VMR iegādes, atjaunināšanu un uzturēšanu nozaru ministriju vajadzībām, atbilstoši MK apstiprinātajai VMR nomenklatūrai, ir definēti rezultatīvie rādītāji.

Neskatoties uz to, ka attiecībā uz PNP pašreiz nav noslēgts neviens atliktās piegādes līgums, nav definēts, ka tiek gatavots pārskats par PNP apjomiem, kurus tiek plānots nodrošināt ar atliktajām piegādēm, kā arī informāciju par piegādātājiem.

Finansējuma avotu pietiekamība

Esošā VMR sistēmas darbība tiek finansēta no valsts budžeta, kā arī no ieņēmumiem no VMR atsavināšanas un citiem pašu ieņēmumiem un privātpersonu ziedojumiem. VMR sistēmai paredzētais budžets atsevišķi netiek izdalīts, bet novirzīts caur sabiedriskās kārtības nodrošināšanas un drošības prizmu jeb pozīciju, neparedzot skaidru virzības trajektorijas saglabāšanu. Šāda situācija liecina, par VMR kā sistēmas fundamentālu finansēšanas modeļa trūkumu, prioritizējot operatīvākas formas civlās drošības un aizsardzības iniciatīvas pār VMR iegādi. Valsts budžeta finansējums VMR sistēmu nav sasniedzis jau vairākus gadus, leM lūdzot piešķirt līdzekļus 6 līdz 8 miljoni eiro.

Valsts kontrole šajā sakarā norādījusi uz to, ka VMR finansējumam tomēr būtu jānāk no CA pamatbudžeta un to nevajadzētu iekļaut kā papildu pieprasījumu prioritāro pasākumu pieteikumu procesā.¹²

Attiecībā uz PNP nav noslēgts neviens atliktās piegādes līgums, taču normatīvais ietvers paredz, ka EM slēdz atliktās piegādes līgumu ar piegādātāju/-iem, nepārsniedzot šim mērķim paredzēto finanšu līdzekļu apjomu (līdzekļi mobilizācijas gatavības nodrošināšanai), kuru piešķir MK. Ja tiek nolemts par konkrētu PNP iekļaušanu VMR sastāvā (tādas PNP, ko nevar nodrošināt ar atliktajām piegādēm), tad EM pārdala finansējumu leM (NVA) resursu iegādei, uzturēšanai un atjaunošanai. Apdraudējuma iestāšanās gadījumā EM veic samaksu komersantam no EM budžetā šim mērķim piešķirtajiem finanšu līdzekļiem par piegādātajām precēm vai pakalpojumiem. Minēts arī, ka valsts apdraudējuma gadījumā par nepieciešamā finansējuma avotiem PNP iegādei lemj MK.

leM attiecībā uz regulējumu, kas nosaka iedzīvotāju nodrošināšanu ar PNP norādījusi, ka šāds regulējums atbilst VMR tiesiskajam regulējumam, kas bija spēkā līdz 2018. gada 31. decembrim un noteica NVA organizēt VMR iegādes. leM 2021. gada 8. septembrī sniedza EM atzinumu ar iebildumiem par tās izstrādāto MK noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumos Nr. 755 "Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā"" (VSS-773). Atzinuma ietvaros leM informēja EM, ka ar VMRL, kas stājās spēkā 2019. gada 1. janvārī ir ieviesta jauna VMR veidošanas un pārvaldīšanas sistēma, nosakot nozares ministrijai uzdevumus VMR jomā, tajā skaitā nodrošināt tās vajadzībām uzglabāto VMR veidošanu (iegādi un atjaunināšanu) un pārvaldīšanu (uzskaiti, uzglabāšanu, uzturēšanu, izsniegšanu, atsavināšanu, norakstīšanu, inventarizāciju), kā arī nosakot nozares ministrijai administrēt VMR veidošanai un pārvaldīšanai nepieciešamos finanšu līdzekļus, un, lai īstenotu VMRL nozaru ministrijām noteiktos uzdevumus, NVA ir nodevusi attiecīgās nozares ministrijas vajadzībām uzglabātās VMR turpmākai to pārvaldīšanai nozaru ministriju noteiktajām atbildīgajām institūcijām, kā arī saskaņā ar MK 2012. gada 11. decembra Nr. 839 "Nodrošinājuma valsts aģentūras nolikums" 3.3. apakšpunktu NVA veic VMR iegādes, tai skaitā to atjaunināšanas nolūkā, tikai iekšlietu nozares vajadzībām. Ņemot vērā minēto, leM aicināja EM precizēt minēto noteikumu projektu atbilstoši VMRL ietvertajam regulējumam, bet uz ziņojuma sagatavošanas brīdi izmaiņas regulējumā nav veiktas.

---

¹² Valsts kontroles 2022. gada 27. septembra revīzijas ziņojums "[Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība](#)", 10. lpp.

1.2.3. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem

VMR un citu materiālo resursu plānošana, veidošana un pārvaldīšana (t.sk. apdraudējuma gadījumā) analizēta, pamatojoties uz Valsts materiālo rezervju likumā noteikto kārtību un atbildības sadalījumu attiecībā uz **VMR** un Mobilizācijas likumā noteikto kārtību un atbildības sadalījumu attiecībā uz **PNP valsts apdraudējuma gadījumā**. Procesa shēmas ietver secīgas attiecīgo resursu plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmu aktivitātes, kā arī par aktivitāšu izpildi atbildīgās institūcijas un iesaistītās puses.

Attēls 3. Valsts materiālo rezervju plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas sistēma

Valsts materiālās rezerves (Par Valsts civiļās aizsardzības plānu, Valsts materiālo rezervju likums, Valsts materiālo rezervju izmantošanas un pārbaudes kārtība)		Nozares ministrijas		Ministriju padotības iestādes		Pašvaldības institūcijas	Komersants	Citi iesaistītie reaģēšanas un seku likvidēšanas darbos
		MK	IeM	VUGD				
Plānošana	Izvērtē iespējamus apdraudējumus							
	Lemj par rezervju veidošanu							
	Plāno rezerves							
	Izvērtē pašreizējo nodrošinājumu							
	Iesniedz priekšlikumus par izmaiņām nomenklatūrā, sagatavo pārskatu par iepriekšējā gadā veiktajām darbībām ar rezervēm							
	Koordinē plānošanu starp nozarēm, sagatavo nomenklatūru, starpnozaru prioritāro pasākumu pieteikumu							
Veidošana	Lemj par finansējuma piešķiršanu							
	Ņemot vērā pieejamo finansējumu, tiek plānotas VMR iegādes/atjaunināšana							
	Iegādājas (t.sk. atjaunina) rezerves							
Pārvaldīšana	Uzskaita, uzglabā, uztur, atsavina, noraksta, kā arī veic inventarizāciju rezerves							
	Sagatavo ziņojumu par iepriekšējā gadā veiktajām darbībām ar rezervēm							
	Veic rezervju pārbaudi pie rezervju glabātāja							
	Sagatavo un nosūta pieprasījumu par rezervju izmantošanu							
	Noskaidro rezervju esību un lēmuma pieņēmēja kontaktinformāciju							
	Sagatavo un nosūta pieprasījumu lēmuma pieņēmējam par rezervju izmantošanu							
	Atļauj izmantot rezerves							
	Izsniedz rezerves							
Izmanto rezerves								
Pieņem un pārbauda rezerves								

apdraudējuma gadījumā

No atsavināšanas iegūtie finanšu līdzekļi tiek novirzīti rezervju veidošanai

izpildi var pilnībā/dalēji deleģēt

izpildi var pilnībā/dalēji deleģēt

atkarībā no rezervju glabātāja

atkarībā no rezervju glabātāja

Funkcijas izpildītājs

Funkcijas izpildītājs, ja izpilde ir daļēji/pilnībā deleģēta

Attēls 4. Pirmās nepieciešamības rūpniecības preču plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas sistēma

Pirmās nepieciešamības rūpniecības preces (Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā)		Ministrijas			Ministriju padotības iestādes		Pašvaldība	Komersants
		MK	IeM	EM	VARAM	VUGD		
Plānošana	Izvērtē iespējamās apdraudējumus							
	Iesniedz priekšlikumus par iedzīvotāju nodrošināšanu ar resursiem un izstrādā rīcības plānu							
	Saskaņo rīcības plānus, ja tie paredz iedzīvotāju rīcību civilās aizsardzības ietvaros							
	Izvērtē pašvaldību priekšlikumus un sniedz priekšlikumus par resursiem, kurus jāiekļauj VMR							
Veidošana	Lemj par resursu iekļaušanu VMR							
	Plāno finansējumu							
	Lemj par finansējuma avotu							
	Pārdala finansējumu resursiem, kuri iekļauti VMR							
	Saņem finansējumu resursiem, kuri iekļauti VMR							
	Iegādājas resursus, kuri iekļauti VMR							
	Izveido iepirkuma komisiju							
	Slēdz atliktās piegādes līgumus ar piegādātājiem, veic samaksu par gatavību piegādāt preces							
	Tiek informēti par noslēgtajiem atliktās piegādes līgumiem							
	Reizi ceturksnī pārbauda piegādātāja spēju pildīt atliktās piegādes līgumu							
	Atbild par resursu esību un reizi ceturksnī informē EM par rīcībā esošajiem resursiem, iesniedzot pārskatu							
	Informē EM un pašvaldību gadījumā, ja apturēta vai pārtraukta saimnieciskā darbība							
Nosaka kontaktpersonu un par to informē pašvaldības								
Izvērtē iespējamās sekas un nosaka resursu izsniegšanas kārtību un saņemšanas punktus								
Sazinās ar piegādātājiem (ar IeM, ja resursi iekļauti VMR)								
informē iedzīvotājus par pirmās nepieciešamības preču izsniegšanas kārtību un izsniegšanas punktiem								

Pirmās nepieciešamības rūpniecības preces

(Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā)

	MK	Ministrijas			Ministriju padomes iestādes		Pašvaldība	Komersants
		IeM	EM	VARAM	VUGD	NVA		
Pārvaldīšana	Var organizēt papildu resursu vienību piegādi pašvaldībai							
	Kontrolē resursu kvalitātes un apjoma atbilstību, organizē un kontrolē izsniegšanu, nodrošina uzskaiti, norāda piegādes ceļu, nepieciešamības gadījumā organizē transportu resursu piegādei							
	Piegādā resursus							
	Paraksta preces nodošanas un pieņemšanas aktu							
	Iesniedz EM maksājuma attaisnojuma dokumentu							
	Iesniedz EM preču pieņemšanas dokumentus un informē gadījumā, ja konstatētas neatbilstības							
	Veic samaksu par piegādātajām precēm vai pakalpojumiem							
	Informē VARAM par piegādātajām resursiem un konstatētajiem pārkāpumiem pašvaldības darbībā							

Funkcijas izpildītājs
Var tikt iesaistīts funkciju izpildē

MR plānošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

MR plānošanas ietvars, galvenokārt, ir noteikts **Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā, Mobilizācijas likumā un Valsts materiālo rezervju likumā.**

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā nav detalizēti noteikts un raksturots vajadzību identificēšanas/novērtēšanas process, plānošana, izvērtēšana, kā arī tajā netiek noregulēta kategorizācija. Likuma 3.pantā definēts uzdevums no kura izriet plānošanas pienākums, no kā savukārt atvasinās materiālo resursu nepieciešamība, jo īpaši – savlaicīgi prognozēt katastrofas draudus; plānot un savlaicīgi veikt preventīvos pasākumus; plānot un veikt atjaunošanas pasākumus (neskaidri definēts uzdevums); 8.panta otrajā daļā noteikti uzdevumi MK, tajā skaitā, uzdevumu saistībā ar tiesībām lemt par uzdevumu izpildei nepieciešamo finansējumu. 9.pantā noteikti ministriju, valsts institūciju un to vadītāju uzdevumus un tiesības definē savstarpējo sadarbību, atgriezeniskās saites attiecības. 6.panta otrajā daļā noteikts, ka attiecīgā ministrija vai pašvaldība (6.panta pirmā daļa) veic katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas uzdevumus, t.s. pamatojoties uz risku novērtējumu, apzina un plāno resursus katastrofas pārvaldīšanai.

Nolūkā noteikt kārtību mobilizācijas plānošanai, sagatavošanai un īstenošanai, MK izdod noteikumus. MK 2005. gada 13. septembra noteikumi Nr.696 "Noteikumi par mobilizācijai nepieciešamajām institucionālajām struktūrām un materiālo un finanšu resursu plānošanu un izmantošanu" ir noteikta nacionālo bruņoto spēku, CA formējumu un tautsaimniecības nozaru mobilizācijas plānošanā, sagatavošanā un īstenošanā iesaistīto valsts institūciju un pašvaldību kompetence; mobilizācijas plānošanai, sagatavošanai un īstenošanai nepieciešamās struktūrvienības valsts institūcijās un pašvaldībās, to uzdevumus un pienākumus; mobilizācijai nepieciešamo materiālo un finanšu resursu plānošanas un izmantošanas kārtību; valsts institūciju, pašvaldību un Latvijas Republikā

reģistrētu juridisko personu uzdevumus un pienākumus mobilizācijai nepieciešamo materiālo un finanšu resursu plānošanā un izmantošanā.

Valsts materiālo rezervju likumā noteikts, ka VMR nomenklatūra ir VMR saraksts, kurā norādīts materiālo resursu veids, apjoms un ministrija, kuras pārstāvētās nozares vajadzībām tiek veidotas VMR, un VMR nomenklatūru apstiprina MK. Ir noteikti katras nozares ministrijas uzdevumi, no kuriem izriet plānošanas pienākums, no kā savukārt izriet materiālo resursu nepieciešamība.

MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Atbildība koordinēt VMR un PNP plānošanu katrā no sistēmām ir vienai institūcijai. VMR sistēmas ietvaros atbildīgā koordinējošā institūcija ir **leM**, kura koordinē nozaru ministriju darbības, t.sk. resursu plānošanu starp nozarēm, resursu nomenklatūras sagatavošanu, sagatavo starpnozaru prioritāro pasākumu pieteikumu. Savukārt PNP sistēmas ietvaros koordinējošā institūcija ir **EM**, kura koordinē pašvaldību darbības šajā jomā, t.sk. izvērtē pašvaldību priekšlikumus saistībā ar informāciju par nepieciešamajiem resursiem (piemēram, veidu, apjomu, kā arī nepieciešamo laika posmu atlikto piegāžu līgumu slēgšanai), kā arī priekšlikumus par resursiem, kurus būtu jāiekļauj VMR (t.sk. veidu un apjomu, glabāšanas vietu un iespējamo atbildīgo glabātāju).

Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes

Normatīvajā regulējumā ir noteikti pasākumi, kādos ir paredzēts izmantot rezerves, taču nav noteikts kādam laika periodam (posmam) vai konkrētam apdraudējumu apjomam (skaitam), ir jāplāno un jāveido resursi. Gan attiecībā uz VMR, gan PNP nav noteikts, cik apjomīgas rezerves veidot (veicot resursu faktisku iegādi un glabāšanu vai slēdzot līgumus par atliktajām piegādēm), t.i., cik ilgam laika periodam vai arī konkrētam apdraudējumu skaitam, lai varētu pārvarēt apdraudējumu/-us. Šis apstāklis, līdz ar pienākumu ministrijām identificēt riskus un veikt risku novērtējumu, rada neskaidrību attiecībā uz dažādu resursu plānošanu (tajā skaitā, periodu) pie viena apdraudējuma veida.

VMR un PNP plānošana notiek decentralizēti, sekojot secīgiem un loģiskiem soļiem. Abu sistēmu resursu plānošanas posmā sākotnēji tiek izvērtēti apdraudējumi un plānoti nepieciešamie resursi, ko VMR sistēmas ietvarā veic nozares ministrijas un PNP sistēmas ietvarā – pašvaldības. Tāpat arī iepriekš minētie subjekti veic resursu nodrošinājuma izvērtējumu, kur VMR sistēmas ietvarā plānotie nepieciešamie resursi (piemēram, veids un apjoms) tiek salīdzināti ar pašreizējo nodrošinājumu, savukārt PNP sistēmas ietvarā tiek izvērtēts, vai plānotos resursus var nodrošināt ar atliktās piegādes līgumiem ar komersantiem.

MR kategorizācija/grupēšana

Normatīvajā regulējumā ir vispārīgi definēta MR kategorizācija un grupēšana, detalizācijas līmenim atšķiroties dažādiem preču veidiem:

- Mobilizācijas rezerves:
  - Pārtika, definējot produktus (piemēram, konservi, maize, dārzeņi, ūdens utt.) un dienas normas.
  - Pirmās nepieciešamības rūpniecības preces, definējot preču veidus (piemēram, personīgie higiēnas līdzekļi, maiņas apģērbs, galda trauku un piederumu komplekts) un daudzumu.
  - Degvielas rezerves.
  - Citi materiālie un finanšu resursi.
- VMR:
  - Zāles un medicīniskās ierīces;
  - Citas preces.
- Naftas produktu drošības rezerves, definējot to veidus (jēlnafta, naftas starpprodukti, benzīns un aviācijas degviela, petroleja, dīzeļdegviela un petrolejas veida reaktīvā degviela, degviellejla, sašķīdinātā naftas gāze) un apjomus.

MR veidošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

MR veidošanas procesa ietvars, galvenokārt, ir noteikts Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā, Mobilizācijas likumā un Valsts materiālo rezervju likumā.

Valsts materiālo rezervju likumā visprecīzāk sniegta MR veidošanas definīcija, proti, tas nozīmē rezervju iegādi un atjaunināšanu¹³, lai aizvietotu norakstītās un izlietotās VMR.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā paredzēts, ka CA uzdevumu finansēšana notiek no valsts budžeta; pašvaldības budžeta un fizisko/juridisko personu personīgajiem līdzekļiem.

Mobilizācijas likumā ir iekļauts līdzīgs formulējums, proti, ka iedzīvotāju, valsts (arī ārvalstīs esošie), pašvaldību un privāto tiesību juridisko personu materiālie un finanšu līdzekļi veido mobilizācijas resursus. Ja nepieciešams, kā mobilizācijas resursus var izmantot arī iedzīvotājiem piederošos materiālos līdzekļus. Noteikumi par atliktajām piegādēm, nosaka materiālo resursu un pakalpojumu veidus atlikto piegāžu vajadzībām un atlikto piegāžu plānošanas un izpildes kārtību.

MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Nozaru ministrijas veido VMR, kuru iegādi, tostarp to atjaunināšanas nolūkā, var deleģēt valsts un pašvaldības institūcijām un komersantiem un kuru veidošanai nepieciešamo papildu finansējumu piešķir MK. Resursu veidošana (iegāde un atjaunināšana) tiek veikta atbilstoši MK apstiprinātajai VMR nomenklatūrai un piešķirtajam finansējumam (vai ministriju ieņēmumiem saistībā ar VMR atsavināšanu vai pašu ieņēmumiem vai privātpersonu ziedojumiem). Par faktisko resursu iegādi atbild nozares ministrijas vai, ja iegāde tiek deleģēta, valsts vai pašvaldības institūcijas vai komersants.

PNP veido EM, kuru veidošanai nepieciešamo finansējumu piešķir MK. Resursu veidošana tiek veikta, balstoties uz EM izvērtējumu par pašvaldību iesniegtajiem priekšlikumiem attiecībā uz PNP (t.sk., veidu, apjomu un iespēju tās nodrošināt ar atliktajām piegādēm). Resursu veidošana tiek veikta atbilstoši MK piešķirtajam finansējumam. Ja tiek nolemts par konkrētu PNP iekļaušanu VMR sastāvā (tādas PNP, ko nevar nodrošināt ar atliktajām piegādēm), tad EM pārdala finansējumu leM (NVA) resursu iegādei, uzturēšanai un atjaunošanai.

MR iepirkšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

Resursu veidošanai tiek izmantotas divas atšķirīgas pieejas – resursu iegāde vai slēdzot atliktās piegādes līgumus ar komersantiem. Resursu veidošana VMR gadījumā (t.sk., VMR iekļaujamās PNP) paredz preču faktisku iegādi atbilstoši regulējumam publisko iepirkumu jomā¹⁴ un ministriju iekšējos noteikumos noteiktai VMR veidošanas (iegādes un atjaunināšanas) kārtībai, savukārt attiecībā uz PNP (ko var nodrošināt ar atliktajām piegādēm) – slēdzot līgumus par atliktajām piegādēm ar komersantiem un veicot samaksu par gatavību piegādāt preces.

MR atjaunināšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

Valsts materiālo rezervju likums vispārīgi nosaka MR atjaunināšanas kārtību, ko detalizētāk var noteikt VMR pārvaldītājs vai nozaru speciālie normatīvie akti. Likumā noteikts, ka atjaunināšanu veic, lai aizvietotu norakstītās, tostarp pamatdarbības nodrošināšanai izlietotās, VMR attiecīgajam mērķim piešķirto finanšu līdzekļu ietvaros. Praksē ir izveidojies izaicinājums iegādāties citus rezervju veidus, kas iespējams ir prioritārāki konkrētajā brīdī nekā norakstītās rezerves, ko esošais normatīvais ietvars un iepirkuma procedūra apgrūtina/palēnina.¹⁵ Tāpat arī rezervju pārvaldītājam jāparūpējas par atpakaļ saņemto preču atjaunošanu (labošanu) vai atjaunināšanu (norakstīšanas gadījumā) par to no rezervju pieprasītāja (ar to saprotot iestādi, kas nav izveidojusi rezerves, nevis sabiedrību) nesaņemot finansējumu.

¹³ Atbilstoši apstiprinātajai VMR nomenklatūrai.

¹⁴ Iepirkumu uzraudzības biroja apkopotie [likumi](#), kas noregulē būtiskākos ar iepirkumu jomu saistītos jautājumus, un [MK noteikumi](#), kuri nodrošina iepirkumu jomu regulējošo likumu piemērošanu.

¹⁵ No ieņēmumiem, kas gūti no VMR atsavināšanas, kā arī ņemot VMR pārvaldītāja prasmi plānot un iesniegt priekšlikumus atbilstoši prioritātēm.

Informācijas pieejamība par MR

Informācijas ierobežotā pieejamība par VMR rada apgrūtinājumus MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmos. Gan izaicinājumi, kas izriet no reāllaika informācijas nepieejamības par MR (detalizētāks izklāsts zemāk), gan informācijas ierobežotās pieejamības aspekts,¹⁶ var būtiski ietekmēt MR sistēmas efektivitāti. Tas būtiski atsaucas uz pašvaldību līmeni, gan attiecībā uz rezervju pieprasīšanu, gan savu rezervju plānošanu un veidošanu.

leM norādījusi, ka informācija par VMR ir pieejama, bet tā ir klasificēta atbilstoši likuma par "Par valsts noslēpumu" 4. panta otrās daļas 9. punktam un MK 2004. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 887 2.1.13. apakšpunktam. Ar VMR nomenklatūru var iepazīties, ja atbilstoši MK 2004.gada 6.janvāra noteikumiem Nr. 21 personai ir vismaz trešās kategorijas speciālā atļauja pieejai valsts noslēpuma objektiem.

MR pārvaldīšana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

MR pārvaldīšanas ietvars, galvenokārt, ir noteikts Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā, Mobilizācijas likumā un Valsts materiālo rezervju likumā.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā ir noteikta kompetence un no tās izrietoši pienākumi, no kā savukārt izriet materiālo resursu nepieciešamība. Attiecīgā ministrija, iesaistot tās padotībā esošās institūcijas, vai pašvaldība sadarbībā ar citām ministrijām, valsts un pašvaldību institūcijām veic šādus katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas uzdevumus: novērtē risku; pamatojoties uz risku novērtējumu, nosaka preventīvos, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumus, izstrādā attiecīgās jomas attīstības plānošanas dokumentus, tiesību aktus un citus dokumentus; pamatojoties uz risku novērtējumu, apzina un plāno resursus katastrofas pārvaldīšanai. Katastrofas pārvaldīšanas subjekts pēc katastrofas sadarbībā ar citām ministrijām, valsts un pašvaldību institūcijām prioritāšu secībā nosaka un veic atjaunošanas pasākumus. MK uzrauga CA sistēmas darbību un tās uzdevumu izpildi.

Mobilizācijas likumā nav noteikta detalizēta rezervju uzskaitē, uzglabāšana, uzturēšana, izsniegšana, atsavināšana un norakstīšana. Mobilizāciju sagatavo un īsteno saskaņā ar Nacionālās drošības likumu, Mobilizācijas likumu un MK noteikumiem. Mobilizācijas sagatavošana ietver VMR izveidošanu, uzkrāšanu, saglabāšanu un atjaunošanu. Likuma 9. pants norāda uz to, ka, lai reglamentētu mobilizācijas plānošanu, sagatavošanu un īstenošanu, MK izdod noteikumus.

Valsts materiālo rezervju likums nosaka nozares ministrijai nodrošināt VMR pārvaldīšanu, kas ietver to uzskaiti, uzglabāšanu, uzturēšanu, izsniegšanu, atsavināšanu, norakstīšanu un inventarizāciju. Nozares ministrija atbilstoši valsts pārvaldes uzdevumu izpildes nodrošināšanu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem var VMR pārvaldīšanu pilnībā vai daļēji uzdot veikt valsts vai pašvaldības institūcijai vai komersantam. Lēmumu par atļauju izmantot VMR likumā noteiktajos pasākumos, izņemot humānās palīdzības sniegšanu, pieņem attiecīgās nozares ministrijas valsts sekretārs vai viņa pilnvarota amatpersona. Kārtība, kādā nodrošināma VMR izmantošana likumā noteiktajos pasākumos, izņemot humānās palīdzības sniegšanu, noteikta MK noteikumos.

MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

VMR gadījumā par resursu pārvaldīšanu (uzskaiti, uzglabāšanu, uzturēšanu, izsniegšanu, atsavināšanu, norakstīšanu un inventarizāciju) ir atbildīga nozares ministrija vai valsts vai pašvaldības institūcija vai komersants, kuriem šī funkcija ir pilnībā vai daļēji uzdots. PNP gadījumā par resursu esību (norādītajā vietā, apjomos un līguma darbības periodā) ir atbildīgs komersants. Kontroles funkciju VMR veic VUGD, savukārt PNP – EM.

Apdraudējuma iestāšanās gadījumā, komunikācijā par VMR izmantošanu ir daudzas iesaistītās puses un norit "turp un atpakaļ" saziņa, kas ievērojami pagarina komunikācijas ķēdi. Valsts vai

¹⁶ Personai ir nepieciešama vismaz trešās kategorijas speciālā atļauja pieejai konfidencialiem valsts noslēpuma objektiem. (Likuma "Par valsts noslēpumu" 4. panta otrās daļas 9. punkts, MK 26.10.2004. noteikumu Nr.887 "Valsts noslēpuma objektu saraksts" 2.1.13. apakšpunkts un MK 06.01.2004. noteikumi Nr. 21 "Valsts noslēpuma, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas, Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi" 10.2. apakšpunkts)

pašvaldības institūcijas, kurām nav pietiekamu resursu un ir nepieciešamība pēc VMR saņemšanas, sākumā vēršas pie VUGD ar pieprasījumu pēc resursiem. Tālāk VUGD vēršas pie resursu glabātāja, noskaidrojot resursu esību un lēmuma pieņēmēja, kas tiesīgs sniegt atļauju izmantot resursus, kontaktinformāciju. Kontaktinformāciju VUGD pārsūta pieprasījuma iesniedzējam. Institūcija atkārtoti sniedz pieprasījumu, adresējot to lēmuma pieņēmējam, kurš pozitīva lēmuma rezultātā rakstiski izdod rīkojumu par atļauju izmantot resursus. Atbilstoši rīkojumam glabātājs izsniedz attiecīgos VMR resursus rīkojumā norādītajam saņēmējam.

No normatīvā regulēja prizmas, VMR tiek veidotas konkrētas ministrijas pārstāvētās nozares vajadzībām. Valsts vai pašvaldības institūcijām, kurām nav pietiekamu resursu un ir nepieciešamība pēc VMR saņemšanas, ir jāsaņem atļauja par resursu izmantošanu no konkrētas nozares ministrijas (vai cita lēmumpieņēmēja). Gadījumā, ja institūcijām ir nepieciešamība pēc resursiem, kurus pilnībā nevar nodrošināt ar vienas nozares ministrijas pārvaldībā esošajiem resursiem – institūcijām būtu nepieciešams sazināties arī ar citu nozares ministriju (lēmumpieņēmēju), kas var izsniegt atlikušos nepieciešamos resursus.

Ir iedibināts mehānisms attiecībā uz informācijas pieejamību, taču tas ir nepietiekams, lai VUGD kā faktiski atbildīgajai iestādei par komunikācijas koordināciju apdraudējuma gadījumā attiecībā uz VMR, būtu pieejama reāllaika informācija par iestāžu rīcībā esošajām VMR. MK noteikumi par VMR izmantošanas un pārbaudes kārtību paredz, ka VUGD katru gadu veic VMR pārbaudi, t.sk. salīdzinot to faktisko daudzumu ar aktuālo informāciju par resursu atlikumiem glabātāja uzskaitē. Apdraudējuma gadījumā VUGD ir nepieciešamība noskaidrot informāciju par resursu esību no resursu glabātāja, lai tālāk nodotu nozares ministrijas lēmuma pieņēmēja par resursu izmantošanu kontaktinformāciju institūcijai, kura ir iesniegusi pieprasījumu. Tas nozīmē, ka VUGD rīcībā var neatrasties aktuāla informācija par nozares ministriju un resursu glabātāju pārvaldībā esošajiem resursiem, t.sk. to izmaiņām kopš pārbaudi veikšanas, kas apdraudējuma gadījumā rada nepieciešamību VUGD šādu informāciju iegūt no glabātāja. Izaicinājums rodas no atbilstošas IS neesamības, kuras izveidi būtiski ietekmē VMR klasifikācija kā valsts noslēpuma objekts.

Normatīvajos aktos pašvaldībām ir paredzēta primārā loma attiecībā uz PNP iesaisti apdraudējuma gadījumā, savukārt EM – sekundāra. Iestājoties valsts apdraudējumam, pašvaldības t.sk. nosaka PNP izsniegšanas kārtību, apstiprina izsniegšanas punktus un personālu, sazinās ar attiecīgajiem PNP piegādātājiem (vai leM, ja preces iekļautas VMR), norāda piegādātājiem efektīvāko piegādes ceļa maršrutu, atbild par dažādiem aspektiem attiecībā uz kvalitātes, apjoma, uzskaites aspektiem utt. EM paredzēta administratīvā un uzraudzības loma, kas lielākoties ietver norēķinu veikšanu par piegādātāju precēm/pakalpojumiem pašvaldībām.

Normatīvajos aktos par PNP (kas nav iekļautas VMR) nav iedibināts skaidrs mehānisms attiecībā uz pašvaldību komunikāciju ar piegādātājiem. Noteikumi nosaka, ka EM pašvaldībām nosūta līgumu elektroniskās kopijas par noslēgtajiem atliktās piegādes līgumiem. Nav noteikts, ka tiek veidots saraksts/reģistrs attiecībā uz piegādātājiem. Pašvaldībām ir uzdevums sazināties ar "attiecīgajiem" piegādātājiem, taču nav minēts, kas "attiecīgie" piegādātāji būtu, kā arī nevar gūt pārliecību par to, ka apdraudējumam vienlaicīgi iestājoties vairākās pašvaldībās šī komunikācija noritēs veiksmīgi un tiks veikta optimāla resursu prioritizācija un piegāde.

Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji / prioritātes

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums paredz tiesības ministrijām un valsts institūcijām savas kompetences ietvaros rakstveidā slēgt pakalpojumu un sadarbības līgumus vai vienošanās ar citām valsts vai pašvaldības institūcijām, juridiskām un fiziskām personām CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā. Tas tiek īstenots atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajai kārtībai (gadījumā, ja tiek slēgts līgums vai starpresoru vienošanās starp valsts iestādēm un pašvaldībām) un atbilstoši Publisko iepirkumu likumā iekļautajai kārtībai (gadījumā, ja tiek slēgts līgums starp valsts iestādi, pašvaldību un juridisko personu).

Uz **Mobilizācijas likuma** pamata ir izdoti MK noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības precēm, kuri paredz, ka minētās preces var nodrošināt divējādi: slēdzot līgumus par atliktajām piegādēm vai veikt to iegādi un uzglabāšanu VMR.

Valsts materiālo rezervju likumā noteikts, ka VMR veidošanu (iegādi un atjaunināšanu) un pārvaldīšanu (uzskaiti, uzglabāšanu, uzturēšanu, izsniegšanu, atsavināšanu, norakstīšanu, inventarizāciju) nodrošina nozares ministrija, paredzot, ka nozares ministrija attiecīgo uzdevumu uz savstarpējas vienošanās pamata pilnībā vai daļēji var uzdot atbildīgajai institūcijai – valsts vai pašvaldības institūcijai, vai komersantam, kas nozares ministrijas uzdevumā veido vai pārvalda VMR, kā

arī veic citas likumā noteiktās darbības. Nozares ministrija attiecīgos uzdevumus var uzdot padotības iestādei – ar rīkojumu, citam resoram – slēdzot starpresoru vienošanos, pašvaldības institūcijai – slēdzot sadarbības līgumu, komersantam – slēdzot deleģēšanas līgumu.

NVO iesaistīšana

Esošajā MR sistēmā NVO iesaiste nav paredzēta. MR sistēmā iesaistītās iestādes līdz šim nav iesaistījušas vai arī konsultējušās ar NVO ne MR plānošanas, ne veidošanas un pārvaldīšanas posmos. Arī nākotnē iestādes nesaredz būtisku NVO iesaisti valsts līmeņa sistēmā, drīzāk saredz iespēju tās iesaistīt pašvaldības līmenī (piemēram, pirmās palīdzības sniegšanā, ja evakuācija norit lielā teritorijā).

Loģistikas nodrošinājums

Mobilizācijas likumā nav noteikta sagatavošana, izsniegšana, transportēšana, saņemšana, taču likumā noteikts, ka, lai reglamentētu mobilizācijas plānošanu, sagatavošanu un īstenošanu, MK izdod noteikumus par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā, nosakot t.sk. nodrošinājuma ar pārtiku plānošanas, kā arī pārtikas izsniegšanas un izsniegšanas kontroles kārtību valstī un noteikums par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības precēm valsts apdraudējuma gadījumā, nosakot t.sk. nodrošinājuma ar pirmās nepieciešamības precēm plānošanas, kā arī pirmās nepieciešamības preču izsniegšanas un izsniegšanas kontroles kārtību valstī.

Saskaņā ar **Valsts materiālo rezervju likumu** ir izdoti noteikumi, kas nosaka VMR izmantošanas un pārbaudes kārtību attiecībā uz rezervju izmantošanu VMR likuma 3. panta 1. daļā noteiktajos pasākumos, izņemot humānās palīdzības sniegšanai. Noteikumi, tostarp, nosaka, kā tiek veikts pieprasījums pēc nepieciešamajiem materiālajiem resursiem (komunikācijas forma un ķēde)¹⁷, ka glabātājs, nodrošina rezervju izsniegšanu saņēmējam, kā arī glabātājs organizē pieņemšanu no rezervju saņēmēja, noformējot pieņemšanas un nodošanas aktu. Savukārt kārtība, kā tiek organizēta rezervju sagatavošana, izsniegšana, transportēšana un saņemšana detalizētāk tiek noteikta institūciju iekšējos noteikumos, kas regulē noliktavu darbību.

---

¹⁷ Intervijās secināts, ka saziņai tiek izmantoti arī alternatīvi kanāli nekā minēts MK noteikumos – pieprasījums un atļauja tiek sniegta arī telefoniski (vēlāk to noformējot rakstveidā), kā arī saziņai noritot tiešā veidā ar VMR glabātāju, tikai vēlāk par to informējot VUGD.

2. Ārvalstu pieredzes analīze

2.1. Analīzei izvēlētās valstis

Sadarbībā ar VUGD ārvalstu pieredzes analīzei izvēlētās piecas valstis – Somija, Polija, Igaunija, Dānija un Vācija. Analizētās valstis tika izvēlētas, galvenokārt balstoties uz līdzīgu potenciālo apdraudējumu spektru un ņemot vērā to, ka katras analizētās valsts MR sistēmās, vienā vai vairākās tās dimensijās, identificēti potenciāli piemēroti prakses risinājumi MR sistēmas uzlabošanai Latvijā. Papildus tam norādāms, ka šāda ES dalībvalstu izvēle izdarīta, lai novērtētu iespējami dažādas MR pārvaldīšanas sistēmas un sniegtu plašāku priekšstatu gan par sistēmu darbību ārvalstīs, gan atbildību sadalījumu starp iesaistītajām pusēm.

Tabula 4. Ārvalstu pieredzes analīzei izvēlētās valstis

Rādītāji	Somija 	Polija 	Igaunija 	Dānija 	Vācija 	Latvija
Iedzīvotāju skaits 2022. gada beigās, tūkst. ¹⁸	5 564	36 754	1 366	5 933	84 359	1 883
Platība, tūkst. km ²	338,5	322,6	45,3	43,0	357,6	64,6
Valsts izdevumi iedzīvotāju drošībai, % no IKP ¹⁹	1,2	2,2	1,8	1,0	1,7	2,2
Ugunsdzēsēju un glābēju skaits uz kopējo iedzīvotāju skaitu, % ²⁰	0,34	1,42	0,29	0,10	1,25	0,17
Ugunsdzēsēju un glābēju skaits uz 1 km ² ²⁰	0,06	1,66	0,09	0,13	2,90	0,05
Ekonomiskie zaudējumi (EZ) ar ekstrēmiem laikapstākļiem un klimatu saistītos notikumos (no 2017. līdz 2021. gadam) milj. EUR ²¹	133,0	536,2	-	139,4	59 386,7	518,4
EZ uz vienu iedzīvotāju (no 2017. līdz 2021. gadam), EUR	23,9	14,6	-	23,5	704,0	275,3

¹⁸ [Eurostat, Population on 1 January.](#)

¹⁹ [Eurostat, Total general government expenditure by function, 2021.](#)

²⁰ [CTIF, Statistics of fire services in the countries of the World, 2021.](#)

²¹ [European Environment Agency, Climate related economic losses \(2023\).](#)

EZ uz vienu km ² (no 2017. līdz 2021. gadam), EUR	39,3	166,2	-	324,2	16 607,0	802,5
Nāves gadījumu skaits ar ekstrēmiem laikapstākļiem un klimatu saistītos notikumos (no 1980. līdz 2022. gadam) ²²	7	2 551	5	532	101 334	87
Disaster resilience index ²³	0,71	0,59	0,67	0,70	0,68	0,60

Tabula 4 ir ietverti galvenie katras izvēlētās valsts konteksta rādītāji, raksturojot būtiskākos MR sistēmas aspektus konkrētajā valstī un tās noturību pret katastrofām. Piemēram, Tabula 4 norādīti (1) valstu ekonomiskie zaudējumi un upuru skaits saistībā ar ekstrēmiem laikapstākļiem, kas ļauj novērtēt katastrofu ietekmi uz katru valsti, kā arī (2) *Disaster Resilience Index*, sniedzot kopējo vērtējumu par valsts noturību pret katastrofām.

Saskaņā ar darba uzdevumu, analīzes ietvaros veikta publiski pieejamās informācijas analīze, intervijas ar attiecīgās valsts pārstāvjiem un pieredzes apmaiņas vizītes ar padziļinātākai analīzei izvēlēto trīs valstu pārstāvjiem.

Tabula 5. Ārvalstu pieredzes analīzei veiktās darbības

	Somija 	Polija 	Igaunija 	Dānija 	Vācija
Publiski pieejamās informācijas analīze	✓	✓	✓	✓	✓
Intervijas	✓	✓	✓	✓	✓
Pieredzes apmaiņas vizītes	✓	✓	✓		

²² [European Environment Agency, Economic losses and fatalities caused by weather - and climate - related extreme events \(1980-2022\) - per country \(2023\).](#)

²³ [Lloyd's Register Foundation, World Risk Poll Resilience Index.](#)

2.2. Kopsavilkums par ārvalstu pieredzi

	Somija 	Dānija 	Polija 	Igaunija 	Vācija
Vispārīgi					
MR sistēmas centralizācija²⁴	<ul style="list-style-type: none"> Decentralizēta 	<ul style="list-style-type: none"> Decentralizēta 	<ul style="list-style-type: none"> Centralizēta 	<ul style="list-style-type: none"> Centralizēta 	<ul style="list-style-type: none"> Decentralizēta
Koordinācijas un sadarbības mehānisms	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomikas un nodarbinātības ministrija (ministriju līmenī) Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra (valsts un privātais sektors) Nacionālā ārkārtas apgādes organizācija (biznesa nozares) 	<ul style="list-style-type: none"> Aizsardzības ministrija (ministriju līmenī) Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra Dānijas kritisko piegāžu aģentūra (valsts un privātais sektors) 	<ul style="list-style-type: none"> Premjerministrs Valsts stratēģisko rezervju aģentūra 	<ul style="list-style-type: none"> Igaunijas Krājumu aģentūra 	<ul style="list-style-type: none"> Federālā lekšlietu un Kopienas ministrija Federālās zemes organizē savu rezervju izveidi
Uzraudzības un kontroles mehānisms	<ul style="list-style-type: none"> Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra pārrauga ārkārtas rezervju, obligāto rezervju un drošības rezervju veidošanu 	<ul style="list-style-type: none"> Gatavības plāni (ministriju, reģionu, pašvaldību) tiek pārskatīti ne retāk kā reizi četros gados / vēlēšanu periodā; plāni un to labojumi tiek iesniegti Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūrai 	<ul style="list-style-type: none"> Plānošana: noteikti termiņi, izpildes kārtība vai atbildīgais (premierministrs), kas to var noteikt Pārvaldīšana: pārbaudes subjektiem, kuru glabāšanā nodotas rezerves 	<ul style="list-style-type: none"> Pārbaudes komersantiem, kuru glabāšanā nodotas rezerves Uzskaitē tiek veikta divreiz gadā, ziņojumu iesniedzot Ekonomikas un infrastruktūras ministrijai 	<ul style="list-style-type: none"> Nav skaidri definēts
Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)	<ul style="list-style-type: none"> - 	<ul style="list-style-type: none"> - 	<ul style="list-style-type: none"> Pēc premjerministra pieprasījuma, izstrādājot jauno nomenklatūru, iestādes iesniedz pārskatu un izvērtējumu 	<ul style="list-style-type: none"> - 	<ul style="list-style-type: none"> -
Inovatīvi elementi	<ul style="list-style-type: none"> Ekstensīva sadarbība ar privāto sektoru. Fokuss uz piegāžu ķēžu stiprināšanu, t.sk. privātā sektora krājumiem. 	<ul style="list-style-type: none"> Fokuss uz piegāžu ķēžu nostiprināšanu. Princips, ka rezerves tiek veidotas, ja tās nevar nodrošināt/ aizvietot ar tirgus mehānismiem, piemēram, piegādes ķēžu 	<ul style="list-style-type: none"> Pilnīga centralizācija attiecībā uz rezervju veidošanu un pārvaldīšanu. Divi lietotājdraudzīgi materiāli: apdraudējumu prevencija, kas ietver risku izvērtējumu un sagatavošanās 	<ul style="list-style-type: none"> Pilnīga centralizācija attiecībā uz rezervju veidošanu un pārvaldīšanu 	<ul style="list-style-type: none"> Aptiekām un vairumtirgotājiem uzdots veidot medicīnas/ farmaceutisko preču rezerves

²⁴ Centralizācija – viena iestāde ir atbildīga par aktivitāšu īstenošanu. MR kontekstā tieši veidošanas un pārvaldīšanas aspekti tiek pastiprināti vērtēti attiecībā uz centralizāciju.

	Somija 	Dānija 	Polija 	Igaunija 	Vācija
		<p>nostiprināšanu.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ekstensīva materiālu bāze attiecībā uz risku izvērtējumu un gatavības plāniem. 	<p>pasākumus; rīcība apdraudējuma iestāšanās gadījumā</p>		
MR un citu materiālo resursu plānošana, veidošana un pārvaldīšana					
Plānošana					
MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi	<ul style="list-style-type: none"> Plānošanā tiek iesaistīti privātā sektora pārstāvji, tostarp vairāku industriju pārstāvji un NESA, kas ir atbildīga par rezervju plānošanu. Uznēmumi ir atbildīgi par pašu saņemotību un darbības nepārtrauktības nodrošināšanu. Ministrijas ir atbildīgas par MR nodrošināšanu savu pilnvaru ietvaros. 	<ul style="list-style-type: none"> Plānošana notiek savu atbildības jomu (ministrijas), kā arī reģionālajā griezumā (valsts, reģioni, pašvaldība). 	<ul style="list-style-type: none"> Risku izvērtējumu un rezervju plānošanu veic aģentūra un kompetentās iestādes Ministru padome ar rezolūciju pieņem premjerministra iesniegto nomenklatūru 	<ul style="list-style-type: none"> - 	<ul style="list-style-type: none"> -
Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes	<ul style="list-style-type: none"> Nacionālo risku novērtējumu veic Iekšlietu ministrija (publiski pieejams) MR nepieciešamība arī tiek vērtēta nacionālā līmenī, NESA iesaistot privātā sektora pārstāvjus (aptuveni 1,000 uzņēmumi), kas iedalīti industriju grupās. 	<ul style="list-style-type: none"> Visaptveroša plānošana ārkārtas situācijām. Valsts risku profilā tiek noteikti 14 būtiskākie riski, uz ko valsts iestādēm jāfokusējas plānojot gatavības pasākumus un resursus. 	<ul style="list-style-type: none"> Svarīgāko apdraudējumu identificēšana, izstrādājot risku karti; Stratēģisko mērķu definēšana; Prioritāšu noteikšana reaģēšanai uz noteiktajiem draudiem; Līdzekļu un resursu norādīšana stratēģisko mērķu sasniegšanai utt. 	<ul style="list-style-type: none"> Nav definēts 	<ul style="list-style-type: none"> Balstoties uz vajadzībām un pieprasījumu, vairumā gadījumu tiek definēti rezervju apomi un/vai laika periods attiecībā uz nepieciešamo rezervju nodrošinājumu. Uzsvars tiek likts uz hibrīdapdraudējumu novēršanu.
MR kategorizācija/grupēšana	<ul style="list-style-type: none"> Valsts avārijas rezerves (graudi un sēklas, importēta degviela un svarīgas izejvielas, slimnīcu aprīkojums, zāles, sakausējumi, ķīmiskās vielas) Obligātās rezerves (nafta, naftas produkti, ogles, dabasgāze, zāles) Drošības rezerves (kritiski 	<ul style="list-style-type: none"> Specifiski likumi attiecībā uz: naftas produktiem, dabasgāzi, medicīnas iekārtām, personīgajiem aizsarglīdzekļiem utt. 	<ul style="list-style-type: none"> Stratēģiskās rezerves, t.sk.: <ul style="list-style-type: none"> Specializētais tehniskais sortiments Specializētais medicīnas sortiments Jēlnafta, naftas produkti un dabasgāze 	<ul style="list-style-type: none"> Šķidrās degviela Dabasgāze Pārtika Veselības aprūpes rezerves 	<ul style="list-style-type: none"> Pārtika un pārtikas produkti Medicīnas preces Dzeramais ūdens Nafta un naftas produkti

	Somija 	Dānija 	Polija 	Igaunija 	Vācija
produkti un materiāli)					
Veidošana					
MR iepirkšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes	<ul style="list-style-type: none"> NESA noslēdz sadarbības līgumu ar industriju atpazīstamākajiem uzņēmumiem, par rezervju veidošanu, kas ikdienā tiek iekļautas uzņēmuma preču apritē, paredzot papildu kapacitāti – nepieciešamības gadījumā šīs preces novirzīt NESA pēc to pieprasījuma. 	<p>Netiek aplūkoti MR veidošanas un pārvaldīšanas aspekti. Šī pieeja tika izvēlēta, jo veidošanas un pārvaldīšanas aspekti ziņojuma kontekstā nesniedz būtisku ietekmi, t.i. normatīvā ietvara un plānošanas dokumentu analizē, kā arī intervijā netika gūta informācija par pārņemamiem labās prakses standartiem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Valsts stratēģisko rezervju aģentūra veic rezervju iegādi (t.sk. ar atliktās piegādes līgumiem, līgumiem par ražošanas vai pakalpojumu kapacitāti): Atbilstoši publisko iepirkumu likumam Ja nav piemērojams, tad piemērojot caurskatāmus, nediskriminējošus un konkurētspējīgus nosacījumus 	<ul style="list-style-type: none"> Igaunijas Krājumu aģentūra veic rezervju iegādi (t.sk. ar atliktās piegādes līgumiem) 	<ul style="list-style-type: none"> Pārtikai Federālais lauksaimniecības un pārtikas birojs neregulāros intervālos rīko ierobežotus iepirkumus.
MR atjaunināšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes	<ul style="list-style-type: none"> Nav definēts 		<ul style="list-style-type: none"> Cikliska aizvietošana ar tādu pašu sortimentu un tādā pašā daudzumā, kam ir nepieciešamās īpašības; Aizstāšana ar citu sortimentu vienas vispārīgās preču grupas ietvaros, kas ir līdzvērtīgs kvantitātes, kvalitātes un izmantošanas vai īpašību ziņā. 	<ul style="list-style-type: none"> Nav definēts 	<ul style="list-style-type: none"> Graudauku, rīsu un pākšaugu krājumi tiek atjaunināti pēc aptuveni desmit gadu uzglabāšanas. Atliktās piegādes līgumi attiecībā uz iebiezinātā piena rezervēm tiek slēgti ar piena pārstrādes uzņēmumiem, kas ir apņēmušies līgumā noteiktos šo produktu daudzumus pastāvīgi glabāt federālās valdības rezervēs izmantojot uzņēmumu glabātuves un veicot preču apriti.
Informācijas pieejamība par MR	<ul style="list-style-type: none"> Informācija par valsts avārijas rezervēm un obligātajām rezervēm ir publiski pieejama. Savukārt informācija ar drošības rezervēm ir konfidenciāla. 		<ul style="list-style-type: none"> Nomenklatūra ir pieejama attiecīgajām valsts iestādēm un pašvaldībām 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomikas un infrastruktūras ministrija var pieprasīt no aģentūras papildu informāciju par rezervēm, taču iespēja citām iestādēm pieprasīt informāciju par rezervju statusu nav minēta. 	<ul style="list-style-type: none"> Nav definēts
Pārvaldīšana					
Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji /	<ul style="list-style-type: none"> Pielietoti publiskās/privātās partnerības risinājumi, piemēram, attiecībā uz 	<p>Netiek aplūkoti MR veidošanas un pārvaldīšanas aspekti. Šī pieeja tika izvēlēta, jo</p>	<ul style="list-style-type: none"> Aģentūra nodod valsts stratēģiskās rezerves valsts iestāžu vai komersantu (vai 	<ul style="list-style-type: none"> Aģentūra rezerves uzglabā savā īpašumā esošajās noliktavās vai komersantu 	<ul style="list-style-type: none"> Pielietoti publiskās/privātās partnerības risinājumi, piemēram, attiecībā uz

	Somija 	Dānija 	Polija 	Igaunija 	Vācija
prioritātes	pārtikas un naftas produktu rezervēm.	veidošanas un pārvaldīšanas aspekti ziņojuma kontekstā nesniedz būtisku ietekmi, t.i. normatīvā ietvara un plānošanas dokumentu analizē, kā arī intervijā netika gūta informācija par pārņemamiem labās prakses standartiem.	ne-komersantu) pārvaldībā un tiem piederošās noliktavās tikai pamatos gadījumos, kas saistīti ar ekonomiskiem aprēķiniem, konkrētiem tehnoloģiskiem vai organizatoriskiem apsvērumiem	īpašumā esošās noliktavās	pārtikas un naftas produktu rezervēm.
NVO iesaistīšana	<ul style="list-style-type: none"> Kā galvenā NVO, kas sadarbojas ar NESA ir Somijas Sarkanais Krusts, sūta palīdzību no NESA rezervēm. 		<ul style="list-style-type: none"> Netiek iesaistīti 	<ul style="list-style-type: none"> Nav definēts 	<ul style="list-style-type: none"> Federālās zemes definē NVO iesaistes pakāpi, taču tiek minēti tādi NVO, kā Strādnieku samariešu apvienība, Vācijas dzīvības glābšanas biedrība, Vācijas Sarkanais Krusts, Johanniter-Unfall-Hilfe un Malteser-Hilfsdienst
Loģistikas nodrošinājums	<ul style="list-style-type: none"> Noliktavu saimniecība ir nodota ārpakalpojumā. Transporta nodrošinājumam tiek piesaistīts partneris, ar kuru tiek parakstīts jumta līgums. 		<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina aģentūra vai rezervju pieprasītājs 	<ul style="list-style-type: none"> Nav definēts 	<ul style="list-style-type: none"> Pārtika: Saskaņā ar Federatīvās Republikas federālo struktūru federālās zemes vai rajoni un pilsētu rajoni ir atbildīgi par transporta nodrošinājumu, jebkādu turpmāku pārtikas apstrādi un pārtikas izplatīšanu.

2.3. Normatīvo aktu salīdzinošā tabula Latvijā un ārvalstīs

ES līmeņa normatīvais regulējums

ES mēroga regulējuma, kas visaptveroši risinātu VMR izveidi un pārvaldību visās dalībvalstīs, nav. VMR pārvaldība parasti ir atsevišķu dalībvalstu kompetencē, un noteikumi dažādās valstīs var atšķirties. MR veidošanas aspekti netiešā veidā minēti sekojošā ES normatīvajā regulējumā:

- » Eiropas Padomes 2008. gada 8. decembra direktīva 2008/114/EK par Eiropas Kritiskās infrastruktūras apzināšanu un novērtēšanu, tostarp nepieciešamību novērtēt tās aizsardzības vajadzību
- » Eiropas Parlamenta un Padomes lēmums Nr. 1313/2013/ES (2013. gada 17. decembris) par Savienības civilās aizsardzības mehānismu
- » Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 1082/2013/ES (2013. gada 22. oktobris) par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem

Nacionālā līmeņa normatīvais regulējums, kas attiecināms uz MR jomu

Somija

Dānija

Polija

Igaunija

Vācija

Latvija

Uz VMR jomu attiecināmais normatīvais regulējums un citi būtiskākie dokumenti (saisinājumi lietoti šīs tabulas ietvaros)

Ārkārtas pilnvaru likums (ĀPL) | likumā ietvertas pilnvaras stiprināt aizsardzības nozari un loģistiku. Likums tiek piemērots tikai likumā noteikto īpašo apstākļu iestāšanās gadījumos.

Likums par valsts aizsardzību | paredzēti pasākumi krīzes situācijām. Normālos apstākļos likums netiek piemērots.

Likums "Par pasākumiem, kas nepieciešami apgādes drošības nodrošināšanai" | paredz valsts aizsardzībai un cilvēku iztikai nepieciešamo funkciju nepārtrauktības nodrošināšanu ārkārtas apstākļos.

Somijas valdības 2018. gada lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (Lēmums) | Lēmums iekļauj MR nodrošināšanas noteikumus. Lēmumā ir noteikti

Ārkārtas situāciju likums | likumā noteikta vispārējā sagatavotība un reaģēšanas sistēma ārkārtas situācijām. Tajā ir izklāstītas attiecīgo iestāžu un organizāciju lomas un sniegtas vadlīnijas koordinācijai un sadarbībai ārkārtas situācijās.

Valsts negadījumu un katastrofu novēršanas stratēģija | stratēģija nosaka principus attiecībā uz negadījumu un katastrofu prevenciju, īpaši attiecībā uz iedzīvotāju drošību.

Krīžu pārvaldības plāns | nosaka uzdevumus, organizatorisko struktūru un atbildības sadalījumu attiecībā uz valsts krīzes vadības sistēmu.

Valsts risku profils (Risku profils) | Risku profils tiek izstrādāts periodiski. 2022.

Krīžu pārvaldības likums | likumā noteiktas atbildīgās iestādes un to pienākumi, darbības noteikumi krīzes situācijās, kā arī finansēšanas principi krīžu pārvaldībai.

Valsts krīžu pārvaldības plāns | izstrādāts balstoties uz Krīžu pārvaldības likumu, un nosaka atbildības valsts un reģionālajos līmeņos. Plāns sastāv no divām daļām:

> **apdraudējumu prevencija**, kas ietver risku izvērtējumu un sagatavošanās pasākumus

> **rīcība apdraudējuma iestāšanās gadījumā**, kas ietver reaģēšanas un seku novēršanas pasākumus

---

Stratēģisko rezervju likums (SRL) | kurā noteikta stratēģisko rezervju veidošanas, uzturēšanas, izsniegšanas, norakstīšanas un finansēšanas kārtība, kā arī

Ārkārtas situāciju likums (ĀSL) | likumā noteikts juridiskais pamats krīzes pārvarēšanai, tostarp sagatavošanās ārkārtas situācijai un tās risināšanai, kā arī vitāli svarīgu pakalpojumu nepārtrauktas darbības nodrošināšanai. Likums regulē arī ārkārtas situācijas izsludināšanu, risināšanu un pārtraukšanu un bruņoto spēku iesaistīšanu ārkārtas situācijas risināšanā, glābšanas darbu veikšanā un drošības nodrošināšanā.

Valsts aizsardzības likums | paredz valsts aizsardzības organizēšana miera un kara laikā un mobilizācijas un demobilizācijas organizēšanu, Igaunijas Republikas dalību starptautiskajā militārajā sadarbībā un valsts objektu aizsardzībā.

Likums par šķidrās degvielas

Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums (CAKSLL) | likumā noteikts kopējs tiesiskais regulējums CA un katastrofu seku likvidēšanai Vācijā, tostarp VMR veidošanai un pārvaldībai ārkārtas situācijās.

Civilās aizsardzības koncepcija (CAK) | koncepcijā aprakstīta federālas stratēģijas koncepcija nemilitāriem aizsardzības pasākumiem valsts ārkārtas situācijās, piemēram, militāra uzbrukuma vai dabas katastrofas gadījumā, t.sk. attiecībā uz materiālo resursu stratēģiskajām rezervēm, piemēram, izejvielām, degvielu, pārtiku utt.

Nacionālā drošības stratēģija (NDS) | iekļauj nākotnes vīziju, lai nodrošinātu drošību. Dokumentā tostarp minēts, ka valsts atbalsta Eiropas Rīcības plānu kritisko izejvielu jomā un

Nacionālās drošības likums | likumā noteikts uzdevums ministrijām prognozēt to kompetencē esošo nozaru apdraudējumus un plānot apdraudējumu novēršanu, pārvarēšanu un iespējamo seku likvidēšanu.

Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums | katastrofas pārvaldīšanas subjektiem (ministrijām un pašvaldībām) ir noteikts uzdevums, pamatojoties uz risku novērtējumu, apzināt un plānot resursus katastrofas pārvaldīšanai, lai nodrošinātu CA uzdevumu izpildi.

Valsts materiālo rezervju likums | likumā nozares ministrijām ir noteikts uzdevums izvērtēt iespējamus apdraudējumus nozarē un, pamatojoties uz riska novērtējumu, lemt par nepieciešamību attiecīgajā nozarē veidot VMR, kā arī sadarbībā ar tās padotībā esošajām iestādēm plānot

MR nodrošināšanas pamatprincipi, valsts mērķiem un prioritātēm. Lēmums tiek regulāri atjaunināts.

gadā izdotā dokumenta versija nosaka 14 būtiskākos riskus, kas valsts iestādēm palīdz plānot CA un ārkārtas reaģēšanas pasākumus un resursus.

Rokasgrāmata visaptverošai plānošanai ārkārtas situācijām (Rokasgrāmata) | rokasgrāmata nosaka ārkārtas situāciju plānošanas ietvaru, tostarp sniedz standartu, kā arī idejas ārkārtas situāciju plānošanai situācijai pielāgotā un mērogojamā veidā.

Ārkārtas situāciju plāni | plāni tiek izstrādāti uz rokasgrāmatā minēto principu pamata.

Ne paredzētu gadījumu naftas likums | likums nosaka gatavību piegādes pārtraukumam vai to risku gadījumā, tostarp jēlnaftas un naftas produktu avārijas krājumu glabāšanu un datu ievākšanu par naftas stāvokli Dānijā.

Farmācijas likums | likuma 76. pants par Farmaceutiskās neatliekamās palīdzības nodaļas atbildību piegādes ārkārtas situācijās uzturēt cilvēkiem un dzīvniekiem paredzēto medikamentu piegādes.

Valsts stratēģisko rezervju aģentūras uzdevumi un organizācija.

krājumiem | likumā noteikta šķidrās degvielas krājumu izveidošana, pārvaldība un izsniegšana.

Veselības pakalpojumu organizācijas likums | nosaka veselības aprūpes rezervju izveidošanu, pārvaldību un izsniegšanas kārtību.

plāno pieņemt ES noteikumus par izejvielu piegādes nodrošināšanu un partnerattiecību paplašināšanu izejvielu jomā un ilgtspējīgas pievienotās vērtības un piegādes ķēžu attīstībā.

Pārtikas nodrošinājuma un drošības pasākumu likums (PNUDPL) | likumā iekļauti nepieciešamie instrumenti pārtikas piegādes krīzes gadījumā, lai varētu garantēt iedzīvotāju apgādi ar pārtiku. Likumā noteiktās pilnvaras ļauj atbildīgajai Federālajai Pārtikas un lauksaimniecības ministrijai ieviest patstāvīgu pārtikas un saistīto produktu pārvaldību, kas ir pielāgota attiecīgās krīzes apstākļiem t.sk., noteikt kārtību par pārtikas ražošanu, piegādi vai piešķiršanu.

Ūdens nodrošinājuma likums (ŪNL) | likumā noteikts, ka galvenokārt, ir nepieciešams nodrošināt iedzīvotāju un bruņoto spēku pamatapgādi ar dzeramo ūdeni, kas nepieciešams izdzīvošanai aizsardzības gadījumā.

Naftas krājumu veidošanas likums (NKVL) | likumā reglamentēta jēlnaftas un jēlnaftas produktu rezervju izveide, pārvaldība un izmantošana, lai nodrošinātu energoapgādes stabilitāti valstī.

nepieciešamās VMR.

Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā | noteikumos noteikti valsts un pašvaldību uzdevumi un pienākumi, preces, ar kurām nodrošināmi iedzīvotāji apdraudējuma gadījumā, kā arī nodrošinājuma plānošanas, izsniegšanas un kontroles kārtība.

Valsts materiālo rezervju izmantošanas un pārbaudes kārtība | rezervju izmantošanas un pārbaudes kārtība, kādā VUGD veic rezervju pārbaudi.

Valsts materiālajās rezervēs ietilpstošo zāļu un medicīnisko ierīču atsavināšanas kārtība.

Noteikumi par mobilizācijai nepieciešamajām institucionālajām struktūrām un materiālo un finanšu resursu plānošanu un izmantošanu.

Noteikumi par atliktajām piegādēm | noteikta materiālo resursu un pakalpojumu veidus atliktajām piegādēm un atlikto piegāžu plānošanas un izpildes kārtību.

Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā | noteiktas normas iedzīvotāju nodrošināšanai ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā, kārtību, kādā plānojama iedzīvotāju

nodrošināšana ar pārtiku, pārtikas izsniegšanas un izsniegšanas kontroles kārtību un valsts un pašvaldību institūciju uzdevumus un pienākumus, nodrošinot iedzīvotājus ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā.

Normatīvajā regulējumā ietvertie aspekti attiecībā uz VMR

- » Normatīvie akti tiek izstrādāti dažādās administratīvajās nozarēs, uz kuru pamata iestādes var veidot struktūras un sadarbības modeļus, kas atbalsta MR nodrošināšanu situācijās, kad tirgus nevar nodrošināt/uzturēt pietiekamu piegādes līmeni.
- » MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas aspekti tiešā veidā tiek uzsvērti tikai atsevišķos normatīvajos aktos atsevišķām rezervju kategorijām.
- » Rokasrāmatā aprakstītā pieeja ir ietvars ārkārtas situāciju plānošanai iestādēm un savu gatavības plānu izstrādē. t.sk. ministriju un to padotības iestāžu izstrādātajās vadlīnijās attiecībā uz ārkārtas situāciju plānošanu konkrētajā jomā.
- » Valsts risku profils ir DEMA periodiski izstrādāts dokuments (iesaistot plašu ekspertu klāstu), kurš nosaka būtiskākos riskus un ir pamats valsts iestādēm attiecībā uz CA, ārkārtas reaģēšanas un citu saistītu jomu pasākumu un resursu plānošanu.
- » Ministriņām, iestādēm, kā arī pašvaldībām un pašvaldību apvienotajām iestādēm saskaņā ar **ĀPL** ir pienākums nodrošināt, ka tās var veikt savus uzdevumus ar minimāliem traucējumiem ārkārtas situācijās.
- » Darbības novērtējums un izsekojamības mehānisms normatīvajā regulējumā nav detalizēti aprakstīts.
- » **SRL** atrunāta, valsts stratēģisko rezervju uzraudzību un kontroles loma.
- » Normatīvajā regulējumā nav skaidri definēts stratēģisko rezervju plānošanas termins.
- » **SRL** ir noteikts augsta līmeņa stratēģisko rezervju tvērums, piemēram, naftas produktus, pārtikas produktus un to sastāvdaļas, medicīniskās ierīces utt.
- » **SRL** noteikts valsts stratēģisko rezervju nomenklatūras izstrādes process un lomas.
- » **SRL** norādīta stratēģisko rezervju nomenklatūras izstrādei nepieciešamā informācija (apdraudējumu novērtējums, rezervju veids, apjoms, mērķis utt.).
- » **SRL** aktivitāšu termiņi un izpildes kārtība vai atbildīgais, kas to var noteikt.
- » Pašlaik launijas krīzes vadības sistēmā notiek organizatoriskas izmaiņas, kas ietekmēs arī normatīvo regulējumu. Igaunijas valdība ir izvirzījusi mērķi pilnveidot valsts aizsardzību, palielinot juridisko skaidrību krīžu pārvarēšanā, izstrādājot jaunu visaptverošu tiesisko regulējumu attiecībā uz gatavību ārkārtas situācijām un to vadību.
- » Normatīvajos aktos nav noteikts stratēģisko rezervju prioritāšu noteikšanas mehānisms vai nepieciešamo resursu apjomi.
- » Normatīvajos aktos nav noteikta MR iegādes kārtība.
- » Normatīvajos aktos nav noteikta MR atjaunināšana kārtība.
- » Normatīvajos aktos nav noteikta informācija par MR pieejamību.
- » Atbilstoši **ĀSL**, rezerves jāuztur tā, lai nodrošinātu to pieejamību glabāšanas vietā, novērstu ārkārtas situāciju vai tās risku un nodrošinātu
- » Normatīvajos aktos ir vispārīgi definēts koordinācijas un sadarbības mehānisms. Par sadarbību starp federālo un "pavalstu" (federālo zemju) valdībām risku analīzes jomā minēts, ka federālā valdība sadarbībā ar federālajām zemēm sagatavo valsts mēroga CA riska analīzi.
- » **CAKSLL** ir izcelta sadarbība veselības aprūpes jomā, kur atbildīgajām iestādēm ir jāplāno, tai skaitā, materiāltehniskās vajadzības valsts aizstāvības situācijā, un ziņo par tām atbildīgajām iestādēm.
- » Lai gan normatīvajos aktos nav skaidri noteikta apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, **CAK** ir minēti konkrēti apdraudējumi, kam federācijas ministriņām jāpievērš uzmanību CA jomā.
- » Lai gan normatīvajos aktos nav skaidri noteikta apdraudējumu un MR
- » Valsts materiālo rezervju likums. Mobilizācijas likums un Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums nosaka principus plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem, definē iesaistīto pušu uzdevumus un tiesības.
- » MK noteikumos detalizētāk noteikta kārtība, kā tiek plānots resursu nodrošinājums, veiktas resursu iegādes, izsniegti resursi, veikti kontroles pasākumi.
- » Lai arī normatīvais regulējums kopumā būtu vērtējams kā pirmšķietami pietiekams, novērojams, ka tas ir sadrumstalots.
- » Iespējams identificēt izaicinājumus, kas saistīti ar tiesību normu interpretāciju, skaidrību un praktiskās piemērošanas aspektiem.

- » Normatīvajā regulējumā nav skaidri definēts stratēģisko rezervju prioritizācijas mehānisms vai nepieciešamais resursu apjoms.
  - » **SRL** noteikta rezervju iegādes kārtība (nav atrunāts kontroles mehānisms).
  - » **SRL** nosaka publisko iepirkumu likuma piemērošanas nepieciešamību stratēģisko rezervju iegādei.
  - » Normatīvajā regulējumā nav detalizēti izvērsti stratēģisko rezervju atjaunināšana.
  - » Normatīvajos regulējumā nav definēts valsts stratēģisko rezervju pārvaldīšanas termiņš.
  - » Normatīvajos aktos ir definētas valsts stratēģisko rezervju pārvaldīšanā ietvertās apakšaktivitātes.
  - » **SRL** nav noteikta kārtība, kā VSRA veic rezervju pārbaudi.
  - » Normatīvajā regulējumā noteikti vairāki scenāriji, kā apdraudējuma gadījumā var tikt sniegta atļauja izmantot valsts stratēģiskās rezerves, tai skaitā attiecībā uz izsniegšanas prioritizēšanu.
- valsts apgādes drošību, nacionālo drošību un iztikas līdzekļus sabiedrībai.
- » Normatīvajos aktos noteikts, ka par rezervju izsniegšanu lemj valdība vai atbildīgais ministrs.
- izvērtēšanas pieeja, **CAK** ir minēti konkrēti apdraudējumi, kam federācijas ministriņām jāpievērš uzmanību CA jomā.
- » MR kategorizācija ir, galvenokārt, balstīta uz **CAK** definētajām preču kategorijām.
  - » Normatīvajos aktos netiek skaidri definēts MR plānošanas termiņš.
  - » **PNUDPL** neuzliek par pienākumu federālajai valdībai plānot un veidot pārtikas rezerves.
  - » Attiecībā uz medicīnas preču nodrošinājumu **CAK** paredz atbildību aptiekām un medicīnas preču vairumtirgotājiem plānot un veidot rezerves.
  - » Attiecībā uz dzēriņiem ūdens nodrošinājuma plānošanu **CAK** un likums paredz atbildību pavalstīm.
  - » Attiecībā uz naftas un naftas produktu nodrošinājuma plānošanu **NKVL** nosaka atbildību Naftas krājumu veidošanas asociācijai un Federālajam ekonomikas un eksporta kontroles birojam.
  - » Normatīvajos aktos netiek skaidri definēts MR veidošanas termiņš.
  - » Normatīvajos aktos nav

skaidri definēta MR
iepirkšanas kārtība.

- » **PNUDPL** neuzliek par pienākumu federālajai valdībai plānot un veidot pārtikas rezerves.
- » Attiecībā uz medicīnas preču nodrošinājumu **CAK** paredz atbildību aptiekām un medicīnas preču vairumtirgotājiem plānot un veidot rezerves.
- » Normatīvajos aktos netiek skaidri definēts MR pārvaldīšanas termiņš.
- » **CAK** tiek minēts, ka federālā valdība var uzturēt savas pārtikas rezerves.
- » Normatīvajos aktos paredzēts, ka par federālo rezervju pārvaldīšanas aspektiem ir atbildīgs konkrētais rezervju veidotājs, kas ir centralizēta institūcija.

Pašvaldību līmeņa normatīvais regulējums

Veicot pētījumu par atsevišķām MR pārvaldības sistēmām dažādās valstīs, tika konstatēts, ka pašvaldību līmenis šajās valstīs būtiski atšķiras. Pētījuma ietvaros esam veikuši normatīvā regulējuma analīzi, kas aptver pašvaldību līmeni. Būtiski ir atzīmēt, ka normatīvie regulējumi pašvaldību līmenī dažādās pētītajās valstīs ir ļoti atšķirīgi. Struktūru, funkciju un pilnvaru līmeņu dažādība padara tiešus salīdzinājumus sarežģītus, un mūsu vērtējumā nav konstatēts, ka tiem ir būtiska nozīme šī projekta ietvaros.

2.4. Polija

2.4.1. Vispārējie konstatējumi

Normatīvie akti

Normatīvā regulējuma ietvaru VMR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai veido trīs likumi un politikas plānošanas dokuments (plāns):

- **Krīžu pārvaldības likums**, kurā noteiktas atbildīgās iestādes un to pienākumi, darbības noteikumi krīzes situācijās, kā arī finansēšanas principi krīžu pārvaldībai.²⁵
- **Valsts krīžu pārvaldības plāns** ir izstrādāts balstoties uz Krīžu pārvaldības likumu, un nosaka atbildības valsts un reģionālajos līmeņos.²⁶ Plāns sastāv no divām daļām:
  - apdraudējumu prevencija, kas ietver risku izvērtējumu un sagatavošanās pasākumus;
  - rīcība apdraudējuma iestāšanās gadījumā, kas ietver reaģēšanas un seku novēršanas pasākumus.
- **Stratēģisko rezervju likums**, kurā noteikta stratēģisko rezervju veidošanas, uzturēšanas, izsniegšanas, norakstīšanas un finansēšanas kārtība, kā arī Valsts stratēģisko rezervju aģentūras uzdevumi un organizācija.²⁷

MR sistēmas decentralizācijas / centralizācijas pakāpe

Polijā ir izveidota kopumā centralizēta sistēma valsts stratēģisko rezervju plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai, plānošanas posmā risku izvērtēšanas un rezervju plānošanas stadijā, paredzot plašāku dažādu kompetento iestāžu iesaisti (skat. attēlu zemāk).

Izpildītāji	Plānošana		Veidošana			Pārvaldīšana		
	Risku izvērtējums	Rezervju plānošana	Finansējuma piešķiršana	Iepirkšana	Atjaunināšana	Glabāšana	Pārbaude	Izsniegšana
MP								
VSRA								
Iestādes								
Komersanti								

■ Par funkcijas izpildi atbildīgais
■ Iesaistīti funkcijas izpildē

Koordinācijas un sadarbības mehānisms

Nemot vērā, ka sistēma ir kopumā centralizēta, nepieciešamība pēc koordinācijas un sadarbības mehānisma ir mazāka – primāri tā attiecināma uz valsts stratēģisko rezervju²⁸ plānošanas posmu. Stratēģisko rezervju likumā minēts, ka plānošanas posmā premjerministrs sadarbībā ar VSRA, kā arī iesaistot kompetentās iestādes,²⁹ izstrādā valsts stratēģisko rezervju nomenklatūru. Noteikts, ka iestādes iesniedz likumā minēto informāciju (lielu tīpatsvaru sastādot apdraudējumu novērtējumam un informācijai par rezervju veidu, apjomu, mērķi utt.) pēc premjerministra pieprasījuma, kā arī premjerministra noteiktajā termiņā.

²⁵ Polijas Krīžu pārvaldības likums.

²⁶ Polijas Valsts krīžu pārvaldības plāns.

²⁷ Polijas Stratēģisko rezervju likums.

²⁸ Valsts stratēģisko rezervju termins ir tiešā veidā pielīdzināms tam, ar ko Projekta ietvarā tiek saprastas "valsts materiālās rezerves".

²⁹ Ministrijas, ministriju padotības iestādes, kā arī struktūrvienības, kas ir iesaistītas dažādu uzdevumu izpildē, kas saistīti ar valsts drošību, sabiedrisko drošību, krīžu pārvarēšanu, kritiskās infrastruktūras aizsardzību, kā arī minēto jomu pārraudzību.

Uzraudzības un kontroles mehānisms

Rezervju plānošanas posms: Stratēģisko rezervju likumā³⁰ noteikti aktivitāšu termiņi un izpildes kārtība vai atbildīgais, kas to var noteikt.

Rezervju veidošanas posms: Stratēģisko rezervju likumā noteikta rezervju iegādes kārtība, taču nav atrunāts kontroles mehānisms.

Rezervju pārvaldīšanas posms: Stratēģisko rezervju likumā noteikts, ka VMR uzraudzību un kontroli veic VSRA. Lai gan normatīvajā regulējumā nav noteikta kārtība, kā VSRA veic rezervju pārbaudi savā īpašumā esošajās noliktavās, taču paredzēts, ka VSRA veic pārbaudes (regularitāte nav noteikta) tiem subjektiem, kuru glabāšanā (valsts iestādes vai komersanti) ir nodotas rezerves.

Intervijā noskaidrots, ka VSRA veic aptuveni 200 pārbaudes 400 dažādās uzglabāšanas vietās. Aptuveni puse no tām ir saistītas ar pārtikas rezervēm – atlikušo daļu no pārbaudēm sastāda tehniskās rezerves (10%) un medicīnas rezerves (25%) un degvielas rezerves (15%).³¹

Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)

Normatīvajos aktos nav detalizēti aprakstīts darbības novērtējums un izsekojamības mehānisms. Pēc premjerministra pieprasījuma un saistībā ar jaunas stratēģisko rezervju nomenklatūras izstrādi kompetentās iestādes iesniedz pārskatu un izvērtējumu par pašreizējo rezervju nomenklatūru.

Finansējuma avotu pietiekamība

Par finansējumu VMR veidošanai lemj premjerministrs rezervju plānošanas stadijā, un informācija ir ietverta nomenklatūrā. **Rezervju veidošanu finansē no valsts budžeta, kas t.sk., ietver rezervju iegādi, atjaunināšanu, uzglabāšanu, uzturēšanu, ar norakstīto rezervju saistītos izdevumus (pārdošanu, nodošanu, utilizāciju, pārstrādi utt.), kā arī VSRA infrastruktūras izbūvi vai modernizēšanu rezervju uzturēšanai un citas izmaksas VSRA uzdotajiem uzdevumiem.** Valsts budžetā tiek paredzēta finanšu rezerve apdraudējumu novēršanai, kurus iepriekš nevarēja paredzēt vai novērst.

2.4.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem

MR plānošana

Procesa ietvars / termiņi, tā skaidrojums

Normatīvajos aktos nav skaidri definēts rezervju plānošanas termiņi. Krīžu pārvaldības likuma kontekstā civilās plānošanas process³² ietver, t.sk. resursu sagatavošanu un uzturēšanu, lai nodrošinātu krīžu pārvaldības plānā noteiktās aktivitātes. Valsts krīžu pārvaldības plānā resursu plānošanas aspekts tiek saistīts ar apdraudējumu prevenciju, kas ietver risku izvērtējumu un citus sagatavošanās pasākumus.³³ Savukārt Stratēģisko rezervju likuma kontekstā to varētu definēt kā valsts stratēģisko rezervju nomenklatūras izstrādi, balstoties uz iespējamajiem apdraudējumiem, valsts ekonomisko un sociālo stāvokli, pasaules ekonomikas stāvokli un prognozēm, starptautiskajām saistībām un nacionālajām interesēm nacionālās drošības jomā.³⁴

Stratēģisko rezervju likumā definēts, ka stratēģiskās rezerves var ietvert izejvielas, materiālus, iekārtas, ierīces, struktūras, kritiskās infrastruktūras elementus, ražošanas jaudu, pakalpojumu kapacitāti, mājlopus, naftas produktus, lauksaimniecības produktus, pārtikas produktus un to sastāvdaļas,

³⁰ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#).

³¹ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Polijā.

³² [Polijas Krīžu pārvaldības likums](#), 4. pants.

³³ [Polijas Valsts krīžu pārvaldības plāns](#), 1.pielikums.

³⁴ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#).

medicīniskās ierīces, zāles, veterinārās preces, zāles un aktīvās vielas, sprāgstvielas,³⁵ ieročus, munīciju un to galvenās daļas, propelentu lādījumus, preces un tehnoloģijas militāriem vai policijas nolūkiem,³⁶ biocīdos produktus u.c.

MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Par valsts stratēģisko rezervju plānošanu ir atbildīgs premjerministrs, apdraudējumu izvērtēšanā un rezervju plānošanā iesaistot dažādas valsts iestādes. Sadarbībā ar VSRA un iesaistot nozaru ministrijas, padotības iestādes, kā arī struktūrvienības, kuras ir iesaistītas dažādu uzdevumu izpildē, kas saistīti ar valsts drošību, sabiedrisko drošību, krīžu pārvarēšanu un citās līdzīgās jomās, premjerministrs izstrādā stratēģisko rezervju nomenklatūru piecu gadu periodam.³⁷ **Valsts pārvaldes iestādes un struktūrvienības**, premjerministra definētajā laika posmā un savas kompetences ietvaros, **iesniedz**, t.sk.:

- riska izvērtējumu un rīcības plānu;
- nepieciešamo rezervju veidus, nepieciešamo apjomu pa katru gadu, izmantošanas mērķi, kā arī stratēģiska tehniska sortimenta gadījumā – to glabāšanas vietu;
- pārskatu un efektivitātes vērtējumu par pašreizējo nomenklatūru, kā arī informāciju, kas saistīta ar Polijas Republikas starptautiskajām saistībām, kā arī starptautisko organizāciju ieteikumiem saistībā ar stratēģiskajām rezervēm un Polijas Republikas interesēm nacionālās drošības jomā.

Ministru padome ar rezolūciju pieņem premjerministra iesniegto nomenklatūru, kuru premjerministrs nosūta iesaistītajām iestādēm un struktūrvienībām.³⁸

Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes

Valsts krīžu pārvaldības plānā, tāpat kā provinču, novadu un pašvaldību krīžu pārvaldības plānos, tiek iekļauts risku novērtējums, kas sevī ietver krīzes raksturojumu un krīzes iestāšanās iespējamību. Riski tiek vērtēti arī par kritisko infrastruktūru, izstrādājot kartes, kas ietver ģeogrāfisko lauku, ko dažādos scenārijos var noklāt apdraudējums, kā arī negatīvo ietekmi uz cilvēkiem, vidi, īpašumu un infrastruktūru.³⁹ Attiecīgais plāns vai ziņojums ietver šādu informāciju:

- svarīgāko apdraudējumu identificēšana, izstrādājot risku karti;
- stratēģisko mērķu definēšana;
- prioritāšu noteikšana reaģēšanai uz noteiktajiem draudiem;
- līdzekļu un resursu norādīšana stratēģisko mērķu sasniegšanai utt.

Normatīvajos aktos nav skaidri definēts stratēģisko rezervju prioritizēšanas mehānisms vai nepieciešamais resursu apjoms, taču stratēģisko rezervju nomenklatūras veidošanas procesā premjerministrs ņem vērā valsts pārvaldes iestāžu un struktūrvienību sniegto augstākminēto⁴⁰ informāciju, kā arī valsts ekonomisko un sociālo situāciju un prognozes.⁴¹

MR kategorizācija/grupēšana

Normatīvajā regulējumā tiek kategorizēti un izdalīti šādi stratēģisko rezervju veidi:⁴²

- **stratēģisko rezervju specializētais tehniskais sortiments** - materiāli, iekārtas un ierīces, kas veido stratēģisko rezervju daļu un kas ļauj efektīvi atjaunot bojātos vai iznīcinātos infrastruktūras elementus, kuru izmantošana var ierobežot dabas katastrofu vai tehnisku kļūmju sekas;

³⁵ Tai skaitā attiecībā uz minēto preču ražošanas un tirdzniecības uzņēmējdarbības nodrošināšanu sākot no sprāgstvielām (skat. nākamo zemsvītras piezīmi).

³⁶ Līdz precēm un tehnoloģijām militāriem vai policijas nolūkiem (skat. iepriekšējo zemsvītras piezīmi).

³⁷ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 8. panta 4. daļa.

³⁸ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 10. pants.

³⁹ [Polijas Krīžu pārvaldības likums](#), 3., 9. un 10. pants.

⁴⁰ Skat. apakšsadaļu "MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi".

⁴¹ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 8. panta 3. daļa.

⁴² [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 3. un 4. pants.

- **stratēģisko rezervju specializētais medicīnas sortiments** - iekārtas, ierīces un citas ar veselības aizsardzību saistītiem mērķiem izmantojamas preces, kas ietilpst stratēģiskajās rezervēs.

Tāpat ir izdots arī likums par **jēlnaftas, naftas produktu un dabasgāzes krājumiem**.⁴³

Intervijā minēts, ka stratēģiskās rezerves VSRA kategorizē šādi: medicīnas preces; pārtika; tehniskās rezerves (nepieciešamības gadījumā ir iespējama īpašo rezervju izveide, piemēram, ieroču rezerves u.c.). Pamatpienākumiem papildus tiek veikti dažādi uzdevumi esošo un jaunu rezervju papildināšanai – akmeņogļu iepirkums un graudu rezervju izveide. Tika norādīts, ka jebko var norādīt kā rezerves, ja Ministru prezidents pieņem lēmumu par šādu rezervju izveidi.

MR veidošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Valsts stratēģisko rezervju veidošana ietver rezervju iegādi (publiskā iepirkuma procedūras ietvaros vai citādi, ja publiskā iepirkuma nosacījumi var netikt piemēroti, piemēram tiek paredzēti izņēmumi) atbilstoši nomenklatūrā definētajam, un definējot vismaz rezervju veidu, apjomu un mērķi, vai ārpus nomenklatūras pēc premjerministra lēmuma.⁴⁴

MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Par valsts stratēģisko rezervju veidošanu ir atbildīga VSRA, kas veic rezervju iegādi (t.sk. ar atliktās piegādes līgumiem, līgumiem par ražošanas vai pakalpojumu kapacitāti) saskaņā ar publisko iepirkumu regulējošajiem normatīvajiem aktiem vai, kur tie nav piemērojami – piemērojot caurskatāmus, nediskriminējošus un konkurenci veicinošus nosacījumus.⁴⁵

MR iepirkšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

Stratēģisko resursu likumā noteikts, ka gadījumos, kur:

- **piemērojams Publisko iepirkumu likums**, rezervju iegādi veic tam atbilstoši;⁴⁶
- **nav piemērojams Publisko iepirkumu likums (paredzēti izņēmumi)**,⁴⁷ iegādājoties rezerves vai slēdzot līgumus (par atliktajām piegādēm, ražošanas vai pakalpojumu kapacitāti) piemēro caurskatāmus, nediskriminējošus un konkurētspējīgus nosacījumus, izvēloties preču pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, tai skaitā:
  - nosūta pieprasījumus subjektiem, kas veic uzņēmējdarbību ražošanas, tirdzniecības, pakalpojumu sniegšanas, noliktavu jomā un kam ir atbilstoša uzglabāšanas bāze, un kas garantē atbilstošu stratēģisko rezervju pieprasītā sortimenta kvalitāti, kā arī nodrošina personas datu drošību un klasificētās informācijas aizsardzību;
  - aicina uz pārrunām subjektus, kas piedāvā saimnieciski izdevīgākos pārdošanas, pakalpojumu sniegšanas un stratēģisko rezervju sortimenta uzglabāšanas nosacījumus, ievērojot cenas un kvalitātes attiecību;
  - organizē sarunas par cenu par noteikta apjoma stratēģisko rezervju sortimenta iegādi, pakalpojumu sniegšanu, kā arī aprēķina pēc tirgus cenām un vienojas par atlīdzību par stratēģisko rezervju sortimenta uzglabāšanu;
  - izstrādā līguma projektu un noslēdz līgumu.

MR atjaunināšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

⁴³ Jēlnaftas, naftas produktu un dabasgāzes krājumi un rīcības noteikumi valsts degvielas drošības apdraudējuma un naftas tirgus traucējumu situācijās.

⁴⁴ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 13. un 14. pants.

⁴⁵ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 9. un 13. pants.

⁴⁶ Intervijā (Ārvalsts vizīte, Polija, 2023. gada novembrī) minēts, ka publisko iepirkumu piemēro preču un pakalpojumu iegādei, kas paredzētas izmantošanai VSRA – pašu patēriņam (mēbeles utt.), nevis kā rezerves.

⁴⁷ Intervijā (Ārvalsts vizīte, Polija, 2023. gada novembrī) minēts, ka šo kārtību piemēro principā visu rezervju iepirkšanai.

Normatīvajos aktos nav detalizēti regulēti atjaunināšanas aspekti. Stratēģisko rezervju likumā rezervju atjaunināšana tiek definēta kā:⁴⁸

- noteikta apjoma stratēģisko rezervju sortimenta ar beigušos derīguma termiņu vai izlietojumu cikliska aizvietošana ar tādu pašu sortimentu un tādā pašā daudzumā, kam ir nepieciešamās īpašības;
- stratēģisko rezervju sortimenta aizstāšana ar citu sortimentu vienas vispārīgās preču grupas ietvaros, kas ir līdzvērtīgs kvantitātes, kvalitātes un izmantošanas vai īpašību ziņā.

Intervijā minēts, ka preču norakstīšanas process sākas aptuveni divus gadus pirms derīguma termiņa beigām.⁴⁹

Informācijas pieejamība par MR

Normatīvajos aktos nav detalizēti norādīta informācijas pieejamība par MR un to nomenklatūru. Toties **intervijā** minēts, ka rezervju nomenklatūra ir ierobežotas pieejamības un pieejama gan kompetentajām iestādēm valsts līmenī, gan par sagatavotību un apdraudējumu seku novēršanu atbildīgajām personām pašvaldību līmenī.

MR pārvaldīšana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Normatīvajos aktos nav kopumā definēts valsts stratēģisko rezervju pārvaldīšanas termiņš, taču ir definētas pārvaldīšanā ietvertās apakšaktivitātes. Stratēģisko rezervju likumā ir aprakstīta rezervju uzskaitē, uzturēšana, atsavināšana, norakstīšana un inventarizācija.

MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Par valsts stratēģisko rezervju pārvaldīšanu ir atbildīga **VSRA**, kas rezerves uzglabā savā īpašumā esošajās noliktavās vai valsts iestāžu vai komersantu īpašumā esošās noliktavās, slēdzot vienošanos par rezervju uzglabāšanu.⁵⁰

Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji / prioritātes

VSRA nodod valsts stratēģiskās rezerves valsts iestāžu vai komersantu (vai ne-komersantu) pārvaldībā un tiem piederošās noliktavās tikai pamatotos gadījumos, kas saistīti ar ekonomiskiem aprēķiniem, konkrētiem tehnoloģiskiem vai organizatoriskiem apsvērumiem.⁵¹ VSRA arī veic rezervju uzskaiti, uzturēšanu, atsavināšanu, norakstīšanu un inventarizāciju, taču par rezervju uzskaiti, uzturēšanu un inventarizāciju var vienoties arī ar valsts iestādēm vai komersantiem, kuru īpašumā esošajās noliktavās ir nodots uzglabāt rezerves.

NVO iesaistīšana

Intervijā noskaidrots, ka NVO netiek iesaistīti MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas aspektos ar atsevišķiem izņēmumiem, kad NVO piedalās izplatīšanas procesā pašvaldībās.

Loģistikas nodrošinājums

Normatīvajos aktos noteikti vairāki scenāriji, kā apdraudējuma gadījumā var tikt sniegta atļauja izmantot VMR, tai skaitā izsniegšanas prioritizēšanai”:

- Premjerministrs var lemt par atļauju izmantot valsts stratēģiskās rezerves.
- Pēc iestādes pieprasījuma, ņemot vērā rezervju stāvokli un pieprasījumus no citām iestādēm.
- Pēc Aizsardzības ministra, Tieslietu ministra, Iekšlietu ministra vai Iekšējās drošības aģentūras vadītāja pieprasījuma savā kompetences jomā, pirms stratēģisko rezervju nodošanas citām

⁴⁸ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 2. panta 6. un 7. daļa.

⁴⁹ Ārvalsts vizīte, Polija, 2023. gada novembrī.

⁵⁰ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 15. un 16. pants.

⁵¹ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 6. pants.

iestādēm vai subjektiem, ja vienlaicīgi iestājies tiešs apdraudējums valsts drošībai un aizsardzībai un cits apdraudējums.

Normatīvajos aktos paredzēta atbildība par valsts stratēģisko rezervju izsniegšanu (t.sk. transportēšanu) atkarībā no situācijas vai glabātāja. Krīžu pārvaldības likumā⁵² paredzēts, ka valsts, provinču, novadu un pašvaldību krīžu pārvaldības plānos tiek aprakstīta kārtība, kādā paredz mobilizēt valsts rezerves. Tāpat arī premjerministrs, lemjot par atļauju izmantot rezerves ex officio⁵³ vai pēc iestādes vai subjekta pieprasījuma, var norādīt, t.sk. kādā veidā rezerves tiek izsniegtas, transportētas un atgrieztas.⁵⁴

Intervijā minēts, ka resursu nodošana ietver rezervju atbrīvošanu bez maksas un īpašumtiesību nodošanu vai nomas līguma noslēgšanu, jo īpaši attiecībā uz speciālo aprīkojumu. ⁵⁵

VSRA pārbauda transportēšanas un uzglabāšanas apstākļus, ja nepieciešams vai ja nav iepriekš slēgta vienošanās. Rezervju saņēmējs nodrošina rezervju transportu atbilstoši nepieciešamajiem transportēšanas apstākļiem. VSRA, ja nepieciešams, organizē rezervju transportu un citus loģistikas pakalpojumus.⁵⁶ Attiecībā uz rezervēm, ko VSRA nodevusi glabāšanā citam glabātājam, vienošanās var paredzēt, ka rezervju transportēšanu nodrošina glabātājs, kā arī nepieciešamos transportēšanas apstākļus rezervēm. Intervijā minēts,⁵⁷ ka VSRA pašlaik nodarbojas ar transporta resursu attīstīšanu. Šobrīd VSRA piederošas kravas automašīnas lielākoties tiek iznomātas sadarbības partneriem. Loģistikas pienākumus atvieglo Polijas pasts, un iekšējiem pārvadājumiem starp-noliktavu kontekstā tiek izmantoti mazāka tipa transportlīdzekļi.

Intervijā minēts, ka VSRA pieder trīspadsmit noliktavas, tomēr tiek izmantotas arī simtiem citas komersantu īpašumā esošās noliktavas. Noliktavas tiek apsargātas ar VSRA apsardzes darbiniekiem. Komersantu noliktavu izmantošanai tiek slēgti ilgtermiņa līgumi, kas attiecas ne tikai uz rezervju uzturēšanu un apmaiņu, bet arī uz rezervju ražošanas jaudas saglabāšanu. Pārtikas rezerves tiek glabātas tikai apakšuzņēmēju noliktavās, medicīnas preču rezerves – daļēji komersantu noliktavās, tehniskās rezerves – pilnībā VSRA īpašumā esošās noliktavās.⁵⁸

Intervijā minēts, ka rezervju apkopes pakalpojumus veic VSRA vai izmanto ārpalpojumu. Piegādātāju līgumos tiek iekļauta apkopes funkcija, kas tiek saskaņota ar garantijas laika periodu. Medicīnas rezervju apkope var ietvert speciālistu piesaisti vai preču piegādi ārējiem uzņēmumiem. ⁵⁹

Intervijā minēts, ka VSRA nodrošina SAP izmantošanu noliktavu pārvaldībai, drošības apsvērumu dēļ plaši netiek izmantots WiFi pārklājums datu apmaiņai. VSRA intervijā norādīja, ka nepārtraukti tiek izskatīti priekšlikumi, kā uzlabot noliktavu darbību, iekļaujot papildu funkcijas, kas atvieglotu savstarpējo sadarbību. VSRA ir izveidojusi sistēmu (Microsoft Excel), kur tiek reģistrēta informācija un notiek informācijas apmaiņa par noliktavās pieejamo platību, tajās esošajām rezervēm un kādas rezerves ir piemērots tajās glabāt.⁶⁰

⁵² [Polijas Krīžu pārvaldības likums](#), 5. panta trešās daļas j. punkts.

⁵³ Premjerministrs var sniegt atļauju izmantot (un kārtību, kā tās tiek izsniegtas, transportētas utt.) rezerves pirms ir veikts jebkāds pieprasījums, piemēram, redzot reālu iespējamību, ka apdraudējums iestāsies.

⁵⁴ [Polijas Valsts krīžu pārvaldības plāns](#), 2. pielikums.

⁵⁵ Ārvalstu vizīte Polijā, 2023.gada novembrī.

⁵⁶ [Polijas Stratēģisko rezervju likums](#), 20. pants.

⁵⁷ Ārvalstu vizīte Polijā, 2023.gada novembrī.

⁵⁸ Ārvalstu vizīte Polijā, 2023.gada novembrī.

⁵⁹ Ārvalstu vizīte Polijā, 2023.gada novembrī.

⁶⁰ Ārvalstu vizīte Polijā, 2023.gada novembrī.

2.5. Somija

2.5.1. Vispārējie konstatējumi

Normatīvie akti

Normatīvā regulējuma vispārējo ietvaru VMR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai veido šādi galvenie normatīvie akti:

- **Ārkārtas pilnvaru likums (1552/2011)**, kura ietvertas arī pilnvaras stiprināt aizsardzības nozari un loģistiku. Likums tiek piemērots tikai likumā noteikto īpašo apstākļu iestāšanās gadījumos.⁶¹
- **Likumā par valsts aizsardzību (1083/1991)** līdzīgi ir paredzēti pasākumi krīzes situācijām. Normālos apstākļos likums netiek piemērots.⁶²
- **Likuma “Par pasākumiem, kas nepieciešami apgādes drošības nodrošināšanai (1390/1992)”** mērķis ir nodrošināt tautsaimniecībai, valsts aizsardzībai un cilvēku iztikai nepieciešamo funkciju nepārtrauktību ārkārtas apstākļos. Šis likums ir spēkā arī parastos apstākļos un ne tikai krīzes laikā. Zināmā mērā piegādes drošības jautājumus var risināt arī saistībā ar atsevišķiem iepirkumiem saskaņā ar spēkā esošajiem publisko iepirkumu tiesību aktiem.⁶³
- **Somijas valdības 2018. gada lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (1048/2018)** galvenokārt iekļauj MR nodrošināšanas noteikumus. Lēmumā ir noteikti MR nodrošināšanas pamatprincipi, valsts mērķiem un prioritātēm. Lēmums tiek regulāri atjaunināts.⁶⁴

MR sistēmas decentralizācijas / centralizācijas pakāpe

Somijā ir ieviests MR organizācijas augstas centralizācijas modelis (īpaši attiecībā uz plānošanu, veidošanu, koordinēšanu un uzraudzību), kura funkcionalitāti nodrošina Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra. Saskaņā ar Somijas valdības lēmumu Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (1048/2018)⁶⁵:

- **Ministrija** ir atbildīga par MR nodrošināšanu savu pilnvaru ietvaros. Somijas Ekonomikas un nodarbinātības ministrija ir atbildīga par MR apgādes sistēmas izveidošanu un valsts sagatavotības ārkārtas apstākļiem pasākumu koordinēšanu, t.sk. par ikdienas patēriņa preču piegādi, rūpniecisko ražošanu un energoapgādes nodrošināšanu.
- **Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra (turpmāk – NESA)** ir valsts organizācija, kas darbojas Somijas Ekonomikas un nodarbinātības ministrijas pakļautībā. Tā ir ekspertu organizācija, kuras uzdevums ir veikt plānošanu un darbības, kas saistītas ar Somijas MR uzturēšanu un veidošanu, tostarp tā ir atbildīga par valsts ārkārtas rezervēm. Turklāt, NESA atbalsta un vada Nacionālā ārkārtas apgādes organizācijas sektoru un fondu darbību.
- **Nacionālā ārkārtas apgādes organizācija (turpmāk – NESO)** apvieno organizācijas, kas sadarbojas MR nodrošināšanā, veidojot efektīvu uz līgumiem balstītu sadarbību starp publisko un privāto sektoru. Kopā organizācijas biedri veido sadarbības struktūru, kas plaši aptver vērtības (angl. – *value chain*) un piegādes ķēdes, kas ir būtiskas MR nodrošināšanai.

Koordinācijas un sadarbības mehānisms

Saskaņā ar Somijas valdības lēmumu Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (1048/2018),⁶⁶ Somijas Ekonomikas un nodarbinātības ministrija ir atbildīga par valsts

⁶¹ [Somijas Ārkārtas pilnvaru likums \(1552/2011\).](#)

⁶² [Likums “Par valsts aizsardzību” \(1083/1991\).](#)

⁶³ [Likums “Par pasākumiem, kas nepieciešami apgādes drošības nodrošināšanai” \(1390/1992\).](#)

⁶⁴ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem \(1048/2018\).](#)

⁶⁵ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem \(1048/2018\).](#)

⁶⁶ [Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra, mājaslapa, piekļūts 13.12.2023.](#)

sagatavotības ārkārtas apstākļiem pasākumu koordinēšanu, savukārt NESA ir atbildīga par sadarbības koordinēšanu starp valsts un privāto sektoru.⁶⁷ NESA:

- koordinē sadarbību starp privāto un valsts sektoru;
- pārrauga praktiskos pasākumus, kas saistīti ar valsts avārijas krājumu un drošības un obligāto krājumu uzturēšanu;
- nodrošina būtisku tehnisko sistēmu funkcionalitāti un aizsargā kritiski nozīmīgo preču un pakalpojumu ražošanu;
- seko līdzi starptautiskajām norisēm un uztur kontaktus ar ārvalstu iestādēm un institūcijām;
- izstrādā nepārtrauktības pārvaldības rīkus uzņēmumiem un nodrošina apmācības par to lietošanu;
- atbalsta un vada NESO sektoru un fondu darbību;
- plāno un finansē dažādus pasākumus IS, datu sakariem, finanšu pakalpojumiem un masu komunikācijām;
- sniedz atbalstu ražošanas priekšnoteikumu izvirzīšanai militārās aizsardzības nodrošināšanai sadarbībā ar Somijas aizsardzības spēkiem.

Uzraudzības un kontroles mehānisms

Saskaņā ar Somijas valdības lēmumu Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (1048/2018),⁶⁸ MR uzraudzības funkciju galvenokārt veic NESA, kas pārrauga:

- ārkārtas krājumu veidošanu, lai nodrošinātu enerģijas un pārtikas piegādi un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību.
- obligāto uzkrājumu veidošanu, lai nodrošinātu importētās degvielas un medikamentu piegādi apjomīgu ārkārtas situāciju gadījumā;
- drošības krājumu veidošanu, lai nodrošinātu iedzīvotāju vajadzības un svarīgu materiālu piegādi uzņēmumiem traucējumu gadījumā.⁶⁹

Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)

Laikā no 2020. līdz 2021. gadam tika sagatavoti vairāki novērtējumi un ziņojumi⁷⁰ par MR nodrošinājumu un NESA.⁷¹ Valdības ziņojumā par MR nodrošinājumu, kas iesniegts Parlamentam 2022. gada 15. septembrī, ir izklāstīti (1) galvenie mērķi Somijas MR nodrošinājuma attīstībai līdz 2030. gadam, (2) aprakstīta MR nodrošinājuma darbības vide Somijā un starptautiskajā kontekstā, kā arī (3) sniegts novērtējums par prioritātēm MR nodrošinājuma attīstīšanai strauji mainīgā vidē. Ziņojumā noteikto mērķu sasniegšanai noteikto uzdevumu izpilde nodrošinās atbilstošu MR nodrošinājumu un tā darbības jaudu kā daļu no visaptverošas drošības. Ziņojumā aplūkota sagatavotība un darbs, lai nodrošinātu MR nodrošinājumu normālos apstākļos, un to darbības detaļas dokumentā nav apskatītas.⁷²

Finansējuma avotu pietiekamība

- Ārkārtas pilnvaru likuma (1552/2011) 12. pantā iekļauti iestāžu pienākumi gatavībai ārkārtas situācijām, kā arī atsevišķos ar likumu saistītajos normatīvajos aktos (uz tā pamata izdotajos) tiek noteikti pienākumi publiskajam sektoram gatavībai un rīcībai ārkārtas gadījumos. Iestādēm jāveic minēto sagatavotības pasākumu izmaksu uzskaitē. Iestāžu darbības finansēšana ārkārtas apstākļos jāparedz atsevišķi.

⁶⁷ [Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra, mājaslapa, piekļūts 13.12.2023.](#)

⁶⁸ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem \(1048/2018\).](#)

⁶⁹ [Nacionālā ārkārtas apgādes aģentūra, mājaslapa, piekļūts 13.12.2023.](#)

⁷⁰ [Ekonomikas un nodarbinātības ministrija, Ārkārtas apgādes valsts aģentūras izvērtējums \(2021\).](#)

[Piegādes drošības padome \(Huoltovarmuusneuvoston\), Piegādes drošības padomes pārskats par korona krīzes ietekmi uz piegādes drošību \(Huoltovarmuusneuvoston tarkastelu koronakriisin vaikutuksista huoltovarmuuteen\) \(2020\).](#)

[Somijas Valsts kontrole, Piegādes drošība un tās nodrošināšana Covid-19 pandēmijas laikā \(Huoltovarmuus ja sen turvaaminen covid-19-pandemian aikana\) \(2021\).](#)

⁷¹ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁷² [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

- Izmaksas, kas minētas likumā Par pasākumiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu materiālās rezerves (1390/1992)⁷³ sedz no Valsts ārkārtas apgādes fonda (ārpus valsts budžeta), ko pārvalda NESA.
- Izmaksas, kas rodas privātajiem uzņēmējiem un citām privātpersonām var kompensēt no valsts līdzekļiem, ja valsts pieprasa privātpersonai veikt pasākumus, kas pārsniedz labas pārvaldības ietvaros nodrošinātu komercdarbības nepārtrauktību.

Somijas MR sistēmā tiek finansēta centralizēti, izmantojot ārpusbudžeta Valsts ārkārtas apgādes fondu, ko pārvalda NESA. Fonds tiek izmantots, lai segtu visus izdevumus, kas saistīti ar MR plānošanu, veidošanu un pārvaldīšanu. NESA ieņēmumus veido nodevas, kas tiek iekasētas kopā ar akcīzes nodokli par elektroenerģiju, oglēm, dabasgāzi, benzīnu un mazutu. Nodeva ir aptuveni 0,5% no preču mazumtirdzniecības cenas un tiek ieskaitīta Valsts ārkārtas apgādes fondā kā ienākumi.

Stratēģisko krājumu nodevu apmēri ir šādi:

- Elektrība – EUR 0,00013 / kWh
- Akmeņogles – EUR 1,18 / t
- Dabas gāze – EUR 0,084 / t
- Benzīns – EUR 0,0068 / l
- Dīzeļdegviela un vieglais mazuts – EUR 0,0035 / l
- Smagais mazuts – EUR 0,0028 / kg

Citi NESA finansējuma avoti ir aizņēmumi, pašu finansējums, ieņēmumi no holdingiem un ieņēmumi no ieguldījumiem akcijās, no kuriem ievērojamākie ir ieguldījumi Fingrid Oyj (Somijas valsts elektroenerģijas pārvades tīklu operators) un Suomen Huoltovarmuusdata Oy (specializējas augsti aizsargātu datu centra pakalpojumu sniegšanā tikai Somijas drošībai kritiskiem uzņēmumiem un organizācijām)⁷⁴.

2.5.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem

MR plānošana

Procesa ietvars / termins, tā skaidrojums

Lai nodrošinātu MR vajadzībām atbilstošu nodrošinājumu jebkuros apstākļos, ir nepieciešama uzticama un atbilstoša kārtība un sagatavotības līmenis, attiecībā uz preču ražošanu, izplatīšanu, patēriņu, eksportu un importu. Valdība izvirza vispārīgus mērķus MR nodrošinājumam, nosakot nepieciešamo sagatavotības līmeni, pamatojoties uz pamatvajadzībām. Pašreizējie mērķi ir balstīti uz valdības 2018. gadā pieņemto lēmumu Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (1048/2018).⁷⁵ Šis lēmums galvenokārt kalpo kā ministriju un to pārvaldes nozaru mērķu noteikšanas dokuments par piegāžu drošību. Atbilstoši lēmumā noteiktajam, MR nodrošināšana nozīmē kritiskās ražošanas, pakalpojumu un infrastruktūras, kas nepieciešama iedzīvotāju iztikai, tautsaimniecībai un valsts aizsardzībai nopietnu incidentu un ārkārtas situāciju gadījumos.

Somijas valdības 2018. gada lēmumā ir dots uzstādījums, ka nozīmīga loma MR nodrošinājuma pasākumu īstenošanā ir valsts un privātā sektora partnerībai, kas privātajam sektoram pamatā ir brīvprātīga. Papildus brīvprātīgām partnerattiecībām MR nodrošina arī obligātus noteikumus noteiktās kompetences jomās. Normatīvie akti tiek izstrādāti dažādās administratīvās nozarēs, uz kuru pamata iestādes var veidot struktūras un sadarbības modeļus, kas atbalsta MR nodrošināšanu situācijās, kad tirgus nevar nodrošināt/uzturēt pietiekamu piegādes līmeni.

MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

- **Ministrija** ir atbildīgas par MR nodrošināšanu savas kompetences ietvaros, t.sk. to plānošanu.

⁷³ [Likums par pasākumiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu piegādes drošību \(1390/1992\).](#)

⁷⁴ [NESA. Funding and legislation.](#)

⁷⁵ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem \(1048/2018\).](#)

- **NESA** koordinē sagatavotības ārkārtas situācijām sadarbību starp valsts iestādēm un privāto sektoru (nozārēm un uzņēmumiem), un ir atbildīga par valsts avārijas un drošības uzkrājumu veidošanu, t.sk. tos plāno.
- **NESO** atbalsta un veicina sektoru un vietas specifisku operatīvo gatavību, un to aktivitātes tiek plānotas un veiktas sadarbībā ar komersantiem. Piemēram, sešās nodrošinājuma jomās⁷⁶ un tajās iekļautajos 24 sektoros ir iesaistījušies aptuveni tūkstoši publiskā un privātā sektora biedru.
- **Komersanti** ir atbildīgi par pašu sagatavotību un darbības nepārtrauktības nodrošināšanu.
- **Pašvaldības** ir atbildīgas par sabiedrības un pamata MR nodrošināšanu vietējā līmenī. Pašvaldībām un pašvaldību iestādēm, izmantojot dažādus sagatavotības pasākumus, pienākums nodrošināt pēc iespējas labāku arī savu kritisko /būtisko uzdevumu izpildi nopietnos incidentos un ārkārtas situācijās.

Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes

Lielākie riski tiek saistīti tieši ar starptautisko savstarpējo atkarību un globālo piegādes ķēžu pieaugušo nozīmīgumu. Saskaņā ar 2022. gada 18. augusta Somijas valdības ziņojumu par apgādes drošību, Somija, kā risku valsts drošībai, saskata nepastāvīgo ģeopolitisko situāciju un potenciālu citu valstu darbību ietekmi, kas saistīti ar tās ģeogrāfisko novietojumu, kas rada potenciālus draudus piegāžu nodrošināšanai. Kā būtiskākais risks tiek uzskatīta situācija, kad uz laiku ir apgrūtināta iespēja saražot vai sagādāt nodrošinājumam kritiski nepieciešamajiem pakalpojumiem un precēm, piemēram, pārtikai.⁷⁷

Kiberdraudiem un hibrīddraudiem ir pārrobežu raksturs, tāpēc tiem nav iespējams sagatavoties tikai ar valsts mēroga pasākumiem. Draudus valsts drošībai rada arī klimata pārmaiņas, lielas migrācijas, pandēmijas un radiācijas avārijas, ka prasa ciešu starptautisku gatavību sadarbībai.

Somijas valdība savā 2022.gada ziņojumā⁷⁸ norāda, ka Eiropas vienotā tirgus darbība un drošības struktūras ir būtiskas Somijas MR nodrošināšanā. Somijas valsts iestādes savas kompetences ietvaros aktīvi darbojas, lai ietekmētu lēmumu pieņemšanu par Eiropas Savienības tiesību aktiem, kā arī to izpildi, lai tiktu ņemti vērā resursu piegādes nodrošināšanas aspekti.

Tāpat tiek strādāts pie tā, lai stiprinātu sadarbību ar partnervalstīm galvenokārt ar Zviedriju un Norvēģiju divpusēju līgumu ietvaros. NESA un NESO, kā arī atsevišķi iecelti valsts eksperti piedalās dažādos pasākumos un informācijas apmaiņā ar NATO civiltās ārkārtas situāciju sektoru.

Īpaši uzmanība valsts drošības aizsardzībā pievēršama kritiskās infrastruktūras darbības nodrošināšanā - energoapgāde, gatavība kiberdrošības apdraudējumiem un gatavība atveseļošanās no tiem, IS nodrošināšana, sakaru pakalpojumu un digitālo tīklu nodrošināšana sabiedrībai, drošas pozicionēšanas un laika datu sistēmu nodrošināšana, kā arī funkcionējošu loģistikas pakalpojumu pieejamība.

Papildus uzmanība tiek pievērsta:

- Gatavībai īpašumtiesību struktūru izmaiņām, kas var apdraudēt MR piegāžu nodrošināšanu. Valstij īpaša uzmanība jāpievērš publisko iepirkumu būtiskajai nozīmei MR piegāžu drošībai, vienlaikus nodrošinot sabiedrisko pakalpojumu un funkciju nepārtrauktību.
- Dažādu administratīvo iestāžu sagatavotības un MR piegāžu nodrošināšanas koordinēšanai un kompetenču noteikšanai, kas ieviešama gan nacionālā, gan reģionālā līmenī.⁷⁹
- Ekonomikas un rūpniecības politikai, likumdošanai, uzkrājumu veidošanai, nepārtrauktības vadībai, gatavības plānošanai un līgumiem.
- Ilgtermiņa piegāžu stratēģijai, kur ekspertu veiktais plānošanas un analīzes darbs ir svarīga MR nodrošināšanas veicinošo aktivitāšu sastāvdaļa. Ar NESO palīdzību NESA spēj radīt situācijas ainu par MR nodrošinājumu, kas plaši tika izmantota COVID-19 krīzē, Ukrainas kara seku novērtējumā un MR nodrošināšanas pasākumu plānošanā un īstenošanā.

⁷⁶ Pārtika, enerģija, loģistika, veselības aprūpe, finanšu sektors, ražošana un citi.

⁷⁷ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁷⁸ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁷⁹ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem\(1048/2018\).](#)

MR kategorizācija/grupēšana

MR uzkrāšana notiek trīs dažādos veidos⁸⁰:

- Valsts avārijas krājumi,⁸¹ par kuriem atbildīga ir NESA;
- Obligātie krājumi,⁸² par ko atbild komersanti un citas iestādes (ministrijas, valsts uzņēmumi u.c.);
- Drošības krājumi, kas ir balstīti uz līgumiem starp uzņēmumiem un NESA.⁸³

MR nodrošināšanā jāievēro Somijas valdības noteiktie **kritiskās infrastruktūras aizsardzības virzieni/objekti**.⁸⁴

- Kritiskā infrastruktūra: digitālā sabiedrība, finanšu pakalpojumi un sistēmas, loģistikas tīkli un pakalpojumi, mediji;
- Enerģētikas sektora gataība;
- Kritiskās ražošanas un pakalpojumu aizsardzība: ūdens piegāde, rūpniecība/ražošana, infrastruktūras izbūve un uzturēšana, pārtikas piegāde, sociālā labklājība un veselības aprūpe, kā arī farmaceitiskā aprūpe, atkritumu apsaimniekošana;
- Valsts kompetence, tehnoloģijas, ražošana un pakalpojumi militārajai valsts aizsardzībai.

MR veidošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Saskaņā ar 2022. gada 18. augusta Somijas valdības ziņojumu par apgādes drošību, Somijas MR nodrošināšanas stratēģiskais mērķis⁸⁵ ir nodrošināt funkcionējošu infrastruktūru ražošanas un pakalpojumu jomā, lai tie atbilstu vissvarīgākajām pamatprasībām iedzīvotāju, ekonomikas un valsts aizsardzības vajadzībām. Ministrijām, iestādēm, kā arī pašvaldībām un pašvaldību apvienotajām iestādēm arī ir pienākums saskaņā ar Ārkārtas pilnvaru likumu (1552/2011) nodrošināt, ka tās var veikt savus uzdevumus ar minimāliem traucējumiem ārkārtas situācijās. MR nodrošināšanas mērķis⁸⁶ ir spēt pārvaldīt vissmagākos ārkārtas apstākļus, izmantojot valsts ieviestos pasākumus.

- Aizsardzības spēku darbība kara laikā lielā mērā balstās uz pārējās sabiedrības un uzņēmēju resursiem, kas prasa militāro koordināciju un pilsoniskās sabiedrības sagatavotību.
- MR nodrošināšana Somijā balstās uz sadarbību starp publisko, privāto sektoru un NVO.

MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Somijas valdība lēmumā Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (1048/2018) ir noteikusi, ka **ministrijas** ir atbildīgas par MR sistēmas izstrādi savas kompetences ietvaros un drošības stratēģijā atsevišķi definētajās atbildības jomās⁸⁷. Katra ministrija savas kompetences ietvaros vada un uzrauga izpildi uzdevumus, kas saistīti ar sabiedrībai svarīgo funkciju nodrošināšanu, t.sk. rezervju veidošanu. **Ekonomikas un nodarbinātības ministrija** ir atbildīga par MR nodrošināšanas pasākumu izstrādi un koordinēšanu.

- **NESA** ir atbildīga par šādām funkcijām:
  - » koordinēt sadarbību starp privāto un valsts sektoru;
  - » pārraudzīt praktiskos pasākumus, kas saistīti ar valsts avārijas krājumu, drošības un obligāto uzkrājumu uzturēšanu;

⁸⁰ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁸¹ Ietver graudus un sēklas, importētu degvielu un svarīgas izejvielas, slimnīcu piederumus, zāles, metālus un ķīmiskās vielas.

⁸² Ietver jēlnaftu, naftas produktus, ogles, dabasgāzi un medikamentus.

⁸³ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁸⁴ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem\(1048/2018\).](#)

⁸⁵ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁸⁶ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁸⁷ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem\(1048/2018\).](#)

- » nodrošināt būtisku tehnisko sistēmu funkcionalitāti un aizsargāt kritisko preču un pakalpojumu ražošanu.
- **Pašvaldības** ir atbildīgas un ieņem galveno lomu sabiedrības un pamata MR nodrošināšanā vietējā līmenī. Pašvaldībām un pašvaldību iestādēm, izmantojot dažādus sagatavošanas pasākumus, ir pienākums nodrošināt pēc iespējas labāku, arī savu, kritisko /būtisko uzdevumu izpildi nopietnos incidentos un ārkārtas situācijās.⁸⁸

MR pārvaldīšana

Procesa ietvars / termins, tā skaidrojums

Somijas MR apgādes sistēmas vadības modelim, vadības un sadarbības struktūrām ir jānodrošina darbības modeļa ātra reaģēšana. NESA galvenokārt ir gatavības nodrošinājuma organizācija, kas ir atbildīga par operatīvajiem pienākumiem traucējumu un ārkārtas situāciju laikā.⁸⁹

Katra ministrija ir atbildīga par MR apgādi un tās attīstību savā nozarē.⁹⁰

MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Somijas valdība lēmumā Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem (1048/2018)⁹¹ nosaka šādu atbildības sadalījumu:

- **Ministrijas** ir atbildīgas savas kompetences ietvaros vadīt un uzraudzīt uzdevumu izpildi, kas saistīti ar sabiedrībai svarīgo funkciju nodrošināšanu, t.sk. rezervju veidošanu.
- **NESA** ir atbildīga pārraudzīt praktiskos pasākumus, kas saistīti ar valsts avārijas krājumu, drošības un obligāto uzkrājumu uzturēšanu un pārvaldīšanu, t.sk. lai izpildītu Somijai saistošās starptautiskās līgumsaistības, kā arī nodrošināt būtisku tehnisko sistēmu funkcionalitāti un aizsargāt kritisko preču un pakalpojumu ražošanu.
- **Pašvaldības** ir atbildīgas un ieņem galveno lomu sabiedrības un pamata MR nodrošināšanā vietējā līmenī. Pašvaldībām un pašvaldību iestādēm, izmantojot dažādus sagatavošanas pasākumus, pienākums nodrošināt pēc iespējas labāku arī savu kritisko /būtisko uzdevumu izpildi nopietnos incidentos un ārkārtas situācijās.

Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji / prioritātes

Efektīva uz līgumiem balstīta sadarbība starp publisko un privāto sektoru ir viena no Somijas MR nodrošināšanas sistēmas stiprajām pusēm. NESO veido sadarbības struktūru, kas plaši aptver vērtības (angl. – *value chain*) un piegādes ķēdes, kas ir būtiskas MR nodrošināšanai. Lielākā daļa infrastruktūras, pakalpojumu un ražošanas, kas veido būtisku MR apjomu, pieder privātā sektora dalībniekiem.⁹²

Parasti dalība MR nodrošināšanas sistēmā privātajam sektoram ir brīvprātīga, ja vien nav citādi noteiktas īpašos uz nozari attiecināmajos noteikumos. Komersanti izsaka gatavību šādai sadarbībai, pamatojoties uz saimnieciskās darbības pamatprincipiem, līgumiem, kas noslēgti ar klientiem un riska pārvaldību šajās jomās. Intervijā NESA min,⁹³ ka uzņēmumi ir ieinteresēti piedalīties NESO, jo tiem ir iespējas veidot kontaktus, uzlabot darbības nepārtrauktības pārvaldību un piekļūt ierobežotas pieejamības informācijai.

Intervijā NESA min,⁹⁴ ka sniedz privātā sektora uzņēmumiem vadlīnijas, kā arī iesaista tos diskusijā, lai publiskais sektors varētu identificēt un risināt problēmas, kas parādās nozarē. Iepriekšminētajās sešās nodrošinājuma jomās⁹⁵ un tajās iekļautos 24 sektoros ir iesaistījušies aptuveni tūkstotis publiskā un

⁸⁸ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem\(1048/2018\).](#)

⁸⁹ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem\(1048/2018\).](#)

⁹⁰ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁹¹ [Somijas valdības lēmums Par materiālo rezervju nodrošināšanas mērķiem\(1048/2018\).](#)

⁹² Tehniskās apkopes nodrošināšanas ziņojuma projekts (Luonnos Huoltovarmuusselonteko) (18.08.2022).

⁹³ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Somijā.

⁹⁴ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Somijā.

⁹⁵ Pārtika, enerģija, loģistika, veselības aprūpe, finanšu sektors, ražošana un citi.

privātā sektora biedru. Konkrētā sektora biedri reizi divās nedēļās vai mēnesī piedalās sanāksmē, lai pārrunātu aktualitātes (organizē NESAs).

NVO iesaistīšana

Somijas valdība 2022. gada ziņojumā par apgādes drošību⁹⁶ uzsvēr mijiedarbības būtisko nozīmi starp dažādiem dalībniekiem (iestādēm, privāto sektoru, nevalstiskajām organizācijām un privātpersonām) sagatavotības jautājumos valsts līmenī, norādot, ka starptautiskais, reģionālais un vietējais līmenis ir būtisks no piegādes drošības viedokļa perspektīvas. Intervijā⁹⁷ arī minēts, ka Somijas MR sistēmā NVO iesaistīšanas pakāpe ir augsta un pielīdzināma publiskā un privātā sektora iesaistei MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas aspektos.

Loģistikas nodrošinājums

Intervijā NESAs min,⁹⁸ ka rezervju aktivizēšana un realizācija ir atkarīga no spēkā esošā mehānisma un krājumu pieejamības. Parasti pieprasījums pēc rezervēm tiek iesniegts NESAs, kas pēc tam to nodod Ekonomikas ministrijai leņšanai valdībā.

NESA izstrādātās Loģistikas Programmas 2030 mērķis ir stiprināt loģistiku un transportu lielu traucējumu/incidentu laikā un atbalstīt profesionāļu sagatavotību nozarē. Plašs dažādu ieinteresēto personu loks, uzņēmumi (tostarp valstij piederoši komersanti) un pētniecības organizācijas ir iesaistītas projektos, kas tiek īstenoti kā daļa no programmas.⁹⁹

---

⁹⁶ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

⁹⁷ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Somijā.

⁹⁸ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Somijā.

⁹⁹ [Somijas valdības ziņojums par apgādes drošību.](#)

2.6. Dānija

2.6.1. Vispārējie konstatējumi

Normatīvie akti

Normatīvie akti ir fokusēti uz visaptverošu CA sistēmu, īpaši neizdalot MR:

- **Ārkārtas situāciju likumā** noteikts vispārējā sagatavotības un reaģēšanas sistēma ārkārtas situācijām, tostarp ugunsgrēkiem un citiem incidentiem. Tajā ir izklāstītas attiecīgo iestāžu un organizāciju lomas un sniegtas vadlīnijas koordinācijai un sadarbībai ārkārtas situācijās.¹⁰⁰
- **Valsts negadījumu un katastrofu novēršanas stratēģija** nosaka principus attiecībā uz negadījumu un katastrofu prevenciju, īpaši attiecībā uz iedzīvotāju drošību. "Iedzīvotājs centrā" un iesaiste un sadarbība kā institūciju starpā, tā ar iedzīvotājiem, ir stratēģijas fokuss.¹⁰¹
- **Krīžu pārvaldības plāns** nosaka uzdevumus, organizatorisko struktūru un atbildības sadalījumu attiecībā uz valsts krīzes vadības sistēmu, īpaši attiecībā uz augstas ietekmes, plašām, ilgstošām vai grūti novēršamām krīzēm, kur ir nepieciešama vairāku iestāžu iesaiste.¹⁰²
- **Valsts risku profils** ir periodiski izstrādāts dokuments. 2022. gadā izdotā dokumenta versija nosaka 14 būtiskākos riskus, kas valsts iestādēm palīdz plānot CA un ārkārtas reaģēšanas pasākumus un resursus.¹⁰³
- **Rokasgrāmata visaptverošai plānošanai ārkārtas situācijām** nosaka ārkārtas situāciju plānošanas ietvaru, tostarp sniedz standartu, kā arī idejas ārkārtas situāciju plānošanai situācijai pielāgotā un mērogojamā veidā. Rokasgrāmata galvenokārt ir paredzēta ārkārtas situāciju plānotājiem valsts, reģionālajās un pašvaldību iestādēs, kā arī valsts uzņēmumos, taču pielietojama arī privātajiem uzņēmumiem un organizācijām.¹⁰⁴
- **Ārkārtas situāciju plāni**, ko uz rokasgrāmatā minēto principu pamata izstrādā nozares ministrijas/ ministriju padotības iestādes attiecībā uz savu nozari, piemēram, "Vadlīnijas ārkārtas situāciju plānošanai Veselības jomā reģioniem un pašvaldībām"¹⁰⁵.

MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas aspekti tiešā veidā tiek uzsvērti tikai atsevišķos normatīvajos aktos atsevišķām rezervju kategorijām, piemēram:

- **Neparedzētu gadījumu naftas likums** nosaka gatavību piegādes pārtraukumu vai to risku gadījumā, tostarp jēlnaftas un naftas produktu avārijas krājumu glabāšanu un datu ievākšanu par naftas stāvokli Dānijā.¹⁰⁶
- **Farmācijas likuma 76. pants** par Farmaceutiskās neatliekamās palīdzības nodaļas atbildību piegādes ārkārtas situācijās uzturēt cilvēkiem un dzīvniekiem paredzēto medikamentu piegādes utt.¹⁰⁷

MR sistēmas decentralizācijas / centralizācijas pakāpe

Dānijā ir izveidota decentralizēta sistēma attiecībā uz gatavību apdraudējumiem un katastrofām (t.sk. MR un citiem materiālajiem resursiem). Sistēma ir veidota trīs līmeņos: ministrijas, reģioni un pašvaldības.

¹⁰⁰ [Dānijas Ārkārtas situāciju likums.](#)

¹⁰¹ Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, [Valsts negadījumu un katastrofu novēršanas stratēģija.](#)

¹⁰² [Krīžu pārvaldības plāns.](#)

¹⁰³ Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, [Valsts risku profils.](#)

¹⁰⁴ [Dānijas Valsts ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, Visaptveroša ārkārtas situāciju plānošana.](#)

¹⁰⁵ Dānijas Veselības pārvalde, [Vadlīnijas ārkārtas situāciju plānošanai Veselības jomā reģioniem un pašvaldībām.](#)

¹⁰⁶ [Neparedzētu gadījumu naftas likums.](#)

¹⁰⁷ [Farmācijas likums.](#)

Koordinācijas un sadarbības mehānisms

Aizsardzības ministrs koordinē un konsultē pārējās ministrijas saistībā ar plānošanas aspektiem, t.sk. izstrādājot vispārīgas vadlīnijas, savukārt par plānu sagatavošanu savā atbildības jomā ministrijas sagatavo specifiskas vadlīnijas reģioniem un pašvaldībām.¹⁰⁸

Uzraudzības un kontroles mehānisms

Ministrijas savus sagatavotos ārkārtas situācijas plānus pārskata pēc nepieciešamības, bet ne retāk kā reizi četros gados, līdzīgi arī reģioni un pašvaldības – vismaz reizi četros gados jeb ne retāk kā reizi savu pašvaldību un reģionu vēlēšanu periodā. Pašvaldību un reģionu plāni tiek pieņemti domes sēdēs. Ministriju, reģionu un pašvaldību plāni un to labojumi tiek iesniegti DEMA.¹⁰⁹

2.6.2. Konstatējumi par MR plānošanas posmu

Ziņojumā sadaļā par Dānijas MR sistēmu tiek izklāstīti tikai MR plānošanas aspekti, galveno uzmanību veltot risku novērtējumam. Netiek aplūkoti MR veidošanas un pārvaldīšanas aspekti. Šī pieeja tika izvēlēta, jo veidošanas un pārvaldīšanas aspekti ziņojuma kontekstā nesniedz būtisku ietekmi, t.i. normatīvā ietvara un plānošanas dokumentu analizē, kā arī intervijā netika gūta informācija par pārņemamiem labās prakses standartiem.

MR plānošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Valsts, reģionālās un pašvaldības iestādes un valsts uzņēmumi gatavību ārkārtas situācijām plāno, balstoties uz visaptverošu pieeju. Rokasgrāmatā par visaptverošu plānošanu ārkārtas situācijām¹¹⁰ ir ietverts standarts, kā arī idejas ārkārtas situāciju plānošanai situācijai pielāgotā un mērogojamā veidā.

Attēls 5. Galvenās jomas visaptverošai ārkārtas situāciju plānošanai

Ārkārtu situāciju plānos pastiprināts uzsvars, kā minimums, tiek likts uz:

- struktūru un organizāciju;

¹⁰⁸ [Dānijas Ārkārtas situāciju likums](#), 26. pants

¹⁰⁹ [Dānijas Ārkārtas situāciju likums](#), 24. un 25. pants.

¹¹⁰ [Dānijas Valsts ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, Visaptveroša ārkārtas situāciju plānošana.](#)

- pārvaldību;
- iekārtām, sistēmām un aprīkojumu;
- prevenciju.

Rokasgrāmatā aprakstītā pieeja ir ietvars ārkārtas situāciju plānošanai iestādēm un savu gatavības plānu izstrādē, t.sk. ministriju un to padotības iestāžu izstrādātajās vadlīnijās par ārkārtas situāciju plānošanu konkrētajā jomā. Plānošanas ietvars tiek papildināts ar citiem DEMA sagatavotajiem materiāliem, kā arī valsts risku izvērtējumu, izmantojot to kā pamatu iestādei vai jomai specifisku ārkārtas situāciju plānu sagatavošanai.

Visaptverošas ārkārtu situāciju plānošanas procesā sāk arī pastiprinātāk domāt par piegāžu ķēžu noturību, kas ir aprakstīts Dānijas Kritisko piegāžu aģentūras stratēģijā¹¹¹ un kā minēts intervijā. MR veidošana tiek apskatīts kā viens no risinājumiem, kad citi preventīvie pasākumi nav piemērojami.

MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Ministri savu kompetenču ietvaros plāno sabiedrībai vitāli svarīgu funkciju uzturēšanas un nepārtrauktības pasākumus attiecībā uz būtiskiem negadījumiem un katastrofām, t.sk. ārkārtas situāciju plānu izstrādi.¹¹² Aizsardzības ministrs koordinē un konsultē pārējās ministrijas par plānošanas aspektiem, t.sk. izstrādājot vispārīgas vadlīnijas, savukārt reģioniem un pašvaldībām specifiskas vadlīnijas izstrādā pašas ministrijas, atbilstoši to nozaru kompetencei.¹¹³ Reģioni izstrādā reģionu gatavības plānus, savukārt pašvaldības – pašvaldību gatavības plānus.

Būtiska loma gatavības un reaģēšanas pasākumos ir arī divām aģentūrām:¹¹⁴

- **Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra** (turpmāk – DEMA), kas ir Aizsardzības ministrijas pakļautībā un kas ir atbildīga par CA pasākumu un ārkārtas situāciju gatavības stratēģiju ieviešanu Dānijā. Tā sniedz norādījumus, apmācības un resursus vietējām iestādēm un organizācijām.¹¹⁵
- **Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra** (turpmāk – DCSA), kas ir Tieslietu ministrijas pakļautībā un kas atbalsta valsts un privāto sektoru piegāžu ķēžu noturības stiprināšanā, sniedzot konsultācijas, izstrādājot rīkus un veicot piegāžu ķēžu analīzi, t.sk. būtiskiem resursiem.¹¹⁶

Intervijā minēts, ka netiek veidoti lieli rezervju apjomi – drīzāk rezerves tiek veidotas, balstoties uz dažādiem apsvērumiem, piemēram, piegāžu ķēžu pārrāvumu gadījumā nespēja nodrošināt kritiski nepieciešamās preces, nespēja nodrošināt to ražošanas kapacitāti vai aizvietošanu ar līdzīgām precēm.

¹¹¹ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#).

¹¹² [Dānijas Ārkārtas situāciju likums](#), 24. pants.

¹¹³ [Dānijas Ārkārtas situāciju likums](#), 26. pants.

¹¹⁴ Secinājums no normatīvā regulējuma izpētes un intervijas ar DCSA pārstāvi.

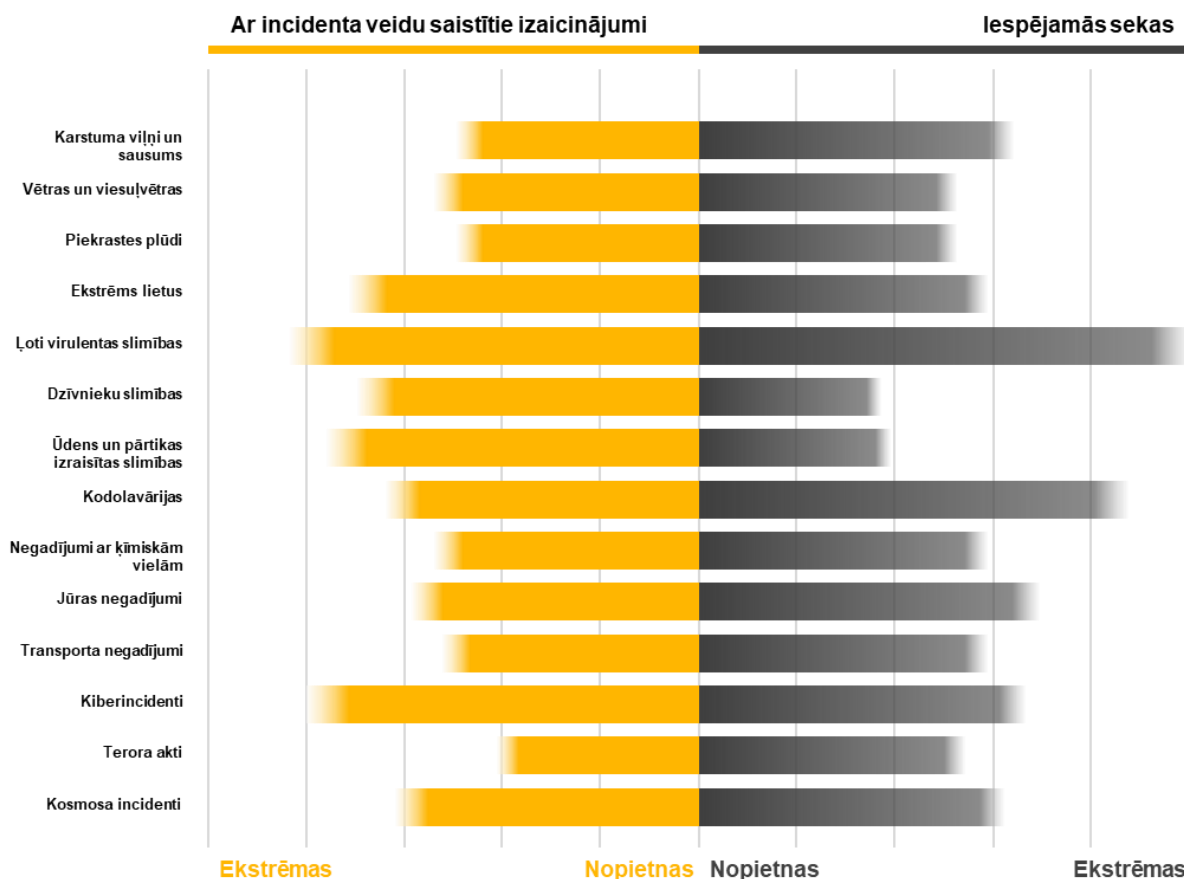
¹¹⁵ [Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra](#).

¹¹⁶ [Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra](#).

Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes

Valsts risku profils¹¹⁷ ir DEMA periodiski izstrādāts dokuments (iesaistot plašu ekspertu klāstu), kurš nosaka būtiskākos riskus un ir pamats valsts iestādēm attiecībā uz CA, ārkārtas reaģēšanas un citu saistītu jomu pasākumu un resursu plānošanu.

Attēls 6. Valsts risku profila 2022. gada ziņojuma risku izvērtējums

Risku atlase, galvenokārt, balstās uz incidentu iestāšanās varbūtību. **Atlasē ietvertie incidentu veidi var:**¹¹⁸

- Tikt saprasti kā laikā un telpā ierobežoti notikumi;
- Radīt nopietnas un tūlītējas negatīvas sekas Dānijas teritorijā;
- Izraisīt akūtu vajadzību pēc koordinācijas un krīzes pārvarēšanas pasākumiem ne tikai vietējā līmenī.

Katra nodaļa par attiecīgo risku iekļauj:¹¹⁹

- Nopietnu incidentu piemērus, kas nesen notikuši Dānijā vai skāruši to;
- Incidenta veidu īpašības, biežumu, sekas un tendences;
- Izvērtējumu, kas ilustrē problēmas, kas saistītas ar konkrēta incidenta īpašībām un iespējamām sekām (skatīt Attēls 6);

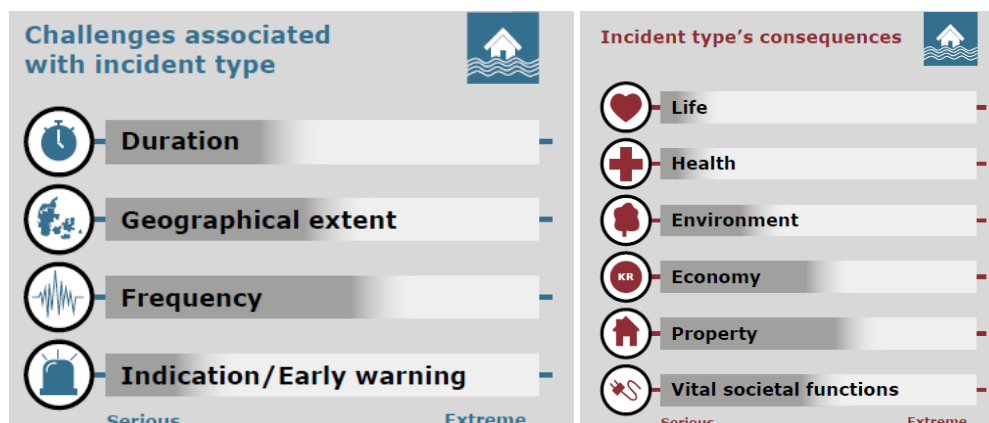
¹¹⁷ Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, [Valsts risku profils](#).

¹¹⁸ Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, [Valsts risku profils](#), 134. lpp.

¹¹⁹ Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, [Valsts risku profils](#), 5. lpp.

- Iedomātus scenārijus ar reālistiskiem sliktākajiem gadījumiem.

Attēls 7. Plūdu izvērtējuma piemērs un vērtēšanas kritēriji¹²⁰

Incidenti tiek vērtēti pēc to ietekmes uz vitāli svarīgām sabiedrības funkcijām (bieži incidenti potenciāli var ietekmēt vairākas funkcijas, t.sk. ietekmējot kritisko infrastruktūru), kuru neesamība vai nopietna pieejas ierobežotība radītu būtiskas negatīvas sekas, kategorizējot tās 15 funkcijās/jomās:¹²¹

• Enerģija;	• Sociālie apstākļi;	• Meteoroloģija;
• Informācijas un komunikācijas tehnoloģija;	• Dzeramais ūdens un pārtika;	• Aizsardzība, t.sk. izlūkošanas un drošības dienesti;
• Transports;	• Notekūdeņi un atkritumu pārstrāde;	• Ārlietu dienests;
• Gatavība, policija un CA;	• Finances un ekonomika;	• Vispārēja valsts varas īstenošana;
• Veselība;	• Izglītība un pētniecība;	• Starptozaru krīžu vadība.

Svarīgi ņemt vērā, ka risku izvērtējums nav balstīts uz aprēķiniem – tas ir ekspertu veikts kvalitatīvs novērtējums. Tā kā incidenti var izpausties vairākos veidos, attēlos ietvertie novērtējumi aptver plašu iespējamo incidentu scenāriju klāstu. Tādējādi novērtējums sniedz intervālu, nevis konkrētu vērtību.

Gatavības plānošanai ārkārtas situācijām dažādās jomās un konkrētām iestādēm, DEMA izstrādātā “Rokasgrāmata par visaptverošu plānošanu ārkārtas situācijām” risku un ievainojamības analīzei min šādus secīgus soļus:¹²²

- Zināmo un iespējamo incidentu un risku kartēšana un prioritizēšana, kas var apdraudēt organizācijas stratēģiskos mērķus, kritiskās funkcijas, reputāciju vai tās pastāvēšanu;
- Ievainojamību un trūkumu identificēšana organizācijas pašreizējā ārkārtas rīcības plānā, krīzes pārvarēšanas kapacitātē un jebkuros plānos saistībā ar turpmāko darbību un krīzes pārvarēšanu;
- Organizācijas pašreizējās stabilitātes, kompetenču un kapacitātes saistībā ar kartētajiem incidentiem un riskiem novērtēšana;
- Esošo risinājumu un iespējamo rezervju identificēšana, piemēram, avārijas jauda, alternatīvas telpas, īpaši piegādātāju līgumi utt.;
- Plānu izstrāde, iekļaujot darbības, kas var novērst identificētos riskus, tostarp samazināt darbību traucējumu iespējamību un sekas.

Arvien pastiprinātāk tiek analizēta piegāžu ķēžu noturība attiecībā uz resursu apriti un iepriekšminēto sabiedrībai vitāli svarīgo funkciju nodrošināšanu. Paredzams, ka piegāžu ķēžu jautājumi nākotnē varētu tikt iekļauti arī ministriju atbildības jomu un iestāžu ārkārtas situāciju plānos (kā apakšplāni) – rezervju veidošana ir tai skaitā viens no risinājumiem ievainojamām

¹²⁰ Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, [Valsts risku profils](#), 137. lpp.

¹²¹ Dānijas Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, [Valsts risku profils](#), 135. lpp.

¹²² [Dānijas Valsts ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūra, Visaptveroša ārkārtas situāciju plānošana, 24. lpp.](#)

piegāžu ķēdēm. DCSA 2023. gada septembrī izstrādātajā piegāžu drošības stratēģijā¹²³, kā četrus stratēģiskos virzienus min:¹²⁴

1. Nostiprināti Dānijas piegāžu drošības pamati, lai atbalstītu vitāli svarīgas sabiedrības funkcijas;
2. Noturīgas piegādes ķēdes vitāli svarīgām sabiedrības funkcijām;
3. Efektīva krīžu vadība;
4. Cieša sadarbība ar privāto sektoru.

Stratēģiskais virziens attiecībā uz noturīgām piegādes ķēdēm vitāli svarīgām sabiedrības funkcijām paredz, ka tiek ievērots nozaru princips – ministrijas izvērtē nepieciešamību un plāno savā kompetences jomā esošu svarīgu sabiedrības funkciju piegāžu ķēžu noturības stiprināšanu. Strukturēta ievainojamības analīze tiek veikta, balstoties uz visticamākajiem piegādes krīzes scenārijiem, piemēram, izmantojot DEMA Valsts risku profilu. DCSA izstrādā piegāžu ķēžu ievainojamības novērtējuma koncepciju (t.sk, rīkus) un sniedz atbalstu iestādēm, lai tās varētu izstrādāt pārskatu par kritisko resursu piegādes trūkumiem. DCSA pastiprināti pievērš uzmanību pārnozaru piegāžu ķēžu izaicinājumiem, ko atsevišķas nozares iestādes nerisina.¹²⁵

Attēls 8. Piegāžu ķēdes ievainojamības analīzes galvenie soļi.¹²⁶

Ja analīze atklāj būtiskas problēmas, iestādes izvērtē, vai ir jāīsteno neaizsargātību mazinoši pasākumi. DCSA palīdz sagatavot pārskatu par nozarei/situācijai specifiskiem pasākumiem, visizplatītākajiem esot:¹²⁷

- Neaizsargātības piesegšana un iespējamā turpmākā riska pieņemšana;
- Samazināts kritiskā produkta/resursa patēriņš;
- Aprites ekonomika, t.i., palielinot atkārtoto pārstrādi;
- Piegādes ķēžu dažādošana;
- Resursa aizstāšana;
- Rezervju izveide;
- Līgumi neparedzētiem gadījumiem un vietējā ražošana.

Lai mazinātu piegādes ķēdes neaizsargātību, tiek apsvērti šādi faktori:¹²⁸

¹²³ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#).

¹²⁴ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 11. lpp.

¹²⁵ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 20. lpp.

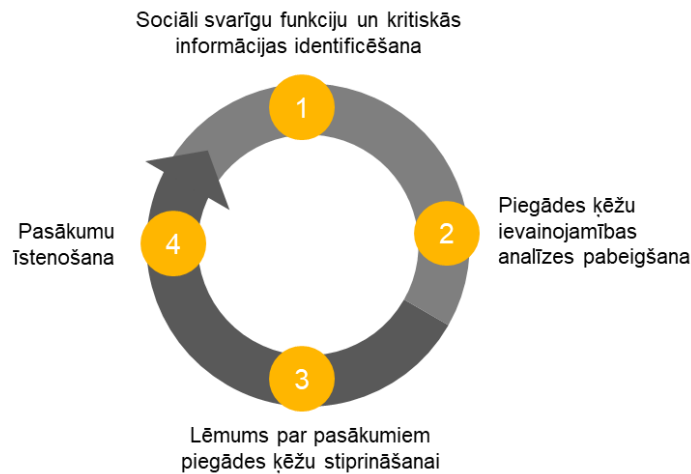
¹²⁶ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 21. lpp.

¹²⁷ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 22. lpp.

¹²⁸ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 22. lpp.

- Kritiskuma pakāpe;¹²⁹
- Piegādes ķēdes ievainojamības pakāpe;¹³⁰
- Izmaksas.¹³¹

Attēls 9. Piegāžu ķēžu noturības stiprināšanas pieeja.¹³²

Nemot vērā privātā sektora uzņēmumu lomu sabiedrībai jo īpaši būtisku funkciju nodrošināšanā (ko pārsvarā nodrošina tieši šādi uzņēmumi), valsts var nodrošināt zināmu kontroles pakāpi attiecībā uz piegāžu ķēdēm, izmantojot šādus instrumentus:¹³³

- Tiesību aktu un politikas transversāls;
- Nozaru regulējums;
- Publiskais iepirkums;
- Līgumi;
- Īpašumtiesību līgums un citi līgumtiesību līgumi;
- Valsts īpašums/kopīpašums.

Atbilstoši Dānijā izdotajam Publiskā iepirkuma likumam uzņēmumiem attiecībā uz piegāžu drošību var piemērot tā saukto sekundāro apsvērumu (izņēmumu), ko var attiecināt kā kritēriju, lemjot par līguma piešķiršanu. Dānijas Konkurences un patērētāju aģentūra nākotnē plāno sagatavot vadlīnijas šo izņēmumu piemērošanai publiskajos iepirkumos un līgumos.¹³⁴

MR kategorizācija/grupēšana

Normatīvajos aktos (piemēram, Ārkārtas situācijas likumā) netiek skaidri definētas MR kategorijas. Intervijā ar DCSA pārstāvi minēts, ka drīzāk MR tiek skatītas kā kopums – sagatavotībai konkrētu jomu ārkārtas situācijām.

¹²⁹ Vai funkcijai ir izšķiroša nozīme iedzīvotāju dzīvei un veselībai vai valsts labklājībai? Vai produkts/resurss ir būtisks vitāli svarīgai funkcijai? Kādas būs sekas, ja to nevarēs nodrošināt? Jāmeklē proporcionalitāte starp to, cik kritisks ir iestādes uzdevums, un to, cik tālejošus pasākumus var apsvērt, lai nodrošinātu saprātīgu piegādes drošību, lai funkciju varētu saglabāt krīzes situācijā.

¹³⁰ Vai preces/resursa piegādes ķēde ir neaizsargāta, piemēram, ģeogrāfiski koncentrēta importa veidā? Vai to var aizstāt vai dažādot? Kādi ir visticamākie krīzes scenāriji, kas varētu izraisīt piegādes ķēdes traucējumus? Uz cik ilgu laiku?

¹³¹ Piegādes ķēdes noturības stiprināšana bieži vien var radīt finansiālas izmaksas. Kādas ir izmaksas, lai nodrošinātu preces/resursu attiecīgā laika periodā? Izmaksas piegāžu ķēžu stiprināšanai jāskata kontekstā ar esošajiem pasākumiem, kā arī atteikšanos no šādiem pasākumiem vispār.

¹³² Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 22. lpp.

¹³³ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 23. lpp.

¹³⁴ Dānijas Kritisko piegāžu aģentūra, [Piegāžu drošības stratēģija](#), 23. lpp.

2.7. Igaunija

2.7.1. Vispārējie konstatējumi

Normatīvie akti

Normatīvajos aktos iekļauto pamatu VMR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai veido divi likumi:

- **Ārkārtas situāciju likums**, kurā noteikts juridiskais pamats krīzes pārvarēšanai, tostarp sagatavošanās ārkārtas situācijai un tās risināšanai, kā arī vitāli svarīgu pakalpojumu nepārtrauktas darbības nodrošināšanai. Šis likums regulē arī ārkārtējās situācijas izsludināšanu, risināšanu un pārtraukšanu un bruņoto spēku iesaistīšanu ārkārtas situācijas risināšanā, glābšanas darbu veikšanā un drošības nodrošināšanā.¹³⁵
- **Valsts aizsardzības likums**, kurā paredzēta valsts aizsardzības organizēšana miera un kara laikā un mobilizācijas un demobilizācijas organizēšanu, Igaunijas Republikas dalību starptautiskajā militārajā sadarbībā un valsts objektu aizsardzībā.¹³⁶

VMR un citu materiālo resursu plānošanu, veidošanu un pārvaldīšanu atsevišķām rezervju kategorijām regulē, piemēram:

- **Likums par šķidrās degvielas krājumiem**, kurā noteikta šķidrās degvielas krājumu izveidošana, pārvaldība un izsniegšana.¹³⁷
- **Veselības pakalpojumu organizācijas likums** nosaka veselības aprūpes rezervju izveidošanu, pārvaldību un atbrīvošanu.¹³⁸

Pašlaik Igaunijas krīzes vadības sistēmā notiek organizatoriskas izmaiņas, kas ietekmēs arī normatīvo regulējumu. Igaunijas valdība ir izvirzījusi mērķi pilnveidot valsts aizsardzību, palielinot juridisko skaidrību krīžu pārvarēšanā, izstrādājot jaunu visaptverošu tiesisko regulējumu attiecībā uz gatavību ārkārtas situācijām un to vadību. Jaunā tiesību akta projekta nosaukums ir **Civilās krīzes un valsts aizsardzības likums**.¹³⁹ Jaunajā likumā plānots apvienot pašreizējo Ārkārtas situāciju likumu, Valsts aizsardzības likumu un Izņēmuma stāvokļa likumu. Plānots arī, ka jaunais likums stāsies spēkā līdz 2024. gadam, taču saistībā ar izmaiņām grafikā, šobrīd likuma spēkā stāšanās termiņš ir neskaidrs.

MR sistēmas decentralizācijas/centralizācijas pakāpe

MR sistēmā ir novērojama augsta centralizācijas pakāpe un to galvenokārt centralizēti koordinē Igaunijas Krājumu aģentūra (turpmāk – ESPA)¹⁴⁰.

Izpildītāji	Plānošana		Veidošana		Pārvaldīšana			
	Risku izvērtējums	Rezervju plānošana	Finansējuma piešķiršana	Iepirkšana	Atjaunināšana	Glābšana	Pārbaude	Izsniegšana
Ministrijas								
ESPA			Dažādi finansējuma avoti					
Komersanti								

Par funkcijas izpildi atbildīgais
Iesaistīti funkcijas izpildē

¹³⁵ Igaunijas Ārkārtas situācijas likums (RT I, 30.06.2023, 22).

¹³⁶ [Igaunijas Valsts aizsardzības likums \(RT I, 14.03.2023, 31\)](#).

¹³⁷ [Igaunijas Šķidrās degvielas rezerves likums \(RT I, 30.06.2023, 99\)](#).

¹³⁸ [Igaunijas Veselības aprūpes pakalpojumu organizācijas likums \(RT I, 11.03.2023., 92\)](#).

¹³⁹ Igaunijas Civilās krīzes un valsts aizsardzības likums.

¹⁴⁰ Igaunijas Krājumu aģentūra (AS Eesti Varude Keskus).

Koordinācijas un sadarbības mehānisms

ESPA veic galveno koordinējošo funkciju. Aģentūra, kas darbu uzsāka 2021. gada 1. jūlijā, pārvalda ārkārtas situācijās nepieciešamo vitāli svarīgo preču rezervju veidošanu un uzglabāšanu, kā arī rūpējas par to nodošanas ekspluatācijā organizēšanu. ESPA pārvalda ne tikai degvielas, bet arī pārtikas, medikamentu un IAL rezerves. Papildus rezervju veidošanas uzdevumiem ESPA ir stratēģiskas nozīmes preču ražotāju partneris darbības nepārtrauktības palielināšanā, palīdzot palielināt papildu izejvielu vai citus ražošanas rezerves, stiprinot kritisko infrastruktūru un loģistiku, kā arī veicot krīzes mācības.¹⁴¹

ESPA akcijas 100% pieder Igaunijas Republikai. Akciju pārvaldītājs un vienīgā akcionāra tiesību īstenotājs ir Ekonomikas un infrastruktūras ministrija, kuru uzņēmuma akcionāru pilnsapulcē pārstāv Ekonomikas un infrastruktūras ministrs.¹⁴²

Svarīgi atzīmēt, ka sistēmai ir daži ar komunikāciju saistīti trūkumi. Uz ESPA rezervēm palāvās daudzās dažādas valsts aģentūras, vietējās pašvaldības un citas publiskā sektora iestādes, tomēr netika skaidri paziņots, ka ESPA rezerves paredzēts izmantot tikai valsts mēroga krīzes gadījumā. Mazākas vietējā līmeņa krīzes gadījumā par vietējo labklājību atbildīgajai iestādei jāspēj pašai kontrolēt situāciju. Šo jautājumu aktualizējušas dažādas valsts iestādes, kā arī Valsts kontroles 2023. gada ziņojumā Igaunijas parlamentam par gatavību īstenot valsts aizsardzības rīcības plānu.¹⁴³

Uzraudzības un kontroles mehānisms

Valsts rezerves tiek glabātas saskaņā ar līgumiem, kas noslēgti ar uzņēmumiem, un ESPA izlases veidā veic valsts rezervju stāvokļa pārbaudes. ESPA informē savus sadarbības partnerus 24 stundas pirms pārbaudes veikšanas.¹⁴⁴

Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)

Saskaņā ar likumu par ārkārtas situāciju ESPA ir jāveic detalizēta un pastāvīga rezervju uzskaitē. Rezervju uzskaitē jāiekļauj informācija par glabātavu atrašanās vietu, kā arī katras glabātavas krājumos esošo preču veidus, apjomu, derīguma termiņu un īpašnieku. ESPA divreiz gadā¹⁴⁵ iesniedz Ekonomikas un infrastruktūras ministrijā minēto informāciju iepriekšējā sešu mēnešu perioda pēdējā dienā. Nepieciešamības gadījumā ESPA pēc Ekonomikas un infrastruktūras ministrijas pieprasījuma iesniedz papildu informāciju par rezervēm.¹⁴⁶

Finansējuma avotu pietiekamība

Atbilstoši ārkārtas situācijas likumam, rezervju veidošanas, uzturēšanas un izsniegšanas izdevumus sedz no valsts budžeta līdzekļiem vai līdzekļiem, kas saņemti no krājumu realizācijas, ja likumā nav noteikts citādi.¹⁴⁷ Intervijā ESPA min,¹⁴⁸ ka rezervju veidošanas un uzturēšanas izmaksas tiek finansētas arī no nodevām par naftas un gāzes rezervēm.

Krājumu veidošanas nodevas ir šādas¹⁴⁹:

- Benzīns – EUR 4,70 / 1000l
- Dīzeļdegviela – EUR 3,70 / 1000l
- Aviācijas degviela – EUR 7,00 / 1000l

¹⁴¹ [Igaunijas krājumu aģentūra \(Eesti Varude Keskus\)](#).

¹⁴² [Igaunijas krājumu aģentūra \(Eesti Varude Keskus\)](#).

¹⁴³ [Igaunijas Valsts Kontrole, Ziņojums "Gatavība ieviest valsts aizsardzības rīcības plānu"](#).

¹⁴⁴ [ERR, Krājumu centru vadītāji: valsts krājumi tiek izmantoti tikai kā pēdējais līdzeklis \(Varude keskuse juhid: riigi varud võetakse kasutusele alles viimases hädas\) \(2023\)](#).

¹⁴⁵ 25. februārī un 25. augustā.

¹⁴⁶ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta ceturtā daļa](#).

¹⁴⁷ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta pirmā daļa](#).

¹⁴⁸ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Igaunijā.

¹⁴⁹ [ESPA. Stockpiling fee rates](#)

- Smagais mazuts – EUR 3,70 / 1000kg
- Dabaszgāze – EUR 0,45 / MWh

Krājumu veidošanas nodeva tiek aprēķināta attiecīgi gala patērētājam pārdotajam apjomam. ESPA ir atļauts iekasēt nodevas par krājumu veidošanu tikai tādā apjomā, kāds nepieciešams stratēģisko šķidrā kurināmā krājumu uzturēšanas izmaksu segšanai. Ja kalendārā gada laikā samaksātā krājumu veidošanas nodevas kopsumma pārsniedz faktiskās krājumu apsaimniekošanas izmaksas attiecīgajā kalendārā gadā, summa, kas saņemta, pārsniedzot izmaksas, tiek ņemta vērā pie nākamās uzkrājumu likmes noteikšanas.

Kā arī ESPA ir iespēja pārcelt visus atlikušos valsts budžeta līdzekļus (rezervēm) uz nākamo gadu, pirms tie tiek atgriezti valsts budžetā. Notiek arī diskusija iestādes ietvaros par to, kā izlietot budžetu, katras rezervju nodaļas vadītājam apspriežot nepieciešamo budžetu ar atbildīgo valdes locekli.

2.7.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem

MR plānošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Valsts rezerves veido, pārvalda un izdošanu organizē ESPA. Valsts rezervēs ietilpst preces, kas nepieciešamas ārkārtas situācijas risināšanai vai tās riska novēršanai un valsts apgādes drošības, nacionālās drošības un iedzīvotāju iztikas nodrošināšanai un kas ir ESPA īpašumā vai kuru iegāde vai izmantošana ir nodrošināta saskaņā ar ESPA iepriekš noslēgtajiem līgumiem.¹⁵⁰

Rezervju veidošanas pamati ir:¹⁵¹

- Likums;
- Valdības lēmums; vai
- ESPA lēmums.

MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

ESPA patur rezerves savā īpašumā vai nodod rezerves vai to daļu glabāšanā juridiskai personai saskaņā ar glabāšanas līgumu.¹⁵²

Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes

Normatīvajos aktos nav noteikts stratēģisko rezervju prioritāšu noteikšanas mehānisms vai nepieciešamo resursu apjomi.

MR kategorizācija/grupēšana

ESPA uzkrāj četrus rezervju veidus:

- Šķidrās degvielas rezerves;
- Dabaszgāzes rezerves;
- Pārtikas rezerves (piemēram, graudi, žāvēti augļi, gaļas konservi, ūdens pudelēs, sula u.c.);¹⁵³
- Veselības aprūpes rezerves (kas sadalīti vairākos atsevišķās rezervju veidos, piemēram, Veselības pārvalde glabā vakcīnu un slimnīcu medikamentu rezerves. ESPA uzdevums ir glabāt

¹⁵⁰ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta pirmā daļa.](#)

¹⁵¹ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta pirmā daļa.](#)

¹⁵² [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta otrā daļa.](#)

¹⁵³ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Igaunijā.

valsts un tuvākajā apkārtnē IAL rezerves un nākotnē paredzēts arī veidot aptieku zāļu rezerves).¹⁵⁴

Intervijā ESPA min,¹⁵⁵ ka papildus domā par piegāžu ķēžu noturību un māsaimniecību sagatotavību – neatkarīgas elektroenerģijas ražošanai un piegāžu ķēdēm nepieciešamās rezerves. Tika minēts arī, ka naftas un gāzes rezerves ir aģentūras galvenais virziens, taču lielākā daļa cilvēkresursu tiek novirzīta citu uzdevumu izpildei.

MR veidošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Par MR veidošanu ir atbildīga ESPA.¹⁵⁶

MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Par valsts stratēģisko rezervju veidošanu ir atbildīga ESPA. ESPA var slēgt līgumus uz noteiktu laiku ar juridiskām personām par rezervju (vai to daļu) izveidi un pārvaldīšanu – juridiskās personas ir atbildīgas par rezervju izveidi un pārvaldīšanu un ESPA var iegādāties rezerves atbilstoši noslēgtajam līgumam. Attiecībā uz glabāšanas līgumu – tajā tiek norādīts, piemēram:¹⁵⁷

- ESPA tiesības jebkurā laikā, visā līguma darbības laikā, iegūt līgumā atrunātās rezerves;
- Prasība, ka krājuma iegādes gadījumā tiek nodrošināta krājuma pieejamība ESPA līgumā noteiktajā termiņā;
- Par krājuma iegādi maksājamās cenas noteikšanas metode;
- Rezervju atjaunināšanas nosacījumi.

MR iepirkšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

Normatīvajos aktos nav noteikta MR iegādes kārtība.

MR atjaunināšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

Normatīvajos aktos nav noteikta MR atjaunināšanas kārtība.

Informācijas pieejamība par MR

Normatīvajos aktos nav noteikta informācija par MR pieejamību. Kā minēts iepriekš,¹⁵⁸ ESPA veic ar rezervēm saistītās informācijas apkopošanu divas reizes gadā. Ekonomikas un infrastruktūras ministrija var pieprasīt no ESPA papildu informāciju par rezervēm, taču iespēja citām iestādēm pieprasīt informāciju par rezervju statusu nav minēta.

MR pārvaldīšana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Atbilstoši Ārkārtas situācijas likumam, rezerves jāuztur tā, lai nodrošinātu to pieejamību glabāšanas vietā, novērstu ārkārtas situāciju vai tās risku un nodrošinātu valsts apgādes drošību, nacionālo drošību un iztikas līdzekļus sabiedrībai.¹⁵⁹

MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

¹⁵⁴ [Igaunijas krājumu aģentūra \(Eesti Varude Keskus\)](#).

¹⁵⁵ Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Igaunijā.

¹⁵⁶ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta pirmā daļa.](#)

¹⁵⁷ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta otrā daļa.](#)

¹⁵⁸ Sadaļas "5.6. Igaunija" apakšsadaļa "Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)".

¹⁵⁹ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\).](#)

Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji / prioritātes

ESPA var slēgt līgumus ar juridiskām personām par rezervju uzglabāšanu vai izveidi un uzglabāšanu (atliktās piegādes līgums). ESPA var slēgt rezervju glabāšanas līgumus ar juridiskām personām, kurā tostarp tiek norādīts:¹⁶¹

- glabātuves atrašanās vietas adrese;
- pazīme, kas ļauj identificēt rezerves;
- rezervju uzturēšanas nosacījumi;
- rezervju atjaunināšanas nosacījumi;
- tehniskie nosacījumi rezervju izvešanai no uzglabāšanas vietas;
- rezervju uzturēšanas pārbaudes kārtība;
- līguma darbības laiks.

NVO iesaistīšana

Normatīvajos aktos nav noteikta NVO iesaiste MR sistēmā. Intervijā ESPA min, ¹⁶² ka ir svarīgi NVO iesaistīt diskusijās, bet nodrošināt, ka ir noslēgts līgums par ierobežotas pieejamības informācijas neizpaušanu.

Loģistikas nodrošinājums

Normatīvajos aktos noteikts, ka par rezervju izsniegšanu lemj valdība vai atbildīgais ministrs. Atbildīgais ministrs var lemt par rezervju izsniegšanu situācijās, kas rada vai var radīt risku sabiedriskajai kārtībai, valsts drošībai vai sabiedrības veselībai, kas prasa tūlītēju rīcību pret risku – ministrs arī nekavējoties informē valdību. Par attiecīgajām rezervēm atbildīgais ministrs var arī izdot noteikumus attiecībā uz izsniegšanas kārtību.¹⁶³

Izsniegšanas lēmumā norāda:

- Rezervju izsniegšanas iemeslu;
- Izsniegto rezervju sarakstu un daudzumu;
- Rezervju izsniegšanas nosacījumus;
- Izsniegto rezervju atjaunināšanas nosacījumus.

¹⁶⁰ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta otrā daļa.](#)

¹⁶¹ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta otrā daļa.](#)

¹⁶² Ārvalstu vizīte, intervija, 2023. gada novembrī, Igaunijā.

¹⁶³ [Igaunijas Ārkārtas situācijas likums \(RT I, 30.06.2023., 22\), 18. panta 3. punkts.](#)

2.8. Vācija

2.8.1. Vispārējie konstatējumi

Normatīvie akti

Normatīvo aktu vispārēju ietvaru VMR un citu materiālo resursu plānošanai, veidošanai un pārvaldīšanai veido likumi (t.sk. specifisku resursu veidiem) un plānošanas dokumenti valsts drošības un CA jomās:

- **Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums**, kurā noteikts kopējs tiesiskais regulējums CA un katastrofu seku likvidēšanai Vācijā, tostarp VMR veidošanai un pārvaldībai ārkārtas situācijās.¹⁶⁴
- **Civilās aizsardzības koncepcijā** aprakstīta federālas stratēģijas koncepcija nemilitāriem aizsardzības pasākumiem valsts ārkārtas situācijās, piemēram, militāra uzbrukuma vai dabas katastrofas gadījumā, t.sk. attiecībā uz materiālo resursu stratēģiskajām rezervēm, piemēram, izejvielām, degvielām, pārtiku utt. Civilās aizsardzības koncepcija aptver četras CA jomas: valdības darbības aizsardzība; civilā aizsardzība; piegāžu aizsardzība; un militārais atbalsts.¹⁶⁵
- **Nacionālā drošības stratēģija** iekļauj nākotnes vīziju, lai nodrošinātu drošību. Dokumentā tostarp minēts, ka valsts atbalsta Eiropas Rīcības plānu kritisko izejvielu jomā un plāno pieņemt ES noteikumus par izejvielu piegādes nodrošināšanu un partnerattiecību paplašināšanu izejvielu jomā un ilgtspējīgas pievienotās vērtības un piegādes ķēžu attīstībā.¹⁶⁶
- **Likumā par pārtikas pamatapgādes nodrošināšanu piegādes krīzes gadījumā un sagatavošanās pasākumiem (Pārtikas nodrošinājuma un drošības pasākumu likums)** iekļauti nepieciešamie instrumenti pārtikas piegādes krīzes gadījumā, lai varētu garantēt iedzīvotāju apgādi ar pārtiku. Likumā noteiktās pilnvaras ļauj atbildīgajai Federālajai Pārtikas un lauksaimniecības ministrijai ieviest patstāvīgu pārtikas un saistīto produktu pārvaldību, kas ir pielāgota attiecīgās krīzes apstākļiem t.sk., noteikt kārtību par pārtikas ražošanu, piegādi vai piešķiršanu.¹⁶⁷
- **Likumā par pakalpojumu sniegšanu ūdenssaimniecības jomā aizsardzības nolūkos (Ūdens nodrošinājuma likums)** noteikts, ka galvenokārt, ir nepieciešams nodrošināt iedzīvotāju un bruņoto spēku pamatapgādi ar dzeramo ūdeni, kas nepieciešams izdzīvošanai aizsardzības gadījumā.¹⁶⁸
- **Likumā par naftas un naftas produktu uzglabāšanu (Naftas krājumu veidošanas likums)** reglamentēta jēlnaftas un jēlnaftas produktu rezervju izveide, pārvaldība un izmantošana, lai nodrošinātu energoapgādes stabilitāti valstī.¹⁶⁹

MR sistēmas decentralizācijas / centralizācijas pakāpe

MR sistēma kopumā ir decentralizēta, sniedzot federālajām zemēm rīcības brīvību un atbildību savu rezervju sistēmas izveidei. Civilās aizsardzības koncepcijā ir minēts, ka attiecībā uz enerģijas nozari, pārtikas nodrošinājumu, transporta, pasta un telekomunikācijas jomām valdībai ir ekskluzīva likumdošanas kompetence. Piegādes apdraudējumu vai traucējumu (krīžu gadījumā) neatkarīgi no iemesla, valdība var regulēt šīs jomas. Tāpat valdībai ir likumdošanas kompetence attiecībā uz pasākumu regulēšanu sabiedrības veselības un infekcijas slimību jomā. Par gatavības pasākumu ieviešanu un likumu izpildi ir atbildīgas federālās zemes.¹⁷⁰

¹⁶⁴ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\).](#)

¹⁶⁵ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\).](#)

¹⁶⁶ [Vācijas Nacionālā drošības stratēģija.](#)

¹⁶⁷ [Likums par pārtikas pamatapgādes nodrošināšanu piegādes krīzes gadījumā un sagatavošanās pasākumiem \(Pārtikas nodrošinājuma un drošības pasākumu likums\) \(BGBl. 2023 I Nr. 56\).](#)

¹⁶⁸ [Likums par pakalpojumu sniegšanu ūdenssaimniecības jomā aizsardzības nolūkos \(Ūdens nodrošinājuma likums\) \(BGBl. I S. 1328\).](#)

¹⁶⁹ [Likums par naftas un naftas produktu uzglabāšanu \(Naftas krājumu veidošanas likums\) \(BGBl. I S. 2101\).](#)

¹⁷⁰ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\), 2.1. un 2.2. sadaļa.](#)

Valdība rezervē savus resursus saviem CA un gatavības uzdevumiem, taču var sniegt federālajām zemēm palīdzību administratīvajā un katastrofu novēršanas jomā.¹⁷¹ Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likumā par materiāltehnisko nodrošinājumu minēts, ka "federālā valdība papildina (pavalstu/federālo zemju) CA aprīkojumu ugunsdrošības, kodolieroču, bioloģisko un ķīmisko apdraudējumu novēršanas, medicīnas un aprūpes jomās un sniedz piekļuves iespēju pavalstu institūcijām, kas atbildīgas par CA, katastrofu ierobežošanai un pārvarēšanai".¹⁷²

Specializētu uzdevumu plānošanu un īstenošanu vispārējās aizsardzības jomā veic Federālā Aizsardzības ministrija un citi specializētie departamenti, savukārt atbildība par CA uzdevumu īstenošanu un starpresoru CA jautājumu koordinēšanu ir Federālajai Iekšlietu ministrijai.¹⁷³

Koordinācijas un sadarbības mehānisms

Normatīvajos aktos ir vispārīgi definēts koordinācijas un sadarbības mehānisms. Par sadarbību starp federālo un "pavalstu" (federālo zemju) valdībām risku analīzes jomā minēts, ka federālā valdība sadarbībā ar federālajām zemēm sagatavo valsts mēroga CA riska analīzi. Tāpat arī federālā valdība konsultē un atbalsta federālās zemes savas atbildības ietvarā attiecībā uz kritiskās infrastruktūras aizsardzību, kā arī, konsultējoties ar tām, federālā valdība izstrādā standartus un pamatkonceptus CA, t.sk. apdraudējumu novēršanai.¹⁷⁴

Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likumā ir izcelta sadarbība veselības aprūpes jomā, kur atbildīgajām iestādēm ir jāplāno, tai skaitā, materiāltehniskās vajadzības valsts aizstāvības situācijā, un ziņo par tām atbildīgajām iestādēm. Vajadzību plānošanā ir iesaistītas ārstu, zobārstu, veterinārārstu un farmaceitu profesionāļu un veselības aprūpes iestāžu organizācijas.¹⁷⁵

Uzraudzības un kontroles mehānisms

Risku analīzes jomā minēts, ka Federālā Iekšlietu, ūku un kopienų ministrija katru gadu informē Vācijas Bundestāgu par riska analīzes rezultātiem. Tā informē arī Vācijas Bundestāgu par Aizsardzības komisijas sagatavotajiem apdraudējumu ziņojumiem.¹⁷⁶

Attiecībā uz MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas aspektiem, dažādu rezervju veidiem tiek minēti dažādi uzraudzības un kontroles mehānismi, piemēram:

- Nafta un naftas produktu rezerves: Naftas krājumu veidošanas asociācija izveido Uzkrāšanas komisiju, kas konsultē rezervju veidošanas un ekonomiskās efektivitātes jautājumos, t.sk. apjomu plānošanas un uzglabāšanas, samazināšanas jautājumos. Tāpat, lai asociācija veidotu rezerves, tai ir jāsaņem Federālās Ekonomikas un enerģētikas ministrijas apstiprinājums, vienojoties ar Federālo Finanšu ministriju.¹⁷⁷
- Federālās pārtikas rezerves: Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra veic pārbaudes glabātavās ik pēc četrām līdz sešām nedēļām. Tiek pārbaudīts noliktavas (tīrība un konstrukcijas defekti) un preču stāvoklis.¹⁷⁸

Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)

Normatīvajos aktos nav definēts skaidrs darbības novērtēšanas un izsekojamības mehānisms, lai uzraudzītu, vai institūcijas pilda tām noteiktos uzdevumus.

Finansējuma avotu pietiekamība

Valdība sedz savu rezervju veidošanas izmaksas, kā arī pavalstu utt. izmaksas, kas izriet no: Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likuma; vispārīgo administratīvo noteikumu,

¹⁷¹ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 2.1. sadaļa.

¹⁷² [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\)](#), 13. pants.

¹⁷³ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 2.1. sadaļa.

¹⁷⁴ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\)](#), 18. pants.

¹⁷⁵ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\)](#), 21. pants.

¹⁷⁶ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\)](#), 18. panta pirmā daļa.

¹⁷⁷ [Likums par naftas un naftas produktu uzglabāšanu \(Naftas krājumu veidošanas likums\)](#), 20. pants un 2. panta ceturtdaļa.

¹⁷⁸ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\)](#).

kuru pamatā ir iepriekšminētais likums, kā arī; atbildīgo federālo iestāžu norādījumu rezultātā.¹⁷⁹ Šis konkrētāk attiecas uz federālo zemju gatavību infrastruktūras izmaiņām ūdens un pārtikas nodrošinājuma jomās. Savukārt citām preču grupām paredzēti šādi finansējuma avoti:

- Federālās pārtikas rezerves: finansējums uzglabāšanai, izsniegšanai un utilizācijai tiek segts no Federālās Pārtikas un lauksaimniecības ministrijas budžeta.
- Naftas un naftas produktu rezerves: visi uzņēmumi, kas ražo produkciju Vācijā vai to importē uz Vāciju, ir Naftas krājumu veidošanas asociācijas obligātie biedri un maksā iemaksas tās finansēšanai.¹⁸⁰
- Medicīnas preces: aptiekām un vairumtirgotājiem ir uzdots pašiem veidot un glabāt preču rezerves.¹⁸¹

2.8.2. Konstatējumi par MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas posmiem

MR plānošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Normatīvajos aktos netiek skaidri definēts MR plānošanas termiņš. Civilās aizsardzības koncepcijā ir iezīmēts tiesiskais un organizatoriskais ietvars tām jomām, kurās nepieciešams veikt plānošanas, sagatavošanās un citus nepieciešamos pasākumus:¹⁸²

- Valdības funkciju uzturēšanai;
- Iedzīvotāju aizsargāšanai no apdraudējumiem (CA);
- Nepieciešamo preču un pakalpojumu nodrošināšanai iedzīvotājiem, par CA atbildīgām valsts un pavalstu struktūrām, pavalstu ārkārtas situāciju gatavības iestādēm un bruņotajiem spēkiem;
- Bruņoto spēku spēju un darbības brīvības nodrošināšanai attiecībā uz valsts aizsardzību.

Kritiskās infrastruktūras aizsardzība tiek uzskatīta par stūrakmeni sagatavotības un CA kontekstā. Tāpat arī tiek uzsvērtā federālo zemju loma attiecībā uz sagatavotību nodrošināt nepieciešamo atbalstu funkciju pārvaldniekiem, lai atjaunotu savas funkcijas.¹⁸³

Sagatavotības un apdraudējumu novēršanas pasākumu fokuss ir:¹⁸⁴

- Nodrošināt iedzīvotāju izdzīvošanu;
- Nodrošināt vismaz vispārēji svarīgu pakalpojumus minimālā līmenī.

Iepriekšminētie pasākumi tiek plānoti šādās jomās:¹⁸⁵

- Būtisku pamatvajadzību nodrošināšana:
  - Dzeramais ūdens;
  - Uzturs;
  - Veselības aprūpe;
- Vispārēji svarīgu pakalpojumu nodrošināšana minimālā līmenī:
  - Pasts un telekomunikācijas;
  - Datu uzglabāšana un apstrāde;

¹⁷⁹ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\)](#), 29. pants.

¹⁸⁰ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7.10.2. sadaļa.

¹⁸¹ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7.5.3. sadaļa.

¹⁸² [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 2.1. sadaļa.

¹⁸³ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 2.1. sadaļa.

¹⁸⁴ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 2.1. sadaļa.

¹⁸⁵ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 2.1. sadaļa.

- Skaidras naudas pieejamība;
- Atkritumu pārstrāde;
- Notekūdeņu novadīšana.
- Citi pārnozaru pasākumi, kas atbalsta iepriekšminētos pasākumus:
  - Enerģija;
  - Mobilitāte/transports;
  - Komerccpreču ražošana un piegāde;
  - Darba prasības.

MR plānošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Pārtikas nodrošinājumam Pārtikas nodrošinājuma un drošības pasākumu likums **neuzliek par pienākumu federālajai valdībai plānot un veidot pārtikas rezerves**,¹⁸⁶ kā arī Civilās aizsardzības koncepcijā tiek minēts, ka federālā valdība var uzturēt savas pārtikas rezerves.¹⁸⁷

Medicīnas preču nodrošinājumam Civilās aizsardzības koncepcija un Rīkojums par aptieku darbību (aptieku darbības noteikumi)¹⁸⁸ **paredz atbildību aptiekām un medicīnas preču vairumtirgotājiem plānot un veidot rezerves**.¹⁸⁹

Dzēramā ūdens nodrošinājuma plānošanai Civilās aizsardzības koncepcija un likums paredz atbildību pavalstīm.¹⁹⁰ Likumā par pakalpojumu sniegšanu ūdenssaimniecības jomā aizsardzības nolūkos (Ūdens nodrošinājuma likums) 5. un 7. pantā minēts, ka plānošanu veic kompetentā institūcija, kas ir pavalsts likumā definētā institūcija vai kompetentā institūcija ūdenssaimniecības jomā. Kompetentā institūcija atsevišķos gadījumos daļu vai visus plānošanas aspektus konkrētā teritorijā izpildei var nodot pašvaldībai, pašvaldību apvienībai, speciāla mērķa vai ūdens un augsnes asociācijai.

Naftas un naftas produktu nodrošinājuma plānošanai Naftas krājumu veidošanas likums nosaka atbildību Naftas krājumu veidošanas asociācijai un Federālajam ekonomikas un eksporta kontroles birojam.¹⁹¹ Federālais ekonomikas un eksporta kontroles birojs informē Naftas krājumu veidošanas asociāciju par rezervju apjomu, kas nepieciešams, lai izpildītu rezervju veidošanas pienākumu. Naftas krājumu veidošanas asociācijas Konsultatīvā padome var izveidot Ekonomikas komiteju un Krājumu veidošanas komiteju. Ekonomikas komiteja izskata ekonomiskā plāna projektu, tostarp konsultē jautājumos, kas saistīti ar rezervju finansēšanu, savukārt Krājumu veidošanas komiteja – rezervju veidošanas un to ekonomiskās efektivitātes, apjoma plānošanas un uzglabāšanas, kā arī rezervju veidošanas un rezervju samazināšanas jautājumos.

Apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, vajadzību noteikšana / principi / kritēriji / prioritātes

Lai gan normatīvajos aktos nav skaidri noteikta apdraudējumu un MR izvērtēšanas pieeja, Civilās aizsardzības koncepcijā ir minēti konkrēti apdraudējumi, kam federācijas ministrijām jāpievērš uzmanību CA jomā. Tiek minēti tādi apdraudējumi kā, piemēram: konvenciālie ieroči; ķīmiskie, bioloģiskie, radioloģiskie un kodolreaģenti; masu iznīcināšanas ieroči un to piegādes sistēmas; kibernetiskie; kritiskās infrastruktūras kļūmes vai darbības traucējumi.¹⁹² Tāpat uzsvars tiek likts uz hibrīdapdraudējumu novēršanu, kā svarīgāko minot ūdens un pārtikas, enerģijas, komunikācijas un transporta pakalpojumu nodrošinājuma saglabāšanu.¹⁹³

¹⁸⁶ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

¹⁸⁷ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7.4. sadaļa.

¹⁸⁸ [Rīkojums par aptieku darbību \(Aptieku darbības noteikumi\) \(BGBl. 2023 I Nr. 197\).](#)

¹⁸⁹ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7.3. sadaļa.

¹⁹⁰ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7.3. sadaļa.

¹⁹¹ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\)](#), 3., 20. un 27. pants.

¹⁹² [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 3.2. sadaļa.

¹⁹³ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 3.3. sadaļa.

Balstoties uz vajadzībām un pieprasījumu, vairumā gadījumu tiek definēti rezervju apjomi un/vai laika periods attiecībā uz nepieciešamo rezervju nodrošinājumu. Civilās aizsardzības koncepcijā minēts, piemēram, ka, balstoties uz Ūdens nodrošinājuma likumu, pavalstīm jānodrošina visi iedzīvotāji ar dzeramo ūdeni vismaz 14 dienas.¹⁹⁴ Tāpat aptiekām¹⁹⁵ ir jānodrošina medicīnisko ierīču rezerves vidēja nedēļas pieprasījuma apjomā, kā arī zāļu rezerves – divu nedēļu vidējā pieprasījuma apjomā; savukārt vairumtirgotāji nodrošina medicīnisko ierīču un zāļu rezerves divu nedēļu vidējā pieprasījuma apjomā.¹⁹⁶ Naftas produktu rezerves jānodrošina 90 dienu laika periodam naftas produktiem un sastāvdaļām, savukārt 150 dienas – naftas rezervēm, vidējo dienas pieprasījumu aprēķinot par 3 iepriekšējiem kalendārajiem gadiem.¹⁹⁷

Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra savā tīmekļvietnē ir norādījusi, ka krīzes rezervju plānošana pārtikas nozarē nav balstīta uz pieeju, kas nodrošina pārtiku 83 miljoniem Vācijas Federatīvajā Republikā dzīvojošajiem pilsoņiem ilgākam laika periodā. Valsts pārtikas rezerves ir paredzētas, lai palīdzētu pārvarēt īslaicīgus apgādes “pudeļu kaklus” (angl. – bottlenecks). Atkarībā no personu skaita un nepieciešamā dienas nodrošinājuma, rezerves pietiek iedzīvotāju apgādei no dažām dienām līdz vairākām nedēļām atkarībā no uzglabātā produkta.¹⁹⁸

MR kategorizācija/grupēšana

MR kategorizācija ir, galvenokārt, balstīta uz Civilās aizsardzības koncepcijā definētajām preču kategorijām (detalizētāk minot preču veidus, nepieciešamos apjomus un/vai laika periodu, kādā m nepieciešams rezervju nodrošinājums), kas tostarp ietver:¹⁹⁹

- **Dzeramo ūdeni;**
- **Pārtiku²⁰⁰ un pārtikas produktus**, t.sk. dzīvniekus pārtikas ražošanai, barību²⁰¹, augus pirms ražas pārtikas vai barības ražošanai, sēklas²⁰² un pavairojamo materiālu²⁰³.
- **Naftu un naftas produktus**, t.sk. dīzeļdegvielu, reaktīvo degvielu uz naftas bāzes, biodegvielu un biokurināmos;
- **Medicīnas preces**, kas ietver zāles un medicīniskās ierīces, t.sk. pārsējus, vienreizējās lietošanas šļirciņas un kanulas, katetras, infūziju pārsenes ierīces un asins glikozes mērītājus.

Papildus iepriekš minētajiem rezervju veidiem tiek minēti šādi jomu pakalpojumi: telekomunikācija, datu uzglabāšana un apstrāde; skaidra nauda; atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošana, enerģijas padeve; mobilitāte; ražošana un cilvēkresursi.²⁰⁴

MR veidošana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Normatīvajos aktos netiek skaidri definēts MR veidošanas termiņš.

MR veidošanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Federālais lauksaimniecības un pārtikas birojs ir atbildīgs par valsts krīzes rezervju iegādi, apriti un kontroli pārtikas nozarē. Birojs ir Federālās pārtikas un lauksaimniecības ministrijas pakļautībā

¹⁹⁴ Minimālās prasības definētas dažādiem iedzīvotāju tipiem. ([Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#)) 7. panta trešā daļa.

¹⁹⁵ Slimnīcu aptiekām rezerves jānodrošina līdz pat četru nedēļu vidēja pieprasījuma apjomā atkarībā no preces.

¹⁹⁶ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7.5.3. sadaļa..

¹⁹⁷ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\)](#), 3. pants.

¹⁹⁸ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\)](#).

¹⁹⁹ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7. sadaļa.

²⁰⁰ Pārtika Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 178/2002, ar ko nosaka pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgos principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un nosaka procedūras pārtikas nekaitīgumam, OV L 31, 01.02.2002, 2. panta nozīmē.

²⁰¹ Barības Regulas (EK) Nr. 178/2002 3. panta 4. punkta izpratnē.

²⁰² Sēklas Sēklu tirdzniecības likuma 2. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē.

²⁰³ Pavairojamie materiāli Sēklu tirdzniecības likuma 2. panta 1. pkt. 1.a apakšpunkta izpratnē.

²⁰⁴ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\)](#), 7. sadaļa.

esoša iestāde. Birojs neregulāros intervālos rīko ierobežotus iepirkumus, slēdzot līgumus par kviešu, rudzu un auzu uzglabāšanu Federālajā graudu rezervē, kā arī rīsu un pākšaugu uzglabāšanu Civilo ārkārtas situāciju rezervēs.²⁰⁵

Ūdens nodrošinājuma likumā noteiktās kārtības īstenošana tiek veikta Federālās līguma administrācijas ietvaros. Pienākumi tiek deleģēti pašvaldībām, izmantojot pavalstīs noteiktās struktūras.²⁰⁶

Naftas krājumu veidošanas asociācija ir atbildīga par rezervju iegādi, kas nepieciešamas, lai izpildītu pienākumu rezervju veidošanai, kā arī to uzglabāšanai. Naftas krājumu asociācija uz noteiktu laiku var pārņemt uzdevumus, kas saistīti ar rezervju pārvaldību no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm vai to centrālajām rezervju veidošanas iestādēm. Tam nepieciešams Federālās Ekonomikas un enerģētikas ministrijas apstiprinājums, vienojoties ar Federālo Finanšu ministriju.²⁰⁷

MR iepirkšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

Normatīvajos aktos nav skaidri definēta MR iepirkšanas kārtība. Civilās aizsardzības koncepcijā minēts, ka CA pasākumi, ko veic federālā valdība, var būt pavalstu decentralizēts iepirkums pret konkrētu izmaksu atlīdzināšanu federālā līguma pārvaldības ietvaros. Un otrādi - pavalstīm vajadzētu būt iespējai piedalīties centrālajos federālajos iepirkuma pasākumos.²⁰⁸

Federālā Pārtikas un lauksaimniecības ministrija nosaka iepirkšanas nosacījumus, t.sk. par reģionālo pārklājumu Federālo graudu rezervju un Civilās ārkārtas situācijas rezervju uzglabāšanai (rezerves tiek uzglabātas noliktavās ārpus lielpilsētām un viscaur Vācijai) – ar komersantiem tiek slēgti atliktās piegādes līgumi.²⁰⁹

Naftas produktu krājumu un uzglabāšanas vietas iepirkumam, ciktāl tas ir ekonomiski pamatoti, būtu jābalstās uz naftas produktu patēriņa struktūru – Konsultatīvā padome tam nosaka kritērijus, izmantojot vadlīnijas, kurām nepieciešams Federālās Ekonomikas un enerģētikas ministrijas apstiprinājums. Tāpat arī uzglabāšanas vietām un rezervēm jābūt izvietotām reģionāli balansētā veidā (atsevišķos reģionos var uzglabāt lielākā apjomā tehnisku un ekonomisku iemeslu dēļ). Rezerves jānodrošina 90 dienu laikam attiecībā uz naftas produktiem un sastāvdaļām, savukārt 150 dienas – naftas krājumus.²¹⁰

MR atjaunināšanas kārtība / nosacījumi / principi / kritēriji / prioritātes

Graudaugu, rīsu un pākšaugu rezerves tiek atjauninātas pēc aptuveni desmit gadu uzglabāšanas. Atliktās piegādes līgumi attiecībā uz iebiezinātā piena rezervēm tiek slēgti ar piena pārstrādes komersantiem, kas ir apņēmušies līgumā noteiktos šo produktu daudzumus pastāvīgi glabāt federālās valdības rezervēs izmantojot komersantu glabātuves un veicot preču apriti.²¹¹

Pēc uzglabāšanas termiņa beigām preces tiek pārdotas tālāk konkursa kārtībā. Pārtika atbilst tiesību aktos noteiktajām prasībām, kas ļauj tai nonākt atpakaļ tirgū.²¹²

Informācijas pieejamība par MR

Normatīvajos aktos ir minēti dažādi preču veidi, kas iekļaujami federālajās rezervēs, taču nav pieejama informācija par preču faktiskajiem apjomiem un rezervju atrašanās vietām. Piemēram, Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra savā tīmekļvietnē ir norādījusi, ka informācija par vairāk nekā 150 glabātavu atrašanās vietu netiek izpausta, jo tas kalpo šo glabātavu pasīvajai drošībai – atrašanās vietu publiskošana ievērojami paaugstinātu apstākļus, ka glabātuves varētu tikt izlaupītas

²⁰⁵ [Vācija Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Federālās rezerves.; Vācija Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Civilās avārijas rezerve.](#)

²⁰⁶ [Likums par pakalpojumu sniegšanu ūdenssaimniecības jomā aizsardzības nolūkos \(Ūdens nodrošinājuma likums\) \(BGBl. I S. 1328\), 16. panta pirmā daļa.](#)

²⁰⁷ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\), 2. panta otrā līdz ceturtā daļa.](#)

²⁰⁸ [Vācijas Civilās aizsardzības koncepcija \(24.08.2016\).](#)

²⁰⁹ [Vācija Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Federālās rezerves.; Vācija Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Civilās avārijas rezerve.](#)

²¹⁰ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\), 6. panta otrā līdz ceturtā daļa.](#)

²¹¹ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

²¹² [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

piegādes krīzes apstākļos. Tāpat arī Federālajās rezervēs un Civilās avārijas rezervēs glabātie daudzumi ir klasificēta informācija atsevišķās pavalstīs.²¹³

MR pārvaldīšana

Procesa ietvars / termiņš, tā skaidrojums

Normatīvajos aktos netiek skaidri definēts MR pārvaldīšanas termiņš.

MR pārvaldīšanā iesaistīto pušu lomas un uzdevumi

Normatīvajos aktos paredzēts, ka par federālo rezervju pārvaldīšanas aspektiem ir atbildīgs konkrētais rezervju veidotājs, kas ir centralizēta institūcija.

Federālā Pārtikas un lauksaimniecības ministrija un Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra pārvalda un organizē visus Civilās ārkārtas situāciju rezerves un Federālo rezervju procesus, struktūras un noteikumus.²¹⁴

Naftas krājumu veidošanas asociācija ir atbildīga par rezervju iegādi, kas nepieciešamas, lai izpildītu pienākumu attiecībā uz rezervju veidošanu, kā arī to uzglabāšanu.²¹⁵

Publiskās/privātās partnerības risinājumi / principi / kritēriji / prioritātes

Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra neregulāros intervālos rīko ierobežotus konkursus, kuru mērķis ir slēgt līgumus par kviešu, rudzu un auzu uzglabāšanu Federālajās rezervēs un rīsu un pākšaugu uzglabāšanu Civilās avārijas rezervēs. Preces krājumos pieder komersantiem. Slēdzot līgumu noliktavas turētājs (komersants) apņemas izpildīt noteiktas prasības (piemēram, rezervju pastāvīga pieejamība izmantošanai ārkārtas situācijām).²¹⁶

Lai izpildītu savu rezervju veidošanas pienākumu, Naftas krājumu veidošanas asociācija var slēgt līgumus ar tās biedriem vai trešajām personām par krājumu uzglabāšanu, ar kuriem biedri vai trešās personas apņemas glabāt krājumus.²¹⁷ Tāpat Naftas krājumu veidošanas asociācija uz noteiktu laiku var nodot komersantiem uzdevumus, kas saistīti ar savu krājumu, tostarp īpašo krājumu, pārvaldību. Tomēr konkrētu krājumu pārdošana un pirkšana nedrīkst tikt nodota, kā arī komersanti nevar tālāk nodot Naftas krājumu veidošanas asociācijas vīņiem uzticētos uzdevumus.²¹⁸ Naftas krājumu veidošanas asociācija uz noteiktu laiku var pārņemt uzdevumus, kas saistīti ar krājumu pārvaldību no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm vai to centrālajām krājumu veidošanas iestādēm. Tam nepieciešams Federālās Ekonomikas un enerģētikas ministrijas apstiprinājums.²¹⁹

NVO iesaistīšana

NVO iesaistes pakāpe ir, galvenokārt, iekļauta federālo zemju izstrādātajos normatīvajos aktos. Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likuma 26. pantā tiek aprakstīti organizāciju dalības aspekti CA, piemēram, attiecībā uz nepieciešamo brīvprātīgo apmācību un ekipējuma gatavību krīzes situācijās, taču iesaiste detalizētāk ir definēta pavalstu CA likumos. Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums arī min konkrētus piemērus NVO, kas ir piemērotas krīžu kontroles pasākumos, kā Strādnieku samariešu apvienība, Vācijas dzīvības glābšanas biedrība, Vācijas Sarkanais Krusts, Johanniter-Unfall-Hilfe un Malteser-Hilfsdienst.²²⁰

Likuma 20. pantā ir arī minēts, ka "federālā valdība atbalsta brīvprātīgo darbu kā CA katastrofu prevencijas stūrakmeni".²²¹

²¹³ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

²¹⁴ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

²¹⁵ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\), 6. panta pirmā daļa.](#)

²¹⁶ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

²¹⁷ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\), 7. panta pirmā daļa.](#)

²¹⁸ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\), 8. panta pirmā daļa.](#)

²¹⁹ [Naftas krājumu veidošanas likums \(BGBl. I S. 2101\), 2. panta trešā daļa.](#)

²²⁰ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\), 26. pants.](#)

²²¹ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\), 20. pants.](#)

Loģistikas nodrošinājums

Nepieciešamības gadījumā federālās zemes var vērsties pie Federālās Pārtikas un lauksaimniecības ministrijas ar pieprasījumu par pārtikas rezervju piešķiršanu Vācijas miera laika piegāžu krīzes gadījumā. Saskaņā ar pamatlikumu par liela mēroga apdraudējuma novēršanu sākotnēji ir atbildīgas federālās zemes. Tikai tad, kad pavalstīm to nav iespējams risināt saviem spēkiem, federālās zems (pavalstis) lūdz palīdzību federālajai valdībai, t.sk. attiecībā uz pārtikas rezervēm.²²²

Veicot pieprasījumu, federālajām zemēm ir jāpaziņo par nepieciešamajiem rezervju daudzumiem un piegādes vietas. Pēc pieprasījuma iesniegšanas federālās zemes tiek informētas par attiecīgajām rezervju uzglabāšanas vietām. Saskaņā ar Federatīvās Republikas federālo struktūru federālās zemes vai rajoni un pilsētu rajoni ir atbildīgi par transporta nodrošinājumu, jebkādu turpmāku pārtikas apstrādi un pārtikas izplatīšanu. Krīzes gadījumā lietošanai gatavā pārtika būtu jāizplata ar sabiedriskās ēdināšanas iestāžu starpniecību. Tā kā lielākajai daļai noliktavu vietu nav sliežu pievadceļu, lielākā daļa rezervju paredzami tiek izplatīta ar kravas automašīnām. Ja transporta nodrošinājums pavalstīm nav pietiekams, federālās zemes, balstoties uz Transporta pakalpojumu likumā (Federālās transporta ministrijas atbildības joma) noteikto, var pieprasīt kravu pārvadātājiem veikt noteiktus transporta pakalpojumus apmaiņā pret kompensāciju. Civilās krīzes situācijā avārijas krājumu sadalei var izmantot attiecīgās transporta asociāciju vai citu organizāciju palīdzību.²²³

Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likuma 23. pants par medicīnisko preču rezervēm nosaka, ka Federālā valdība nodrošina pavalstīm pieejamus papildu medicīniskos materiālus iedzīvotāju veselības aprūpei aizsardzības stāvokļa gadījumā, kā arī to uzdevumu izpildei CA jomā.²²⁴ Federālā lekšlietu, ēku un kopienu ministrija, vienojoties ar Federālo Veselības ministriju, ar Bundesrāta piekrišanu var izdot rīkojumu, ka saskaņā ar Pamatlikuma 80.a pantu ražošanas uzņēmumi, vairumtirgotāji un valsts un slimnīcu aptiekas nodrošina pietiekamu medicīnisko nodrošinājumu, lai aizstāvības gadījumā nodrošinātu papildu vajadzību segšanu. Attiecīgi piemēro Ekonomiskās drošības likuma 2006. gada 31. oktobra redakcijā 4., 8. un 13. līdz 16. pantu.²²⁵

²²² [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

²²³ [Vācijas Federālā lauksaimniecības un pārtikas aģentūra, Valsts nodrošinājums: Bieži uzdotie jautājumi \(FAQ\).](#)

²²⁴ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\), 23. panta pirmā daļa.](#)

²²⁵ [Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums \(BGBl. I S. 1328\), 23. panta otrā daļa.](#)

3. Privātpersonu pieredzes analīze

3.1 Privātpersonu pieredzes piemērotība MR sistēmai

Projekta ietvaros par privātpersonām tiek uzskatītas - privātā sektora pārstāvji, kuru uzņēmējdarbības taktika paredz darbības nepārtrauktības nodrošināšanu.

Aizvien biežāk MR jomā labās prakses meklējumos publiskā sektora pārstāvji vērsas pie privātā sektora, lai izzinātu MR aprites ciklu un smeltos uz MR sistēmu kaskadējamas atziņas un taktikas. Par vienu no motīviem, kas liek raudzīties privātā sektora virzienā, ir kopīga un visaptveroša apņemšanās nodrošināt uzņēmējdarbības darbības nepārtrauktību, kas apdraudējuma gadījumā ir būtiska kā valsts, tā privātajam sektoram.

Darbības nepārtrauktības plānošana ir privātā sektora drošības garants, un tā principi var tikt piemēroti MR sistēmā. Uzņēmumi izstrādā visaptverošas stratēģijas, kas ietver riska novērtējumu, resursu sadali un reaģēšanas protokolus. Šādi plāni palīdz uzturēt nepieciešamo materiālu plūsmu neparedzētu krīžu laikā, piemēram, farmācijas nozare - privātais sektors ir piemērs rūpīgai plānošanai iespējamam traucējumam, uzturot stratēģiskus kritisko zāļu un medicīnas preču krājumus. Sadarbojoties ar alternatīviem piegādātājiem un izmantojot progresīvus pieprasījuma prognozēšanas modeļus, nodrošinot pastāvīgu medikamentu piegādi pat pasaules tirgus svārstību apstākļos.

Privātā sektora nozares – labās prakses avoti

Par VMR sistēmai pietuvinātām un līdzīgām MR aprites sistēmām var tikt uzskatīta, šādu nozaru komersantu pieredze, piemēram:

- **Lauksaimniecība** – nozares pieeja stratēģiskajām sēklu, mēslojuma un aprīkojuma rezervēm krīžu laikā nodrošina nodrošinātību ar pārtiku.
- **Enerģētika** – enerģētikas komersanti uztur rezerves jaudu un stratēģiskos degvielas krājumus, lai nodrošinātu nepārtrauktu elektroenerģijas ražošanu.
- **Telekomunikācijas** – tīkla noturību un nepārtrauktību pakalpojumu sniedzēji uzskata par prioritāti. Pakalpojumu sniedzēji veido rezerves jeb krājumus kritiskam tīkla aprīkojumam, piemēram, optiskajiem kabeliem un signālu atkārtotājiem, lai nodrošinātu nepārtrauktu tīkla darbību krīzes brīžos.
- **Farmācija** – papildus zāļu uzkrāšanai farmācijas nozare ir izcila piegādes ķēdes pārvaldības jomā, nodrošinot būtisku medikamentu pieejamību.
- **Informācijas tehnoloģijas** – IT uzņēmumi uztur stratēģiskās aparatūras un programmatūras rezerves, lai ātri atgūtos pēc sistēmas kļūmēm. To prakse krīzes seku novēršanas plānošanā un datu dublēšana var palīdzēt valsts aģentūrām.
- **Aviācija** – nozarei ir stingras prasības gaisa kuģu apkopei un rezerves daļu uzskaitēi. To uzturēšanas un detaļu pieejamības prakses pielāgošana VMR sistēmai.

Arī privātais sektors saskaras ar izaicinājumiem, kas rezonē ar MR sistēmu, piemēram, piegādes ķēžu traucējumi, tirgus svārstības un nemitīga kompromisa meklējumi starp nepieciešamiem ieguldījumiem, izmaksu efektivitāti un gatavības pakāpi krīzei. Mācoties no minēto nozaru pielietotās taktikas, MR sistēma var stiprināt savu gatavību iespējamām krīzēm.

Galvenās MR sistēmas uzlabošanas dimensijas, atbilstoši privātajam sektoram

- **Partnerība** – Komersanti veido partnerības un sadarbību ar citiem komersantiem un aģentūrām, lai nodrošinātu savas darbības nepārtrauktību. Arī MR var gūt labumu no sadarbības un partnerības konkrētās ekosistēmas, lai nodrošinātu vienmērīgāku darbību, resursu koplietošanu un noturību.
- **Uzraudzība un kontrole** – Privātajam sektoram ir raksturīgi spēcīgi uzraudzības un kontroles mehānismi. To nepārtrauktības pamatā ir MR izsekošana reāllaikā, riska novērtējumi un nemitīgs veiktspējas novērtējums.

- **Risku novērtēšanas analītika** – Komersanti izmanto dažādas metodoloģijas, piemēram, riska novērtēšanas modeļus un pieprasījuma prognozēšanas metodes, lai racionalizētu savu MR jeb krājumu veidošanas taktiku. Tie izmanto darbības rādītājus un pārskatus, lai pastāvīgi izsektu to efektivitātei.

MR jeb krājumu pārvaldības aspekti

Pētot privātā sektora praksi, konstatēts daudz vērtīgu atziņu un piemēru, kas rezonē ar MR sistēmas plānošanas, veidošanas, kā arī pārvaldības, tostarp loģistikas posmiem.

Plānošanas fāzē privātais sektors izceļas ar rūpīgu risku novērtēšanu, resursu sadali un prioritāšu noteikšanu, piemēram, lielu farmācijas komersantu pieeja. Šie komersanti prognozē potenciālos darbības pārtraukumus, uzturot plašas kritisko medikamentu rezerves jeb krājumus, kas tiek veidotas sadarbībā ar diversificētu piegādātāju spektru, izmantojot progresīvus pieprasījuma prognozēšanas modeļus.

Lai arī MR veidošana nav tik elastīga un dinamiska, salīdzinot to ar privāto sektoru, veidošanas fāzē MR sistēma no privātā sektora var smelties idejas pastāvīgas un elastīgas piegādes ķēdes izveidē. Piemēram, enerģētikas komersanti par prioritāti izvirza savu gatavību krīzes situācijām, izmantojot stratēģiskās rezerves jaudas un degvielas krājumus. Rūpīgi pārvaldot kritisko iekārtu rezerves daļu krājumus un ievērojot stingru apkopes praksi, tie nodrošina nepārtrauktu enerģijas ražošanu neparedzētu traucējumu laikā. Šajā gadījumā izceļas caurskatāmā un efektīvā iepirkumu prakse. To raksturo skaidras lomas, sadarbības partnerattiecības un precīzi definētu kritēriju ievērošana, kas var kalpot par paraugu resursu pārvaldības un iepirkumu procesa uzlabošanai MR sistēmā.

Pārvaldības un loģistikas jomā privātais sektors lieliski pārrauga un koordinē visus aspektus, sākot no noliktavas līdz transportēšanai, uzskaiti un norakstīšanai, piemēram, loģistikas uzņēmumi, kas savas darbības nolūkos nodrošina netraucētu preču plūsmu, izmantojot noliktavu tīklu, transporta sistēmas un progresīvu krājumu pārvaldību. Loģistikas sektorā tiek izmantotas vismodernākās sistēmas preču izsekošanai reāllaikā, nodrošinot precīzu krājumu pārvaldību un savlaicīgas piegādes.

3.2 Kopsavilkums par privātpersonu pieredzes analīzi

Padziļinātas izpētes nolūkos, sadarbībā ar VUGD, izvēlēti **trīs privātā sektora pārstāvji**. Izvēle veikta, galvenokārt, bastoties uz komersantu nepieciešamību nodrošināt savas darbības nepārtrauktību, uzturot atbilstošas darbības nepārtrauktību nodrošinošas MR jeb krājumus. Padziļinātai izpētei izvēlēti uzņēmumi enerģētikas un vairumtirdzniecības nozarēs.

Vispārīgi		
MR (krājumu) veids	Tiek veidoti avārijas rezervju krājumi, kas tiek dislocēti dažādās Latvijas vietās. Tiek veidotas arī krājumu rezerves , ar kuru palīdzību tiek nodrošināta operatīvā darbība, tostarp remonta un plānotie uzturēšanas darbi.	Tiek veidotas krājumu rezerves 200 primārajam precēm (pārsvarā pirmās nepieciešamības precēm ar ilgāku derīguma termiņu) . Katras 6 nedēļas šie krājumi tiek atjaunoti līdz to optimālām līmenim.
Paredzētais MR nodrošinājuma periods	Lai nodrošinātu nepārtrauktu pakalpojuma sniegšanu, avārijas rezervju krājumi tiek veidoti 3 dienām .	Lai nodrošinātu primāros preču pieejamību veikalos, to rezerves tiek uzkrātas nākamajām (normāla patēriņa) 30 dienām, atbilstoši šo preču iepriekšējā perioda vidējam patēriņam . Rezervju apjoma patēriņa aprēķinā netiek simulēta panikas pirkšana (<i>panic buying</i>). Panikas pirkšanas rezultātā, iestājoties vai sabiedrībai paredzot apdraudējumu, rezervju krājumi jutīgākajās preču grupās var pietikt vien dažām dienām. Tiek pieņemts, kad 30 dienu laikā, apdraudējumā situācija stabilizēsies/normalizēsies.
Darbības novērtējuma un izsekojamības mehānisms (piemēram, rezultatīvie rādītāji, pārskati)	Par galveno materiālu aprites veikspējas rādītāju tiek uzskatīta pieprasījumu laicīga izpilde attiecīgi iesniegtajām prognozēm. Tā tiek vērtēta arī ceturksņu līmenī - sniegums katram ceturksnim attiecībā uz prognozēm, prognožu precizitāte, iemesli nobīdēm, u.c.	Specifiska novērtējuma sistēma nav izveidota . Tā tiek aizstāta ar reāllaika uzskaiti, lai uzturot rezerves un veicot piegādes, netiktu veikta neefektīva krājumu transportēšana. Papildus tiek veikta ikmēneša uzskaitē, lai nodrošinātu izsekojamību preču izvietojumam starp veikaliem. Tāpat reizi ceturksnī tiek veiktas krājumu inventarizācijas.
Izaicinājumi	Lielākās problēmas saistībā ar materiāliem, ar kurām saskaras uzņēmums ir piegāžu kavējumi un komersantu spēja pildīt līgumsaistības .	Izaicinājumus rada piegādātāju neesamība vai to spēja pilnvērtīgā apjomā izpildīt saistības . Ir gadījumi, kad tiek mainīts piegādātājs vai prece tiek aizstāta ar citu. Atsaucoties uz minētajiem izaicinājumiem, vairumtirgotāji tiek iesaistīti pirmās nepieciešamības preču saraksta veidošanā . Vairumtirgotāji regulāri norāda uz nepieciešamību pārskatīt pirmās nepieciešamības preču grozu, ņemot vērā, ka grozā ir iekļautas preces, kas netiek ražotas lokāli. Vairumtirgotāji norāda uz risku, ka apdraudējuma gadījumā, pirmās nepieciešamības preču pietiekamība ir atkarīga no starptautiskām piegādēm, kas kavē reaģēšanas operativitāti.
Plānošana un veidošana		
Pamatprincipi	Rezervju plānošana balstīta uz dažādu faktoru kombinācijām, piemēram, <ul style="list-style-type: none"> • materiālu svarīgums/būtiskums; • vēsturiskajiem datiem par materiālu apriti tostarp piegāžu kavējumiem; • risku analīzes. 	Rezervju plānošana balstīta uz tādiem faktoriem kā: <ul style="list-style-type: none"> • preču nepieciešamība (kontekstā ar pirmās nepieciešamības precēm); • vēsturiska preču aprīte; • preču derīguma termiņš; • darbības nepārtrauktības nodrošināšana.
Lēmumu pieņemšana	Lēmumu par rezervju iegādi pieņem uzņēmuma valde . Materiālu plūsma tiek plānota reizi ceturksnī , kad struktūrvienības iesniedz savas prognozes par materiālu izlietojumu.	Lēmumu par rezervju iegādi pieņem uzņēmuma valde .
Iepirkuma process	Piegāžu līgumi tiek slēgti ar vairākiem piegādātājiem uz vienu gadu , tā samazinot piegāžu neizpildes risku. Ir bijuši gadījumi, kad šis periods ir saīsināts līdz 3 mēnešiem (piemēra, neprognozējama cenu pieauguma dēļ).	Iegādājoties rezerves, tiek noteikti minimālie apjomi , pie kuriem uzsākama preču iegāde.
Inovatīvi risinājumi	Oracle BS tiek izmantots min-max modulis/rīks (definēts nomenklatūru līmenī), kas ļauj papildināt krājumu rezerves automātiski,	Lēmumi tiek balstīti uz darbības nepārtrauktības plānu un datu pieejamību. Ir izveidota automātiska preču pasūtīšana, un apjomu rēķināšanas sistēma (iekš

	Enerģētikas sektors	Vairumtirdzniecības sektors
	sasniedzot rezervju minimālo līmeni, sistēmā tiek veidots pieprasījums pēc jaunu materiālu piegādes no centrālās noliktavas. Min-max, optimālais krājumu līmenis, mainās reizi ceturksnī, galvenokārt atkarībā no laikapstākļu prognozes.	SAP).
Pārvaldīšana		
MR Uzglabāšana	Loģistikas centrs , uz kuru tiek veiktas visas piegādes, atrodas Rīgā. Latvijas teritorijā izvietotas kopā 28 noliktavas. Centrālajā noliktavā tiek glabātas plašāk izmantotās rezerves ar augstu to vērtību.	Preču rezerves tiek uzglabātas noliktavās . Tiek izmantotas divu tipu noliktavas - svaigās pārtikas noliktavas, kā arī sausās un nepārtikas noliktava. Abās noliktavās tiek nodrošināti ģeneratori, tomēr tie neatbalsta saldēšanas funkciju, kas būtu daļai pārtikas.
MR transportēšana	Materiālu transportēšanai neparedzētos gadījumos tiek izmanto uzņēmuma transports , savukārt, plānotiem darbiem/materiālu piegādēm tiek izmantots ārpalpojums (līgums noslēgts uz 2 gadiem).	Preču transportēšanas funkcija starp veikaliem ir nodota ārpalpojumā . Tiek izmantotas arī ārpalpojuma IT sistēmas piegādes koordinācijai. Paši veic transporta maršrutu aprēķināšanu, lai netiktu veiktas liekas darbības.
MR uzskaitē	MR uzskaitīšanai tiek izmantots kā MS Excel , tā Oracle BS risinājumi. Visiem iesaistītajiem ir būtiski zināt, kas notiek ar MR. Tiek uzturētas atskaites, pēc kurām pieprasītājs var redzēt pieprasījuma izpildes statusu (atrašanos krājumos, komplektēšanas statusu tālākām piegādēm, informāciju par plānotajām piegādēm uz noliktavu un termiņš, kad rezerves ienāks noliktavā (funkcionalitāte tiks pievienota nākamgad)). Arī piegādātajiem ir pieejams Oracle BS , kurā viņi norāda paredzēto piegādes laiku.	Uzskaitē tiek izmantota programma SAP . Tiek noteikti minimālie apjomi, reāllaika pieejamie, pārdotie un norakstītie apjomi. Ieviesta ikdienas apgaitas "1,2,3" sistēma, kur izlases kārtībā tiek pārbaudīti dažādu preču atlikumi. Tiek veikta mēneša inventarizācija.
Inovatīvi risinājumi	Notiek nemitīgs darbs ar tehnoloģiski novecojušām MR, tās pēc iespējas ātrāk tiek iesaistītas operatīvajā darbībā. Rezervju norakstīšana tiek veikta ļoti retos gadījumos.	Īpaša uzmanība tiek pievērsta IT sistēmām, it īpaši interneta pieejamībai un datu kultūrai. Tāpat ieviesta rotācijas stratēģija , lai netiktu veikta lieka materiālu glabāšana.

4. MR sistēmas attīstības alternatīvie scenāriji

Nodaļas mērķis: izstrādāt risinājumus/scenārijus (salīdzināmas alternatīvas) MR sistēmas attīstībai atbilstoši pētījuma noteiktajiem mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem.

4.1 Scenāriju definēšanas pieeja

Izstrādājot risinājumu priekšlikumus VMR un citu materiālo resursu sistēmas potenciālai attīstībai, tā tika apskatīta no četrām dimensijām: (1) Organizācija un pārvaldība; (2) Plānošana; (3) Veidošana; (4) Pārvaldīšana (skat. Tabula 6. Scenāriju dimensiju apraksts), izvērtējot nepieciešamās izmaiņas atbildības sadalījumā, dažādu MR veidu pārvaldībā, kā arī vispārējā sistēmas efektivitātes uzlabošanā.

Visi scenāriji tika definēti, balstoties uz projekta pirmajā posmā veikto esošās situācijas un ārvalstu prakses izpēti, tajā skaitā pieredzes apmaiņas vizītēs gūto informāciju. Sākotnējie priekšlikumi apspriesti arī darbseminārā ar iesaistītajām pusēm, validējot to iespējamību, potenciālos izaicinājumus un ieguvumus.

Tabula 6. Scenāriju dimensiju apraksts

Scenāriju dimensijas	Scenāriju dimensiju apraksts
Organizācija un pārvaldība	Organizatoriskas izmaiņas, ietverot jaunās un esošās iesaistīto pušu lomas, kas pilnībā nosaka MR plānošanas, veidošanas un pārvaldīšanas procesus. Šajā dimensijā tiek skaidri definētas atbildības un MR sistēmas struktūra, lai nodrošinātu efektīvu līdzdalību un sadarbību.
Plānošana	Šajā dimensijā tiek apskatīti jautājumi par MR plānošanu, iekļaujot rezervju nepieciešamības novērtēšanu un prioritāšu noteikšanu.
Veidošana	Veidošanas dimensijā tiek apsvērti veidi, kā MR sistēmai piesaistīt finansējumu, MR veidošanas organizatoriskās un cilvēkresursu izmaiņas.
Pārvaldīšana	Šī dimensija fokusējas uz MR sistēmas ilgtermiņa pārvaldību un uzraudzību. Dimensija ietver atbilstošu lomu sadalījumu un procesus, lai nodrošinātu MR sistēmas efektīvu darbību un mazinātu konstatētos riskus.

4.1.1. Scenāriju veidošanas pamatprincipi

Scenāriju veidošana uzsākta ar to veidošanas pamatprincipu definēšanu. Pamatprincipi scenāriju veidošanā ir svarīgi, jo tie nodrošina strukturētu un sistēmisku pieeju attīstības procesam. Šie principi palīdz organizēt idejas, veidot loģisku pēctecību, un nodrošina kopīgu pamatu lēmumu pieņemšanai. Bez šādiem principiem MR sistēmas attīstības procesa risinājumi varētu būt fragmentēti vai nesaskanēt ar visaptverošiem projekta mērķiem. Kopumā, šie pamatprincipi nodrošina sistēmisko pieeju un konsekvenci attīstības procesā.

Tabula 7. Scenāriju veidošanas pamatprincipi

Scenāriji balstīti uz šādiem pamatprincipiem :		
Vispārīgie pamatprincipi	<p>Variācijas</p> 	<p>Scenārijiem jāatspoguļo dažādus iespējamus rezultātus vai ceļus, ko MR sistēma varētu izmantot. Tiem ir jāatšķiras vienam no otra, ļaujot veikt jēgpilnus salīdzinājumus. Viena scenārija ietvaros nav paredzēta variāciju salīdzināšana, fokusējoties uz ar VUGD saskaņotu elementu kombināciju.</p> <p>Dažādi scenāriji ļauj identificēt un izvērtēt dažādas stratēģijas un risinājumus MR sistēmas pārvaldībā. Tādējādi tie nodrošina iespēju izvēlēties optimālāko ceļu, ņemot vērā iespējamus riskus un priekšrocības.</p>
	<p>Atbilstība mērķiem</p> 	<p>Scenārijiem jāatbilst projekta vispārējiem mērķiem un uzdevumiem. Scenārijiem jāspēj kalpot par veidu šo mērķu sasniegšanai.</p> <p>Lai scenāriji būtu efektīvi, tie orientēti uz projekta kopējiem mērķiem un uzdevumiem. Tas nodrošina, ka attīstības virziens un izvēlētais stratēģijas atbilst organizācijas galvenajiem mērķiem un nepieciešamībai.</p>
	<p>Pieņēmumi</p> 	<p>Katrs scenārijs balstīts uz to pamatā esošu pieņēmumu kopumu, kas ir skaidri definēti un pēc iespējas reālistiskāki.</p> <p>Pieņēmumi sniedz pamatu katram scenārijam, padarot tos saprotamus un salīdzināmus. Reālistiski pieņēmumi palīdz prognozēt scenāriju rezultātus un veicina argumentētus lēmumus attīstības procesā.</p>
	<p>Salīdzināmība</p> 	<p>Scenārijiem jābūt salīdzināmiem pēc vienādiem elementiem un kritērijiem. Salīdzināmība nodrošina iespēju objektīvi vērtēt dažādus scenārijus pēc vienādiem mērogiem un kritērijiem. Tas ir svarīgi, lai izvēlētos optimālo risinājumu, pamatojoties uz konkrētiem un salīdzināmiem datiem.</p>
<p>MR veidi</p> 	<p>Scenāriji paredz atbildību pārdali par dažādiem (pirmšķietami loģiskāku) MR veidiem starp iesaistītajām pusēm.</p> <p>Izdalītā atbildība par dažādiem MR veidiem palīdz optimizēt resursu izmantojumu un nodrošina, ka katrs veids tiek pārvaldīts atbilstoši saviem specifiskajiem noteikumiem un prasībām.</p>	
<p>Finansējuma nodrošinājums</p> 	<p>Veidojot scenārijus un paredzot to elementu saturu, tiek pieņemts, ka scenāriju elementu potenciālais finansējuma nodrošinājums netiek limitēts.</p> <p>Finansējuma nodrošinājuma iekļaušana scenāriju definīcijā palīdz reālistiski izvērtēt, cik ilgtspējīgi un pieejami ir izvirzītie risinājumi, un sniedz skaidrību par nepieciešamajiem resursiem.</p>	
<p>Iesaistīto pušu loma</p> 	<p>Scenāriji tiek skatīti pakāpeniskas centralizācijas kā labās prakses kontekstā, atšķiroties centralizācijas pakāpēm.</p> <p>Iesaistīto pušu lomas mainās atkarībā no izvēlētajās attīstības stratēģijas, un šie scenāriji ļauj novērtēt dažādus centralizācijas līmeņus, palīdzot izvēlēties vispiemērotāko pieeju.</p>	
<p>Koordinācija</p> 	<p>Visi scenāriji paredz MR sistēmas koordinācijas efektīvizāciju.</p> <p>Koordinācijas efektīvizācija ir būtiska, lai nodrošinātu optimālu resursu izmantojumu un efektīvu darbību. Visi scenāriji tiecas uzlabot MR sistēmas koordināciju.</p>	

Scenāriji balstīti uz šādiem **amatprincipiem**:

Vispārēja labā prakse

Kā viena no neatņemamām scenāriju komponentēm ir **labās prakses integrācija MR sistēmā** atbilstoši ārvalstu labās prakses un pieredzes analīzes rezultātiem.

Iekļaujot vispārējo labās prakses principus, scenāriji ļauj integrēt pieredzi un zināšanas no citām organizācijām, kas jau ir sekmīgi ieviešas līdzīgas MR sistēmas. Tas var uzlabot efektivitāti un samazināt riskus.

4.1.2. Scenāriju apraksts

Pētījuma otrā posma ietvaros izveidoti 3 scenāriji: (1) bāzes scenārijs (esošā situācija bez stratēģiskām pārmaiņām, taču ar kapacitāti stiprināšanai niansēm un aspektiem); (2) daļēja centralizācija (centralizējot sabiedrībai (iedzīvotājiem) paredzētās MR zem vienas institūcijas, savukārt nozares darbības nepārtrauktības nodrošināšanai paredzētās MR saglabājot nozares ministriju pārvaldībā); (3) pilnīga centralizācija (vienu institūciju plāno, veido un pārvalda MR sabiedrības vajadzībām).

Attēls 10. Scenāriju raksturojums

4.1.3. Scenāriju vispārējie/horizontālie elementi

Par scenāriju vispārējiem jeb horizontālajiem elementiem uzskatāmas izmaiņas, kuras caurvij visus scenārijus mijiedarbībā ar scenārijos paredzēto iesaistīto pušu atbildību maiņu par MR veidiem un lomu maiņu MR sistēmā. Vispārējie elementi ir balstīti uz konstatētajiem esošās situācijas izaicinājumiem un **uzskatāmi par sistēmas pamata jeb bāzes uzlabojumiem** šo izaicinājumu atrisināšanā. Zemāk esošajā tabulā ir ietverts dažādu potenciālo uzlabojumu īss apraksts, kuri daļēji vai pilnībā varētu tikt ieviesti, neatkarīgi no izvēlēta scenārija.

Tabula 8. Scenāriju vispārējie (horizontālie) elementi

Vispārējie elementi	
1	<p>Organizācija</p> <ul style="list-style-type: none"> MR sistēmā tiek paredzēta loma institūcijai/-ām (atkarībā no izvēlēta scenārija) attiecībā uz pasākumiem, kas saistīti ar MR sistēmas pārvaldību, uzraudzību, kontroli un sistēmas stratēģisku attīstību un pilnveidošanu. MR sistēmā iesaistītās puses ar noteiktu regularitāti iesniedz ministrijai/-ām vai centralizētai MR pārvaldības institūcijai (atkarībā no izvēlēta scenārija) priekšlikumus MR sistēmas uzlabošanas iespējām (t.sk., arī izaicinājumus (ja tādi ir), ar kuriem iesaistītās iestādes ir saskārušās). Šādā veidā tiek nodrošināta nepārtraukta atgriezeniskā saite, kas ļauj laicīgi identificēt sistēmas nepilnības un atbilstoši reaģēt.
2	<p>Veidošana un pārvaldīšana</p> <ul style="list-style-type: none"> Finansējums MR iegādei, tostarp to atjaunināšanas nolūkā, un pārvaldīšanai tiek piešķirts no CA pamatbudžeta. Atkarībā no scenārija MR iegādes un pārvaldīšanas procesus var finansēt, izmantojot ieņēmumus rezervju nodevas veidā, kas aprēķināta no tirgū pārdotajām precēm un citiem pašu ieņēmumiem (piemēram, soda naudas par kavētām piegādēm u.c.). Vienlaikus saglabājot arī iespēju saņemt ziedojumus MR veidošanai un pārvaldīšanai. Ņemot vērā to, ka valsts nodevu un nodokļu slogs un nosacījumi dažādās valstīs mēdz būtiski atšķirties, pirms MR veidošanas nodevas analoga ieviešanas Latvijā, jāveic izvērstā esošās situācijas analīze, rēķinoties ar nodevas maksātāju potenciālo reakciju. Potenciāli tiek optimizēts MR iepirkumu process, izvērtējot iepirkumu procesa organizēšanu ar zināmu slepenības pakāpi (līdzīgi kā Aizsardzības un drošības jomas iepirkums), ņemot vērā, ka VMR nomenklatūra ir ierobežotas pieejamības informācija, kā arī iepirkuma procesa zināmu centralizāciju (tiešāk piemērojams 2. un 3. scenārijam, atkarībā no MR veida un apjoma). Turklāt ārkārtas situācijās tiek paredzēta paātrināta iepirkumu procedūra, piemēram, tiešu pārrunu veikšana ar konkrētiem piegādātājiem, piešķirot materiālu piegādes tiesības ārpus konkursa kārtā, nepieciešamās dokumentācijas samazināšana, paātrināts apstiprināšanas process, apejot parastās autorizācijas hierarhijas. MR pārvaldīšanas posmā MR pārvaldītājs pats veic MR pārbaudi iekšējās kontroles funkciju ietvaros, tādējādi neapgrūtinot citas iestādes, kurām trūkst kompetences vai atbilstoši normatīvajam regulējumam nav tiesības veikt konkrētu materiālo resursu pārbaudes. Šādā veidā tiek samazināts administratīvais slogs un administratīvās izmaksas.
3	<p>NVO</p> <ul style="list-style-type: none"> Plašāka NVO iesaiste MR sistēmā nav paredzēta. Ar NVO var konsultēties MR plānošanas posmā par MR preču sarakstu (īpaši par rezervēm, kas paredzētas iedzīvotājiem), kā arī tās iesaistīt apdraudējuma likvidēšanas pasākumos pašvaldību līmenī.

Vispārējie elementi

4	Komersanti	<ul style="list-style-type: none"> • Komersantu loma MR sistēmas attīstībā paredzama vairākos virzienos – pirmkārt, paredzama konsultēšanās ar komersantiem MR plānošanā, piemēram, MR nomenklatūras satura izveidē, apzinot MR būtiskākās īpašības (izcelsmi, piemērotību, aizvietojamību un nozares aktualitātes); otrkārt, palielināta komersantu loma MR pārvaldīšanas posmā, uzglabājot un nodrošinot MR pārvaldīšanu savās noliktavās (nodrošinot MR gatavību ar papildu krājumiem (<i>extended stock</i>), atlikto līgumu slēgšanas kontekstā, kā arī, piemēram, MR glabāšanas telpu nodrošinājumā (telpu izīrēšana). Komersantu iesaiste MR sistēmā ir uzskatāma par būtisku aspektu visaptverošai un daudzšķautņainai MR sistēmai, paplašinot MR sistēmai nepieciešamo plānošanas un pārvaldīšanas, t.sk. loģistikas, ekspertīzi.
5	Pašvaldības	<ul style="list-style-type: none"> • Skaidrāk iezīmēta pašvaldību loma MR sistēmas normatīvajā regulējumā, nosakot tiesības tām patstāvīgi veidot un pārvaldīt savas MR. Pašvaldības ir atbildīgas par gatavības pasākumiem apdraudējumu novēršanai/pārvarēšanai, stiprinot savu patstāvību lokāla mēroga krīžu pārvarēšanā (piemēram, veidotas MR, veidoti plāni un organizētas mācības kopā ar vietējā līmeņa dienestiem (piemēram, policija, glābšanas dienests, slimnīca)). • Pašvaldībām MR sistēmas normatīvajā regulējumā tiek paredzēta loma valstiska līmeņa MR plānošanas (t.sk., veidošanas un pārvaldīšanas, ja deleģēts) procesā. • Attiecīgi pašvaldību vadītāji un darbinieki tiek proaktīvi informēti par MR sistēmas aktualitātēm. Attiecīgās personas ir saņēmušas pielaidi, lai iegūtu informāciju (izvērtējams) par MR nomenklatūru, lai pašvaldība varētu labāk izsvērt kādas MR un kādā apjomā plānot un veidot savas pašvaldības ietvaros.
6	Tehnoloģijas	<ul style="list-style-type: none"> • Tiek ieviesta/izmantota vienota IS datu iegūšanai par pieejamajiem MR veidiem un apjomiem, tādējādi tiek nodrošināta komunikācijas koordinators spēja pilnvērtīgi veikt tā funkcijas. IS nodrošinātu MR kustības monitoringu, atbalstot pieprasījumu (oficiālu lūgumu pēc MR) veikšanu un attiecīgi atbildes sniegšanu par MR esamību. • Ņemot vērā paredzēto MR sistēmas izmaiņu veikšanas tempu, kā arī šī brīža MR sistēmā iesaistīto pušu skaitu, īstermiņā būtu jāunificē kāds no MR sistēmā klātesošajiem IS risinājumiem, piemēram, SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor" šobrīd izmantotie IS risinājumi. Jaunas IS ieviešana būtu jāaktualizē pēc centralizētās MR sistēmas nostabilizēšanās un detalizētas nepieciešamību un līdzšinējās darbības analīzes.

4.1.4. Atbildības migrācija starp MR kategorijām scenāriju ietvaros

Viena no centrālajām pārmaiņām un būtiskiem nosacījumiem centralizācijas virzienā ir atbildības migrācija MR kategorijās, kā to paredzējuši izstrādātie scenāriji. Scenāriju izveidē sīkāk apskatīta **MR sadalīšana divās kategorijās**:

- 1) MR, kas paredzētas nozaru funkcionalitātes nodrošināšanai apdraudējumu gadījumā;
- 2) MR, kas paredzētas sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām, apdraudējuma gadījumā.

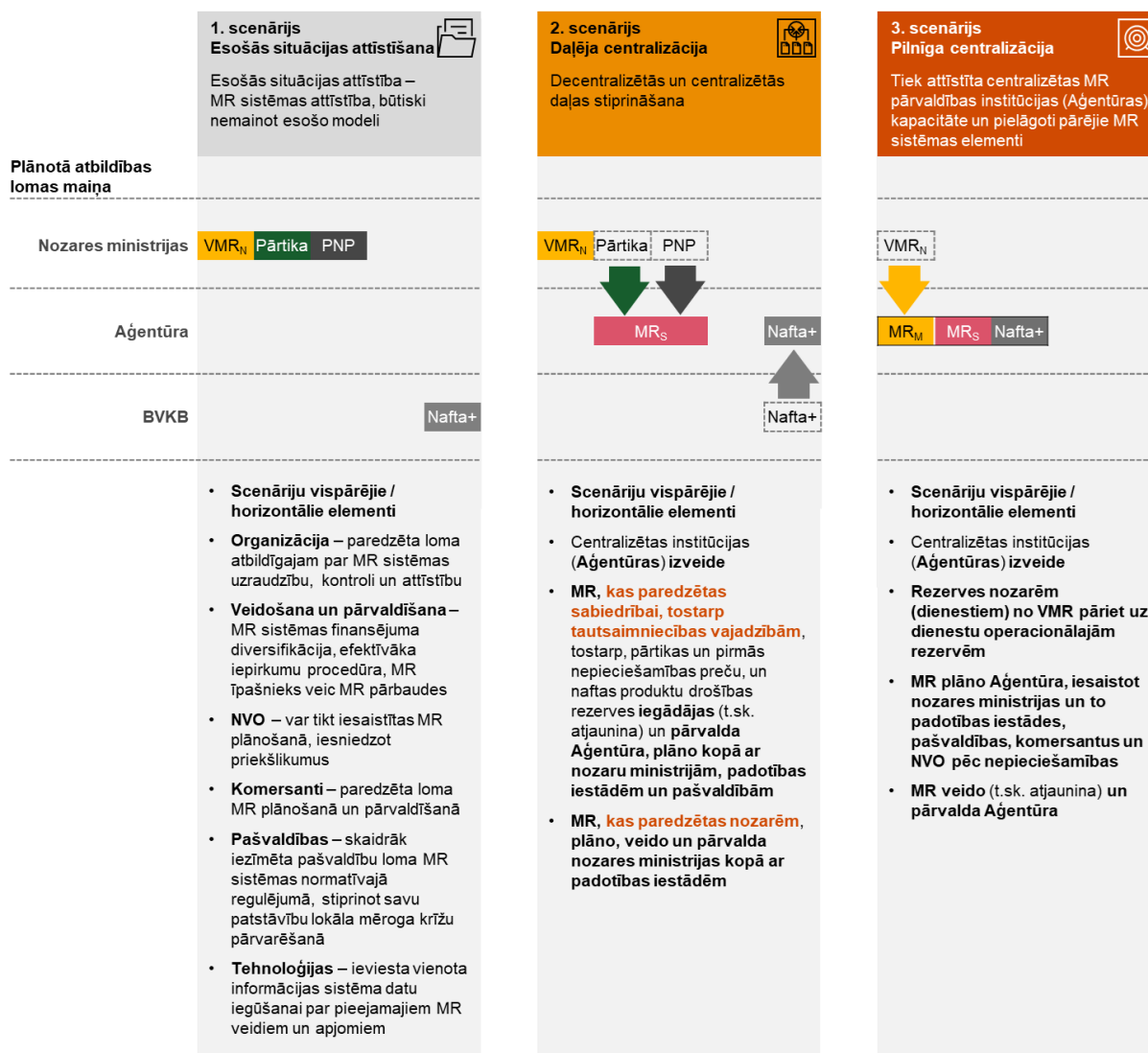
Apskatot pirmo scenāriju, **bāzes scenārijā** atbildības migrācija par MR veidiem netiek paredzēta. Tiem saglabāta decentralizēta pieeja, VMR paliekot nozares ministriju pārvaldībā, pārtikas rezervēm - ZM pārvaldībā, savukārt, pirmās nepieciešamības precēm paliekot EM pārvaldībā. Atbildība par naftas drošības rezervju pārvaldīšanu pirmajā scenārijā tiek saglabāta Centrālajai krājuma uzturēšanas struktūrai

(līdz 31.12.2023. – Būvniecības valsts kontroles birojam, no 01.01.2024. - SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor").

Savukārt **otrajā scenārijā** tiek paredzētas izmaiņas, piešķirot būtisku lomu Aģentūrai – centralizētai MR pārvaldības institūcijai, kurai paredzēta atbildība par MR sabiedrības, t.sk. tautsaimniecības, vajadzībām, vienlaikus nozaru ministriju pārvaldībā saglabājot to MR pārvaldību, kas ir nepieciešamas institūciju darbības nepārtrauktības nodrošināšanai apdraudējuma gadījumā. **MR sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām**, tiek veidotas no VMR, kas jau sākotnēji paredzētas sabiedrībai, pārtikas rezervēm, kas šobrīd atrodas ZM pārvaldībā, un PNP, kas šobrīd atrodas EM pārvaldībā. Arī naftas produktu drošības rezerves Aģentūra pārņem savā pārvaldībā.

Trešajā scenārijā tiek paredzēta pilnīga MR un naftas produktu drošības rezervju centralizācija Aģentūras pārvaldībā. MR, kas paredzētas nozarēm to funkcionalitātes nodrošināšanai apdraudējumu gadījumā tiek pārkategorizētas par dienestu, piemēram, Valsts policijas, VUGD vai NMPD operacionālajām rezervēm. Šāda centralizācijas prakse aizgūta no valstīm, kurās jau veiksmīgi darbojas centralizētas MR pārvaldības aģentūras, piemēram, Polijā un Somijā.

Attēls 11 . Scenāriju galvenās izmaiņas

Apzīmējumi

VMR _N	VMR, kas paredzētas nozarēm ²³²
MR _M	VMR (zāles un medicīniskās ierīces) ²³³
MR _S	MR, kas paredzētas sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām ²³⁴
Pārtika	Pārtika, definējot produktus un dienas normas (1. scenārijā netiek paredzētas izmaiņas; 2. un 3. scenārijā tās ir kategorizētas zem MR _S) ²³⁵
PNP	Pirmās nepieciešamības preces (1. scenārijā netiek paredzētas izmaiņas; 2. un 3. scenārijā tās ir kategorizētas zem MR _S) ²³⁶
Nafta+	Naftas produktu drošības rezerves (netiek iekļautas detalizētākā scenāriju modelēšanā) ²³⁷
	Ilustratīvs atbildības par konkrētu MR grupu pārejas attēlojums

²²⁶ Saprotoot [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās rezerves.

²²⁷ Saprotoot [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās zāļu un medicīnisko ierīču u.c. medicīnisko resursu rezerves (NMPD pārvaldīšanā esošās VMR).

²²⁸ Saprotoot [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā](#), [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves un [Enerģētikas likumā](#) definētās drošības rezerves.

²²⁹ Saprotoot [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves.

²³⁰ Saprotoot [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves.

²³¹ Saprotoot [Enerģētikas likumā](#) definētās drošības rezerves.

4.2 Pirmais scenārijs | Bāzes scenārijs

Pašreizējās MR sistēmas modeļa saglabāšana, izmantojot esošo MR kategorizāciju, fleksibilitāti un vairākumu lomu MR plānošanas, veidošanas un pārvaldības jomās. Uzlabojumi galvenokārt ietver komunikācijas, koordinācijas un uzraudzības aspektus.

Bāzes scenārijs pēc savas būtības ir izveidots kā atspēriena punkts centralizācijas virzienā. Balstoties uz projekta pirmā posma ietvaros veikto izpēti, bāzes scenārijā netiek paredzētas būtiskas jeb stratēģiskas izmaiņas. Scenārijā tiek piedāvāts integrēt iepriekšminētos horizontālos elementus (skat. Tabula 8). Scenārijs izveidots primāri ar mērķi atspoguļot esošo situāciju, lai varētu veikt pilnvērtīgu salīdzināšanu starp esošo situāciju ar zināmiem uzlabojumiem un virzību centralizācijas virzienā, kas iezīmēta 2. un 3. scenārijā.

Tabula 9. MR sistēmā par uzdevuma īstenošanu atbildīgo pušu lomas Bāzes scenārijā

Elementi	Iesaistītās puses	MP	MK	Nozares ministrijas		Ministrijas padotības iestādes		Aģentūra	Pašvaldības	Komersanti	NVO
				leM	EM	VUGD					
1. Organizācija un pārvaldība	Sistēmas uzraudzība, kontrole un attīstība			V	PNP						
2. Procesi, funkcijas	2.1. Plānošana	Izvērtē apdraudējumus				V, PNP	V, PNP		V, PNP	V, PNP	V, PNP
		Iesniedz priekšlikumus par MR				V, PNP	V, PNP		V, PNP	V, PNP	V, PNP
		Lemj par MR veidošanu				PNP	V				
		Koordinē MR plānošanu			V	PNP					
	2.2. Veidošana	Lemj par finansējuma piešķiršanu		V, PNP							
		legādājas (t.sk., atjaunina) MR				PNP	V	V, PNP		V, PNP	V, PNP
	2.3. Pārvaldīšana	Uzskaita, uzglabā un uztur MR				PNP	V	V, PNP		V, PNP	V, PNP
		Veic MR pārbaudi				PNP	V	V, PNP		V, PNP	V, PNP
		Atsavina, noraksta, veic MR inventarizāciju				PNP	V	V, PNP		V, PNP	V, PNP
	2.4. Pārvaldīšana (apdraudējuma gadījumā)	Koordinē komunikāciju par MR				PNP		V			
		Atļauj izmantot MR				PNP	V	V			
		Izniedz MR				PNP	V	V, PNP		V, PNP	V, PNP

Elementi	Iesaistītās puses	MP	MK	leM	EM	VUGD	Ministrijas padotības iestādes	Aģentūra	Pašvaldības	Komersanti	NVO
	Nodrošina MR transportēšanu				PNP	V, PNP	V, PNP		V, PNP	V, PNP	

V VMR ²³²

PNP PNP (1. scenārijā netiek paredzētas izmaiņas; 2. un 3. scenārijā tās ir kategorizētas zem MR_s) ²³³

Organizācija un pārvaldība

- Šobrīd MR (VMR, PNP un pārtikas rezervēm) sistēmas pārvaldību nodrošina leM, EM un ZM. MR sistēmā nav vienas horizontālas, centrāli atbildīgas iestādes, kura nodrošinātu visu iesaistīto pušu saskaņotu sadarbību, tādējādi veicinot gan optimālu procesu norisi (tajā skaitā informācijas apmaiņu), gan efektīvu resursu izmantošanu, gan arī kopējo sistēmas mērķu sasniegšanu.
- Bāzes scenārijā paredzētas tikai horizontālās izmaiņas, neparedzot būtisku un strukturālu MR sistēmas maiņu. Scenārija ietvaros MR sistēmas uzraudzības kontroles funkcijas, kā arī stratēģisko attīstību un sistēmas pilnveidošanu, attiecībā uz VMR veic leM, attiecībā uz PNP – EM, un attiecībā uz pārtikas rezervēm – ZM. Ņemot vērā to, ka sistēma joprojām paliek decentralizēta, pārējām MR sistēmā iesaistītajām pusēm paredzama konsultatīva loma attiecībā uz sistēmas izaicinājumiem un nepieciešamiem uzlabojumiem, iesniedzot priekšlikumus leM, EM un/vai ZM.

Plānošana

- Posms ietver apdraudējumu novērtēšanu, priekšlikumu iesniegšanu par MR, lēmumu pieņemšanu par MR izveidi un MR plānošanas koordinēšanu. Šobrīd nav izstrādāta sistēmiski vienota un integrēta pieeja ne stratēģiskajā plānošanā, ne risku novērtēšanā, turklāt apdraudējumu un MR izvērtēšanas (t.sk. vajadzību noteikšanas) kapacitāte dažādās nozarēs ir atšķirīga.
- Ņemot vērā konstatētos sistēmas izaicinājumus, bāzes scenārijā tiek plānota daudzšķautņaināka un plašāka ekspertu iesaiste MR plānošanas procesā. Tiek paredzēts iesaistīt lielākos komersantus, piemēram, preču vairumtirgotājus, enerģētikas nozares uzņēmumus, veidojot dažādu nozaru speciālistu grupas, kuras risinātu jautājumus par aplēsto apdraudējumu risku sasaisti ar nepieciešamo MR nodrošinājumu. Pilota grupas šīs iniciatīvas ietvaros būtu jāveido, piesaistot tos komersantus, kuri (1) šobrīd ir aktīvi iesaistīti CA iniciatīvās; un/ vai arī (2) pārvalda infrastruktūru, kura atzīta par kritisku plaša mēroga apdraudējumus. Plānošanas procesā iesaistot kritiskās infrastruktūras uzņēmumus, paredzēta to darbības nepārtrauktības plānos norādīto risku un nepieciešamo resursu sasaistes analīze kontekstā ar nepieciešamību šim nolūkam veidot/paredzēt MR. Šādās nozaru grupās plānots iesaistīt arī NVO, ņemot vērā to plašo pieredzi atziņas apdraudējumu gadījumos. Tāpat MR plānošanas procesā tiktu iesaistītas pašvaldības, ņemot vērā pašvaldību lomu reaģējot uz lokāla mēroga apdraudējumiem.
- Bāzes scenārijā šāda MR plānošanas speciālistu grupu koordinēšana uzticama ministrijai, kuras kompetencē plānošanas grupa vislabāk atbilst (piemēram, enerģētika, rūpniecība – EM, pārtikas ražošana – ZM, utt.). Nozaru speciālistu grupas priekšlikumi tiktu apkopoti un tos vērtētu kā nozares ministrijas atbilstoši MR veidam, tālāk priekšlikumus virzot uz MK nepieciešamā finansējuma saņemšanai.

Veidošana

- MR veidošana ietver to iegādi un atjaunināšanu.
- Pašreizējie finansēšanas mehānismi neatbalsta savlaicīgu un efektīvu rezervju papildināšanu. Bāzes scenārijā par finansējumu piešķiršanu MR veidošanai lemj MK. Ņemot vērā ilgstošo un akūto

²³² Saproto [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās rezerves.

²³³ Saproto [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves.

līdzekļu trūkumu MR sistēmā, tiek piedāvāta iespēja izskatīt alternatīvus finansējuma avotus, lai nodrošinātu MR sistēmas patstāvību paralēli finansējumam no valsts pamatbudžeta – valsts nodeva no pārdotajām precēm, piemēram, degvielas. Šāda prakse jau eksistē ārvalstīs, paredzot finansējuma novirzīšanu MR nodrošināšanai, galvenokārt, no valsts rezervju nodevas no naftas produktiem, piemērojot šādu nodevu katram degvielas pirkumam degvielas uzpildes stacijās.

- Par otru MR veidošanas elementu uzskatāma MR iepirkuma process. Bāzes scenārijā plānoti procesa uzlabojumi, izvērtējot iepirkumu procesa organizēšanu ar zināmu slepenības pakāpi (līdzīgi kā Aizsardzības un drošības jomas iepirkums), kā arī paātrinot procedūru ārkārtas gadījumos, tādējādi ieviešot atkāpes no Publiskā iepirkuma likuma.
- Bāzes scenārijs paredz tiesības pašvaldībām patstāvīgi veidot MR. Pašvaldības ir atbildīgas par gatavības pasākumiem apdraudējumu novēršanai/pārvarēšanai, **stiprinot savu patstāvību lokāla mēroga krīžu pārvarēšanā** (piemēram, veidoti plāni un organizētas mācības kopā ar vietējā līmeņa dienestiem (piemēram, policija, glābšanas dienests, slimnīca, kā arī nepieciešamo rezervju veidošanu). **Valstiska līmeņa MR sistēmā** pašvaldības tiek iesaistītas MR plānošanā, kā arī veidošanas un pārvaldīšanas procesā, ja uzdevumi ir deleģēti.

Pārvaldīšana

- Par vienu no būtiskākajām izmaiņām MR pārvaldīšanas posmā bāzes scenārijā tiek uzskatīta uzskaites un aprites IS ieviešana, lai nodrošinātu informācijas apriti un datu iegūšanu par pieejamām rezervēm, to veidiem un apjomiem (atlikumiem), atrašanās vietu, tādējādi uzlabojot iesaistīto pušu informētību par MR pieejamību un vienkopus apkopojot informāciju par pieprasījumiem (vajadzībām). Vienota sistēma nodrošinātu MR kustības monitoringu, nodrošinot pieprasījumu veikšanu un atļaujas sniegšanu par MR atbrīvošanu (**release**) izsniegšanai un citu krājumu pārvaldības sistēmām raksturīgu funkcionalitāti.
- Esošajā situācijā MR pārvaldīšanu nodrošina attiecīgās nozares ministrijas.
- Šobrīd VMR pārbaudes veic VUGD, taču bāzes scenārijs paredz, ka pārbaudes organizē MR pārvaldītājs iekšējās kontroles sistēmas ietvaros, izņemot komersanta pārvaldībā nodoto MR pārbaudes, tās organizē attiecīgā valsts/pašvaldības institūcija, kas deleģējusi komersantam MR pārvaldību.
- Lai diversificētu MR uzturēšanu, kas saskaras ar nepietiekamām noliktavu platībām un to kvalitāti, nespējot nodrošināt pienācīgu MR uzglabāšanu, bāzes scenārijs paredz intensīvāku komersantu iesaisti, slēdzot līgumus par MR nodrošināšanu komersantu krājumu ietvaros (komersanti paredz papildu krājumus, kas pieejami iestādēm apdraudējuma gadījumā). Šajā gadījumā rezerves pārbauda par konkrētām MR atbildīgā nozares ministrija vai pašvaldība.
- Reāla apdraudējuma situācijā bāzes scenārijā komunikācijas koordinācijas funkciju par VMR uzņemas VUGD, par PNP – EM, savukārt par pārtikas rezervēm – ZM. Apdraudējuma gadījumā atļauju izmantot VMR sniedz attiecīgā nozares ministrija, PNP – EM, pārtikas rezerves – ZM. VMR izsniegšanu nodrošina VMR glabātāji, PNP un pārtikas rezerves gadījumā – komersanti, pie kuriem glabājas PNP vai pārtikas rezerves, vai attiecīgās ministrijas, ja tās glabāšanā atrodas PNP vai pārtikas rezerves.

Kopumā bāzes scenārijā, kā minēts jau iepriekš, tiek plānota vērienīgāka komersantu iesaiste ar nosacījumu, ka MR sistēmas pārvaldīšanas nodrošināšanai tiek saņemts finansējums. Pašām MR līdz ar to tiek paredzēts finansējums gatavības līgumiem, kas aprakstīti iepriekš (komersanti MR uztur konkrētu preču atlikumus konkrētā apjomā un pēc nepieciešamības nodrošina to izsniegšanu). Komersantu loma plānota arī loģistikas nodrošināšanai, piemēram, noliktavu, transporta nodrošināšana. Ārpakalpojuma transportu un loģistikas funkciju var uzskatīt par kompensējošu mehānismu, kamēr tiek piešķirts finansējums pilnvērtīgai MR pārvaldīšanas procesu nodrošināšanai.

Priekšrocības un trūkumi

Priekšrocības

- **Sistēmas skaidrība un uztveramība iesaistītajām pusēm**, saglabājot lielāko daļu esošo lomu sadalījumu MR sistēmā. Sistēmā ir zināma neskaidrība, ko rada normatīvo regulējumu interpretācija, taču tiek pieņemts, ka sistēma turpina darboties atbilstoši šī brīža inercei, nodrošinot sistēmas uztveramību.
- **Mazākas normatīvā regulējuma izmaiņas salīdzinot ar pārējiem scenārijiem**, lai ieviestu sadaļā “Scenāriju vispārējie/horizontālie elementi” aprakstītos sistēmas pilnveidojumus attiecībā uz, piemēram, sistēmas organizatoriskajiem aspektiem (lomu institūcijai būt atbildīgai par attiecīgās rezervju kategorijas pārvaldību, uzraudzību, kontroli un stratēģisku attīstību un pilnveidošanu), kā arī MR plānošanu, veidošanu un pārvaldīšanu.

Trūkumi

- **Administratīvi sadrumstalotas MR pārvaldīšanas sistēmas pieejas saglabāšana.** Saglabājot decentralizētu modeli, tiek saglabāts sadrumstalots administratīvais pārvaldes aparāts, veidojot risku, ka iesaistītās puses izvairās no atbildības uzņemšanās, konkrētās situācijās izmantojot normatīvo aktu interpretāciju.
- **Paredzami turpmāki finansējuma piesaistes izaicinājumi**, ja netiek panākta vienošanās par finansējuma piešķiršanu no CA pamatbudžeta vai sistēmas finansējuma diversifikāciju, piemēram, MR sistēmas finansēšana ar attiecīgās valsts nodevas palīdzību.
- **Decentralizēts loģistikas nodrošinājums.** Saglabājas decentralizētas loģistikas nodrošinājuma izaicinājumi katras nozares ietvaros, nozares ministrijām un to padotības iestādēm esot atbildīgām par savu MR loģistikas nodrošināšanu, pārsvarā izmantojot savā nozarē pieejamās noliktavas un transporta līdzekļus, kas var radīt būtiskas atšķirības šī elementa efektivitātē dažādos resoros. Loģistikas nodrošinājuma centralizācijas pakāpi var celt, piemēram, izveidojot centralizētu institūciju preču transportēšanai, slēdzot līgumu ar kopīgu komersantu par MR glabāšanu/transportēšanu.

4.3 Otrais scenārijs | Daļēja centralizācija

MR sistēma tiek **daļēji centralizēta**, balstoties uz rezervju gala izmantotājiem – **sabiedrību, tostarp izmantošanai tautsaimniecības vajadzībām**, būtiski nemainot sistēmu attiecībā uz **nozaru ministriju vajadzībām paredzētajām MR** (dienestiem un citām institūcijām) (skat. 1. scenārijs | Bāzes scenārijs).

Attiecībā uz **sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR** būtiska loma tiek paredzēta **centralizētas MR institūcijas jeb aģentūras (Aģentūra) izveidei**. Aģentūras galvenais mērķis ir nodrošināt funkcionālu un pilnvērtīgu MR veidošanas un pārvaldīšanas sistēmu. Aģentūra potenciāli pārņem plānošanas, veidošanas (iegādi un atjaunināšanu) un praktiskos pārvaldīšanas aspektus no nozaru ministrijām attiecībā uz VMR, kas nav nepieciešamas nozaru ministrijām to darbības nepārtrauktības nodrošināšanai, no ZM attiecībā uz pārtikas rezervēm, no EM attiecībā uz PNP, kā arī naftas produktu drošības rezervju pārvaldību un citus rezervju/preču veidus, ja atbilstoši (skat. Attēls 11).

Apsverami jautājumi:

- Aģentūras izveide – pirms veidot jaunu centralizētu MR institūciju (Aģentūru) būtu izvērtējams, vai tai paredzētās funkcijas potenciāli varētu veikt kāda no esošajām valsts institūcijām vai valsts kapitālsabiedrībām ar atbilstošu pieredzi un kompetenci, stiprinot esošas institūcijas kapacitāti un spējas MR veidošanā un pārvaldīšanā. Pirmšķietami var apsvērt šādus variantus:
  - » SIA “Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor” (kam uzticēta naftas drošības rezervju pārvaldība, kā arī veiktas iestrādes attiecībā uz PNP veidošanu un pārvaldību)
  - » NVA (kas veic centralizētus VMR iepirkumus iekšlietu resora vajadzībām)
  - » NMPD (kas veido un pārvalda medicīnisko resursu rezerves) u.c.

Nemot vērā to, ka SIA “Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor” jau šobrīd uzticēta PNP un naftas produktu rezervju veidošana, SIA “Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor” izvēle Aģentūras lomā uzskatāma par optimālāko risinājumu šobrīd.

- Aģentūras pakļautība – MP (kā ir Polijā) vai EM (kā ir Somijā un Igaunijā), ņemot vērā arī Aģentūras juridisko formu (piemēram, valsts kapitālsabiedrība, iestāde utt.). Intervijā ar Polijas pārstāvjiem tika minēts, ka sākotnēji Polijas Stratēģisko rezervju aģentūra bija ministrijas pakļautībā, taču tika lemts par tās maiņu minot, ka ticis saīsināts lēmumu pieņemšanas laiks, vienlīdzīgāka pozīcija diskusijās par MR ar nozaru ministrijām u.c. Līdzīgu problemātiku min arī Igaunijas Krājumu aģentūra, taču intervijā ar Somijas Nacionālo ārkārtas apgādes aģentūru šāda problemātika netika identificēta.
- Lēmuma pieņēmējs attiecībā uz atļauju izmantot **sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētās MR** – MP, attiecīgās nozaru ministrijas, EM vai citas alternatīvas (piemēram, Krīzes vadības padome).
- MR sistēmas horizontālā uzraudzība, kā arī stratēģiskā attīstība un sistēmas pilnveidošana attiecībā uz **sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR** – Aģentūrai vai EM, MP (atkarībā no Aģentūras pakļautības).
- Rezervju/preču veidi (īpaši pašreizējās VMR), kas ietilpst **sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajās MR**, kā arī vienoti un saskaņoti pamatkritēriji attiecībā uz MR veidošanu (piemēram, konkrētam iedzīvotāju daudzumam, laikam, kam jāpietiek MR utt.).

Lai gan scenārijā parādās centralizācijas elements attiecībā uz **sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR**, būtiski ir saglabāt fleksibilitāti attiecībā uz MR veidošanas (iegādi un atjaunināšanu) un pārvaldīšanas aspektiem, kur uzdevumus var uzdot (balstoties uz savstarpēju vienošanos) ministrijām, to padotības iestādēm, citam resoram, pašvaldībai, Aģentūrai vai komersantam, rēķinoties ar dažādiem ekonomiskiem, tehnoloģiskiem un organizatoriskiem apsvērumiem. Tādējādi tiek nodrošināta racionāla pieeja attiecībā uz MR aspektu īstenošanu, piemēram, konkrētu rezervju veidu (preču) iepirkšanu vai pārvaldīšanu, kas izriet no dažādiem ierobežojumiem (atbilstošu noliktavu pieejamība utt.).

Daļējas centralizācijas scenāriju var arī uzskatīt (ne obligāti) par pārejas fāzi uz potenciāli pilnīgu centralizāciju, ja tāds lēmums tiek pieņemts nākotnē. **Kā ieguvumus šādai pārejai var minēt sistēmas koncepta pārbaudi praksē, Aģentūrai nododot daļu rezervju (salīdzinot ar 3. scenāriju), Aģentūras atbildības un kapacitātes audzēšanu ilgākā laika periodā (salīdzinot ar 3. scenāriju) utt.**

Tabula 10. MR sistēmā par uzdevuma īstenošanu atbildīgo pušu lomas Daļējas centralizācijas scenārijā

Elementi	Iesaistītās puses	MP	MK	Nozares ministrijas		Ministrijas padotības iestādes		Agentūra	Pašvaldības	Komersanti	NVO	
				leM	EM	VUGD						
1. Organizācija un pārvaldība	Sistēmas uzraudzība, kontrole un attīstība			V _N		MR _s						
2. Procesi, funkcijas	2.1. Plānošana	Izvērtē apdraudējumus				V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	
		Iesniedz priekšlikumus par MR				V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	V _N MR _s	
		Lemj par MR veidošanu	MR _s			V _N						
		Koordinē MR plānošanu			V _N		MR _s					
	2.2. Veidošana	Lemj par finansējuma piešķiršanu		V _N MR _s								
		legādājas (t.sk., atjaunina) MR				V _N	V _N	MR _s				
	2.3. Pārvaldīšana	Uzskaita, uzglabā un uztur MR				V _N	V _N	MR _s				
		Veic MR pārbaudi				V _N	V _N	MR _s				
		Atsavina, noraksta, veic MR inventarizāciju				V _N	V _N	MR _s				
	2.4. Pārvaldīšana (apdraudējuma gadījumā)	Koordinē komunikāciju par MR					V _N MR _s					
		Atļauj izmantot MR	MR _s			V _N	V _N					
		Izniedz MR				V _N	V _N	MR _s				
	Nodrošina MR transportēšanu				V _N	V _N	MR _s					

V_N VMR, kas paredzētas nozaru ministriju vajadzībām, tostarp zāles, medicīniskās ierīces un citi medicīniskie resursi²³⁴

MR_s MR, kas paredzētas sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām (PNP, pārtika, naftas produktu drošības rezerves u.c., ja atbilstoši)²³⁵

²³⁴ Saprotot [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās rezerves.

²³⁵ Saprotot [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā](#), [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#), kategorizētās rezerves un [Energētikas likumā](#) definētās drošības rezerves.

Organizācija un pārvaldība

- Daļējas centralizācijas scenārijā MR sistēmā tiek uzsākta struktūras transformācija, sistēmu dalot divās plūsmās atkarībā no MR kategorizācijas: (1) MR, kas paredzētas nozaru funkcionalitātes nodrošināšanai apdraudējumu gadījumā;²³⁶ un (2) MR, kuru gala izmantotājs ir sabiedrība jeb tautsaimniecība²³⁷.
- Sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzēto MR pārvaldīšanai tiek izveidota centralizēta MR institūcija jeb aģentūra (Aģentūra). Aģentūra potenciāli pārņemtu plānošanas, veidošanas (iegādi un atjaunināšanu) un praktiskos pārvaldīšanas aspektus no nozaru ministrijām attiecībā uz VMR, kas nav nepieciešamas nozaru ministrijām to darbības nepārtrauktības nodrošināšanai, no ZM attiecībā uz pārtikas rezervēm, no EM – PNP, kā arī naftas produktu drošības rezerves un citus rezervju/preču veidus, ja atbilstoši.
- MR sistēmas horizontālā uzraudzība, kā arī stratēģiskā attīstība un sistēmas pilnveidošana attiecībā uz nozaru ministriju vajadzībām paredzētajām MR tiek uzticēta leM, savukārt attiecībā uz sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR – Aģentūrai vai EM, MP (atkarībā no Aģentūras pakļautības). Pārējām iesaistītajām pusēm (ministrijām, to padotības iestādēm, komersantiem, Aģentūrai un pašvaldībām) paredzēta loma sniegt priekšlikumus par sistēmas izaicinājumiem un nepieciešamiem uzlabojumiem.

Plānošana

- Daļējas centralizācijas scenārijā plānošanas procesa koordinējošo funkciju attiecībā uz nozarēm paredzētajām MR veic leM, savukārt attiecībā uz sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR – Aģentūra. Apdraudējumu izvērtēšanā un MR vajadzību plānošanā tiek iesaistīts plašs iestāžu un ekspertu tvērumus – ministrijas, to padotības iestādes, Aģentūra, pašvaldības, komersanti un NVO.
- Tiek izveidotas nozaru speciālistu grupas (tajās paredzot dalībniekus gan no publiskā, gan no privātā sektora – skat. Bāzes scenārija aprakstu), kuras risinātu jautājumus par aplēsto apdraudējumu risku sasaisti ar nepieciešamo MR sabiedrībai/tautsaimniecībai nodrošinājumu. Nozaru speciālistu grupu koordinēšana uzticama Aģentūrai.
- Nozares speciālistu grupas priekšlikumi tiktu apkopoti un tos vērtētu Aģentūra sadarbībā ar nozaru ministrijām par sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR (par MR veidošanu leM MP) un nozares ministrijas (apkopo leM) – par nozarēm paredzētajām MR (ja attiecināms). MR tiek plānotas vidējam termiņam (trīs gadu periodam, sasaistot ar valsts budžeta plānošanu), un, ja iespējams, uzskaitot visas potenciālās preču dzīvescikla izmaksas un aprītes plānu (piemēram, iegāde, glabāšana, utilizācija, atjaunināšana utt.), tālāk priekšlikumus virzot uz MK nomenklatūras apstiprināšanai un nepieciešamā finansējuma saņemšanai (no valsts budžeta).

Veidošana

- Daļējas centralizācijas scenārijā lēmumu par finansējuma piešķiršanu MR iegādei vai atjaunošanai pieņem MK (attiecībā uz valsts budžeta līdzekļiem). Tāpat kā citos scenārijos, tiek piedāvāta iespēja izskatīt alternatīvus finansējuma avotus, lai nodrošinātu MR sistēmas patstāvību paralēli finansējumam no valsts pamatbudžeta, piemēram, ieviešot valsts nodevu.
- Par nozarēm paredzēto MR iepirkumiem ir atbildīgas nozares ministrijas, iepirkumu organizēšanu uzdodot tās padotības iestādei vai uz savstarpējās vienošanas pamata citam resoram, Aģentūrai, pašvaldībai un/vai komersantam.
- Par sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzēto MR iepirkumiem ir atbildīga un veic Aģentūra.

Pārvaldīšana

- Par nozarēm paredzētajām MR uzskaiti, uzglabāšanu, uzturēšanu, atsavināšanu, norakstīšanu un inventarizāciju ir atbildīga nozares ministrija, kas atbilstoši valsts pārvaldes uzdevumu izpildes nodrošināšanu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem var deleģēt attiecīgos uzdevumus tās padotības iestādei, citam resoram, Aģentūrai, pašvaldībai vai komersantam. Par augstāk minētajiem uzdevumiem sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR ir atbildīga Aģentūra.
- Nozarēm paredzēto MR pārbaudes veic šo rezervju glabātājs iekšējās kontroles sistēmas ietvaros, savukārt sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzēto MR pārbaudes veic Aģentūra, neatkarīgi no MR glabātāja (MR glabātājs var būt ne tikai Aģentūra, ja uzdevums pārvaldīt attiecīgās MR atbilstoši valsts pārvaldes uzdevumu izpildes nodrošināšanu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem uzdots

²³⁶ Saprotot [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās rezerves.

²³⁷ Saprotot pārtiku ([Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā](#)), PNP ([Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#)), kategorizētās rezerves un [Enerģētikas likumā](#) definētās drošības rezerves.

- arī kādai valsts vai pašvaldības institūcijai vai komersantam).
- Tāpat kā citos scenārijos, paredzēts ieviest IS datu iegūšanai par pieejamām rezervēm, to veidiem un apjomiem, kas atvieglotu pārvaldības procesus, t.sk. operatīvu iesaisti apdraudējuma gadījumā.
- Apdraudējuma gadījumā lēmumu par atļauju izmantot **nozarei paredzētās MR** pieņem attiecīgā nozares ministrija, savukārt par **sabiedrībai/tautsaimniecībai paredzētajām MR** – MP vai tā pilnvarota persona. Komunikācija un pieprasījuma veikšana izmantot MR sabiedrībai/tautsaimniecībai notiek caur Aģentūru. VUGD turpinās nodrošināt informācijas apmaiņu par nozarei paredzēto MR pieejamību.
- Nozarēm un Aģentūrai jānodrošina attiecīgo MR loģistika.

Priekšrocības un trūkumi

Priekšrocības

- Ātrāka lēmumu pieņemšana saistībā ar MR, kas paredzētas sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām.** Centralizācija ļauj veikt ātrāku lēmumu pieņemšanu par MR, t.sk. paceļot to augstākā (MP) līmenī, paaugstinot varbūtību, ka konkrēti MR veidi tiks izveidoti (salīdzinājumā ar bāzes scenāriju).
- Daļu uzdevumu īstenošanu centralizēti nodrošina veiksmīgāku procesu standartizāciju un labās prakses pārnesi, kā arī vispārīgas ekspertīzes centralizāciju, vienlaicīgi decentralizēta pieeja/autonoms nodrošina fleksibilitāti un spēju ātri adaptēties specifiskām nozares vajadzībām.** Priekšrocība spēkā, ja veikta optimāla MR kategorizācija.
- Uzlabota MR pārvaldīšanas sistēmas koordinācija un informācijas aprīte**, ko nodrošina iesaistīto pušu skaita koncentrēšana.

Trūkumi

- Potenciāli neskaidrs lomu sadalījums starp iesaistītajām pusēm (centralizēti un decentralizēti pārvaldītā MR), ja nav veikta optimāla MR kategorizācija.**
- Paredzams, ka vienošanās panākšana starp iesaistītajām pusēm par lomu sadalījumu un nepieciešamās normatīvā regulējuma izmaiņas aizņemtu būtisku laiku, ņemot vērā MR kategorizācijas nozīmīgumu.**
- Potenciāli neelastīga pieeja no MR veidošanā un pārvaldīšanā iesaistītajām pusēm attiecībā uz sākotnēji definēto lomu izmaiņām, ja rodas nepieciešamība lomas mainīt, kas rada risku kopējas MR sistēmas funkcionalitātei.**
- Nepieciešamība pēc optimāli funkcionējoša koordinācijas mehānisma.** Lai gan iesaistīto pušu skaits MR veidošanā un pārvaldīšanā ir mazinājies (salīdzinot ar bāzes scenāriju), taču tas joprojām ir augsts.
- Apzinoties Aģentūras klātbūtni sistēmā, citas iesaistītās puses varētu izmantot Aģentūras kapacitāti un resursus sev uzticēto uzdevumu īstenošanai, nepiešķirot tai pienācīgu finansējumu vai citus resursus un/vai neveicinot kopējās MR sistēmas funkcionalitāti.** Risku var mazināt, nosakot, konkrēti kādu MR pārvaldību nodrošina Aģentūra un kādu MR pārvaldību nodrošina nozares ministrija (apstiprināti resursu saraksti un noteikts atbildīgais).

4.4 Trešais scenārijs | Pilnīga centralizācija

MR sistēma tiek pilnībā centralizēta, attīstot 2. scenārijā paredzētās centralizētas pārvaldības institūcijas (Aģentūras) kapacitāti un vadošo lomu MR veidošanas un pārvaldības aspektu īstenošanā. Aģentūrai ir arī loma priekšlikumu iesniegšanā par MR un plānošanas koordinēšanā, izstrādājot MR nomenklatūru. Sistēmā tiek saglabāta esošā fleksibilitāte – ja nepieciešams, pārvaldības aspektus īstenojot arī ministriju padotības iestādēm, pašvaldības iestādēm vai komersantiem, ņemot vērā dažādus ekonomiskos, tehnoloģiskos un organizatoriskos apsvērumus. Šajā scenārijā būtiska loma ir arī MP, kura pakļautībā atrodas Aģentūra. Līdzīgi kā 2. scenārijā, MP (vai nozaru ministrijas vai citas alternatīvas (piemēram, Krīzes vadības padome)) šajā scenārijā lemj par MR veidošanu un atļauj tās izmantot. Scenārijs balstīts uz Polijas esošo modeli (Polijas modeļa apraksts izvērsti ziņojuma 2. nodaļā).

Līdzīgi kā 2. scenārijā, ņemot vērā to, ka SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor" jau šobrīd uzticēta PNP un naftas produktu rezervju veidošana, SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor" izvēle Aģentūras lomā uzskatāma par šobrīd optimālāko risinājumu.

Tabula 11. MR sistēmā par uzdevuma īstenošanu atbildīgo pušu lomas Pilnīgas centralizācijas scenārijā

Elementi	Iesaistītās puses	MP	MK	Nozares ministrijas		VUGD	Ministrijas padotības iestādes					
				IeM	EM		Aģentūra	Pašvaldības	Komersanti	NVO		
1. Organizācija un pārvaldība	Sistēmas uzraudzība, kontrole un attīstība						MR _S MR _M					
2. Procesi, funkcijas	2.1. Plānošana	Izvērtē apdraudējumus				MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	
		Iesniedz priekšlikumus par MR				MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	
		Lemj par MR veidošanu	MR _S MR _M									
		Koordinē MR plānošanu						MR _S MR _M				
	2.2. Veidošana	Lemj par finansējuma piešķiršanu		MR _S MR _M								
		legādājas (t.sk., atjaunina) MR				MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	
	2.3. Pārvaldīšana	Uzskaita, uzglabā un uztur MR				MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	
		Veic MR pārbaudi						MR _S MR _M				
		Atsavina, noraksta, veic MR inventarizāciju				MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	MR _S MR _M	
	2.4. Pārvaldīšana (apdraudējuma gadījumā)	Koordinē komunikāciju par MR						MR _S MR _M				
		Atļauj izmantot MR	MR _S									

Elementi	Iesaistītās puses	MP		MK		Nozares ministrijas		Ministrijas padotības iestādes		Aģentūra	Pašvaldības	Komersanti	NVO
		leM	EM	VUGD	MR _S	MR _M	MR _S	MR _M					
		MR _M											
	Izniedz MR					MR _S	MR _M	MR _S	MR _M	MR _S	MR _M	MR _S	MR _M
	Nodrošina MR transportēšanu					MR _S	MR _M	MR _S	MR _M	MR _S	MR _M	MR _S	MR _M

MR_S MR, kas paredzētas sabiedrībai, tostarp tautsaimniecības vajadzībām²³⁸

MR_M VMR (zāles, medicīniskās ierīces un citi medicīniskie resursi)²³⁹

Organizācija un pārvaldība

- Pilnīgas centralizācijas scenārijā MR sistēmā tiek ieviesta pilnīga struktūras transformācija, turpinot attīstīt 2. scenārijā izveidotās Aģentūras kapacitāti MP pakļautībā. Šai Aģentūrai tiek piešķirta vispārēja loma MR veidošanas, plānošanas un pārvaldības aspektos. Tā uzņemas galveno lomu lēmumu pieņemšanā un koordinācijā, integrējot visu MR veidu pārvaldību, tostarp MR sistēmas uzraudzības kontroles funkcijas, kā arī stratēģisko attīstību un sistēmas pilnveidošanu, saskaņotā struktūrā un nodrošinot optimizētu sadarbību ar iesaistītajām pusēm.
- Rezerves, kas paredzētas nozarēm to funkcionalitātes nodrošināšanai apdraudējumu gadījumā (izņemot MR_M) tiek pārkategorizētas par dienestu, piemēram, Valsts policijas vai VUGD operacionālajām rezervēm. Šāda centralizācijas prakse aizgūta no valstīm, kurās jau veiksmīgi darbojas centralizētas MR pārvaldības aģentūras, piemēram, Polijā un Somijā.
- MR plānošanas procesu pilnībā pārņem Aģentūra. Tas sākas ar apdraudējumu identificēšanu, risku novērtējumu un nepieciešamības noteikšanu, kurā Aģentūra sadarbojas ar Krīzes vadības padomi, nozaru ministrijām, iestādēm, pašvaldībām, lielākajiem komersantiem un citu nozaru pārstāvjiem. Lēmumu pieņemšana par MR veidošanu un pārvaldīšanu ir centralizēta, nodrošinot, ka visi aspekti tiek apsvērti, un resursi tiek piešķirti saskaņā ar prioritātēm, kuras nosaka MP vai par attiecīgo apdraudējumu atbildīgā nozares ministrija.

Plānošana

- Tāpat kā citos scenārijos, tiek plānota plaša ekspertu iesaiste MR plānošanas procesā. MR plānošanas procesā paredzēts iesaistīt lielākos komersantus, piemēram, preču vairumtirgotājus, enerģētikas nozares uzņēmumus, veidojot dažādu nozaru speciālistu grupas, kuras risinātu jautājumus par identificēto apdraudējumu risku sasaisti ar nepieciešamo MR nodrošinājumu.
- Šādās nozaru grupās plānots iesaistīt arī NVO, ņemot vērā to plašo pieredzi un atziņas apdraudējumu gadījumos. Tāpat MR plānošanas procesā tiktu iesaistītas pašvaldības, ņemot vērā pašvaldību lomu, reaģējot uz lokāla mēroga apdraudējumiem.
- Pilnīgas centralizācijas scenārijā šāda MR plānošanas speciālistu grupu koordinēšana uzticama Aģentūrai.

Veidošana

- Aģentūra apkopo un izvērtē nozares speciālistu grupas priekšlikumus MR nomenklatūras plānam trīs gadu periodam un virza to tālāk apstiprināšanai MP. Pēc plāna apstiprināšanas MP to virza uz MK, kas apstiprina plānu un lemj par finansējuma piešķiršanu. Ja Aģentūras darbības, tostarp MR

²³⁸ Saproto [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā](#), [Noteikumos par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā](#) kategorizētās rezerves un [Enerģētikas likumā](#) definētās drošības rezerves.

²³⁹ Saproto [Valsts materiālo rezervju likumā](#) kategorizētās rezerves, tālāk kategorizējot tās balstoties uz [Valsts materiālajās rezervēs ietilpstošo zāļu un medicīnisko ierīču atsavināšanas kārtību](#).

iegādei, finansēšanai paredzēta valsts rezervju nodeva, lēmumu par finansējuma izlietošanu pieņem Aģentūra.

- Aģentūra uzņemas atbildību par MR veidošanu, pārņemot funkcijas, kas iepriekš bija decentralizētas. Finansējuma administrēšana un MR iegāde, tostarp to atjaunināšanas nolūkā, ir pilnībā centralizētas, ļaujot efektīvi un vienotā veidā veikt rezervju papildināšanu un atjaunināšanu.
- Tāpat kā citos scenārijos tiek piedāvāta iespēja izskatīt alternatīvus finansējuma avotus, lai nodrošinātu MR sistēmas patstāvību paralēli finansējumam no valsts pamatbudžeta – valsts rezervju nodeva.

Pārvaldīšana

- Aģentūra īsteno visu nepieciešamo procedūru un sadarbību ar ministrijām, pašvaldībām, komersantiem un NVO, lai nodrošinātu efektīvu un savlaicīgu MR pārvaldību.
- Tāpat kā citos scenārijos, arī šajā scenārijā paredzēta IS ieviešana datu iegūšanai par pieejamām rezervēm, to veidiem un apjomiem.
- Aģentūra uzņemas galveno lomu MR pārvaldībā, integrējot esošās decentralizētās funkcijas.
- Lēmumu par atļauju izmantot MR pieņem MP vai tā pilnvarotā persona.
- Izsniegšana tiek koordinēta centralizēti, ļaujot Aģentūrai efektīvi reaģēt uz apdraudējumiem un optimizēt MR izmantošanu.
- Loģistikas nodrošinājumā Aģentūra ir pašpietiekama, spējot nodrošināt pilnu MR loģistikas ciklu.

Priekšrocības un trūkumi

Priekšrocības

- **Ātrāka lēmumu pieņemšana saistībā ar MR (valsts MR un dienestu operacionālajām rezervēm).** Centralizēta sistēma ļauj veikt ātrus lēmumus (attiecībā uz lēmumu veidot MR, to veidošanu un pārvaldīšanu) par MR, bez nepieciešamības gaidīt atbildes no dažādām iestādēm vai līmeņiem.
- **Optimāla MR pārvaldīšanas sistēmas koordinācija.** Pilnīga centralizācija nodrošina vienotu un koordinētu pieeju visai MR sistēmai, kas ļauj efektīvi izvairīties no dublēšanās un nodrošina optimālu resursu izmantošanu.
- **Salīdzinoši vieglāka finansējuma piesaiste.** Centralizētās MR sistēmas bieži vien ir pievilcīgākas finansētājiem, jo tās sniedz skaidrību par lēmumu pieņemšanas procesu un finanšu plūsmu, atvieglojot resursu novirzīšanu.
- **Centralizēts (pilna cikla) loģistikas nodrošinājums.** Centralizēta loģistikas sistēma nodrošina pilna cikla pārvaldību, sākot no iepirkuma līdz piegādei, vienkāršojot procesus un optimizējot resursu izmantošanu. Šāda MR loģistikas sistēma, mierīgākos MR aprites periodos var kalpot par visaptverošu valsts pārvaldes loģistikas centru.
- **Centralizēta MR pārvaldīšanas sistēmas kontrole.** Centralizēta kontrole nodrošina efektīvu uzraudzību un vadību, samazinot risku un nesaskaņu iespējamību.
- **Skaidrs lomu sadalījums starp iesaistītajām pusēm.** Skaidrs lomu sadalījums un atbildības noteikšana starp visām iesaistītajām pusēm veicina skaidru komunikāciju un sadarbību.
- **Efektīva risku kontrole, jo lēmumi tiek pieņemti centralizēti.** Centralizētā sistēma ļauj efektīvi novērtēt un kontrolēt riskus, jo lēmumi ir centralizēti, kas palīdz izvairīties no sadrumstalotības un nepilnīgās informācijas.

Trūkumi

- **Nepieciešamas normatīvā regulējuma izmaiņas.** Pilnīgās centralizācijas ieviešana prasīs būtiskas normatīva regulējuma izmaiņas, lai saskaņotu sistēmu ar jauno pārvaldības modeli. Šī procesa rezultātā var rasties aizkavēšanās un administratīvi sarežģījumi, jo regulējuma izmaiņas prasa laiku un rūpīgu apspriešanos ar iesaistītajām pusēm.

- **Niansētas ekspertīzes samazināšanās MR pārvaldīšanas sistēmā.** Centrālā lēmumu pieņemšana var radīt niansētas ekspertīzes samazināšanos, jo Aģentūrai var rasties grūtības nodrošināt specializētas zināšanas visās jomās. Tas var novest pie situācijām, kurās lēmumi tiek pieņemti, neņemot vērā specifiskos apstākļus vai iesaistīto pušu vajadzības.
- **Grūtības pielāgoties mainīgajiem apstākļiem vai jaunām vajadzībām.** Sistēmas raksturs var izrādīties mazāk pielāgojams jaunajiem apstākļiem vai neparedzētām situācijām. Aģentūra var būt neelastīga un reaģēt lēni uz pārmaiņām, radot grūtības pielāgoties strauji mainīgajiem apstākļiem vai jaunām vajadzībām.

5. Scenāriju salīdzinošais novērtējums

Nodaļas mērķis: salīdzināt risinājumus/scenārijus MR sistēmas attīstībai atbilstoši pētījuma noteiktajiem mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem un izvēloties optimālāko turpmākai MR sistēmas attīstībai, kuram tālāk veicamas tā ieviešanai nepieciešamo resursu aplēses.

Scenāriju salīdzināšanas metodoloģija

Izstrādātie scenāriji salīdzināti, balstoties uz šādām perspektīvām:

- scenāriju atbilstība izvirzītajiem novērtēšanas kritērijiem,
- scenāriju priekšrocību un trūkumu salīdzinājums,
- scenāriju risku novērtējums.

Optimālākā scenārija izvēle, galvenokārt, balstīta uz kvalitatīvu scenāriju salīdzinājumi. Kvantitatīvu dimensiju scenāriju salīdzinājumam piešķirtais risks novērtējums.

Pēc scenāriju salīdzinošo kritēriju novērtējuma secināms:

- Bāzes scenārijs saglabā esošo decentralizēto pieeju, līdz ar to saskaras ar zināmiem trūkumiem, piemēram, lēmumu pieņemšanas aizkavēšanos un informācijas sadrumstalotību.
- Daļējā centralizācija rada vidēji lielas izmaiņas, panākot līdzsvaru starp centralizētām un decentralizētām funkcijām, kas mēģina novērst bāzes scenārijā esošos trūkumus.
- Pilnīga centralizācija, savukārt, piedāvā ātru lēmumu pieņemšanu, vienotu koordināciju un efektīvu finanšu resursu pārvaldību.

Tabula 12. Scenāriju salīdzinošie kritēriji

	Bāzes scenārijs	Daļēja centralizācija	Pilnīga centralizācija
Sistēmas pārvaldības centralizācijas pakāpe	Sistēmas centralizācijas pakāpe joprojām ir zema , centralizējot tikai dažus sistēmas elementus, nemainot līdzšinējo atbildības sadalījumu, t.sk. neapvienojot MR veidus pēc to izmantošanas mērķa.	Daļēja centralizācija paredz vidēju centralizācijas pakāpi , centralizējot dažus sistēmas elementus un nenonākot līdz pilnīgas centralizācijas modelim. Izveidota Aģentūra, lai nodrošinātu funkcionālu un pilnvērtīgu MR pārvaldīšanas sistēmu.	Augstākā sistēmas centralizācijas pakāpe , centralizējot praktiski visus MR sistēmas elementus – atbildība par kopējo sistēmas darbību un tās attīstību uzticēta Aģentūrai.

<p>Lēmumu pieņemšanas ātrums</p>	<p>Decentralizētā sistēmā ar izteiktu subordinācijas elementu, kur iestādes pakārtotas citām, lēmumu pieņemšanas ātrums ir zems. Par vienu no lēmumu pieņemšanas ātruma bremsējošajiem faktoriem uzskatāma normatīvā regulējuma interpretācija. Turklāt, salīdzinoši ar pārējiem scenārijiem, decentralizētā sistēmā lēmuma pieņemšanai iesaistīts lielākais pušu skaits, tā pagarinot lēmumu pieņemšanas <i>ceļa garumu</i>.</p>	<p>Lēmumu pieņemšanas ātrums ir ātrāks nekā bāzes scenārijā, ar izteiktu subordinācijas elementu un palielinātu lēmumu ceļu garumu, it īpaši salīdzinot ar pārējiem scenārijiem.</p>	<p>Centralizētā sistēmā ar skaidru hierarhiju un subordināciju lēmumu pieņemšanas ātrums ir uzskatāms par augstu. Normatīvā regulējuma interpretācija nav tik sarežģīta kā decentralizētajā sistēmā, un lēmumu pieņemšanā iesaistīto pušu skaits ir ievērojami samazināts.</p>
<p>Informācijas aprīte & pieejamība (t.sk. Informācijas drošība)</p>	<p>Paredzot vienotas MR sistēmas izveidošanu, esot lielam sistēmā iesaistīto pušu skaitam, veidojas būtiski Informācijas drošības riski. Informācijas aprītes ātrumu decentralizētā sistēmā būtiski samazina nepieciešamo informācijas pieturu punktu skaits.</p>	<p>Informācijas drošības risks samazinās, salīdzinot ar bāzes scenāriju, jo samazinās iesaistīto pušu skaits un informācijas avotu daudzveidība. Palielinās kopējais informācijas aprītes ātrums, galvenokārt saistībā ar MR, par kurām atbildīga Aģentūra.</p>	<p>Plānojot vienotu MR sistēmu ar samazinātu pušu skaitu, informācijas drošības riski ir ievērojami samazināti. Informācijas aprītes ātrums ir augsts, jo nepieciešamo informācijas pieturu punktu skaits ir minimāls.</p>
<p>Nepieciešamie cilvēkresursi</p>	<p>Pilnvērtīgai decentralizētas sistēmas nodrošināšanai nepieciešams vislielākais cilvēkresursu skaits, ņemot vērā sadrumstaloto ekspertīzes nepieciešamību un atbildības sadalījumam nereti dublējot funkcijas, piemēram, informācijas sagatavošanas fāzē. Vienlaicīgi gan, ņemot vērā ierobežoto finansējumu, cilvēkresursu skaits ir nepietiekams, cilvēkiem īstenojot minēto funkciju kopā ar virkni citu funkciju.</p>	<p>Paredzams salīdzinoši mazāks nepieciešamais cilvēkresursu skaits nekā bāzes scenārijā, saistībā ar centralizētas Aģentūras izveidi, taču ņemot vērā sadrumstalotu ekspertīzi un atbildības sadalījumu attiecībā uz nozarēm paredzētajām MR.</p>	<p>Cilvēkresursu nepieciešamība ir optimizēta, jo atbildības ir skaidri definētas, izvairoties no funkciju dublēšanās.</p>
<p>Risku pārvaldība</p>	<p>Par risku pārvaldību ir atbildīgas nozares ministrijas. ņemot vērā decentralizētos informācijas avotus un dažādos informācijas kanālus, risku pārvaldība scenārijā ir uzskatāma par apgrūtinātāku salīdzinoši ar citiem scenārijiem.</p>	<p>Risku pārvaldība optimālāka nekā bāzes scenārijā. Risku pārvaldības efektivitātes pieaugums pateicoties Aģentūras iesaistei MR pārvadīšanas sistēmā.</p>	<p>Risku pārvaldība ir vienota un centralizēta, par kuru atbildīga Aģentūra. Salīdzinot ar decentralizētajiem informācijas avotiem un dažādajiem kanāliem, risku pārvaldība ir ērtāka un efektīvāka.</p>

<p>Plānošanā iesaistīto pušu tvērums</p>	<p>leviešot horizontālās/vispārīgās izmaiņas scenārijā, iesaistīto pušu skaits uzskatāms par pietiekamu MR sistēmas funkciju nodrošināšanai. Taču decentralizētā sistēmas pārvaldībā tiek iesaistītas daudz puses.</p>	<p>Neraugoties uz daļēju MR sistēmas centralizāciju, kopējais MR sistēmā iesaistīto pušu skaits, tapāt kā bāzes scenārijā, uzskatāms par augstu. Šajā scenārijā notiek iesaistīto pušu lomas un atbildības maiņa, neietekmējot sistēma iesaistīto pušu skaitu.</p>	<p>Scenārijā iesaistīto pušu skaits ir samazināts, kas palīdz efektīvi nodrošināt MR sistēmas funkcijas.</p>
<p>MR prioritizēšanas (apdraudējuma sasaiste ar nepieciešamībām) efektivitāte</p>	<p>Lai gan tam ir zema iespējamība, taču decentralizētā sistēmā varētu tikt saskatītas, piemēram, leM preferences attiecībā uz konkrētām VMR, ņemot vērā to, ka nomenklatūras apkopošanu veic leM.</p>	<p>Līdzīgi kā bāzes scenārijā var rasties bažas par konkrētām preferencēm attiecībā uz VMR, ņemot vērā leM atbildību par VMR nomenklatūras apkopošanu.</p>	<p>Pilnīgā centralizācijas sistēmā var samazināties ministriju vai nozaru preferenču ietekme uz MR prioritizēšanu, nodrošinot lielāku objektivitāti un nepieciešamības sasaisti ar faktiskajām vajadzībām.</p>
<p>Finansējuma piesaistīšanas iespējas</p>	<p>Bāzes scenārijā finansējuma piesaistīšanas iespējas uzskatāmas par ierobežotām, ņemot vērā to, ka MR sistēmā darbojas vairākas ministrijas. Uzskatāms, ka decentralizēta finansējuma pieprasīšana, lai gan virzīta finansējuma saņemšanai centralizēti, varētu atdurties pret politiskās gribas trūkumu.</p>	<p>Finansējuma piesaistīšanas iespējas ir ierobežotas, jo sistēmā paredzēta nozaru ministriju iesaiste MR veidošanas procesā.</p>	<p>Efektīvākas finansējuma piesaistīšanas iespējas, jo viena Aģentūra pārvalda visas sistēmas funkcijas, atvieglojot finansējuma pieprasīšanas procesu.</p>
<p>Iepirkumu procedūras efektivitāte</p>	<p>Tāpat kā visos scenārijos, bāzes scenārijā tiek paredzēti MR iepirkumu procedūras atvieglojumi un sistēmas optimizācija, taču iepirkumu procedūras efektivitāte uzskatāma par zemāku nekā pilnīgas vai daļējais centralizācijas scenārijos,</p>	<p>Iepirkumu procedūru efektivitāte ir zemāka, nekā pilnīgas centralizācijas scenārijā. Aģentūra spēj iepirkt MR lielākos apjomos, tādējādi atvieglojot iepirkuma procedūru gan administratīvi, gan spējot panākt izdevīgāku iepirkumu cenu, balstoties uz lielo apjomu.</p>	<p>Iepirkumu procedūru efektivitāte ir augsta, jo Aģentūra var iepirkt MR lielos apjomos, atvieglojot administratīvo procesu un panākot izdevīgākas cenas.</p>
<p>MR uzglabāšana un transportēšana</p>	<p>MR uzglabāšana un transportēšana esošajā situācijā uzskatāma par neefektīvu, katrai nozares ministrijai nodrošinot atsevišķu loģistikas sistēmu.</p>	<p>MR uzglabāšana un transportēšana joprojām saskaras ar izaicinājumiem, jo katrai ministrijai jānodrošina atsevišķa loģistikas sistēma. Kā potenciāls efektivitātes uzlabojums sistēmā uzskatāma Aģentūras papildu kapacitātes, piemēram, noliktavu izmantošana ministriju vajadzībām.</p>	<p>MR uzglabāšana un transportēšana ir daudz efektīvāka salīdzinājumā ar citiem scenārijiem, jo tā tiek centralizēti koordinēta, nodrošinot optimizētu loģistikas sistēmu.</p>

<p>MR fiziska uzraudzība un pārbaude</p>	<p>Fiziskā uzraudzība un pārbaude uzskatāma par efektīvu bāzes scenārijā, taču par mazāk efektīvu salīdzinoši ar pārējiem scenārijiem, ņemot vērā to, ka MR pārbaude un uzraudzība tiek veikta vairākās vietās, vairāku nozares ministriju uzdevumā, kas apgrūtina atskaitīšanos un palielina nepieciešamo cilvēkresursu skaitu, lai veiktu šīs pārbaudes.</p>	<p>Fiziskā uzraudzība un pārbaude ir efektīva, taču tā nav tik efektīva, kā centralizācijas scenārijā. Pārbaudes joprojām veic vairākas iestādes, ieskaitot Aģentūru, kas palielina nepieciešamo cilvēkresursu un darbību skaitu.</p>	<p>Fiziskā MR uzraudzība un pārbaude ir efektīvākā pilnīgā centralizācijas scenārijā, jo tā ir koncentrēta vienā Aģentūrā, izmantojot Aģentūras iekšējos resursus, atvieglojot atskaitīšanos un samazinot nepieciešamo cilvēka resursu apjomu.</p>
<p>Izmaiņas normatīvajā regulējumā</p>	<p>Salīdzinot ar pārējiem scenārijiem, bāzes scenārijiem nepieciešamās normatīvā regulējuma izmaiņas uzskatāmas par vismazākajām.</p>	<p>Izmaiņas normatīvajā regulējumā uzskatāmas par būtiskām, tāpat kā pilnīgas centralizācijas gadījumā. Galvenās izmaiņas ir saistītas ar jaunas Aģentūras izveidi un atbildības maiņu par konkrētiem MR veidiem.</p>	<p>Nepieciešamās normatīvā regulējuma izmaiņas uzskatāmas par būtiskām. Galvenās izmaiņas ir saistītas ar jaunas Aģentūras izveidi un atbildības centralizāciju visiem MR veidiem, kas paliek MR sistēmā.</p>

Scenāriju risku novērtējums

Lai novērtētu katra definētā scenārija īstenošanā ietvertos riskus, kā arī paplašinātu definēto scenāriju salīdzināšanas kritēriju spektru, zemāk veikts scenāriju risku novērtējums, iedalot risku grupas attiecīgi scenāriju tvērumam – Organizācijas un pārvaldības riski, Operacionālie riski, Tehnoloģiju riski, Finanšu riski, Juridiskie riski, Stratēģiskie riski. Risku novērtējums veikts specifiskiem scenāriju riskiem, neiekļaujot riskus, kuru iespējamība un būtiskums nav atkarīgi no scenāriju satura. Katram no riskiem aplēsta tā iespējamība un potenciālais riska būtiskums:

- 1 punkts | zema riska varbūtība (V) / būtiskums (B);
- 2 punkti | vidēja riska varbūtība (V) / būtiskums (B)
- 3 punkti | augsta riska varbūtība (V) / būtiskums (B).

Konkrēta riska novērtējums tiek aprēķināts kā reizinājums starp riska iespējamību un riska būtiskumu, kas izteikts punktos (s kat. Tabula 13).

Saskaņā ar veikto scenāriju risku novērtējumu secināms, ka:

- **Bāzes scenārijs** rada neskaidrību un organizatoriskas sadrumstalotības riskus, jo saglabā esošo MR pārvaldības modeli. Dažādas ministrijas un iestādes saglabā savu atbildību, radot izaicinājumus informācijas plūsmas koordinācijā un lēmumu pieņemšanā. Piemēram, nepieciešamība pēc ātras reakcijas krīzes situācijā var tikt kavēta dažādu lēmumu pieņēmēju dēļ. Tāpat finansiālie resursi tiek sadalīti vairākām struktūrām, padarot sarežģītu optimālu finanšu plānošanu un līdzekļu efektīvu izmantošanu.
- **Daļējā centralizācija** rada organizatorisku skaidrību un operacionālu efektivitāti, samazinot MR sistēmas sadrumstalotību. Tas varētu rezultēties izteiktākā un koordinētākā reaģēšanā uz krīzēm. Tomēr šis scenārijs ietver finanšu un juridiskos riskus, jo vēl joprojām pastāv dažādu ministriju lobījs un atbildība par lēmumu pieņemšanu atsevišķos jautājumos paliek decentralizēta.
- **Pilnīgā centralizācija**, piedāvā risinājumu visiem minētajiem riskiem, nodrošinot vienotu MR pārvaldības struktūru un atbildības uzņemšanos. Tā ļauj efektīvāk izmantot cilvēkresursus, finanses un informācijas plūsmu, samazinot administratīvo slogu un uzlabo lēmumu pieņemšanas ātrumu. Piemēram, centrālās institūcijas izveide vienkāršo iepirkumu procedūras un ļauj labāk izvērtēt riskus visā MR dzīves ciklā.

Tabula 13. Scenāriju risku novērtējums

Risku grupa	Riska apraksts	Bāzes scenārijs		Daļēja centralizācija		Pilnīga centralizācija	
		V	B	V	B	V	B
Organizācija un pārvaldība	Pretestība pārmaiņām no resoru (iestāžu) puses	1	2	3	2	1	2
	Iesaistīto pušu nespēja pielāgoties jaunajai MR sistēmai	1	1	2	1	1	2
	MR sistēmas koordinācijas izaicinājumi	2	2	2	1	1	1

Risku grupa	Riska apraksts	Bāzes scenārijs		Daļēja centralizācija		Pilnīga centralizācija	
	Cilvēkresursu trūkums MR sistēmas funkcionalitātes nodrošināšanai	1	2	2	2	2	2
	Lēna lēmumu pieņemšana	3	2	2	2	1	1
Summārais risku grupas novērtējums (Organizācija un pārvaldība)		15		18		10	
Operacionālie riski	Apgrūtināta procesu nepārtrauktības nodrošināšana	2	2	1	2	1	2
	Procesu sarežģītības pieaugums	3	2	1	2	1	2
	Izaicinājumi rezervju pārvaldīšanas posmā	3	3	2	3	1	3
Summārais risku grupas novērtējums (Operacionālie riski)		19		10		7	
Tehnoloģiskie riski	Apgrūtināta vienotas IS ieviešana	3	1	2	1	1	1
	Datu (MR nomenklatūras) drošības noplūdes	2	2	1	2	1	2
	Nepietiekama tehniskā infrastruktūra un resursi MR sistēmas darbībai	2	2	1	2	1	2
Summārais risku grupas novērtējums (Tehnoloģiskie riski)		11		6		5	
Finanšu riski	Nepietiekams finansējums pilnvērtīgai MR sistēmas izmaiņu veikšanai	2	1	2	2	3	2
	Nepietiekams finansējums MR dzīves cikla nodrošināšanai	3	3	2	3	1	3
	Nepietiekams finansējums MR	3	3	2	3	2	3
Summārais risku grupas novērtējums (Finanšu riski)		20		16		15	

Risku grupa	Riska apraksts	Bāzes scenārijs		Daļēja centralizācija		Pilnīga centralizācija	
Juridiskie riski	Sarežģīta normatīvā ietvara izmaiņu veikšana	2	2	3	2	3	2
	Juridisko prasību vai strīdu rašanās saistībā ar MR sistēmas pārvaldības izmaiņām	1	2	2	2	2	2
	Nepilnīga vai neefektīva iepirkumu procedūru izmaiņu vadība un īstenošana	2	2	1	2	1	2
Summārais novērtējums (Juridiskie riski)		10		12		12	
Stratēģiskie riski	Nepietiekams atbalsts no lēmējvaras (politiskās gribas trūkums)	1	3	2	3	2	3
	Struktūras vai mērķu neskaidrība	3	2	2	2	1	2
Summārais novērtējums (Stratēģiskie riski)		9		10		8	
Summārais risku novērtējums		84		72		57	

Pilnīga centralizācija (3. scenārijs) uzskatāma par optimālāko materiālo rezervju (MR) sistēmas attīstības virzības ceļu.

Šo secinājumu pamato vairāki faktori – scenāriju risku novērtējuma rezultāts, scenārija priekšrocības un nebūtiskie trūkumi, kā arī scenāriju savstarpējais salīdzinājums pēc izvirzītajiem kritērijiem. Pilnīgas centralizācijas risku novērtējums norāda uz to, ka centrālās pārvaldības modelī samazinās gan organizatoriskie, operacionālie, tehnoloģiskie, finanšu, gan stratēģiskie riski. Pilnīga centralizācija rezultējas visefektīvākajā iepirkumu procedūrā, jo centralizētais raksturs ļauj Aģentūrai iepirkt MR lielos apjomos, optimizējot administratīvos procesus un panākot izdevīgākas cenas, tā ievērojami uzlabojot finanšu efektivitāti un resursu pārvaldību. Tāpat, attiecībā uz MR uzglabāšanu un transportēšanu, centralizēta koordinācija nodrošina optimizētu loģistikas sistēmu, kas mazina ne tikai administratīvo slogu, bet arī nepieciešamo cilvēkresursu apjomu šajā jomā.

Neraugoties uz to, ka pilnīga centralizācija paredz būtiskas normatīvā regulējuma izmaiņas, minētie faktori rada pārliecinošu kopējo priekšstatu, ka šis ir labākais ceļš uz MR sistēmas attīstību, nodrošinot relatīvi zemāku risku līmeni un augstāko efektivitāti.

Lai ilgtermiņā līdzsvarotu nepieciešamību pēc resursiem, pilnīgi centralizētas MR sistēmas modeli iespējams ieviest pakāpeniski, sākot ar sistēmas horizontālajiem elementiem, turpinot ar 2. scenārijā paredzēto pārmaiņu tvērumu un beidzot pilnīgas centralizācijas modeļa ieviešanu, izvērtējot MR kategoriju veidošanas prioritāti.

6. Nepieciešamo resursu aplēses optimālākā scenārija ieviešanai

Nodaļas mērķis: Veikt nepieciešamo resursu (cilvēkresursu, materiālo un finanšu) aplēses izvirzītā optimālākā scenārija ieviešanai.

Neraugoties uz to, ka šobrīd MR sistēmas pilnvērtīgai funkcionalitātes nodrošināšanai trūkst finansējuma, virzoties pilnīgas centralizācijas virzienā, sagaidāms, ka MR sistēma iegūtu jaunu aktualitāti, iniciējot politisko gribu un nepieciešamā finansējuma novirzīšanu MR sistēmas funkcionalitātes nodrošināšanai.

Šajā nodaļā izvērtēti nepieciešamie resursi, lai centralizētu MR sistēmu Latvijā. Nodaļa ietver detalizētas aplēses, balstoties uz izvirzītajiem pieņēmumiem, kur tiek ņemti vērā dažādi faktori, piemēram, pārtikas un PNP izmaksas, noliktavas nomas izmaksas, loģistikas izdevumi un pārtikas un PNP uzglabāšanas laiks u.c. faktori. Pieņēmumi formulēti, lai sniegtu vispusīgu skatījumu uz centralizētas sistēmas izmaksām, nodrošinot pamatojumu turpmākiem lēmumiem.

Šīs aplēses ir būtiskas, lai valsts varētu izprast un plānot centralizētas MR sistēmas ieviešanu. Izpētes rezultātus var izmantoti, kā politikas veidotāji, tā resursu plānotāji, lai izstrādātu efektīvus finanšu plānus un nodrošinātu, ka MR tiek uzturētas optimālā līmenī, nodrošinot sabiedrības drošību.

Pieņēmumi

Pieņēmumi balstīti uz nozaru ministriju sniegto informāciju, tiesību aktos noteiktajām resursu normām, kā arī uz izpētes rezultātā noskaidrotajām šī brīža tirgus cenām. Pieņēmumi iedalīti vairākās daļās – pieņēmumi par pārtikas rezervju vērtību un to uzglabāšanai un pārvaldīšanai nepieciešamajiem resursiem, pieņēmumi par PNP rezervju vērtību un to uzglabāšanai un pārvaldīšanai nepieciešamajiem resursiem, pieņēmumi par zāļu, medicīnisko ierīču un citu medicīnisko resursu rezervju vērtību un to uzglabāšanai un pārvaldīšanai nepieciešamajiem resursiem un pieņēmumi par MR sistēmas administrācijas izmaksām.

Aplēses par pārtikas rezervju vērtību balstītas uz MK noteikumu Nr. 147 "Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā" 2. pielikumā norādīto vienas dienas pārtikas normu. Savukārt aplēses par PNP rezervju vērtību balstītas uz MK noteikumu Nr. 755 "Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā" 1. pielikuma PNP sarakstu, kas nepieciešamas vienam iedzīvotājam mēnesī. Savukārt aplēses par VMR, ņemot vērā nomenklatūras ierobežoto pieejamību, balstītas uz VM (NMPD) iesniegto informāciju.

Lai optimālāk aplēstu PNP un pārtikas rezervju vērtību, augstāk minēto MK noteikumu pielikumos norādītie rezervju saraksti grupēti iedzīvotājiem nepieciešamajās pārtikas un PNP pakās. Zemāk norādītās pakas vērtības sevī ietver individuālu preču un pārtikas vienību cenas MK noteiktajos preču un pārtikas nepieciešamajos daudzumos.

Lai precīzāk noteiktu preču uzglabāšanai un pārvaldīšanai nepieciešamos resursus, izmantotas izpētes rezultātā noteiktās preču un pārtikas iepakojumu dimensijas, nosakot preču un pārtikas tilpumus.

Tabula 14. Pieņēmumi un to skaidrojums | Pārtikas rezervju uzglabšanas nepieciešamo resursu aplēses

Rādītājs	Mērvienība	Vērtība	Skaidrojums
Indikatīva pārtikas pakas ²⁴⁰ cena (1 personai / 1 mēnesim)	EUR	60,29	Paka iekļauj mēneša normu 1 pieaugušajam
Paku skaits uz paletes, kuras izmērs ir 100 x 100 cm, pieņemot, ka pakas uz paletes netiek krautas augstāk par 100 cm	gab.	35	Individuālus iepakojumus izkārtot uz vienas paletes pēc to tilpuma (pieņemtais vietas zudums uz paletes – 10%)
Noliktavas platība	m ²	1 000	
Paletes uz vienu m ²	gab./m ²	2,5	Pieņemts, ka rezerves tiek izvietotas plauktos, 5 stāvos Izmantojamā grīdas platība – 50%.
Palešu skaits noliktavā	gab.	2 500	Noliktavas platība tiek sareizināta ar palešu skaitu uz vienu m ²
Maksimālais paku skaits noliktavā	gab.	87 500	Paku skaits uz paletes tiek sareizināts ar palešu skaitu noliktavā
Paku skaits noliktavā	gab.	84 735	Aprēķināts nepieciešamībai 3 mēnešus nodrošināt 6% Latvijas iedzīvotāju (kopā nepieciešamas 338 940 pakas ²⁴¹)
Vienas noliktavas nomas izmaksas	EUR/gadā	93 600	Noma uz 12 mēnešiem (EUR 6 000 / mēnesī) Papildu 30% uzcenojums drošībai un speciālām prasībām
Paku iegādes izmaksas	EUR/noliktava	5 108 673	Paku skaits noliktavā tiek sareizināts ar pārtikas pakas cenu
Loģistikas (piegāde, izkraušana)	EUR/noliktava	12 500	Kravas mašīnu skaits * km cena (EUR 2 / km) * 50 km (vidēji) + 20% virsizmaksas ²⁴²
Ienākumi no rezervju pārdošanas (viens gads līdz termiņam)	%	0	Rezerves tiek novirzītas sociālās funkcijas kapacitātes stiprināšanai
Paku glabāšanas termiņš	mēneši	72	6 gadi
Paku uzglabāšanas laiks	mēneši	60	

²⁴⁰ Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 147 "Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā"

²⁴¹ Latvijas iedzīvotāju skaits (1 883 008) x 6% x 3 mēneši

²⁴² Virsizmaksas loģistikā attiecas uz papildu izmaksām, kas rodas, veicot loģistikas darbības ārkārtas situācijās, neparedzētos notikumos vai specifiskos apstākļos. Šīs virsizmaksas var rasties dažādu iemeslu dēļ un ietver dažādus elementus loģistikas procesā, piemēram, piegāde ārkārtas situācijās, ārkārtas pasūtījumi un plānošanas maiņas, piegādes laika aizkavēšanās, papildu drošība un uzraudzība, u.tml.

pirms likvidācijas			
Noliktavu skaits	gab.	4	Noliktavu skaits atbilst noliktavas platībai (1 000 m ²)
Kopējais pārtikas rezervju paku skaits	gab.	338 940	Paku skaits noliktavā tiek sareizināts ar noliktavu skaitu Ar šādu pārtikas rezervju apjomu 6% Latvijas iedzīvotāji ²⁴³ tiek nodrošināti 3 mēnešus vai 18% - mēnesi
Vienas noliktavas izmaksas	EUR/gadā	1 117 834	Tiek iekļauts preču nolietojums, loģistika, noliktavas noma, apsardze un uzturēšana
Kopējās pārtikas rezervju izmaksas	EUR/gadā	4 471 336	Tiek iekļauts preču nolietojums, loģistika, noliktavas noma, apsardze un uzturēšana

Secināts, ka centralizācijas scenārijā pārtikas rezervju uzglābšanas izmaksas veido EUR 4,5 milj. gadā.

Mainoties vienas pārtikas pakas cenai, kopējās pārtikas rezervju izmaksas svārstās sekojoši:

Vienas pārtikas pakas cena, EUR	50	55	60	65	70
Kopējās pārtikas rezervju izmaksa, EUR	3 773 800	4 112 740	4 471 334	4 790 620	5 129 560

Tabula 15. Pieņēmumi un to skaidrojums | PNP rezervju uzglābšanas nepieciešamo resursu aplēses

Rādītājs	Mērvienība	Vērtība	Skaidrojums
Indikatīva PNP pakas cena	EUR	334,00	Paka iekļauj PNP komplektu ²⁴⁴ vienam pieaugušajam
Paku skaits uz paletes, kura izmērs ir 100 x 100 cm, pieņemot, ka pakas tiek uz paletes netiek krautas augstāk par 100 cm	gab.	10	Individuālus iepakojumus izkārtot uz vienas paletes pēc to tilpuma (pieņemtais vietas zudums uz paletes – 10%)
Noliktavas platība	m ²	1 000	
Paletes uz vienu m ²	gab./m ²	2,5	Pieņemts, ka rezerves tiek izvietotas plauktos, 5 stāvos. Izmantojamā grīdas platība – 50%.
Palešu skaits noliktavā	gab.	2 500	Noliktavas platība tiek sareizināta ar palešu skaitu uz vienu m ²

²⁴³ Latvijas iedzīvotāju skaits 1 883 008 (iedzīvotāju skaits 2023. gada sākumā), atbilstoši Oficiālajam statistikas portālam

²⁴⁴ Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 755 "Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā"

Maksimālais paku skaits noliktavā	gab.	25 000	Paku skaits uz paletes tiek sareizināts ar palešu skaitu noliktavā
Paku skaits noliktavā	gab.	22 596	Aprēķināts nepieciešamībai 1 mēnesi nodrošināt 6% Latvijas iedzīvotāju (kopā nepieciešamas 112 980 ²⁴⁵ pakas)
Vienas noliktavas nomas izmaksas	EUR/gadā	93 600	Noma uz 12 mēnešiem (EUR 6 000 / mēnesī) Papildu 30% uzcenojums drošībai un speciālām prasībām
Paku iegādes izmaksas	EUR/noliktava	7 547 064	Paku skaits noliktavā tiek sareizināts ar PNP pakas cenu
Loģistikas (piegāde, izkraušana)	EUR/noliktava	12 500	Kravas mašīnu skaits * km cena (EUR 2 / km) * 50 km (vidēji) + 20% virsizmaksas ²⁴⁶
Ienākumi no pārdošanas (gads līdz termiņam)	%	0	Rezerves tiek novirzītas sociālās funkcijas kapacitātes stiprināšanai
Paku glabāšanas termiņš	mēneši	120	10 gadi
Paku uzglabāšanas laiks pirms likvidācijas	mēneši	108	
Noliktavu skaits	gab.	5	Noliktavu skaits atbilst noliktavas platībai (1 000 m ²).
Kopējais PNP rezervju paku skaits	gab.	112 980	Paku skaits noliktavā tiek sareizināts ar noliktavu skaitu Ar šādu PNP rezervju apjomu 6% Latvijas iedzīvotāji tiek nodrošināti vienu mēnesi
Vienas noliktavas izmaksas	EUR/gadā	933 555	Tiek iekļauts preču nolietojums, loģistika, noliktavas noma, apsardze un uzturēšana
Kopējās PNP rezervju izmaksas	EUR/gadā	4 667 775	Tiek iekļauts preču nolietojums, loģistika, noliktavas noma, apsardze un uzturēšana

Secināts, ka centralizācijas scenārijā PNP rezervju uzglabāšanas izmaksas veido EUR 4,7 milj. gadā.

Mainoties vienas PNP pakas cenām, kopējās PNP rezervju izmaksas svārstās sekojoši:

Vienas PNP pakas cena, EUR	310	320	334	350	360
-----------------------------------	-----	-----	------------	-----	-----

²⁴⁵ Latvijas iedzīvotāju skaits (1 883 008) x 6% x 1 mēnesis

²⁴⁶ Virsizmaksas loģistikā attiecas uz papildu izmaksām, kas rodas, veicot loģistikas darbības ārkārtas situācijās, neparedzētos notikumos vai specifiskos apstākļos. Šīs virsizmaksas var rasties dažādu iemeslu dēļ un ietver dažādus elementus loģistikas procesā, piemēram, piegāde ārkārtas situācijās, ārkārtas pasūtījumi un plānošanas maiņas, piegādes laika aizkavēšanās, papildu drošība un uzraudzība, u.tml.

Kopējās PNP rezervju izmaksas, EUR4 366 494   4 492 028   **4 667 775**   4,868 630   4 994 164

Tālāk tiek aplēstas administrācijas izmaksas, pieņemot, ka pilnvērtīgai Aģentūras darbībai būtu nepieciešams analogs darbinieku skaits tam, ar kādu šobrīd tiek nodrošināta Igaunijas Krājumu aģentūras darbība.

Tabula 16. Pieņēmumi un to skaidrojums | Administrācijas izmaksas

Rādītājs	Mērvienība	Vērtība	Komentāri
Darbinieku skaits	darbinieki	12	Darbinieku skaits pēc Igaunijas Krājumu aģentūras parauga
Viena darbinieka vidējais atalgojums mēnesī, ieskaitot DDVSAOI	EUR	4 000	Izveidojot Aģentūru, lai piesaistītu labākos ekspertus, tās darbiniekiem jānodrošina konkurētspējīgs atalgojums.
Virszmaksas ²⁴⁷	%	20	
Kopējās administrācijas izmaksas	EUR/gadā	691 200	

Secināts, ka centralizācijas scenārijā administrācijas izmaksas veido EUR 0,7 milj. gadā

Kopsavilkums

Izmaksu kategorija	Summa, EUR
VMR _N iegādes, atjaunināšanas un vidējās gada uzturēšanas izmaksas ²⁴⁸	11 899 818
VMR _M iegādes, atjaunināšanas un vidējās gada uzturēšanas izmaksas ²⁴⁹	11 398 812
Pārtikas paku iegādes izmaksas (4 noliktavas)	20 434 693
PNP paku iegādes izmaksas (5 noliktavas)	37 735 320
Loģistikas (piegāde, izkraušana, inventarizācija) izmaksas (kopā 14 noliktavas, t.sk., 4 – pārtikas paku glabāšanai, 5 – PNP paku glabāšanai, 5 – VMR _M /VMR _N glabāšanai ²⁵⁰)	175 000
Noliktavu (14) nomas, apsardzes un uzturēšanas izmaksas	1 310 400

²⁴⁷ Virszmaksas parasti tiek piešķirtas, lai kompensētu darbiniekiem papildu piepūli, elastīgumu vai strādāšanu nepieciešamos brīžos, piemēram, nakts maiņās, brīvdienās vai virsstundās. Virszmaksas ir svarīgs elements darba attiecībās, lai veicinātu elastīgumu un nodrošinātu, ka darbinieki ir gatavi strādāt situācijās, kad tiek prasīta papildu piepūle vai netipiska darba grafika pielāgošana.

²⁴⁸ Balstoties uz leM sniegto informāciju.

²⁴⁹ Balstoties uz leM sniegto informāciju.

²⁵⁰ Balstoties uz leM sniegto informāciju.

Sākotnēji nepieciešamās investīcijas, paredzot pilnu MR plāna izpildi, t.sk.	82 954 043
---	-------------------

Kopējās pārtikas rezervju izmaksas (4 noliktavas), gadā	4 471 336
---	-----------

Kopējās PNP rezervju izmaksas (5 noliktavas), gadā	4 667 775
--	-----------

Kopējās VMR _N izmaksas ²⁵¹ (1 noliktava), gadā	121 100
--	---------

Kopējās VMR _M izmaksas ²⁵² (4 noliktavas), gadā	885 683
---	---------

Kopējās administrācijas izmaksas, gadā	691 200
--	---------

Kopējās MR sistēmas darbības izmaksas EUR / gadā	10 837 094
---	-------------------

Pēc aprēķiniem redzams, ka pilnīgai centralizētas MR sistēmas ieviešanai nepieciešamas būtiskas investīcijas MR bāzes jeb pašu rezervju izveidošanai – EUR 82,95 milj. Savukārt ikgadējās MR sistēmas uzturēšanas izmaksas mērojamas EUR 10,84 milj.

Norādītajās MR sistēmas aplēses netiek ņemts vērā jau piešķirtais finansējums MR veidošanai, piemēram, PNP veidošanai piešķirtais finansējums, ko 2023. gadā saņēmusi EM.

²⁵¹ Aprēķinā ietverta leM sniegtā informācija par indikatīvām ikgadējām VMR_N uzturēšanas un atjaunošanas izmaksām EUR 15 tūkst. apmērā, 1 noliktavas loģistikas izmaksas EUR 12 500 gadā un noliktavas nomas, apsardzes un uzturēšanas izmaksas EUR 93 600 gadā.

²⁵² Aprēķinā ietverta VM (NMPD) sniegtā informācija par VMR_M vidējām ikgadējām uzturēšanas un atjaunošanas izmaksām EUR 461 283 apmērā, 4 noliktavu loģistikas izmaksas EUR 50 000 gadā un noliktavas nomas, apsardzes un uzturēšanas izmaksas EUR 374 400 gadā.

7. Priekšlikumi starpinstitucionālajam rīcības plānam

Nodaļas mērķis: Sniegt priekšlikumus starpinstitucionālajam rīcības plānam izvirzītā optimālākā scenārija ieviešanai

Starpinstitucionālā rīcības plāna priekšlikumi izstrādāti, pamatojoties uz Projekta ietvaros veiktās izpētes rezultātiem.

Rīcības plāna struktūra

Rīcības plāns sastāv no divām sadaļām:

- **Sagatavošanās posma**, kurā nepieciešams veikt aktivitātes, kas galvenokārt vērstas uz vienota redzējuma saskaņošanu un pamata sagatavošanu Aģentūras darbībai;
- **Ieviešanas posma**, kurā notiek Aģentūras kapacitātes/funkcionalitātes attīstīšana un atbildības pārnese par uzdevumu īstenošanu.

Izstrādājot priekšlikumus Rīcības plānam, tika apsvērti šādi elementi:

- Institucionālie/organizatoriskie elementi, lai nodrošinātu koordināciju un komunikāciju MR sistēmas izmaiņu procesa laikā, t.sk. vienādotā redzējuma izveidošanu un saglabāšanu, izaicinājumu risināšanu un ātru lēmumu pieņemšanu, procesa virzības uzraudzību un mērķu sasniegšanu.
- Normatīvais ietvars, kurā jāparedz izmaiņas attiecībā uz MR sistēmu (iesaistītajām pusēm, institūciju lomām un uzdevumiem utt.), kā arī ar MR sistēmu saistītajiem aspektiem (piemēram, finansēšanas avotiem).
- Finansējums, paredzot alternatīvu finanšu avotu izveidi un pilnvērtīgāku MR sistēmas finansēšanas modeli.
- Funkcionālie elementi, kas ietekmē MR sistēmas plānošanas, veidošanas un pārvaldības aspektu īstenošanu praksē, piemēram, Aģentūras organizācija, cilvēkresursi, IS risinājumi utt.

Tabula 17. Rīcības plāns

Nr.p. k.	Darbības rezultāts	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Pirmsšķietamais laika periods		Piezīmes
				1 – 1,5 gadi	1 gads	
Sagatavošanās posms						
1.	Izveidota starpinstitutionālā grupa un organizētas darba grupas sanāksmes	leM	MR pārvaldīšanā iesaistītās nozaru ministrijas un to padotības iestādes	x	x	Starpinstitutionāla darba grupa tiek izveidota ar nolūku atbalstīt un nodrošināt ar atbilstošu ekspertīzi MR sistēmas transformācijas procesu, sākot ar konceptuālā ziņojuma par valsts MR pārvaldības modeļa maiņu izstrādi un beidzot ar MR rezervju un ar to pārvaldību saistīto resursu nodošanu Aģentūras pārvaldībā. Darba grupas sanāksmes tiek protokolētas.
2.	Sagatavots un iesniegts MK konceptuālais ziņojums par valsts MR pārvaldības modeļa maiņu	leM	MR pārvaldīšanā iesaistītās nozaru ministrijas un to padotības iestādes	x		Izstrādāts konceptuālais ziņojums, kas ietver informāciju par pašreizējo MR sistēmu, potenciālos risinājumus MR pārvaldībai nākotnē, t. sk. informāciju par MR pārvaldības modeļa maiņu, kas ietver arī finansējuma avotu analīzi, nepieciešamo aprēķinus (valsts budžeta līdzekļi, valsts rezervju nodeva utt.) un informāciju par potenciālajiem IS risinājumiem. Aktivitāte ir saistīta ar konceptuālā ziņojuma saskaņošanu un virzību apstiprināšanai MK. Konceptuālais ziņojums iesniedzams MK pēc iespējas ātrāk, lai informētu MK par MR sistēmas izaicinājumiem un tās centralizācijas nozīmi un aktualitāti.
3.	Atbalstīts konceptuālajā ziņojumā piedāvātais risinājums	leM	Nozaru ministrijas, MK	x		
4.	Sagatavoti un iesniegti MK nepieciešamie likumprojekti un MK noteikumu projekti jaunā MR pārvaldības modeļa ieviešanai un īstenošanai	leM, EM, VM, ZM	MR pārvaldīšanā iesaistītās nozaru ministrijas un to padotības iestādes	x		Pēc konceptuālā ziņojuma apstiprināšanas un atbilstoši MK protokollēmumā noteiktajam, starpinstitutionālās darba grupas pavadībā tiek izstrādāti grozījumi MR sistēmu regulējošā normatīvajā regulējumā, lai ieviestu un īstenotu konceptuālajā ziņojumā atbalstīto MR pārvaldības modeli.
Ieviešanas posms						

Nr.p. k.	Darbības rezultāts	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Pirmsšķietamais laika periods		Piezīmes
				1 – 1,5 gadi	1 gads	
5.	Atbalstītas izmaiņas normatīvajā regulējumā	leM	Nozaru ministrijas, MK, Saeima			
6.	Izveidota centralizēta MR institūcija jeb Aģentūra (vai šo lomu pārņem SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor")	Saskaņā ar konceptuālajā ziņojumā noteikto	Saskaņā ar konceptuālajā ziņojumā noteikto		x	Balstoties uz konceptuālajā ziņojumā ietverto MR pārvaldības modeli un normatīvo regulējumu MR pārvaldības funkcijas pārņem Aģentūra (ja nepieciešams, tiek veikta darbinieku atlase Aģentūras pamatfunkciju nodrošināšanai (naftas produktu rezerves, pārtikas rezerves, PNP, zāles, medicīniskās ierīces un citu medicīniskie resursi), darbības (glabāšana, uzturēšana, transportēšana), kā arī atbalsta funkcijām (Kontroles, Juridiskais departaments utt.), darbinieku apmācības, finanšu pārdale, nepieciešamo tiesību aktu izstrāde u.c.
7.	Izvēlēta galvenā IS MR pārvaldības nodrošināšanai (nepieciešamības gadījumā iniciēta jaunas MR pārvaldīšanas IS izstrāde)	Aģentūra			x	Atbilstoši MR sistēmas horizontālajiem uzlabojumiem, starpinstitucionālās grupas ietvaros tiek izvērtēta MR pārvaldības IS nepieciešamā funkcionalitāte un izvēlēta MR sistēmas pamata IS MR pārvaldībai īstermiņā, piemēram, kāds no SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor" IS risinājumiem. Pēc sākotnējās IS risinājuma vispusējas izvērtēšanas tās īstermiņa darbības laikā, tiek lemts par jaunas MR pārvaldības IS nepieciešamību.
8.	MR un ar to pārvaldību saistīto resursu (ja atbilstoši) nodošana Aģentūras pārvaldībā	Aģentūra	MR pārvaldīšanā iesaistītās nozaru ministrijas un to padotības iestādes		x	Aktivitāte ir saistīta ar MR fizisku nodošanu Aģentūrai pārvaldīšanā, līgumu pārslēgšanu, jaunu līgumu noslēgšanu, informācijas par MR nodošanu utt.

8. Priekšlikumi Latvijas normatīvā regulējuma pilnveidošanai

Nodaļas mērķis: Sniegt priekšlikumus Latvijas normatīvā regulējuma un plānošanas dokumentu, kas nosaka valsts materiālo rezervju un citu materiālo resursu plānošanu, veidošanu un pārvaldīšanu, pilnveidošanai.

Izstrādājot priekšlikumus Latvijas normatīvā regulējuma turpmākai pilnveidošanai saistībā ar 3. scenārija ieviešanu jāņem vērā turpmākais:

- 1) priekšlikumi normatīvā regulējuma pilnveidošanai, kas izteikti šajā ziņojumā atbilstoši darba uzdevumam nerisina visus ar civilās aizsardzības sistēmas uzlabošanu saistītos jautājumus, bet ir orientēti uz ar scenārija ieviešanu saistītajiem grozījumiem,
- 2) izteiktie priekšlikumi skatāmi arī kopsakarā ar Valsts kontroles 2022. gada revīzijas ziņojumu "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība" un tajā iekļautajiem ieteikumiem,
- 3) līdz ar scenārija ieviešanu saistītās izmaiņas normatīvajos aktos veicamas atbilstoši pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz institūciju, kurai būs piekritīgi centralizētās sistēmas uzdevumi (atbilstoši iepriekš minētajam pārskatāmi arī institūcijai piekritīgie pienākumi un tiesības),
- 4) vairums šajā un saistītajos ziņojumos identificētie izaicinājumi un ar to saistītās problēmas tiks novērstas līdz ar scenārija ieviešanu, proti, līdz ar pilnīgu centralizāciju (piemēram, saistībā ar vienotas pieejas nodrošināšanu un prakses ieviešanu, horizontālās komunikācijas izaicinājumiem, u.c.) un to kādi uzdevumi tiktu noteikti atbildīgajai institūcijai (piemēram, saistībā ar metodisko atbalstu, priekšlikumu izteikšanu sistēmas pilnveidošanai, informācijas iegūšanu/apkopošanu/analīzi, u.c.). Atkarībā no lēmuma par Aģentūru (institūciju), kurā tiktu centralizēti uzdevumi un pienākumi, kas saistīti ar VMR veidošanu, būtu jāņem vērā arī ar deleģēšanas procesu saistītie ierobežojumi.

Papildus šajā Ziņojuma sadaļā iekļautajai informācijai, lūdzam skatīt Ziņojumu par esošas situācijas un ārvalstu labās prakses izpēti.

Atbilstoši rīcības plānam par detalizētāku priekšlikumu izstrādi nepieciešamo izmaiņu veikšanai saistībā ar scenārija ieviešanu (atbilstoši pieņemtajam lēmumam) varētu būtu atbildīgas: 1) zemāk identificētās atbildīgās institūcijas, 2) starpinstitucionālā darba grupa.

Tabula 18. Priekšlikumi normatīvo aktu gozījumiem

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Atbildīgā institūcija	Pirmšķietami nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos ²⁵³
1.	Nacionālās drošības likums ²⁵⁴	AM	» Ņemot vērā saistītajos ziņojumos identificētās problēmsituācijas, normatīvajā aktā būtu nepieciešams veikt precizējumus attiecībā uz Krīzes vadības padomes kompetenci un Krīzes vadības padomes sekretariāta lomu (padomei noteiktās

²⁵³ Grozījumu nepieciešamību normatīvajos aktos ietekmē tajā skaitā izvēlētais funkciju un uzdevumu centralizācijas mehānisms un līmenis.

²⁵⁴ Nacionālais drošības likums, 14.12.2000., publicēts: Latvijas Vēstnesis, 473/476, 29.12.2000., pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/14011-nacionalas-drosibas-likums>

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Atbildīgā institūcija	Pirmšķietami nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos ²⁵³
			<p>kompetences pārklājas ar kompetenci, kas noteikta citām institūcijām atbilstoši Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumam. Atbilstoši tam pakārtoti pārskatāms arī Krīzes vadības padomes nolikums²⁵⁵. Piemēram, Nacionālā drošības likuma 23.³ un 23.⁴ pants. Nepieciešams precizēt un detalizētāk noteikt institūciju atbildību sadalījumu (atkarīgs no Aģentūras (centralizētās institūcijas juridiskās formas un paredzētās lomas). Ievērojot nepieciešamību veikt sistēmiskas izmaiņas normatīvajos aktos atbilstoši centralizācijas līmenim un noteiktajiem uzdevumiem Aģentūrai, nepieciešams pārskatīt, piemēram, arī MK rīkojumu Nr. 239 "Par Tautsaimniecības mobilizācijas plānu", un plānošanas dokumentus, piemēram, Valsts civilās aizsardzības plānu.</p>
2.	Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums ²⁵⁶	IeM	<ul style="list-style-type: none"> » Ņemot vērā ieviešamajā scenārijā paredzēto centralizācijas modeli un pakāpi, normatīvajā akta nepieciešami grozījumi saistībā ar tiesību un pienākumu sadalījumu starp institūcijām (ņemot vērā, ka normatīvajā aktā paredzēta decentralizēta kārtība), piemēram, 6. pantā nosakot, ka Aģentūra sniedz atbalstu risku novērtēšanas procesā, piemēram, izstrādājot ieteikumus risku novērtēšanas matricai, nolūkā nodrošināt sistēmisku skatījumu un resursu plānošanu. » Normatīvajā aktā nav detalizēti noteikts un raksturots vajadzību identificēšanas/novērtēšanas process, plānošana, izvērtēšana, kā arī tajā netiek noregulēta kategorizācija. Šie aspekti ir būtiski plānošanas kārtības efektīvai darbībai un normatīvais akts būtu papildināms. Atbilstoši iepriekš minētajam normatīvais akts būtu papildināms ar Aģentūras lomu plānošanas procesā un informācijas apkopošanā/analīzē/sniegšanā. » Normatīvajā aktā nav skaidri mehānisms attiecībā uz dažādu resursu plānošanu (tajā skaitā, periodu attiecībā uz kuru resursu tiek plānoti) pie viena apdraudējuma veida, ievērojot institūciju lomu. Ņemot vērā saistītajos Ziņojumos analizēto ārvalstu praksi un citu Ziņojumu sagatavošanas laikā iegūto informāciju, periods, kuram varētu tikt plānoti šādi resursi (darba uzdevuma tvērumā) varētu būt 1 mēnesis (6% iedzīvotāju – atbilstoši ārvalstu praksei un līdzšinējai nacionālajai praksei (piemēram, attiecībā uz pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm). Alternatīva resursu

²⁵⁵ MK noteikumi Nr. 42 "Krīzes vadības padomes nolikums", 18.01.2011., publicēts: Latvijas Vēstnesis, 11, 20.01.2011., pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/224553-krizes-vadibas-padomes-nolikums>

²⁵⁶ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 05.05.2016., publicēts: Latvijas Vēstnesis, 100, 25.05.2016., pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/282333-civilas-aizsardzibas-un-katastrofas-parvaldisanas-likums>

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Atbildīgā institūcija	Pirmšķietami nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos ²⁵³
			<p>plānošanas principu un citu aspektu (piemēram, termiņš) noteikšanai šajā normatīvajā aktā būtu MK noteikumu izstrāde (paredzot atbilstošu deleģējumu likumā) vai pienākums Aģentūrai izstrādāt vadlīnijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> » Normatīvais akts papildināms ar skaidrāku mehānismu NVO un pašvaldību iesaistei, paredzot, ka pašvaldības un NVO, nepieciešamības gadījumā, sašaurinot to uz valdības sociālajiem partneriem, tiek iesaistīti plānošanas un mācību procesā. Piemēram, paredzot konsultāciju nepieciešamību. Attiecībā uz pašvaldību iesaisti – normatīvajā aktā var tikt iekļauts pienākums konsultēties ar pašvaldībām, kas tādā veidā nodrošinātu arī efektīvāku informācijas apriti.
3.	Mobilizācijas likums ²⁵⁷	AM	<ul style="list-style-type: none"> » VMR izveidošana, uzkrāšana, saglabāšana un atjaunošana paredzēta kā mobilizācijas sagatavošanas daļa. » Grozījumi normatīvajā aktā pirmšķietami nav nepieciešami, ja vien scenārijā netiek paredzēta papildu loma iestādei/institūcijai (arī atbilstoši starpinstitucionālās darba grupas turpmākām rekomendācijām), kura apvienotu centralizējamās funkcijas un uzdevumus.
4.	Valsts materiālo rezervju likums ²⁵⁸	IeM	<ul style="list-style-type: none"> » Normatīvajā aktā būtu izdarāmi grozījumi, to papildinot ar skaidru un efektīvu koordinācijas un sadarbības mehānismu, lai izvairītos no iestāžu nesaskaņotas rīcības, gadījumā, ja atsevišķi normatīvajā aktā paredzētie uzdevumi tiek saglabāti nozaru ministrijām. Efektīvāks koordinācijas un sadarbības mehānisms varētu tikt īstenots, papildinot normatīvo regulējumu ar pantu par savstarpējo sadarbību, kas iekļautu arī pienākumu savstarpēji apmainīties ar informāciju starp nozaru ministrijām un Aģentūru. » Izdarāmi grozījumi attiecībā uz nozaru ministriju uzdevumiem (ņemot vērā scenārijā paredzēto centralizācijas līmeni un formu), piemēram, 4. pantā, 5. pantā, 9. pantā, aizstājot nozaru ministrijas un VUGD ar Aģentūru (atbilstoši tās paredzētajai lomai). » Normatīvo aktu nepieciešams papildināt ar skaidrāku risku novērtējumu procesu (iekļauts 4. pantā), piemēram, nosakot pienākumu Aģentūrai izstrādāt ar risku novērtēšanas procesu saistītas vadlīnijas vai iekļaut deleģējumu MK, izstrādājot detalizētāku un pārskatāmāku risku novērtēšanas

²⁵⁷ Mobilizācijas likums, 30.05.2002., publicēts: Latvijas Vēstnesis, 91, 18.06.2002 pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/63407-mobilizācijas-likums>

²⁵⁸ Valsts materiālo rezervju likums, 01.11.2018., publicēts: Latvijas Vēstnesis, 225, 14.11.2018., pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/302995-valsts-materialo-rezervju-likums>

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Atbildīgā institūcija	Pirmšķietami nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos ²⁵³
			<p>matricu. Papildus tam nepieciešams iekļaut detalizētāku izklāstu rezervju veidošanas un plānošanas posmiem (piemēram, laika periods, kādam tiek veidots rezerves, derīguma termiņš (nosakot minimālo derīguma termiņu iepirkuma procesā), vairāku apdraudējumu pieeja, ilgspēja (piemēram, atkārtota izmantošana), ekonomiskie apsvērumi, tehnoloģiskie un glabāšanas apsvērumi. Plānošanas posma principi, piemēram, sadarbība (NVO, pašvaldību un saistīto institūciju iesaiste, sabiedrības informēšana), elastība (pielāgojamas mainīgiem apstākļiem un jauniem apdraudējumu veidiem), nepārtraukta uzlabošana (mācību organizēšana, procesu efektivitātes uzlabošana, normatīvo aktu ex-post novērtējums, u.c.), prioritizācija, ilgspēja (rezervju izmantošana citiem nacionālo interešu vai uzdevumu mērķiem, piemēram, saistībā ar sociālo funkciju nodrošināšanu).</p>
5.	Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā ²⁵⁹	EM	<ul style="list-style-type: none"> » Normatīvais akts ticis pieņemts 2015. gadā. Šobrīd ticis sagatavots jauns noteikumu projekts, kas uz ziņojuma sagatavošanas brīdi vēl nav ticis pieņemts. Tomēr secināms, ka neatkarīgi no jaunā noteikumu projekta pieņemšanas, atbilstoši scenārijam būtu nepieciešams veikt turpmākus grozījumus normatīvajā aktā. » Normatīvajā aktā būtu nepieciešams veikt grozījumus saistībā ar scenārijā paredzamo centralizācijas līmeni un formu (precizējot institūciju pienākumus un tiesības, tajā skaitā attiecībā uz pašvaldību pienākumiem saistībā ar risku izvērtējumu, informācijas sniegšanu atbildīgajām institūcijām un saskaņojuma nepieciešamību). Piemēram, noteikumu 5. punktā., kā arī papildināt noteikumu projektu ar skaidru sadarbības mehānismu starp institūcijām (piemēram, saistībā ar informācijas sniegšanas/darbību saskaņošanas pienākumu).
6.	Valsts materiālo rezervju izmantošanas un pārbaudes kārtība ²⁶⁰	IeM	<ul style="list-style-type: none"> » Normatīvais akts ticis pieņemts 2019. gadā un būtu aktualizējams atbilstoši šī brīža faktiskajai un tiesiskajai situācijai, piemēram, gadījumā, ja digitalizācijas rezultātā tikusi ieviesta informācijas sistēma (informācijas apmaiņai). » Atbilstoši scenārijā paredzētajam centralizācijas līmenim un formai, nepieciešams veikt grozījumus saistībā ar institūciju pienākumiem (noteikto

²⁵⁹ MK 22.12.2015.noteikumi Nr.755 "Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pirmās nepieciešamības rūpniecības precēm valsts apdraudējuma gadījumā", publicēti: Latvijas Vēstnesis, 252, 28.12.2015., pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/278820-noteikumi-par-iedzivotaju-nodrosinasanu-ar-pirmas-nepieciesamibas-rupniecibas-precem-valsts-apdraudejuma-gadlujuma>

²⁶⁰ MK 18.06.2019.noteikumi Nr. 268 "Valsts materiālo rezervju izmantošanas un pārbaudes kārtība", publicēti: Latvijas Vēstnesis, 129, 28.06.2019., pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/307788-valsts-materialo-rezervju-izmantosanas-un-parbaudes-kartiba>

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Atbildīgā institūcija	Pirmšķietami nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos ²⁵³
			<p>kārtību VMR izmantošanai un pārbažu veikšanai), kā arī paredzēt skaidru sadarbības mehānismu starp tām. Proti, normatīvajā aktā būtu nepieciešams aizstāt VUGD ar Aģentūru (atbilstoši Aģentūras lomai un turpmākajiem pienākumiem) saistībā ar VMR pārbaudi un VMR izmantošanas mehānismu. Papildus tam, būtu nepieciešams paredzēt kā un kam tiek sniegtas apkopotas ziņas par pārbažu rezultātu (piemēram, MK), nodrošinot objektīvi nepieciešamu informācijas apmaiņu turpmāko darbību īstenošanai un lēmumu pieņemšanai.</p> <p>» Svītrojamas tās tiesību normas (piemēram, 11. un 13. punkts), kas normatīvajā aktā paredz informācijas apmaiņu starp VMR glabātāju (šobrīd nozares ministrija vai cita institūcija) un pārbažu veicēju (šobrīd VUGD) attiecībā uz pārbažu laikā konstatēto. Līdz ar scenārija ieviešanu šobrīd paredzēts, ka abas šīs lomas varētu pildīt Aģentūra.</p>
7.	Noteikumi par mobilizācijai nepieciešamajām institucionālajām struktūrām un materiālo un finanšu resursu plānošanu un izmantošanu ²⁶¹	AM	<p>» Normatīvajā aktā būtu nepieciešams veikt grozījumus saistībā ar scenārijā paredzamo centralizācijas līmeni (precizējot institūciju pienākumus un tiesības saistībā ar Aģentūras plānoto lomu). Piemēram, noteikumu 11. punktā un attiecīgajos apakšpunktos nosakot turpmāko Aģentūras lomu (piemēram, aizstājot nozaru ministrijas ar Aģentūru).</p>
8.	Noteikumi par atliktajām piegādēm ²⁶²	AM	<p>» Ņemot vērā identificētos trūkumus saistībā ar pārskata sagatavošanu un rezultātīvo rādītāju izpildi, nepieciešami grozījumi normatīvajā aktā, papildinot noteikumus ar pārskatu sagatavošanas kārtību un rezultātīvo rādītāju izpildes kontroles mehānismu (piemēram, attiecībā uz apjomiem, kurus tiek plānots nodrošināt ar atliktajām piegādēm, informāciju par piegādātājiem, u.c.).</p> <p>» Normatīvais akts būtu papildināms ar skaidru mehānismu attiecībā uz pašvaldību komunikāciju ar piegādātājiem, piemēram, nosakot, 1) kā un kam tiek sniegtas ziņas attiecībā uz noslēgtajiem līgumiem par atliktajām piegādēm (pašvaldības, Aģentūra), 2) kā tiek veidots un aktualizēts saraksts/reģistrs attiecībā uz piegādātājiem (pašvaldības, Aģentūra), 3)</p>

²⁶¹ MK 13.09.2005.noteikumi Nr.696 "Noteikumi par mobilizācijai nepieciešamajām institucionālajām struktūrām un materiālo un finanšu resursu plānošanu un izmantošanu", publicēti: Latvijas Vēstnesis, 147, 15.09.2005., pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/116652-noteikumi-par-mobilizacijai-nepieciešamajam-institucionalajam-strukturam-un-materialo-un-finansu-resursu-planosanu-un-izmantosanu>

²⁶² MK 26.07.2005.noteikumi Nr.547 "Noteikumi par atliktajām piegādēm", publicēti: Latvijas Vēstnesis, 119, 29.07.2005., pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/113524-noteikumi-par-atliktajam-piegadem>

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Atbildīgā institūcija	Pirmšķietami nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos ²⁵³
			<p>komunikācijas mehānismu ar piegādātājiem gadījumā, ja apdraudējums iestājas vairākās pašvaldības (šis risks jāvada arī pie līgumu noslēgšanas, tajā skaitā attiecībā uz prioritizāciju un apjomiem).</p> <ul style="list-style-type: none"> » Normatīvajā aktā būtu nepieciešams veikt grozījumus saistībā ar scenārijā paredzamo centralizācijas līmeni (precizējot institūciju pienākumus un tiesības). Piemēram, noteikumu 4. punktā (saistībā ar līgumu slēgšanas tiesībām attiecībā uz atliktajām piegādēm). » Normatīvais akts ticis pieņemts 2005. gadā un būtu aktualizējams atbilstoši šī brīža faktiskajai un tiesiskajai situācijai (piemēram, saskaņā ar šī Ziņojuma sagatavošanas laikā iegūto informāciju nav ticis noslēgts neviens līgums par atliktajām piegādēm), kā arī citu institūciju ieteikumiem (skat., piemēram, Valsts kontroles revīzijas ziņojumu par Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošanu un gatavību (2022. gads), piemēram, ar ziņojumā iekļauto informāciju par nozaru ministriju plāniem izskatīt iespēju pārvērtēt atlikto piegāžu mehānismu, bet veikt to iegādi un uzglabāšanu valsts materiālās rezervēs.
9.	Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā ²⁶³	AM	<ul style="list-style-type: none"> » Normatīvajā aktā būtu nepieciešams veikt grozījumus saistībā ar scenārijā paredzamo centralizācijas līmeni (precizējot institūciju pienākumus un tiesības, proti, aizvietojoot nozaru ministriju atbilstošajos procesa posmos ar Aģentūru), piemēram, 3., 4., 10. un 11. punktā saistībā ar ZM uzdevumiem, plānošanas pienākumu un informācijas apmaiņu ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi.
10.	Valsts materiālajās rezervēs ietilpstošo zāļu un medicīnisko ierīču atsavināšanas kārtība ²⁶⁴	VM	<ul style="list-style-type: none"> » Grozījumi normatīvajā aktā nepieciešami gadījumā, ja centralizācijas procesa īstenošanas gaitā tiek pārskatīti/centralizēti arī uzdevumi, kurus šobrīd pilda NMPD. Proti, aizstājot normatīvajā aktā NMPD ar Aģentūru. » Gadījumā, ja netiek mainīta/pārskatīta NMPD līdzšinējā loma saistībā ar zāļu atsavināšanu – grozījumi nav nepieciešami.
11.	Visi iepriekš	-	<ul style="list-style-type: none"> » Secināms, ka iepriekš uzskaitītajos normatīvajos

²⁶³ MK 01.03.2022.noteikumi Nr. 147 "Noteikumi par iedzīvotāju nodrošināšanu ar pārtiku valsts apdraudējuma gadījumā", publicēti: Latvijas Vēstnesis, 44, 03.03.2022., pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/330448-noteikumi-par-iedzivotaju-nodrosinasanu-ar-partiku-valsts-apdraudejuma-gadjuma>

²⁶⁴ MK 18.06.2019. noteikumi Nr.256 "Valsts materiālajās rezervēs ietilpstošo zāļu un medicīnisko ierīču atsavināšanas kārtība", publicēti: Latvijas Vēstnesis, 124, 20.06.2019., pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/307662-valsts-materialajās-rezerves-ietilpstoso-zalu-un-medicinisko-iericu-atsavinanas-kartiba>

Nr.p.k.	Normatīvais akts	Atbildīgā institūcija	Pirmšķietami nepieciešamie grozījumi normatīvajos aktos ²⁵³
	uzskaitītie normatīvie akti		<p>aktos nav vienotas terminoloģijas/lietotas definīcijas – atbilstoši tās ir interpretējamās un var radīt neskaidrības tiesību normu piemērotājiem. Terminoloģija un definīcijas būtu vienādojamas normatīvo aktu sistēmiskās izskatīšanas rezultātā.</p> <p>» Papildus iepriekš minētajam, normatīvajos aktos varētu tikt iekļauts paplašināts NVO iesaistes mehānisms, piemēram, MR izdalē katastrofas seku likvidēšanas pasākumos (kas gan primāri ir pašvaldību ziņā, bet atbilstu ārvalstu labajai praksei), kā arī MR plānošanas posmā, konsultējoties ar NVO par MR preču sarakstu. NVO iesaistes apjoms nepieciešamības gadījumā, lai nodrošinātu gan līdzdalības principu, gan efektivitāti varētu tikt sašaurināts līdz valdības sociālo partneru iesaistei.</p>

Pielikums 1 | Darba semināra dalībnieku saraksts

N.p.k.	Vārds Uzvārds	Amats	Iestāde
1	Uldis Ķevers	Civilās aizsardzības pārvalde priekšnieks	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
2	Ivars Nakurts	VUGD priekšnieka vietnieks	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
3	Gatis Švika	Nozares politikas departamenta priekšnieks	Iekšlietu ministrija
4	Ilze Rudzīte	Nozares politikas departamenta vecākā referente	Iekšlietu ministrija
5	Maigurs Ludbāržs	Nozares politikas departamenta vecākais eksperts	Iekšlietu ministrija
6	Intars Opolais	Nodrošinājuma pārvaldes priekšnieks	Valsts policija
7	Kaspars Cīsis	Valsts sekretāra vietnieks	Zemkopības ministrija
8	Aigars Mikiško	Krīzes vadības departamenta direktors	Aizsardzības ministrija
9	Aleksandrs Vlads	Krīzes vadības nodaļas vadītājs	Ekonomikas ministrija
10	Ingūna Irmeja	Krīzes vadības nodaļas vecākā eksperte	Ekonomikas ministrija
11	Jānis Nebars	Izņemto lietu un resursu pārvaldības departamenta resursu pārvaldes vadītājs	Nodrošinājuma valsts aģentūra
12	Juris Raudovs	Nozares krīzes vadības nodaļas vadītājs	Veselības ministrija
13	Guna Jermacāne	Speciālists ārkārtas situāciju un katastrofu medicīnās jautājumos	Veselības ministrija
14	Ilze Grolle	Katastrofu medicīnās gatavības plānošanas un koordinācijas nodaļas vadītāja	Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
15	Elīta Beināre	Valsts materiālo rezervju nodaļas vadītāja	Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
16	Oļegs Gaidamovičs	Bruņojuma, apgādes un tehnisko resursu pārvaldes priekšnieks	Valsts robežsardze
17	Maira Roze	PMLP priekšniece	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
18	Vilmārs Mangalis	PMLP priekšnieces vietnieks	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
19	Inese Āboliņa	Attīstības direktore	SIA "Publisko aktīvu pārvaldītājs Possessor"
20	Ramona Daukste	Vadītāja	PwC
21	Edgars Bļodnieks	Vecākais konsultants	PwC
22	Mārcis Baķis	Vecākais konsultants	PwC